c
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލި ސް
މާލެ ،
ދިވެހިރާއްޖެ
ޔައުމިއްޔާ
87/2011
އަހަރު: 2011
ދައުރު: ތިންވަނަ ދައުރު
ޖަލްސާ: 28 ވަނަ ޖަލްސާ
ޖަލްސާ ބޭއްވި ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ
ތާރީޚު : 25 ޑިސެމްބަރ 2011، އާދިއްތަ ދުވަސް
30 މުޙައްރަމް 1433
ފެށި ގަޑި: ހެނދުނު 9:31 ގައި
ފުރަތަމަ ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:30 ން 11:04 އަށް
ދެވަނަ ހުސްވަގުތުކޮޅު : 12:31 ން 13:35 އަށް
ތިންވަނަ ހުސްވަގުތުކޮޅު : 15:01 ން 16:04 އަށް
ނިމުނު ގަޑި: އިރުއޮއްސި 18:17 ގައި
ޖަލްސާގައި ހޭދަވި ޖުމްލަ ވަގުތު: 6 ގަޑިއިރާއި 5 މިނެޓް

ހާޒިރީ
ރިޔާސަތު: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ޝާހިދު
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ނާޒިމް
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން
ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓެވި މެންބަރު: ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙަންމަދު
ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޙުސައިން
ވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: ހުސްވަގުތުކޮޅު ކުރިން 45 މެންބަރުން، ހުސްވަގުތުކޮޅު ފަހުން 54
މެންބަރުން، ދެވަނަ ހުސްވަގުތުކޮޅު ފަހުން 41 މެންބަރުން ، ތިންވަނަ
ހުސްވަގުތުކޮޅު ފަހުން 44 މެންބަރުން
ވަޑައިގެންނެވި މެން ބަރުން : ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ މަނިކު
މެދު ހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ އާޒިމް
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙާމިދު ޢަބްދުލްޣަފޫރު
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާ ގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް
މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ރަޝީދު
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ
اله
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ޢަބްދުއްރަޙީމް
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު
ވިލިމާފަންނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިން މަނިކު
ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު
II

އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޝިފާޒް
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމް
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު މުޖްތާޒް
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ނަޝީދު
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ
ކުޅުދުއްފުށި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ނަޝީދު
ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޙުސައިން
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމް
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ
ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙަންމަދު
އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ނާޝިޒް
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަފްރާޝީމް ޢަލީ
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޒުބައިރު
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދުاله ޙަމީދު
މަޑުއްވަރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ވިސާމް ޢަލީ
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ނާޒިމް ރަޝާދު
އޭދަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ތަސްމީން ޢަލީ
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙަންމަދު ޞާލިޙު
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުޙަންމަދު
III

ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް
ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޒާ
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙަންމަދު
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު
މާމިގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރުޤިއްޔާ މުޙަންމަދު
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމް
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދު
ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޒިމް
ބިލަތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޙަމްޒާ
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޒް ރަޝީދު
ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު މުޞްޠަފާ
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ޒަމީރު
އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމް
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ޢަބްދުލްޣަފޫރު
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްއަޒީޒް ޖަމާލް އަބޫބަކުރު
ވިލިނގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ރާމިޒް
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ރިޔާޒް
ގެމަނަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު
ތިނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޤަސަމް
IV

މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ނާޒިމް
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުއްޠަލިބް
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޒާހިރު އާދަމް
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ރަފީޤް ޙަސަން
ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޝިފާޤް މުފީދު
ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله މަސީޙު މުޙަންމަދު
ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލްހާން ފަހުމީ
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢާދިލް
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު އަސްލަމް
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ރަޝީދު
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފް
ސަލާމުގައި ހުންނެވި މެން ބަރު: މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ
ޗުއްޓީގައި ތިއްބެވި މެންބަރު ން : މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމް މުޙަންމަދު
ވަކި ސަބަބެއް ނާންގަވާ
ވަޑައިނުގަންނަވާ މެންބަރު: މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޒާ
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ޠާރިޤް
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޔާމީން
ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގެންނެވި ވަޒީރު : -
V

ޔައުމިއްޔާނަންބަރު: 3122 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 39 ވަނަ ޖަލްސާ.
ތާރީޚް: 36 ޑިސެމްބަރ 3122 އާދީއްތަ ދުވަސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދުގެ ކޯރަމް ބެލުމަށްފަހު ގަވާއިދުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން 6 މިނިޓު ބެލުމަށްފަހު ވެސް ކޯރަމް ހަމަނުވި. އެހެންވީމާ،
41;:އާ ހަމައަށް އަޅުގަ ނޑު މިއަދުގެ ޖަލްސާ ފެށުން ލަސްކޮށްލަން. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
2. ދުޢާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الرحون الرحين، الحود هل والصالة والسالم على رسول هلا وعلى آله وصحبه وهن وااله.
މަޖިލިސް ފެށުނީ.
3. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވަގުތު ޖަލްސާ އަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 41 ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
4. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާނު ކުރުމާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-4.2 މިއަދުގެ އެޖެންޑާގެ ނަންބަރަކީ އޖ.39/4/3122/
-4.3 އެޖެންޑާ އައިޓަމް 4.3 ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން. ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 3122/92 އިން 3122/94 އަށް ތިން
ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ. އެއީ 3122 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 33 ވަނަ ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ އިން ފެށިގެން 35
ވަނަ ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާއާ ހަމައަށް. މި ޔައުމިއްޔާތައް މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްފަހު، އެއްވެސް
މެންބަރަކު އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅުއްވާފައި ނުވާތީ ގަވާއިދުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން މި ޔައުމިއްޔާތަކަކީ މަޖިލީހުގެ
ރިޔާސަތުން ޤަބޫލުކުރާ ޔައުމިއްޔާތަކެއް ކަމަށް ނިންމައިފިން.
1

5. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5، ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން. މިއަދު ކޮމިޓީތަކުގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ
ގޮތް. 41;:ގައި މުޅި މަޖިލީހުގެ ކުޑަ ކޮމިޓީ. 11;21ގައި ސުލޫކު ކޮމިޓީ. 26;22ގައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ. 26;22ގައި
މަސްވެރިންނާއި އޮޑިވެރިންނަށް ދިމާވެފައިވާ ދަތިތައް ހައްލުކޮށްދެއްވުން އެދި، ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް މައްސަލަ
ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީ. 23;1 ގައި ސުނާމީގައި ހާލުގައި ޖެހުނު މީހުންގެ ޝަކުވާތަކާއި ގެދޮރުގެ
މައްސަލަތަކަށް ހައްލެއް ހޯދައިދިނުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީ. ކޮމިޓީތަކުގެ މަސައްކަތް މި ގޮތަށް ތާވަލްކުރެވިފައި ވީ
ނަމަވެސް، މިއަދަކީ ބަޖެޓާ ބެހޭ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދާ ދުވަސް ކަމަށް ވާތީ، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އަށް މެންބަރުންނަށް
ވާހަކަފުޅުދެއްކަވަން ވަޑައިގެންނެވޭނެ ގޮތެއްގެ މަތީން ކޮމިޓީތަކުގެ މަސައްކަތްތައް އިންތިޒާމްކޮށްދެއްވުމަށް ކޮމިޓީތަކުގެ
މުޤައްރިރުންގެ އަރިހުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން. މިއަދުގެ ޖަލްސާ އަކީ ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން 3123 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރި ކޮމިޓީން ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމާއި އަދި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
ފަހު ބަހުސް ބޭއްވުމަށް ބޭއްވޭ ޖަލްސާ އެއް. އެހެންކަމުން، މިއަދުގެ މަސައްކަތް ރޭވިފައި ވާ ގޮތް ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރީ 11;:ގައި މިއަދުގެ ޖަލްސާ ފެށުމަށްފަހު،
ފުރަތަމަ ދަންފަޅި 41;21ގައި ނިންމަން. 11;:ގައި ފެށުމަށް އޮތް ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ކޯރަމް ހަމަނުވުމުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެށުނީ 41;:ގައި. އެހެންކަމުން، 41:; އިން 21;41 އަށް ފުރަތަމަ ދަންފަޅި. 21;41 އިން
22;11 އަށް އޮންނާނީ ހުސްވަގުތުކޮޅު. 22;11 އިން 23;41 އަށް ދެވަނަ ދަންފަޅި އޮން ނާނީ 23;41 އިން 24;11
އަށް އޮންނާނީ ހުސްވަގުތުކޮޅު. 24;11 އިން 26;11 އަށް ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދާނީ. 26;11 އިން 27;11 އަށް
އެއްގަޑިއިރުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވާނަން. އެއަށްފަހު 27;11 އިން ފެށިގެން ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދާނީ. މިއަދު މިއީ
ބަޖެޓަށް ވާހަކަދެއްކެ ވުމަށް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާ، މި ބަހުސްގެ ދެވަނަ ފުރުޞަތު. ފަހު
ފުރުޞަތު. ކޮންމެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް ކުރިން ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދިޔަ ގޮތުގެ މަތީން 6 މިނެޓުއިރުގެ
ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން. މިއަދުގެ ޖަލްސާގައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންގޮސް
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން ތިއްބެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ލިސްޓު ނިމޭ ހިސާބުން އެ ބަހުސް ނިމުމަކަށް ގެންނާނެ ވާހަކަ
ދަންނަވަން. އެހެންކަމުން، ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އެ ފުރުޞަތު
ބޭނުންފުޅުކުރެއްވޭނެ ގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވުމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އިލްތިމާސްކުރަން.
2

އެއީ އެއްވެސް މެންބަރަކު ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ނެތި، ލިސްޓު
ހުސްވެއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑަށް ޖެހޭނީ އެ ބަހުސް ނިި ންިމައި މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދަން.
6. ސުވާލު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވާހަކަތައް ދަންނަވާލުމަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު މި ދަނީ އެޖެންޑާ އައިޓަމު 6 އަށް. ސުވާލު، މި އައިޓަމުގެ ދަށުން
މަސައްކަތެއް ނެތް.
7. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މޭ ޒުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 7. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގެ ރައީސްގެ މޭޒުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން. މި އައިޓަމުގެ ދަށުން މަސައްކަތެއް
ނެތް.
8. މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭ ބިލާއި ޤަރާރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 8. މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭ ބިލާއި ޤަރާރު. މި އައިޓަމުގެ ދަށުން މަސައްކަތެއް ނެތް.
9. ކުރިން ތަޢާރުފުކުރެވިފައިވާ ބިލެއްގެ ކުށެއް އިޞްލާޙުކުރުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 9. ކުރިން ތަޢާރުފުކުރެވިފައިވާ ބިލެއްގެ ކުށެއް އިޞްލާޙުކުރުން. މި އައިޓަމުގެ ދަށުން މަސައްކަތެއް
ނެތް.
3

.: އިބްތިދާޢީ ބަހުސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިބްތިދާޢީ ބަހުސް އެޖެންޑާ އައިޓަމު .: މި އައިޓަމުގެ ދަށުން މަސައްކަތެއް ނެތް.
21. ކޮމިޓިތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 21. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންތައްތައް. 3123 ،21.2 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީން ތައްޔާރުކުރައްވާފައި ފޮނުއްވާފައި ވާ 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ
ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވުން. މި ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު،
މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް. އަޅުގަ ނޑު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް މި ނެގީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 5 ވަނަ މާއްދާ އަށް
ރިޢާޔަތްކޮށް. 5 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ދިވެހި ދައުލަތުގެ އެންމެހައި ބާރުތައް ފެށިގެން އަންނަނީ ރައްޔިތުންގެ
ކިބައިންނޭ. އަދި މި ބާރުތައް ދެމި އޮންނާނީ ރައްޔިތުންގެ ކިބައިގައޭ. މިހެން ބަޔާންކޮށް، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހެއް އެއްކުރެވިފައި ވާހިނދު، މިދިޔަ ހުކުރުދުވަހު ޞުލްޙަވެރިކަމާ އެކު ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ
އަދަދެއްގެ ބަޔަކު ނުކުމެ، މި ވަނީ ދިވެހި ދައުލަތާ ސުވާލުތަކެއް ކޮށްފަ. އެ ތަނުން އެއް ސުވާލު މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހާ ވެސް އަމާޒުވޭ. އެ ސުވާލުތަކުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު...
4

(ނިޒާމީ މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދެވުން)
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުގެ ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެކޭ މިއީ. އަޑުއައްސަވާފައި ޖަވާބުދެއްވާނީ. އެހެންވީމާ، އެ
ތަނުން އެއް ސުވާލެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެންގެ ބޮލުގައި އެ ސުވާލުކޮށްފައިވޭ. އެއީ މިތަނަށް ޕިއްލޭ
ވައްދިަ އިގެން އެ ހިންގި ކަމެއް ހިންގީ ކާކުތޯ އާއި އެއީ ކީއްވެގެން ކުރި ކަމެއް ތޯއޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ އިޖާބަދޭންޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ އަޑަށް. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ސަރުކާރަށް ގޮވައިލާފައިވާ ކަންކަމަށް ވެސް
ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ވެސް އެބަ ޖެހޭ އެއަށް ޖަވާބުދާރީވާން. އައްޑު އަތޮޅުގައި ހުރި ބުދުތަކުގެ
މައްސަލައިގައި ނުވަތަ މޮނިއުމަންޓުތަކުގެ މައްސަލައިގައި ސަރުކާރުން ވެސް އެބަ ޖެހޭ ޖަވާބުދާރީވާން. އެގޮތަށް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނިސްބަތްކޮށް، އެ ހުރި ސުވާލުތަކަށް ރައްޔިތުން އެ ގޮތަށް އަޑުއުފުލައިފި ނަމަ،
ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިތަނަށް ޕިއްލޭ ވެއްދީ ކާކުތޯ އާއި އެ ކަމަށް މާފަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވޭތޯ އާއި އަދި
އެއީ ކިހިނެއް ހިނގި ކަމެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ސާފުވާން އެބަ ޖެހޭ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިހާރު މި ވާހަކަތައް ނުދައްކާ ތިބެގެނެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެންގެ ބޮލުގައި މި ބަދުނާމު އެޅޭކަށެއް ނެތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ!
ދެންމެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ނެންގެވީ ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ކަމަކަށެއް ކަމަށް ރިޔާސަތުން ބަލައިނުގަންނަން.
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ޖަލްސާ އިން ބޭރުގައި ހިނގާފައިވާ ކަމަކާ ބެހޭ ގޮތުން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ނިޒާމާ ބެހޭ
މައްސަލަ އެއް ނުނެންގެވޭނެ. އެއީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ވާ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަދި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން ރިޕޯޓު
ހުށަިަ ހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް...
5

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާސަތުން ޖަވާބުދީފިން މިހާރު. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަނުއިންނެވުމަށް
ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު). ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް
ހިތްތެވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން
ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލުމަށް މަސައްކަތް މި ކުރަނީ. އާދެ، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ
ކޮމިޓީ އަކީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 28: ވަނަ މާއްދާގެ
(ރ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އާއި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ ގުޅިގެން އުފެދިފައި ވާ ކޮމިޓީ އެއް.
3123 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ އަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފޮނުއްވީ 39 ނޮވެމްބަރު 312
ގައި އޮތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 4 ވަނަ ދައުރުގެ 27 ވަނަ ޖަލްސާގަ. މި ރިޕޯޓަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ
28: ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމުގެ މަސައްކަތް
ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން ނިންމަވައި، އެ މާއްދާގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން ޢަމަލުކޮށް، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ މެދު
މަޖިލީހުން ގޮތެއް ނިންމެވުމަށް ޓަކައި ގަވާއިދުގެ 28: ވަނަ މައްދާގެ (ކ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން ހުށަހަޅާފައިވާ
ރިޕޯޓެއް. ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުން. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ އަކީ މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އާއި
އަދި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ ގުޅިގެން އެކުލަވައިލެވިފައި ވާ ކޮމިޓީ އަކަށް ވާތީ އެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވަނީ 33
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެ މެންބަރުންގެ ލިސްޓެއް ޖަދުވަލް 2ގައި އެ ވަނީ. ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތު.
ދިރާސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތުގެ އަސްލަކީ -2 މިނިސްޓްރީން އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. -3 ކޮމިޓީގެ މަރުޙަލާގައި 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގެ އިތުރުގެ ތަފްސީލު އެ ކޮމިޓީ އަށް ބޭނުން ވެގެން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން ހޯދަން
އެދުނު މަޢުލޫމާތުގެ ތެރެއިން ލިބުނު 3123 ވަނަ އަިަ ހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، ދައުލަތު އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކާއި
މިނިސްޓްރީތަކާއި އޮފީސްތައް އަދި ކައުންސިލްތަކުގެ ބަޖެޓުގެ ތަފްސީލު. -4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި 3123
ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މެންބަރުން ފާޅުކުރައްވާފައިވާ ޚިޔާލުތައް. -5 މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް
ޓްރެޜަރީ އާއި އެ މިނިސްޓްރީގެ ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރު އަދި ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރުން. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު އެންޑް
ފެމިލީ އާއި އެ މިނިސްޓްރީގެ ކަމާ ބެހޭ ބޭފުޅުން. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުންސިން އެންޑް އެންވަޔަރމަންޓާއި އެ
މިނިސްޓްރީގެ ކަމާ ބެހޭ ބޭފުޅުން. އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަންގެ ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރު އެ ކޮމިޓީ އަށް ހާޒިރުވެ
6

ދެއްވި މަޢުލޫމާތު. -6 މިނިސްޓްރީން އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން ހޯއްދެވި ބަޖެޓާ ގުޅޭ މެންބަރުން
ސާފުކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވި މަޢުލޫމާތު. -7 އެކި މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުންނާއި ބައެއް ފަރާތްތަކުން ކޮމިޓީ އަށް
ފޮނުވާފައިވާ ސީދާ. -8 އެ މުއައްސަސާތަކުން އިތުރަށް ހޯދުނު މަޢުލޫމާތު. -5 ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރެވިގެންދިޔަ ގޮތް.
3123 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނީ 41 ނޮވެމްބަރު 3122 ވަނަ
ދުވަހު. މި ބައްދަލުވުމުގައި ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަކަށް، އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ހޮއްވެވި. ހަމަ އެހެންމެ މި ކޮމިޓީގެ ނައިބު
މުޤައްރިރަކަށް ހާޒިރުވަޑައިގެން ތިއްބެވި، ވަޑައިގެން ތިއްބެވި އެންމެހައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙު ހޮއްވެވި. އެއަށްފަހު މި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް
ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތަކާ މެދު މަޝްވަރާކުރެވުނު. މީގެއިތުރުން ކޮމިޓީ ހިންގާ ގަވާއިދަކީ 3121 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޓީ
ހިންގުމުގެ ގަވާއިދު އިޞްލާޙުކުރުމަށްފަހު، މި އަހަރު ވެސް އެ ކޮމިޓީ ހިންގުމަށް ހަމަޖައްސާނެ ގަވާއިދަކީ މި ދެންނެވި
ގަވާއިދު ކަމުގައި ހަމަޖެއްސެވުން. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޓީން
ފެއްޓެވީ 2 ޑިސެމްބަރު 3122ގައި، އެ ކޮމިޓީގެ ދެވަނަ ބައްދަލުވުމުގަ. ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް
ކޮމިޓީގެ ޖުމްލަ 33 ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވުނު. އަދި މަސައްކަތްތަކުގައި ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ ޖުމްލަ 53 ގަޑިއިރާއި
އޮނަވިހި މިނެޓުއިރު ހޭދަކުރެވުނު. ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް މެންބަރުން ހާޒިރުވެވަޑައިގެންނެވި ނިސްބަތް އަންގައިދޭނެ
ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ޖަދުވަލް 4ގައި އެ ވަނީ. މި ރިޕޯޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ޖަދުވަލްތަކަކީ މި ރިޕޯޓުގެ ބައެއް ކަމުގައި ވަނީ
ބެލެވިފަ. ކޮމިޓީން ބައްދަލުވި ފަރާތްތައް. ކޮމިޓީގެ ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމުން ނިންމާފައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން ކޮމިޓީގެ 3،
9 ،8 ،7 ،6 ،5 ،4 ބައްދަލުވުމަށް ތިރީގައި މި ދެންނެވި މުއައްސަސާތަކާއި ކަމ ބެިާހޭ ބޭފުޅުން ހާޒިރުކުރައްވައި
އެ މުއައްސަސާތަކުން 3123 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާ ބަޖެޓަކީ އެ މުއައްސާސަތަކުގެ ޤާނޫނީ ވާޖިބު
އަދާކުރެވިދާނެ ބަޖެޓެއްތޯ. އަދި އެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އިތުރު މަޢުލޫމާތު ކޮމިޓީން ސާފުކުރެއްވި. މީގެއިތުރުން 3123
ވަނަ އަިަ ހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އިތުރު މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރެއްވުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް
ޓްރެޜަރީ އާއި އެ މިނިސްޓްރީގެ ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރާއި އަދި ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރުން އެ ކޮމިޓީ އަށް ހާޒިރުކުރެވުނު.
ކުރީގައި ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު އެންޑް ފެމިލީގެ ބޭފުޅުންނާއި އަދި ހައުންސިން
މިނިސްޓަރާއި އަދި އެ ނޫންވެސް އެހެން ބައެއް ފަރާތްތައް މި ދެންނެވި ކޮމިޓީ އަށް ހާޒިރުކުރެވުނު. އަދި މަތީ ތަޢުލީމު
ހާސިލުކުރެއްވުމަށް މާލީ އެހީ ދިނުމުގެ ސްކީމާއި އެ ސްކީމުގެ ސިޔާސަތާ ގުޅޭ ގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް
އެޑިއުކޭޝަންގެ ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރު އެ ކޮމިޓީ އަށް ހާޒިރުވެ މަޢުލޫމާތު ދެއްވި. އާދެ، ކޮމިޓީން ބައްދަލުކުރެއްވި
މިނިސްޓްރީތަކާއި މުއައްސަސާތައް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އާދެ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ،
މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު އެންޑް ފެމިލީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިން އެންޑް އެންވަޔަރމަންޓް، މިނިސްޓްރީ އޮފް
އެޑިއުކޭޝަން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ، ޖުޑީޝަލް ސަރވިސަސް ކޮމިޝަން، ޑިޕާޓްމަންޓު އޮފް ޖުޑީޝަލް
7

އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން، ޕޮލިސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން، މޯލްޑިވްސް ނެޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސް، ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް، އެންޓި -ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން، ސިވިލް
ސަރވިސް ކޮމިޝަން، އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަން، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދި މޯލްޑިވްސް، މޯލްޑިވްސް
ޕެންޝަން އެންޑް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީސް، މޮލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަން، ޓެކްސް އެޕީލް
ޓްރައިބިއުނަލް، ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލް، މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް، މޯލްޑިވްސް އިންލެންޑު ރެވެނިއު
އޮތޯރިޓީ، މޯލްޑިވްސް ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ، ލޯކަލް ގަވަރމެންޓު އޮތޯރިޓީ، މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން
ކޯޕަރޭޝަން، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލް، އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލް، މޯލްޑިވްސް މީޑިއާ ކައުންސިލް. ކޮމިޓީން
ބައްދަލުކުރެއްވި ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރެއްވި ބައެއް ނުކުތާތައް. ކޮމިޓީން ބައްދަލުކުރެއްވި ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރެއްވި
ބައެއް ނުކުތާތައް ތިރީގައި މި ވަނީ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަިަ ހަޅުއްވާފައިވާ 3123 އަހަރުގެ އެކި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި އެކި މުއައްސަސާތަކަށް ރިކޮމެންޑުކުރައްވާފައިވާ ބަޖެޓަކީ
އެ މުއައްސަސާތަކުން އެ މިނިސްޓްރީ އަށް ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓަށް ވުރެ ކުޑަ ބަޖެޓެއްކަން. (ށ)- ބައެއް
މުއައްސަސާތަކަށް ޖާގައިގެ ދަތިކަން ކުރިމަތިވެފައި ވާތީވެ، އެ މުއައްސަސާތަކުގެ 3123 ވަނަ އަހަރު ކަ ނޑައެޅި
ނަމަވެސް، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން ބަޖެޓަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ ސަބަބުން، ޖާގަ އިގެ ދަތިކަން
ހައްލުވާން ނެތްކަން. (ނ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި މުއައްސަސާތަކަށް
ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓު، އެ މުއައްސަސާތަކަށް ދޫކުރުމުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން އެންމެ
އެކަށޭނެ ގޮތުގައި ޢަމަލުކުރައްވަމުން ނުދާކަން. އަދި ދައުލަތުގެ ގިނަގުނަ މުއައްސަސާތައް އުފެދި، މުއައްސަސާތަކަށް
ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކާ އެއް ވަރަށް ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބެމުންނުދާތީ، އެ މުއައްސަސާތަކަށް އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތައް
ފޯރުކޮށްނުދެވޭކަން. އެހެންކަމުން، އެ މުއައްސަސާތަކުގެ ތެރެއިން ގިނަ މުއައްސަސާތަކުން އެ މުއައްސަސާތަކުގެ ޤާނޫނީ
ވާޖިބު އަދާކުރަންޖެހިފައި ވަނީ ވަރަށް ދަތި ހާލުގައިކަން. ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ހޯދި އިތު ރު މަޢުލޫމާތު. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން ހުށަހެޅުއްވި، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ އެކު
އޭގެ ތަފްސީލު ފޮނުވާފައި ނުވާތީ، 7 ޑިސެމްބަރު 3122 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ކޮމިޓީގެ : ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި،
3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ އިތުރު ތަފްސީލު ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މުއައް ސަސާތަކުން، އޮފީސްތަކުން
ބަޖެޓުގެ ތަފްސީލު ހޯއްދެވުމަށް ކޮމިޓީ އަށް ހާޒިރުވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ނިންމަވާފައި ވާތީ އެ
ތަފްސީލު ހޯދުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގައި ދެންނެވުނު. މީގެ އިތުރުން ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން
ބައެއް މަޢުލޫމާތު މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީން ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް އެދި ކޮމިޓީ އަށް ލިބިފައިވާ
ސިޓީތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް މަޢުލޫމާތު ހޯއްދެވުމަށް އެ މިނިސްޓްރީގައި ދެންނެވުނު. އަދި ދައުލަތުގެ އެކިއެކި
މުއައްސަސާތަކުގެ އެކި މަގާމުތަކުގެ މުސާރައިގެ އިނާޔަތްތަކުގެ ތަފްސީލު ހޯދުމަށް އެ މުއައްސަސާތަކަށް ވެސް
8

ދެންނެވުނު. އެ ގޮތުން ދެންނެވުނު ދެންނެވުމުގެ މަތިން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގައި އަދި
ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކުން ވަނީ ބައެއް މަޢުލޫމާތު ފޮނުއްވައިދެއްވާފަ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް
މިނިސްޓްރީތަކުން ހޯދުމަށް އެދުނު ބައެއް މަޢުލޫމާތު ކޮމިޓީން އެދިފައިވާ ސުންގަޑި އަށް ލިބިފައި ނުވާކަން ކޮމިޓީން
ފާހަގަކުރެއްވި. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު 3121ގެ 212 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން، 3123
ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ގަ ވަރުނަރު، އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލް،
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ގަވަރުނަރާއި އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލްގެ ޕިްެ ރޮފިޝަނަލް އޮޕީނިއަން ހޯދުމަށް ކޮމިޓީން
ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމުގައި އެ ދެ ބޭފުޅުންނަށް ދެންނެވުނު. އެގޮތުން ދެންނެވުނު ދެންނެވުމުގެ މަތިން މޯލްޑިވްސް
މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ އޮޕީނިއަނާ އި އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލްގެ އޮޕީނިއަން ކޮމިޓީ އަށް ވަނީ ލިބިފަ. އަދި، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރަޜަރީ އިން ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ
ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނާއި ގާވައިދާ އެއްގޮތަށްތޯ ބެލުމަށް މަޖިލީހުގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލްގެ ލަފަ އަށް ކޮމިޓީން
އެދިފައިވާތީ އެ ކަމަނާގެ ލަފާ ވެސް ކޮމިޓީ އަށް ލިބުނު. ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މަޖިލީ ހުގެ މެންބަރުން ފާޅުކުރެއްވި
ޚިޔާލުފުޅުތައް. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި، 6 ޑިސެމްބަރ 3122 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން
މަޖިލީހުގެ 4 ޖަލްސާ އެއްގައި ބަހުސްކުރެއް ވުމަށްފަހު މަޖިލީހުގެ ގަ ވާއިދުގެ 28: ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ)ގައި ވާ ގޮތުގެ
މަތިން ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މަޖިލީހުގައި މެންބަރުން ފާޅުކުރެއްވި ޚިޔާލުތައް ކޮމިޓީ އަށް ލިބިފައިވޭ. ބަޖެޓު
ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޓީން ކުރިއަށް ގެންދެވުމުގައި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ތަޅުމުގައި ފާޅުކުރެއްވި
ޚިޔާލުފުޅުތަކަށް ކޮމިޓީން ރިޢާޔަތްކުރެއްވި. ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް އަމާޒުކުރެވުނު ބައިތައް. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމުގެ މަސައްކަތް އަމާޒުކުރައްވާފައި ވަނީ މައިގަ ނޑު 6 ބަޔަށް. އެއީ، 3123 ވަނަ
އަހަރަށް ބަޖެޓުގައި ވާ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އާއި ދައުލަތުގެ ޚަރަދާއި ކެޕިޓަލް ޚަރަދާއި ޕަބްލިކު ސެކްޓަރގެ
އިންވެސްޓްމަންޓު، ބަޖެޓު ޑިފެސިޓު އަދި ދައުލަތުގެ ދަރަންޏަށް މީގެއިތުރުން، 3123 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން
ހިންގުމަށް ރާވާފައިވާ އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ދަށުން ހިންގުމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ މަޝްރޫޢުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް
ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާ ކުރެއްވި. އަދި އެ މަޝްރޫޢުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އިތުރު މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް އެދިފައި ވީ ނަމަވެސް
ބައެއް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިނުވާ ކަމަށް ކޮމިޓީން ފާހަގަކުރެއްވި. އެހެންނަމަވެސް، މަޝްރޫޢުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޮމިޓީގެ
މެންބަރުން އިތުރަށް ސާފުކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވި ކަންތައްތަކު ގެ މަޢުލޫމާތު މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް
ޓްރަޜަރީން ކޮމިޓީ އަށް ހާޒިރުވެ އެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނާ ހިއްސާކުރެއްވި. ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ. 3123 ވަނަ އަހަރު
ދައުލަތަށް އާމްދަނީ އާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރައްވާފައި ވަނީ 22.59 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
މީގެތެރެއިން ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރައްވާފައި ވަނީ 21.98 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި ބޭރުގެ
ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރައްވާފައި ވަނީ 722 މިލިއަން ރުފިޔާ. ތާވަލު 2 އަދި ޗާޓު 2 ގައި އެ ވަނީ،
9

3121 އިން 3125 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތަށް ލިބިފައިވާ އަދި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ އާމްދަނީ އާއި ހިލޭ އެހީގެ ޖުމްލަ
އަދަދު. އާދެ، 3122 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ދެން އޮތީ ޓޭބަލެއް. އެ ޓޭބަލްގައި މި ވަނީ ދައުލަތުގެ
އާމްދަނީ ހިލޭ އެހީގެ ޖުމްލަ އަކަށް މި އޮތީ 1:6:. ބިލިއަން ރުފިޔާ. އާދެ، ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި
އޮފީސްތަކަށް ލިބޭ ޖުމްލަ ބަޖެޓު ކަމަށް ވިދާޅުވެފައި މި އޮންނަނީ 9.434 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި
ލިބޭނެ ކަމަށް، 3122 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރައްވާފައިވާ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް. މާފުކުރައްވާ، 3123 ވަނަ އަހަރު
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ. އެންމެ ފުރަތަމަ މި ދަންނަވާލަނީ 22.59 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އާދެ، ދެވަނަ އަށް މި
އޮތީ އޮފީސްތަކަށް ލިބޭނެ ފައިސާގެ ޖުމްލަ އަކަށް 21.97: ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީގެ ޖުމަލަ އަކަށް މި އޮތީ
721 މިލިއަން ރުފިޔާ. އާދެ، ދެން އޮތީ ގްރާފު ޗާޓެއް. ދެން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އަހަރުން
އަހަރަށް އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައި ވީ ނަމަވެސް، ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީ ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރައްވާ އަދަދު ވަނީ
އަހަރުން އަހަރަށް ދަށްވާނެ ކަމަށް ބެލިފަ. ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އާއި ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީގެ ތެރެއިން ހިމެނެނީ
ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އޮފީސްތަކަށް ލިބޭ ފައިސާ އާއި ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ ފައިސާ
އާއި އެކިއެކި މަޝްރޫޢުތަކަށް ލިބޭ ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީ. ތާވަލު 3 އިން އަންގައިދެނީ ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި،
3121 އިން 3125 އަށް ލިބިފައިވާ، ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ ގޮތްތަކާއި އަދި އެ އަހަރުތަކުގައި ދައުލަތަށް ލިބިފައިވާ،
ލިބޭނެ ކަމަށް ޖުމްލަ އަދަދު. އަދި ޗާޓުގެ 3 އިން އަންގައިދެނީ، 3123 ވަނަ އަހަރުން ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް،
އާމްދަނީ ކަމަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ހިއްސާކުރާ ބައިތަކުގެ އިންސައްތަ. އާދެ، ދެން ވެސް ޗާޓެއް އޮތީ. އަޅުގަ ނޑު އެ
ބައިތައް ކުރުކޮށްލާނަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލެވޭތޯ މި ބަލަނީ މީގައި ހުރި މުހިއްމު ބައިތައް. ޢިއްޒަތްތެރި
ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް މި ރިޕޯޓު ލިބިވަޑައިގެންފައި ވާނެތީ، މާ ގިނަ ވަގުތުތަކެއް މިތާ ކޮންމެހެން ހޭދަކުރުމުގެ
މާ ބޮޑު ބޭނުމެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މީގައި މުހިއްމު ބައިތައް ފާހަގަކޮށްލެވޭތޯ މި ބަލަނީ. މިއީ، ވަރަށް ދިގު
ރިޕޯޓެއް. އެހެންވީމާ، މީގައި ހުރި ހުރިހާ ވާހަކަތައް އަކުރުން އަކުރަށް ދަންނަވާލަންވެއްޖެއްޔާ ވަރަށް ގިނަ ވަގުތު
ގެއްލިގެންދާނެތީ އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަމުން، އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް
އަންދާޒާކުރާ ޖުމްލަ އާމްދަނީ އާއި ހިލޭ އެހީ، 3122 ވަނަ އަހަރާ އަޅައިބަލާއިރު 3.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރުވާނެ
ކަމަށް ބެލެވޭ. އެއީ، 37 އިންސައްތައިގެ އިތުރުވުމެއް. އާދެ، 37%ގެ އިތުރުވުމެއް. މި އިތުރުވުން މައިގަ ނޑު
ގޮތެއްގައި އައިއްސަ މި ވަނީ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ބެލެވޭ އާމްދަނީ އިން. އެހެންނަމަވެސް، އާމްދަނީގެ
ތެރެއިން ހިމެނިފައިވާ އިންކަމް ޓެކްސް އިން ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައިވާ 52 މިލިއަން ރުފިޔާ، 3123 ވަނަ
އަހަރު ދައުލަތަށް ލިބުމާ މެދު ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރައްވާފައިވޭ. 3123 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތަށް
ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ ޖުމްލަ އާމުދަނީ 3122 ވަނަ އަހަރާ އަޅައިބަލާއިރު 42% އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައި
ވާއިރު ، ބޭރު ދުނިޔޭގެ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ ޖުމްލަ އަދަދު 32% މަދުވާނެ ކަމަށް
10

ލަފާކުރައްވާފައިވޭ. އާދެ، ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ވެސް މި ދެންނެވި ބީދައިން ބަލާއިރު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓުގެ ޖުމްލަ އަދަދުގެ 25.7: ބިލިއަން ރުފިޔާގެ އަދަދެއް މި އޮންނަނީ ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފަ.
ދެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ އިން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ދައުލަތުގައި ލޯނު އަދާކުރުމަށް ބޭރުގެ
އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް ދެއްކުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ 2.184 ބިލިއަން ރުފިޔާ އާއި ލޯނު އަދާކުރުމަށް ޓަކައި ރާއްޖޭގެ އެކި
ފަރާތްތަކަށް ދެއްކުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ 2.38 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބޭރުގެ މާލީ އިދާރާތަކަށް ކޮންޓިބިއުޝަނުގެ ގޮތުގައި
ދެއްކުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ 42 މިލިއަން ރުފިޔާ ވަނީ ނުހި މަިިނާ. އެއީ ލޯނު އަދާކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އަދަދަކީ
ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި ނަންގަވާފައިވާ ލޯނުތަކުން ކޮށްފައިވާ ޚަރަދުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އަނބުރާ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ އަކަށް
ވާތީ. އަދި ބޭރުގެ މާލީ އިދާރާތަކަށް ދައްކާ ކޮންޓިބިއުޝަނަކީ ޚަރަދެއް ކަމުގައި ނުބެލެވޭތީ. އެ ކަމަށް
ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފައިސާ ވެސް 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ޖުމްލަ ޚަރަދުގެ ތެރޭގައި ހިމަނުއްވާފައި ވާނެ.
އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ލޯނު އަދާކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ފައިސާ އާއި ބޭރުން މާލީ އިދާރާތަކަށް
ކޮންޓްރިބިއުޝަންގެ ގޮތުގައި ދެއްކުމަށް ކަ ނޑައަޅުއްވާ ފައިސާ އާއި 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމްލަ ޚަރަދުގައި ހިމަނާފައި
އެ ވާ އަދަދު 28.179 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަށް އިތުރުވެގެންދާނެ. މި 28.179 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަކީ 3123 ވަނަ އަހަރު
ހޭދަކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ އިން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބައިތަކުގެ ތަފުސީލު. ތަފްސީލު ތާވަލު
5 އަދި ޗާޓުގެ 4 ގައި އެ ވަނީ. އާދެ، ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލެވޭތޯ ބަލާނީ މީގެތެރެއިން ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު
ފައިނޭންސް ކުރެވިފައިވާ ގޮތާއި ފައިނޭންސް ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައި ވާ ގޮތްތައް. އާދެ އެއީ ޕޭޖު ނަންބަރު 3123 .2:
ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅު އްވާފަ އިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު ފޫބެއްދުމަށް ޓަކައި ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ 5 ގޮތަކުން. އެއީ
ބޭރުގެ ލޯނި އެހީގައި ހިންގާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ލިބޭ 2.:7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިންނާ އި ބަޖެޓު ސަޕޯޓުގެ ގޮތުގައި ފައިސާގެ
ގޮތުގައި ލިބޭ 3.14 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިންނާއި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ސިޔާސަތުން ޕްރައިވެ ޓައިޒްކުރެވޭ ތަންތަނުން ލިބޭ
861 މިލިއަން ރުފިޔާ އިންނާއި އަދި ޑޮމެސްޓިކު މާކެޓުގައި ޓްރެޜަރީ ބިލާއި ބޮންޑު ވިއްކައިގެން ލިބޭނެ ކަމަށް
އަންދާޒާކުރައްވާފައިވާ 838.9 މިލިއަން ރުފިޔާ އިން. އެއީ ފޮރިން ފައިނޭންސްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ 3.:
ބިލިއަން ރުފިޔާ އާއި ޑޮމެސްޓިކު ފައިނޭންސްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ 271 މިލިއަން ރުފިޔާ. އާދެ، ތާވަލު 21.
އާދެ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައި ލާނީ ދެންމެއަކު މި ދެންނެވި ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު ފައިނޭންސް ކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ،
ފައިނޭންސްކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގޮތްތަ ކުގެ ތެރޭގައި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނަށް ދާއިރު 3123 ވަނަ އަހަރު
ޕްރެވަޓައިޒްކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައި ވާ ތަނތަނަކީ ސްޓޭޓް އިލެކްޓްރިކު ކޮމްޕެނީ ލިމިޓެޑް، މޯލްޑިވްސް ޕޯސްޓު ލިމިޓެޑް،
މޯލްޑިވްސް ޕޯޓުސް ލިމިޓެޑް، އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަން ސާ ރވިސަސް ލިމިޓެޑް، ހައުސިން ޑިވެލޮޕްމަންޓު ކޯޕަރޭޝަން،
އަދި މޯލްޑިވްސް އިންފްލައިޓް ކޭޓްރިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް، މި ތަންތަން. އާދެ، ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ މި
ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޕްރޮފެޝަނަލް އޮޕީނިއަނާއި އަދި އެމް.އެމް.އޭގެ ޕްރޮފެޝަނަލް އޮޕީނިއަން މި
11

ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ވާނެ. މި ރިޕޯޓުގަ. އެއާ ބެހޭ ގޮތުން ތި ބޭފުޅުން ތަފުސީލުކޮށް ބައްލަވައިލައްވަން ބޭނުންފުޅު ވާ
ކަމަށް ވާ ނަމަ، އެ ރިޕޯޓުގެ ކޮޕީ ތި ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅުގައި އޮންނާނެ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލެވޭތޯ މި ބަލަނީ
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ އިން ދެއްވާފައި ވާ ބައިތަކުގެ ތެރެއިން އޭގެ މުހިއްމު ބައިތަކެއް. އާދެ، 3123 ވަނަ
އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ މެދު މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ އިން ދެކިފައިވާ އެ އޮތޯރިޓީގެ ރަޢުޔު 3123 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރައްވާފަ އިވާ އާމުދަނީ އާއި ދައުލަތުގެ ޚަރަދާއި ދައުލަތުގެ ޚަރަދާއި
ޑެފިސިޓު ފައިނޭންސްކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގޮތާއި ބަޖެޓުން މަނިޓަރީ ސިޔާސަތަށް އަންނާނެ އިމްޕްލިކޭޝަނާ މެދު
އެ އޮތޯރިޓީ އިން ދެކޭ ގޮތް ހާމަކޮށް ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން، ދެކޭ ގޮތް ހާމަކޮށް، ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދަށް ކޮށްފާނެ ކަމަށް އެ އޮތޯރިޓީ އަށް ފެންނަ އަސަރުތަކަށް ވެސް ބައްލަވައި ލައްވާފައި ވޭ. އެމް.އެމް.އޭގެ
ރަޢުޔުގައި 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ވެސް ލިބޭ އާމުދަނީ އަކަށް ވުރެ ޚަރަދުބޮޑު ބަޖެޓެއް ކަމުން، ބޭރު ފައިސާގެ
މާކެޓަށް އަންނަ ޕްރެޝަރާ އެކު އިންފްލޭޝަންގެ އަސަރުކުރަމުން ދާނެ ކަމަށް ލަފާކުރައްވާފައިވޭ. އެހެންކަމުން 311:
ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެ އޮތޯރިޓީ އިން ގެންގުޅެމުން އައިސްފައިވާ ޓައިމްސް މަނިޓަރީ ޕޮލިސީގެ 3123 ވަނަ
އަހަރުގައި ވެސް ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭނެ ކަމަށާއި އެ ގޮތުން ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުވާ މިންވަރުގެ ޖުމްލަ
މަނީ ސަޕްލައި، ބްރޯޑު މަނީ ހިފެހެއްޓުމަށް ޓަކައި އެމް.އެމް.އޭގެ އޯޕަން އޮޕަރޭޝަން އިތުރުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް
ހާމަކުރައްވާފައިވޭ. އަދި ހަމަ އެފަދައިން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ވެސް އެ މަނިކުފާނުގެ އޮޕީނިއަން ހިމަނުއްވާފައިވޭ. އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލް ވިދާޅުވެފައިވާ ކަންތައްތައް ވެސް މި ރިޕޯޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އަޅުގަ ނޑަށް މި ބަޖެޓު ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމަށް
ދެއްވާފައިވާ ވަގުތު މިހާރު ހަމަވެއްޖެ. ދެންމެއަކު އަޅުގަ ނޑަށް ރަނގަބީލުގެ އަޑު ވެސް އިވިއްޖެ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ކޮންމެހެން މާ ދިގު ވާހަކަތަކެއް ދައްކާކަށެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް ވަރަށް ގިނަ ޕޭޖުތައް އެބަހުރި މީގަ.
ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަ އިލަން އޮތީ މި ކަމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރީ ބޭފުޅުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ދެއްވާފައިވާ އެއްބާރުލުވުމާއި އަދި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްކުރެއްވި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ދެއްވި އެއްބާރުލެއްވުމަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވައިލަމޭ. ހަމަ އެއާ އެކުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބައެއް މުއަ އްސަސާތަކަށް
ވަނީ ބަޖެޓުގެ އެއްބައި އައިޓަމުތަކުން ބަދަލުކޮށް، ބައެއް އައިޓަމުތަކަށް ފައިސާ އިތުރުކޮށްދީ، ބައެއް ތަންތަނަށް
އިތުރުކޮށްދޭން ހަމަޖައްސާފަ. އޭގެތެރޭގައި 23 ތަނެއް ހިމެނިގެންދޭ. އާދެ، އެ ތަންތަނުގެ ނަންތައް ދަންނަވައިލުމަކީ
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑު މި ރިޕޯޓު ނިންމާލުމުގެ ކުރީގައި ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ހެން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
އިދާރާ، ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން، ޑިޕާޓްމަންޓު އޮ ފް ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން، ސިވިލް ސަރވިސް
ކޮމިޝަން، ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލް ، އެންޓި -ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން، މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން
ކޯރޕަރޭޝަންސް، އެމްޕްލޯއިމަންޓް ޓްރައިބިއުނަލް، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީ ސް، މޯލްޑިވްސް އިންލެންޑް
ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީ، މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ އަދި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީ. މި ތަންތަނަށް އެކި
12

އަދަދުތަކަށް ފައިސާ އިތުރުކޮށްދޭން ހިމަނާފައި ވަނީ. ވަގުތު ނެތުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑު ރިޕޯޓު ދެންނެވުން
ކުރުކޮށްލާނަން. އާދެ، ހަމަ އެއާ އެކީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ދެއްވި އެއްބާރުލުމާއި އަދި
ހަމަ އެހެންމެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް މި ނެގީ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވަމުން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ
ވާހަކަފުޅުގައި ބައެއް މުހިއްމު ވާހަކަތައް ވިދާޅުނުވެ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ނިންމާލުމަށް ސިގުނަލް ދެމުންދާތީވެ، އެކަން
ކުރުމަށް ރެކޮމެންޑޭޝަނުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތައް ރެކޯޑަށްޓ ކަިައި ވިދާޅުވުމަށް
ފުރުޞަތުދެއްވަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ކޮމިޓީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއެރުވީ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ވާނީ ރިޕޯޓުގެ ކޮޕީ ލިބިވަޑައިގެންފަ. ޢިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރުގެ އަތްޕުޅު މަތީގައި އޮތް ކަމެއް
ހުށަހަޅުއްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަކަށް ހުށަހަޅުއްވަމުން ގެންދެވުން. އަޅުގަ ނޑު ޢިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރަށް
ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ރިޕޯޓު މިތާ ކިޔަން ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ދޮޅުގަޑިއިރުން ވެސް
އަޅުގަ ނޑު ނުނިންމޭނެހެން. އެހެންވީމާ، މިހާރު މި ވަރުގެ ދިގު ރިޕޯޓެއް ކިޔުމަކީ މީގެ އަކުރުތަކާއި ފިގަރތަކާ އެއްކޮށް
ދަންނަވައިލުމަކީ މާ ފަސޭހަފުޅު ކަމެއް ނޫން. އަނެއްކާ މީތި ލިޔުއްވާފައި މި އޮތީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އަކުރުތަކަކުން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް ތަންކޮޅެއް އުނދަގޫވެގެން މި އުޅެނީ. ނަންބަރުއައިނެއް އަޅައިގެން ކިޔަންޖެހޭއިރު ފޯކަސް
13

ވެސް އެބަ ގެއްލޭ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ރިޕޯޓު ތިޔަ ބޭފުޅުން ވެސް ހަމަ ބައްލަވައިލެއްވީމަ އަލިފުން
ޔާ އަށް ހަމަ ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ލިބިވަޑައިގެންފައި ވާތީ، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުންތައް ، ދެ ބައްދަލުވުމެއް ފިޔަވައި ހުރިހާ ބައްދަލުވުމެއް ދިޔައީ ހަމަ އޯޕަންކޮށް ހުޅުވާލެވިގެން ކަމަށް ވާތީ،
ދެން ކޮންމެހެން އަޅުގަ ނޑު އެކަން ކުރުމަށް، އެ އީ ނޫސްވެރިން ވެސް ވައްދައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މީޓިންތަކަކަށް
ވާތީ އަޅުގަ ނޑު ކޮންމެހެން މާ ދިގު ވާހަކަތަކެއް ދެންނެވުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތް ކަންނޭނގެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
އިށީނދެލާނީ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާޅުކުރެއްވި ޝުޢޫރުތަކަށް އަޅުގަ ނޑު އިހުތިރާމުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް
މިދެންނެވި ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު މިހާރު 21 ޖަހާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ދެއްވާފައި އޮތް ވަ ގުތު މިހާރު ވެސް އިތުރުވެގެން
ހިނގައްޖެ. ބައިގަޑިއެއްހާއިރު މި ވީ މިތާގައި އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ދައްކަމުންގެންދާތާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި އިދާރީ ބޭފުޅުން ކޮށްދެއްވި އިޚްލާޞްތެރި ބުރަ މަސައްކަތްތަކަށާއި
އަދި ވަޑައި ގެން ދެއްވި މިނިސްޓަރުންނަށާއި ދައުލަތުގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ވަޑައިގެން އެ ބޭފުޅުން ދެއްވި
މަޢުލޫމާތުތަކަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރުދަންނަވާލަން. މީގެއިން ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔައީ މިނިސްޓަރ އޮފް
ފިނޭންސް ބަޖެޓު ހިފަހައްޓަވައިގެން ދޫކުރައްވާކަން، ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުން ވެސް އިންޑިޕެންޑެންޓު
މުއައްސަސާތަކުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި. އެ ބޭފުޅުންނަށް ކަ ނޑައެޅޭ ބަޖެޓު އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިގެންދިއުމުގެ
މުހިއްމުކަމާ މެދު. އެހެންނޫން ކަމަށް ވާ ނަމަ މިނިވަންކަމާ އެކީގައި އެ ތަންތަން ހިންގުމުގެ ދަތިތައް ހުރިކަން
ދަންނަވައިލަމުން އަޅުގަ ނޑު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބާއްޖަވެރި ދުވަސްތަކެއް ދެއްވުމަށް އެ ދި ދުޢާކުރަމުން އަޅުގަ ނޑު
ނިންމައިލާނަން. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާ ކޮމިޓީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރުދަންނަވަން. ވަރަށް ދިގު ރިޕޯޓެއް، ޚުލާސާ
ގޮތެއްގައި ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި އެ ރިޕޯޓު އެބަ އޮތް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މި ނޭވާގައި
ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް ކުރައްވާފައިވާ ބުރަ މަސައްކަތްޕުޅުތަކަށް ޓަކައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާ
އެކު ޝުކުރުދަންނަވަން.
-21.3 އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ދަނީ އެޖެންޑާ އައިޓަމު 3123 -21.3 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީ އިން ހުށަހެޅި ރިޕޯޓަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުން. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)،
(ށ) އަދި (ނ)ގެ ދަށުން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިފައިވޭ. އެހެންކަމުން އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ މި ދަނީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ
14

94 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކަށް. 94 ވަނަ މާއްދާ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ނިޒާމާ ބެހޭ
މައްސަލަ އެއް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މީގެ ކުރިން ވެސް ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ނެ ގީމަ، މަނިކުފާނު ޖަވާބުދާރީވަމުން ގެންދަނީ. މިއަދު
އަޅުގަ ނޑު ސުވާލެއް އަމާޒުކުރުމުން ޖަވާބުދާރީނުވެ ތި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ މި ތަނަށް ޕިއްލޭ ވެއްދީ ކާކުތޯ
އާއި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އޮންނާނެ ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ
އެއްގައި މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތާ ސުވާލުކުރައްވާކަށް ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭނެ. އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ގަވާއިދުގެ
94 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ފުރަތަމަ ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙު ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު
މުއްޠަލިބު.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓު ކޮމީޓީގެ ރިޕޯޓަށް ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙަކީ، ބަޖެޓު
ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން ނިންމެވި ރިޕޯޓުގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް ދަންނަވަން. ފަރެސްމާތޮޑާ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިޞްލާޙު ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
15

ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން ނިންމެވި ރިޕޯޓުގެ 6.52 އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. 3123 ވަނަ އަހަރު
ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ތަންތަނަކީ ސްޓޭޓް އިލެކްޓްރިކު ކޮމްޕެނީ ލިމިޓެޑް، މޯލްޑިވްސް ޕޯޓްސް ލިމިޓެޑް،
އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަން ސަރވިސަސް ލިމިޓެޑް، ހައުސިން ޑިވެލޮޕްމަންޓު ކޯޕްރޭޝަން އަދި މޯލްޑިވްސް އިންފްލައިޓް
ކޭޓަރިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް. މީގެތެރެއިން ބޭރު ބަޔަކު ހިއް ސާވާ ގޮތަށް ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރެ ވޭނީ ހަމައެކަނި މޯލްޑިވްސް
އިންފްލައިޓް ކޭޓަރިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑެވެ. މި އިޞްލާޙު އަޅުގަ ނޑު ހުށަހެޅީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްހާމު އަޙްމަދު.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޮތް އިޞްލާޙު. އެއީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަފީޤު ޙަސަން. އަޅުގަ ނޑު
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަފީޤު ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ
ރިޕޯޓަށް އަޅުގަ ނޑު މި ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙަކީ، 3121 ،311: -9.1 އަދި 3122 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން
މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ރިކޮމެންޑޭޝަންތަކާ ގުޅޭ: މި ސެކްޝަންގެ އެންމެފަހު ޖުމްލަ އަންނަނިވި ގޮތަށް
އިޞްލާޙުކުރުން. "އެހެންކަމުން، ދެންނެވުނު ރިކޮމެންޑޭޝަންތަކާ އެއްގޮތަށް ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް
"
ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ އިން ޢަމަލުކުރެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އިލްތިމާސްކުރައްވަ އެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއް ޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު.
16

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެންމެއަކު ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަފީޤު
ޙަސަން އެ ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޮތް އިޞްލާޙު، ކަ ނޑިތީމު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން.
ކަ ނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީދް ދިރާސާކުރައްވައި ދިދްމެވި ގޮތުގެ
ބަޖެޓަފް ހުފަހަޅާ އިސްލާޙު. 3123 (2) ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ، ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކުން
ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް އަދި ޕަބްލިކު ހެލްތުގެ މަސައްކަތްތައް ރާވައި ހިންގުމަށް ހިމަނާފައިވާ ފައިސާގެ އިތުރަށް، އެ
ކަންކަމަށް ފައިސާ ބޭނުންވާތީ އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 8/3121، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ
އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުން މީގެއިތުރަށް ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމަށް
ޓަކައި ވެސް ކައުންސިލްތަކަށް އިތުރަށް ފައިސާ ބޭނުންވާތީ އާ އި ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކުން ތަރައްޤީގެ ކަންތައް
ހިންގުމަށް ވެސް އިތުރަށް ފައިސާ ބޭނުންވާތީ، މި ކަންކަމަށް ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކަށް ދޫކުރުމަށް ޓަކައި 411
މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރުމަށް. މި ކަމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް އިތުރުވާ ބަޔާ އެއްވަރަށް މިނިސްޓްރީ
އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ އަށް ފެންނަ ގޮތެއްގެ މަތީން، ބަޖެޓުގެ އެކިއެކި އައިޓަމުތަކުން އުނިކޮށްގެން،
ބަޖެޓުގެ މުޅި ޖުމްލަ ބޮޑުނުވާނޭ ގޮތެއްގެ މަތީން މި އިތުރުވި ބައި ހަމަޖެއްސުމަށް. އަދި، މި އިތުރުކުރި ފައިސާ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ އުސޫލަކުން ކައުންސިލްތަކަށް ދޫ ކުރަމުން ގެންދިއުމަށް. -(3)
ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓުގެ 1.:. ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތައް، މި ސުރުޚީގެ ދަށުގައިވާ ނަންބަރު
22،21 މި ދެ ނަންބަރު އުނިކުރުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
17

ކަ ނޑިތީމު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން އެ ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ އިން
ދިރާސާކުރެއްވައި ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ : ނަންބަރުގައި ވާ ކޮމިޓީ އިން ހުށަހަޅާ ކަންތަކުގެ 8 ވަނަ ނަންބަރުގައި
ހިމަނާފައިވާ ލިސްޓުގައިވާ ކު ށެއް އިޞްލާޙުކުރުމަށް. އާދެ، މި އިޞްލާޙު އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ ސަބަބަކީ ބަޖެޓު
ރިޕޯޓުގައި ވާ ލިސްޓުގެ 35 ވަނަ ނަންބަރުގައި ލިޔެފައި ވަނީ ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރެވުނު މަޝްރޫޢުގެ ބަދަލުގައި
ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވިއިރު ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާ މަޝްރޫޢަކަށް ވާތީ އެކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ ނުކުތާ އެއް ނެގީ މިތާ ގަވާއިދު ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ ގޮތުން
ރިޔާސަތުން ފުރުޞަތުނުދެނީސް ބައެއް ބޭފުޅުން ތެދުވެ، ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ވިދާޅުވަމުން އެބަ ގެންދޭ. އެހެންނެއް
ނުހެދޭނެ. އެއީ އެއް ޕާޓީ އަކުން ހުށަހެޅީމަ، އެ ޕާޓީ އިން ތާއީދުކުރަން ވިޔަ ސް ގަވާއިދުން ރިޔާސަތުން
ފުރުޞަތުދެއްވީމަ އެ މެންބަރު ތެދުވެވަޑައިގެން އެއަށް ތާއީދުކުރައްވަންވާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ މަނިކުފާނުގެ
ސަމާލުކަމަށް ގެނެއީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެލާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިޞްލާޙު ކުރިއަށް ގެންދަވަން ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
18

އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު އެ އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާ ނިމިއްޖެ. ފަހު ޖުމްލަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން.
ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގައި ވާ ލިސްޓަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތަށް ހުރަސްނޭޅެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގައި ވާ މި ލިސްޓުގެ 35 ވަނަ ނަންބަރުގައި ލިޔެފައި ވަނީ ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރެވުނު
މަޝްރޫޢުގެ ބަދަލުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ސުވާލުކުރީމާ، ނިޒާމީ ނެގީމަ މަނިކުފާނު ދެންމެ ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ޖަވާބުދާރީ ވެސް ނުވޭ. އެކަމަކު މިތާ ޕިއްލޭއޭ ކިޔައިގެން ވާހަކަދެއްކިއިރު ވެސް ހަމަ ހުއްޓިގެން ހުރީ.
ދެން އެ އަށް ސުވާލެއް ކުރީމަ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން އަތްނެގީމަ، އެ ފެންނަ ކަމަށް ވެސް ނަހަދާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް ނިންމޭތޯ. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތަށް ފެށުނީއްސުރެ
ހުރަސްއަޅުއްވަމުން ތި ގެންދަވަނީ. އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. އަޅުގަ ނޑަށް ޖެހޭނީ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޖިލީހުގެ
19

ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ނުހިއްތަވަންޏާ މަޖިލީހުން ނެރެން. އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ކެލާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މި ރިޕޯޓުގެ ލިސްޓުގެ 35 ވަނަ ނަންބަރުގައި ލިޔެފައި ވާ ލިޔުމަކީ ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރެވުނު
މަޝްރޫޢުތަކުގެ ބަދަލުގައި، ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވިއިރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މަޝްރޫޢަކަށް ވާތީ އެކަން
އިޞްލާޙުކުރުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް، ފުނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެލާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޮތީ ކެލާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙެއް. އެ އިޞްލާޙު
ހުށަހެޅުއްވުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގަވާއިދުގައި ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ދައުލަތުން ފާސްކުރާ
ބަޖެޓުގެ 1.12% ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދިނުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައި އޮތުމާ އެކު ވެސް 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދިނުމަށް ހިމަނާފައި ވަނީ 22.137 މިލިއަން ރުފިޔާ ކަމަށް ވުމާ އެކު، އެ
އަދަދަކީ 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު ޚަރަދުގެ މުޅި ޖުމްލަ ކަމުގައިވާ 25.63: ބިލިއަން ރުފިޔާގެ 1.12%
އަށް ވުރެ ކުޑަ އަދަދެއް ކަމަށް ވާތީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދައުލަތުން ދޭ ފައިސާގެ އަދަދު 3123 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގެ ޚަރަދުގެ މުޅި ޖުމްލަ 1.12% އަށް ވާ 25.63: މިލިއަން ރުފިޔާ އަށް ބަދަލުކޮށް، އެ އަދަދު
ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށް.
20

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ފުނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ސަލީމު.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެލާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله މަޢުޞޫމު އެ ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގަވާއިދުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން ހުށަހެޅި އިޞްލާޙުތަކަށް އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ދަނީ. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވައިލަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/3117، މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ
ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ސަރުކާރުން ދޭ އެހީ އާއި
ސަބްސިޑީ އުނިކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހެޅުއްވި
އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން ވެސް އޮތީ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙެއް. އަޅުގަ ނޑު، ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
21

މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/3117، މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް 3123 ވަނަ އަހަރު
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ކުންފުނިތަކާއި ބައެއް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ނަގާ ލޯނުތަކަށް ސަރުކާރުން ދޭ
ގެރެންޓީތައް އުނިކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމް ހުށަހެޅުއްވި
އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
اله
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް މި ނެގީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން. މި
މާއްދާގައި މި ބުނަނީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ނަގައިފިއްޔާ އެ ނިމުމުން، ނިޒާމީ މައްސަލަ
ނިމުމުން ރައީސް އެއީ ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ކަމަށް ވަންޏާ ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ކަމަށް، ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް
ނޫން ކަމަށް ވަންޏާ ނޫން ކަމަށް ވިދާޅުވެ، ގޮތެއް ނިންމަވަންވާނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ނެގި ނިޒާމީ މައްސަލައާ
ގުޅިގެން މަނިކުފާނު އެއްވެސް ޖަވާބެއް ނުދެއްވާ ކުރިއަށް ގެންދެވީމަ އެކަން ހަނދުމަފުޅުކޮށްއެރުވުމުގެ ގޮތުން
ދަންނަވައިލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
22

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ތި ނެންގެވީ ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް
އެނގި ވަޑައިގަންނަވާނެ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ޕާޓީތަކުން އިޞްލާޙު ހުށަހަޅަމުން ގެންދަނީ ޕާޓީތަކުގެ ނަމުގަ. އެ
ޕާޓީއަކުން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަށްފަހު އެ ޕާޓީ އަކުން މެންބަރަކު ތާއީދުކުރައްވަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ
މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު އިސްކަންދެމުން ގެންދަނީ. އެއީ މި ތަނުގައި ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދާ ގޮތް. އެއީ މީގެކުރިން އެ
ނޫން ގޮތަކަށް ޢަމަލުކޮށްފައި ހުއްޓާ އެހެން ޕާޓީ އެއްގެ މެންބަރަކު ތާއީދުކުރެއްވުމަށްފަހު އެ ތާއީދު އަނބުރާ ވޯޓުގެ
ކުރިން ގެންދެވީމަ އެ އިޞްލާޙަށް ވޯޓަށް އެހުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފަ އެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވެސް މި ކަންތައްތައް ރަނގަޅަށް ދެނެވަޑައިގެން މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރެއްވުމަށް އަޅުނގަޑު
ދަންނަވަން. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/3117 މާލިއްޔަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ
ޚިލާފަށް 3123 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން ސްޓޭޓް
އިލެކްޓްރިކު ކޮމްޕެނީ ލިމިޑެޓް ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު މޫސާ.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހެޅެއްވި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާބެހޭ މައްސަލައެއް، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
23

ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ނެގީ ތާއީދުކުރާ މެންބަރުގެ ވާހަކަ
ދަންނަވާކަށް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވީ މި ތަނުގައި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުދިނީ މަ، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން
ފުރުޞަތުދެއްވީމަ ނޫނިއްޔާ ބޭފުޅަކު ތެދުވެވަޑައިގެން ވާހަކަދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތެއް ނޯންނާނޭ. އެހެންވީމާ، އެ އަށް
ޖަވާބެއް މަނިކުފާނު ދެއްވަންޖެހޭނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެފަދަ ފުރުޞަތެއް ނޯންނާނެ. އެފަދަ ފުރުޞަތެއް ނުވެސް އަރުވާނަން އަޅުގަ ނޑެއް. ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކޮށްފީމެއް ނޫންތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އޮތް އިޞްލާޙު ވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު
އިބްރާހީމު. އަޅުގަ ނޑު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/3117 މާލިއްޔަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާ އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ
ޚިލާފަށް 3123 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން މޯލްޑިވްސް
ޕޯޓްސް ލިމިޓެޑް ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު މޫސާ.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
24

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހެޅުއްވި
އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން..
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާބެހޭ މައްސަލަ އެއް، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙް މަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެންމެގައި ހުށަހެޅިގެން އެ ދިޔަ އިޞްލާޙުގައި އިޞްލާޙު އެ ހުށަހަޅުއްވަނީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ޗެއަރ، މުޤައްރިރު. އަދި އެ އިޞްލާޙުގައި މި ބުނަނީ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާ ޚިލާފަށޭ
ހުށަހަޅާފައި އޮތީ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު. މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާ ޚިލާފު އެއްޗެއް މި ތަނަށް ވަންނަންޖެހެނީ
ކޮންސަބަބަކާ ހުރެތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ވެސް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
4/3117 މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާ އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް، 3123 ވަނަ
އަހަރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް، މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު.
25

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ނެގީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާން އެބަ ކުރޭ ސަރުކާރުގެ
ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވައިލުމުގައި ސަރުކާރަށް ފުރުޞަތުދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ
ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމާ މި ކަންތައްތަކަށް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ޤާނޫނެއް ގޮތަށް އިޞްލާޙެއް ނުކުރެވޭނެ،
އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. ހުށަހެޅި ތާއީދުލިބެމުންދާ
އިޞްލާޙުތަކެއް. މި ކަމާ މެދު ގޮތެއް ނިންމަވާނީ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދެވުން)
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެނެއްނޫން، ބަޖެޓަށް އުނިއިތުރު ގެނެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ސިޔާސަތުތަކެއް އުންޏެއް ނުކުރެވޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް އެހެނެއް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ!
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން. މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް.
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގަވާއިދަށް
ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް، ތޮއްޑު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު.
26

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެންމެގައި އިޞްލާޙުގެ ގޮތުގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހުށަހެޅިއްޖެ، ސްޓެލްކޯއާ އެއްޗިހި
ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސްޓެލްކޯއާ އެއްޗިހި ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރަން އަންގާ ބަޖެޓަށް އިޞްލާޙަށް
ދެންމެ މަނިކުފާނު ތި ފުރުޞަތު ދެއްވީ. އެ ގޮތަކަށް އިޞްލާޙަކަށް ނުވެސް ލެވޭނެ. ވޯޓަކަށް ނޭހެނެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ
އެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށިނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ނިޒާމާ ބެހޭ
މައްސަލަ އެއް، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މި މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރަން މި ދެންނެވީ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ހުށަހެޅިމަ އެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށް ވިދާޅުވެފައި އައިމާ،
ކައުންސެލް ޖެނެރަލް ނިންމެވީތޯއޭ މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭނެ ކަމެއް ކަމަށް. ޤާނޫނާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާ
މަޖިލީހުގެ އެތެރެ އަށް ކީއްވެގެންތޯއޭ މި މައްސަލަ އަންނަންވީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް،
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމު.
27

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް މި ނެގީ ޤާނޫނުގައި ވިދާޅުވެ އެބަ ވޭ
މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާ ވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެއަށް ޢަމަލުނުކުރަން، ރައްޔިތުންނަށް ދޭ ސަބްސިޑީޒްތައް
އެއަށް ޢަމަލުނުކުރަން ޙުކުމެއް ނެރެފައި ވަނީ. ކީއްވެގެންތޯ އެ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ މި ހުށަހަޅަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު
އިބްރާހީމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/3117 މާލިއްޔަތުގެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ
ޚިލާފަށް 3123 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން ހައުސިން
ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރުމަށް. އާދެ، ސަބަބު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ދައުލަތުގެ މުދަލެއް
އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދޭންވާނީ ނުވަތަ ވިއްކާލަންވާނީ ނުވަތަ ކުށްޔަށް ދޭންވާނީ ނުވަތަ ދޫކޮށްލަންވާނީ ނުވަތަ
ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ހިންގާ ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތަކާ ގުޅިގެން ސީދާގޮތުގައި ނުވަތަ ނުސީދާ ގޮތުން ނަމަވެސް އެއްވެސް
ލުޔެއް ނުވަތަ މަންފާ އެއް ނުވަތަ އެހީއެއް ނުވަތަ ސަބްސިޑީ އެއް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދޭންވާނީ ނުވަތަ ދިނުމަށް
އެއްބަސްވާންވާނީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާބެހޭ މައްސަލަ އެއް، ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު...
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ އެކަމާ ބެހޭ ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީންނެވެ.
28

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާބެހޭ މައްސަލަ އެއް، ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރީގެ މަޖިލީހުން ޢަ މަލުކުރާ ގޮތުން އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާފައި އެ ހުށަހަޅާ ސަބަބު ބުނުމަކަށް
ރިޔާސަތުން ފުރުޞަތު ދެއްވާފަ އެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އެހެން ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރައްވަނީތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި، ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންމެ ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއްގައި ދެންމެ
ވިދާޅުވި އެއްޗެއް އަދި ސާފެއް ނުވި. ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންމެ ނިޒާމީ މައްސަލައިގައި ވިދާޅުވި
އެއްޗެއް އަލުން ވިދާޅުވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރީގައި މި މަޖިލީހުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލަކީ އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާފައި އެ
ހުށަހެޅި ސަބަބު ބުނުމަކަށް ފުރުޞަތު ދެއްވާ ތަނެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ ރިޔާސަތުން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
އަނެއްކާ ރިޔާސަތުން އެބަ ފުރުޞަތު ދެއްވާ ސަބަބު ހުށަހެޅުމަށް. އެހެންވީމަ، އެއީ އަނެއްކާ އެ އުސޫލު ބަދަލުވީތޯ،
ނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
29

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙުގައި ތިރީގައި ލިޔުއްވާފައި އޮތް
ސަބަބު ވިދާޅުނުވިޔަސް އެ ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު އެކަނި މިހާރު ހުށަހަޅުއްވަންވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެ
ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. މި ތަނުގައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަވާއިރު، އަދި ރިޔާސަތުން
ވާހަކަދައްކާއިރު ވެސް އެކަކު އަނެކަކު ބުނާ އެއްޗެއް އަޑުއިވޭނެ ގޮތަށް މަޑުމަޑުން ތިއްބެވުމަށް ދަންނަވަން. އެ ނޫން
ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރައްވާ ނަމަ، އެ ބޭފުޅުން އަޑުގަދަކުރައްވަންވެއްޖެއްޔާ ބޭރަށް ނުކުމެވަޑައިގެން އަޑުގަދަކުރަންވަންވީ.
މި ތަނުގައި މިހާރު މަސައްކަތެއް ކުރެވޭ ވަރަށް ވުރެ ކަންތައްގަ ނޑު ބޮޑުކޮށް މިހިރަ ދަނީ. އަޅުގަ ނޑު މާމިނގިލީ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުއްވުން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/3117 މާލިއްޔަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ
މާއްދާއާ ޚިލާފަށް 3123 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން
އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަން ސަރވިސަސް ލިމިޓެޑް ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރުމަށް ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް. ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހަޅުއްވާ
އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އޮތް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މާފަންނު
ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
30

މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަމިއްލަ އެއަރލައިނެއް ހިންގަމުން، އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަން ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރެވޭނެ.
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސިޔާސަތެއް މިކަން ތަންފީޛު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ!
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް
ހިތްތެވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް
ހިތްތެވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތަވާ. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެން މަޖިލީހުގެ
ތަޅުމުގައި ތި ގޮތަށް ކަންތައް ކުރައްވައިފި ނަމަ އަޅުގަ ނޑަށް ޖެހޭނީ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ނެރެން. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް، ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެންމެއަކު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަކީ
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙެއް. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް
ވެސް މި ތާގައި ފުރުޞަތު އޮންނާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ
މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله.
31

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ
މައްސަލަ އެއްގައި ފުރުޞަތަށް އެދިއެދި ހުއްޓާ އެތައް ބަޔަކަށް ފުރުޞަތުދެއްވައި، އަޅުގަ ނޑަށް ފުރުޞަތުނުދެއްވާ
ތަފާތުކުރައްވަމުން ގެންދެވިކަން ފާހަގަކޮށްލާނަން ރެކޯޑަށް ޓަކައި. އެއަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ މައްސަލަ
ފާހަގަކޮށްލާނަން. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 226 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގައި މި ވަނީ ދައުލަތުގެ މައިގަ ނޑު ސިޔާސަތުތައް
ކަ ނޑައަޅައި އެ ސިޔާސަތުތައް ސަރުކާރުގެ ކަމާ ގުޅޭ އިދާރާތަކަށް އެންގުމުގެ ބާރުދީފަ. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުން
ކަ ނޑައަޅާފައި އޮންނަ ސިޔާސަތަށް ހުއްޓުންއަރާ ގޮތަށް، ނޫނިއްޔާ ސިޔާސަތާ ޚިލާފުވާ ގޮތަކަށް މި މަޖިލީހަކަށް
އިޞްލާޙެއް ހުށައެއް ނޭޅޭނެ. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު އިޞްލާޙަކަށް އެކަން ވެގެން ދާނީ. އެހެންވީމާ، ރިޔާސަތުގެ
ސަމާލުކަމަށް އެކަން ގެނެސްދިނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު މި ކުރިއަށް ގެންދަނީ އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާ. އެހެންވީމާ، އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމުގެ
މަރުޙަލާގައި އެހެންޏާ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދާ ގޮތުގެ މަތީން އިޞްލާޙުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން
ހުށަހަޅަމުން އެއަށް ތާއީދު އޮތްތޯ ބަލަމުން މި ގެންދަނީ. އެ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. މާމިނގިލީ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/3117 މާލިއްޔަތުގެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ
ޚިލާފަށް 3123 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން މޯލްޑިވްސް
އިންފްލައިޓް ކޭޓްރިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރުމަށް.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
32

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުށަހެޅުއްވި
އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޮތް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުއްވުމަށް މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް
ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑުގެ އިޞްލާޙުތައް ނިމުނީ އެހެންނޫންތޯ. އަޅުގަ ނޑަށް އޮތީ 8 އިޞްލާޙު. އެ 8 އިޞްލާޙު ހުށަހަޅައި
ނިމިއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އޮތީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ހުށަހެޅި އިޞްލާޙުތައް. ފުރަތަމަ
އިޞްލާޙު ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. -:.1 ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކުގައި ހިމެނުމަށް. ކޮންމެ އަހަރަކު ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހުށަހަޅާއިރު، އެ ހުށަހަޅާ ބަޖެޓާ އެކު ތިރީގައި ވާ މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅަންވާނެ އެވެ. ހުށަހަޅާ ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކާއި ކުންފުނިތަކާއި އެކިއެކި
މުއައްސަސާތަކުގެ ބަޖެޓު ތަފްސީލު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް، ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
33

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދު اله ޙަމީދު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދުاله ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙަކީ، -:.1 ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކުގައި
ހިމެނުމަށް. އަންނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާއިރު އެއާއެކުއެކީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ބަޖެޓާ ބެހޭ ބަހުސް ފެށުމުގެ ކުރިން، އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު، ބަޖެޓުގެ އިތުރު ތަފްސީލުގެ ގޮތުގައި
ސޮފްޓް ފޯމެޓުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވުން. ހުށަހަޅާ ބަޖެޓުގައި ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓު
ޕްރޮގްރާމު ނުވަތަ ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު އެންޑް އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމާއި ސޯޝިއޯ އިކޮނޮމިކު އިންވެސްޓްމަންޓު
ޕްރޮގްރާމު، މި ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ހިމެނޭ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނަމާއި ހިންގަން ލަފާކުރާ ރަށްރަށުގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގަން
އަމާޒުކުރާ އަހަރުތަކަށް ކަ ނޑައަޅާ ފައިސާގެ އަދަދު ސާފުކޮށް ދައްކައިދޭ ތާވަލުތައް. ހިން ގަން ލަފާކުރެވޭ ރަށްރަށުގެ
ނަމާއި މަޝްރޫޢުތައް ހިންގަން އަމާޒުކުރާ އަހަރުތަކަށް ކަ ނޑައަޅާ ފައިސާގެ އަދަދު ސާފުކޮށް ދައްކައިދޭ ތާވަލުތައް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިނު ޙަމީދު.
34

ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިނު ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް
އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާބެހޭ މައްސަލަ އެއް، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް ދަންނަވަން. އިހަވަންދޫ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހަނިމާދޫ، ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް
ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތްތެވުމަށް ދަންނަވަން. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން 21;41 އިން ފެށިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޮންނަނީ 41 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް. އެހެންވީމާ، މި ހިސާބުން ފެށިގެން އަޅުގަ ނޑު
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 41 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އަލުން މަސައްކަތް ފަށާނީ
22;11 ގައި. والسالام عليكن.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 21;41 އިން 22;15 އަށް]
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު ޖަލްސާ ކުރިޔަށް ގެންދަން އަޅުގަ ނޑު މި ފަށަނީ. އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާ ކުރިޔަށް
ގެންދަން ފެށުމުގެ ކުރިން ކުރީ ދަންފަޅީގައި ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލަން ބޭނުން.
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާއި އެއް ގޮތް ވާ ގޮތުގެ މަތިން ބަޖެޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
އޮތް އެއްޗަކީ އެ އިޞްލާޙުތައް ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނާއި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާއި މަޖިލީހުގައި ކަންކުރެވިފައިވާ ގޮތާ
35

މިކަންކަމަށް ފެތޭތޯ ބަލާނީ ރިޔާސަތަކުން ވެސް ނޫނޭ. މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނެއް ވެސް ނޫނޭ. އެކަން ކުރައްވާނީ
މަޖިލީހުގެ ކައުންސެލް ޖެނެރަލޭ. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހަށް ހުރިހާ އިޞްލާޙުތަކެއް ވެސް ހުށަހަޅައި ތާއީދުކޮށް
ނިމުމަށްފަހު އެކަން ކައުންސެލް ޖެނެރަލް ކުރައްވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ އިޞްލާޙުތައް ހުށަހެޅުމާއި ތާއީދުކުރުމުގެ
މަރުޙަލާގައި މަޖިލީހަށް މަޖިލީހުގެ މަޞްލަޙަތު ގެއްލޭ ކަހަލަ، ނިޒާމު ގެއްލޭ ފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް އެއްވެސް
މެންބަރަކު ނުކުރެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން، އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާ ކުރިޔަށް ގެންދަން މި ފަށަނީ. އާދެ،
އަޅުގަ ނޑު މި ދިން ރޫލިންއާ ބެހޭ ގޮތުން އިތުރު ބަދަލެއް ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުގައި މި ވަގުތު ޤާނޫނާއި
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެއްވެސް ކަމެއް ތަޅުމަކު ނުހިނގާ. އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ މައްސަލަ އަކަށް ފުރުޞަތެއް ނާރުވާނަން.
އަޅުގަ ނޑު މި ދަނީ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ގަވާއިދުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން
ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކަށް. އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދުاله ޙަމީދަށް، 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 4 ދަށުން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަށް.
اله
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދު ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ ދެވަނަ އިޞްލާޙަކީ 1.:. ކޮމިޓީ އިން ހުށަހަޅާ
ހުށަހެޅުންތަކުގައި ހިމެނުމަށް. އަންނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާއިރު، އެއާ
އެކުއެކީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަޖެޓާ ބެހޭ ބަހުސް ފެށުމުގެ ކުރިން، އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު ބަޖެޓުގެ އިތުރުިު
ތަފްޞީލުގެ ގޮތުގައި ސޮފްޓު ފޯމެޓުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވުން. ހިނގަމުންދާ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޕަބްލިކު
ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމެންޓު ޕްރޮގްރާމު ނުވަތަ ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު އެންޑް އެޑޮޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމާއި ސޯޝިއޯ
އިކޮނޮމިކު އިންވެސްޓްމެންޓް ޕްރޮގްރާމު، މި ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ދަށުން ހިންގި މަޝްރޫޢުތަކާއި އެ މަޝްރޫޢުތައް
ހިންގުމަށް ކަ ނޑައެޅުނު ރަށްރަށާއި ކުރެވުނު ޚަރަދު ސާފުކޮށް ދައްކައިދޭ ތާވަލުތައް.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ފޮނަދޫ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދުاله ޙަމީދު އެ
ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
36

ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 5 އަށް ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަނީ ރިކޮމެންޑޭޝަނެއް އިތުރުކުރުމަށް. ޖަދުވަލު 4ގެ
ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް 3122 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ތިރީސް ހަ މިލިއަން ތިރީސް އަށް ހާސް
ހަސަތޭކަ ތޭވީސް ރުފިޔާގެ ތެރެއިން މަސައްކަތް ނުފަށާ ހުރި ރަށްރަށުގެ މަސައްކަތް 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން
ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމަށް އިސްކަންދިނުން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުއްޠަލިބު އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްކުރި ބަޖެޓުން 3122 ވަނަ އަހަރަށް ފާސްކުރި ބަޖެޓު
ބަޖެޓުގެ ޖަދުވަލު 4ގައި ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓު ޕްރޮގްރާމު 3122 އިން 3124 އަށް، 326 މިލިއަން
ރުފިޔާ. 326 މިލިއަން ރުފިޔާ ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ބަނދަރު، ކޯޒްވޭ، ބަނދަރުގައި ލޭންޑު ބޭސް ފެސިލިޓީޒް
37

ގާއިމުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމުގެ ދަށުން ހިމަނާފައިވާ ރަށްރަށުގެ ތެރެއިން މަސައްކަތް ނުފެށިފައިވާ ރަށްރަށުގެ މަސައްކަތް
3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އިސްކަންދީގެން ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމަށް.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގޮނޑީގައި އިށީނދެވަޑައިގެންނެވުމަށް.
ތާއީދުކުރެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދު اله އަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ، 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)
އަށް ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު. ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހުށަހެޅީ، ރިކޮމެންޑޭޝަނެއް އިތުރުިު ކުރުމަށް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް
ފައިސާ ހޯދުމަށް ދައުލަތުގެ އެއްވެސް މުދަލެއް ނުވަތަ ކުންފުންޏެއް ވިއްކާ ނަމަ، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ހިއްސާ އާއި
ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ހިއްސާގެ ޖުމްލަ މުޅި މުދަލުގެ ނުވަތަ ކުންފުނީގެ ހިއްސާގެ 71% އަށް ވުރެ ކުޑަވެގެންނުވާނެ
އުސޫލުން ވިއްކުން. ކުޑަނުވާނެ އުސޫލުން ވިއްކުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ފޮނަދޫ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
38

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)
އަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުން.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުން ލިބޭނެ
ކަމަށް، ޕްރަވައިޓައިޒްކުރުމުން ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ 861.4 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރޭގައި މޯލްޑިވްސް ޕޯޓުސް
ލިމިޓެޑް، ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ހިމަނާފައި ވާތީ، މާލޭ ވިޔަފާރި ބަނދަރަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
މިނިވަންކަމާއި އިސްތިޤްލާލަށް މުހިއްމު ތަނަކަށް ވެފައި އެ ކުންފުނި ޕްރަވައިޓައިޒްކުރާ ނަމަ، ދައުލަތުގެ
ހިއްސާ 62% މިލްކުގައި ވާ ގޮތަށް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުން.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރި ފު ހުށަހަޅުއްވާ ޢިޞްލާޙު.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
39

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަރައްޤީގެ އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް ހިންގުމަށް ޓަކައި ޝަރުޠުކޮށް، ދައުލަތުގެ
އެއްވެސް މުދަލެއް ނުވަތަ ބިމެއް ނުވަތަ ފަޅެއް ނުވަތަ ކުންފުންޏެއް ނުވަތަ ކުންފުންޏެއްގެ ހިއްސާ އެއް އެއްވެސް
ފަރާތަކަށް ސަރުކާރުން ކުއްޔަށް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ގޮތަިަ ކަށް ދޭންވާނީ ނުވަތަ ވިއްކަންވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅައި މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން ފާސްކޮށްގެންނެވެ.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރެއްވުމަށް ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله
އަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
اله
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް
ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ވަކި ކަމެއް ކަ ނޑައެޅިފައިނުވާ
އެހެނިހެން މި ސުރުޚީގައި ހުރި ހުރިހާ ފައިސާ އެއް ޚަރަދުކުރަންވާނީ އެ ކަމެއް ކުރުމުގެ ކުރިން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި މަޖިލީހުގެ ރުހުން ލިބިގެންނެވެ.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރެއްވުމަށް ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله
އަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
40

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރި ޔިާިސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ފެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔޫސުފް
ނަޢީމު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ބަޖެޓު ދިރާސާކުރި ކޮމެޓީ އަށް ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙު. ޤާނޫނު ނަންބަރު 311:/9 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާ
ބެހޭ ޤާނޫނުގައި އުމުރުިު ން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ދޭ އަސާސީ ޕެންޝަނަށް ދޭ 3111 ރުފިޔާ އަކީ، އެ ޤާނޫނުގެ 22
ވަނަ މާއްދާގެ (ކ)ގައި ބުނެފައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން ދިި ރިިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތައް މައްޗަށްދާ މިންވަރަކަށް ބަލައި،
ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް ކަމަށް ބުނެފައި ވީހިނދު ވެސް މިހާތަނަށް އެ ބަދަލުގެނެސްފައި ނުވާތީވެ އެ
ބަދަލުގެނައުމަށް އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙު. އެ ބަދަލަކީ 26% އަށް އިތުރުކޮށް، 3111 ރުފިޔާގެ ބަދަލުގައި
3411 ރުފިޔާ ދިނުމަށް ހުށަހެޅުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފުނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަކީ
ލިޔުމުގައި އޮތް ގޮތަށް ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ލިޔުމުގައި އޮތް ގޮތަށް ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ފުރުޞަތުއަރުވަން. އިތުރު ވާހަކަ ނުދައްކަވާތި.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
41

.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ނައިބު ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު އިތުރު ވާހަކަ އެއް ނުދައްކަން. ވާހަކަ މަދުކުރީ. މި
އޮތް ގޮތަށް ކިޔާ ކަމަށް ވަންޏާ ވާހަކަ އިތުރުވާނެ. އެހެންނަމަވެސް މިހާރު އަކުރުން އަކުރަށް އަޅުގަ ނޑު މި ކިޔަނީ.
ހުށަހަޅުއްވާ މެންބަރު ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު. ތާއީދުކުރައްވާ މެންބަރެއް ނެތް. އިޞްލާޙު. ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓު، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ އިން ދިރާސާ ކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުން ބަޖެޓަށް ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙު، ބަޖެޓު
ރިޕޯޓުގައި ހިމެނުމަށް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 311:/ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނު ބްރެކެޓެއްގެ ތެރޭގައި އެ ބައި
އިންނަނީ، ގެ ދަށުން އުމުރުިު ން ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަނަށް ދޭ 3111 ރުފިޔާ އަކީ އެ ޤާނޫނުގެ 22
ވަނަ މާއްދާގެ (ކ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން ދިރިި އުިޅުމުގެ ޚަރަދުތައް މައްޗަށް ދާ މިންވަރަކަށް ނިސްބަތްކޮށް
ބަދަލުގެނައުމަށް، ބަދަލުގެންނަމުން ގެންދަންޖެހޭ އަދަދަކަށް ވުމާ އެކުގައި ވެސް، މީހަކަށް މަހަކު 3111 ރުފިޔާ
ދިނުމަށް ހަމަޖެއްސި ފަހުން ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތައް ވަރަށް ބޮޑަށް މައްޗަށް އަރައިގެން ގޮސްފައި ވީއިރު ވެސް އެ
އަދަދަށް ބަދަލުގެނެސްފައި ނުވާތީ، މިހާރު މީހަކަށް މަހަކު ދެމުން ގެންދާ އަދަދަށް 26% އިތުރުކޮށް، އުމުރުން
ދުވަސްވީ މީހުންގެ އަސާސީ ޕެންޝަނަށް 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހުން ފެށިގެން މީހަކަށް 3411 ރުފިޔާ
ދިނުމަށް ޓަކައި އިތުރަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށް. މި ކަމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް އިތުރުވާ
ބަޔާ އެއް މިންވަރަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ އަށް ފެންނަ ގޮތެއްގެ މަތިން ބަޖެޓުގެ އެކިއެކި
އައިޓަމުތަކުން އުނިކޮށްގެން ބަޖެޓުގެ މުޅި ޖުމްލަ ބޮޑުނުވާނޭ ގޮތުގެ މަތިން މި އިތުރުވި ބައި ހަމަޖެއްސުމަށް
އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަމެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފުނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެ ންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ޢާރިފު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
42

94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙަކީ ސުނާމީގައި ހަލާކުވެފައިވާ
ބަނދަރުތަކުގެ ތެރެއިން މިހާތަނަށް މަރާމާތުނުކުރެވި، އަލުން ނުހެދި ހުރި ހުރިހާ ބަނދަރުތަކެއް ފާހަގަކޮށް، އެ
ބަނދަރުތައް މަރާމާތުކުރުމަށް ނުވަތަ އަލުން ހެދުމަށް ސަރުކާރުން ގަސްތުކުރައްވާ ގޮތަކާއި އެ މަސައްކަތް ނިންމަވާނޭ
ތާރީޚަކާއި އެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަކުރެއްވުމަށް ކޮންމެ ރަށަިަ ކަށް ޚަރަދުވާނޭ ފައިސާގެ މިންވަރު އަންގައިދޭ ރިޕޯޓެއް
3123 ވަނަ އަހަރުގެ މާރޗް މަހުގެ ނިޔަލަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައި މަޖިލީހުގެ ލަފާހޯދުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުިު ޞަތުއަރުވަން. ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެން ބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކްލައިމެޓު ޗޭންޑް އެންޑް އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުގައި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް
ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ނުވަދިހަ ހަ މިލިއަން ފަސް ސަތޭކަ ހަތާވީސް ހާސް ހަތަރު ސަތޭކަ ނަވާވީސް ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ދ.
ބަ ނޑިދޫގެ ބަނދަރުގެ ބޭރުތޮށި ހެދުމަށް 6 މިލިއަން ރުފިޔާ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރެއްވުމަށް ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު
މުއްޠަލިބަށް ފުރުިު ޞަތުއަރުވަން.
43

ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސޯޝިއޯ އިކޮނޮމިކު އިންވެސްޓްމަންޓު ޕްރޮގްރާމުގައި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް
ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ނުވަދިހަ ހަ މިލިއަން އަށް ސަތޭކަ ނުވަދިހަ ތިން ހާސް އަށް ސަތޭކަ ތިރީސް ފަސްރުފިޔާގެ ތެރެއިން
41 މިލިއަން ރުފިޔާ ދ. ވާނީ ރައްޔިތުންނަށް ކުޑަހުވަދޫގައި ދ. ވާނީ ރައްޔިތުންނަށް ކުޑަހުވަދޫގައި ގެދޮރު
އިމާރާތްކޮށްދިނުމަށް 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން ފެލިދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާކަށް ނޫން. ދ. ވާނީ ރައްޔިތުންނަށް ދ. ކުޑަހުވަދޫގައި ދާލު ނުކިޔާތީ އެ ވާހަކަ
ދަންނަވައިލީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު. އަދި އެއް ފަހަރު އިނގޭތޯ ރެކޯޑު.
44

ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަ ދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރުގެ
ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަމޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހު ވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު އެންޑް އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުގައި ވަކި މަޝްރޫޢެއް ކަ ނޑަނޭޅޭ
ކަމަށް ބުނެފައިވާ ތިރީސް މިލިއަން އަށް ސަތޭކަ ސާޅީސް ހާސް ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ދ. މާއެނބޫދޫގައި ބަނދަރެއް
ހެދުމަށް ފަނަރަ މިލިއަން ރުފިޔާ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު.
ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރުގެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާ ގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
45

ޝުކުރިއްޔާ. ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު އެންޑް އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުގައި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ނުވަދިހަ
ހަތް މިލިއަން ފަސް ސަތޭކަ ހަތާވީސް ހާސް ރުފިޔާ ހަތަރު ސަތޭކަ ނަވާވީސް ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ދ. ކުޑަހު ވަދޫގެ ބިން
ހިއްކުމަށް ތިރީސް މިލިއަން ރުފިޔާ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ވިލުފުށީ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރުގެ ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައަކަށް އަޅުގަ ނޑު ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު އެއްވެސް ހާލެއްގައި ހުށަހެޅުނު އިޞްލާޙަކާ ޖަދަލުކުރުމުގެ ގޮތަކުން ނޫން. އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ
މައްސަލަ އެއް މި ނެގީ ހަމަ މިގޮތަށް މިދިޔަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އިޞްލާޙުތައް ހުށަހެޅެމުން
ދިޔައިރު، އަޅުގަ ނޑު ހަނދާނަށް އެބަ އާދޭ ވަކިވަކި ރަށްރަށުގެ ވަކިވަކި ކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ހުށަހަޅަން ފެށީމަ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އޮތީ ރޫލިންދެއްވާފައި އެހެން ނޭޅޭނޭ. އެހެންވީމާ، ދެން އެގޮތަށް ކަންތައްތައް
ނުކުރައްވާ މަނިކުފާނު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
46

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ، ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ނޫން. ޖަލްސާގެ މި
ދަންފަޅި ފެށުނުއިރު އަޅުގަ ނޑު ރޫލިން އެއް ދިނިން ހުށަހެޅޭ އިޞްލާޙުތަކާ ދޭތެރޭ ކަންތައް ކުރެވޭނެ ގޮތް. 94 ވަނަ
މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މި އިޞްލާޙަކީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކުރިން ވެސް މި ތަނަށް ހުށަހެޅި އިޞްލާޙަކާ އެއް ގޮތް އިޞްލާޙެއް ކަމަށް
ވާތީވެ، މި އިޞްލާޙު އަޅުގަ ނޑު އަނބުރާ ގެންނަން. އެހެންވީމާ، ދެން އޮތް އިޞްލާޙު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު އެންޑް އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުގައި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް
ކަ ނޑައަޅާފައިވާ 79 މިލިއަން 529 ހާސް 427 ރުފިޔާ ގެ ތެރެއިން، ދ. ހުޅުދެލީ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް
2 މިލިއަން ރުފިޔާ 2102 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ނެތް. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
47

ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެންމެ ތާއީދު ކުރާ މެންބަރަކު ނެތޭ ވިދާޅުވިއިރު އަޅުގަ ނޑު ދުށިން ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަތް ނެންގެވި ތަން. އެކަމަކު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެދިމާ ނުބެއްލެވީމަ ނުފެންނާނެ.
އައްސަވާލެއްވީމަ އެކަން ކަށަވަރުވާނެ އިނގޭތޯ. އާދެ، ދެން އޮތް އިޞްލާޙު އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާނަން. ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު
އެންޑް އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުގައި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ 79 މިލިއަން 529 ހާސް 427 ރުފިޔާގެ
ތެރެއިން، ދ. މާއެނބޫދޫގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް 3 މިލިއަން ރުފިޔާ 2102 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ކަ ނޑައެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ވިލުފުށީ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރުގެ ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޢާމިރު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސޯޝިއޯ އިކޮނޮމިކު އިންވެސްޓްމެންޓު ޕްރޮގްރާމުގައި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ
96,893,835.00 ރުފިޔާގެ ތެރެއިން، ދ. ރިބިދޫގައި ޕްރީސްކޫލެއް އެޅުމަށް 5 މިލިއަން ރުފިޔާ 2012 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
48

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން. ވިލުފުށީ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރުގެ އެ ހުށަހެޅުއްވުމަށް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން އިސްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ރަޝީދު އިބްރާހީމު ހުށަހަޅުއްވާ އިޞްލާޙު.
އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2102 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައިވާ
ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު އެންޑް އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމާއި ސޯޝިއޯ އިކޮނޮމިކު އިންވެސްޓްމަންޓު ޕްރޮގްރާމުގެ
މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރެއިން 2102ގައި ހިންގުމަށް ރާއްވަވާފައިވާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި ތިރީގައި ވާ މަޝްރޫޢުތައް
އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅައިލަން. -0 ލ. މާބައިދޫ ބަނދަރުހެދުން، ނަރުދަމާ، ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް ބިނާކުރުން. -2 ލ.
ދަނބިދޫ ބަނދަރުހެދުން، ސަހަރާ ވަށާ ފާރުލުން، ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް ބިނާކުރުން. -8 ކަލައިދޫ އަވަށުގައި ސުނާމީ
ސަރަހައްދުގައި މިސްކިތެއް އެޅުން، ޕްރީސްކޫލަށް ކްލާސްރޫމެއް އިތުރުކުރުން، ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް ބިނާކުރުން. -4
އިސްދޫގައި ނުނިމި ހުރި ސްކޫލަށް، ސްކޫލްގެ އިމާރާތް ނިންމުން، ބޮޑުމަގުގައި ތާރުއެޅުން. އެއީ ރައީސް ވިދާޅު ވެފައިވާ
ކަމެއް. އެހެން ވެގެން އެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލީ. ދަނބިދޫ އާއި އިސްދޫ ފާލަމުން ގުޅައިލުން، ކޯޒްވޭ އިން ގުޅައިލުން.
އަދި ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް ބިނާކުރުން. އަޅުގަ ނޑު މި ހުރިހާ ކަމެއް ހުށަހެޅީ ވޭތުވެދިޔަ 8 އަހަރު އެއްވެސް
ކަމެއްކޮށްދީފައި ނުވާތީވެ މި ހު ރިހާ ކަމެއް ކޮށްދޭނެ ކަމުގެ އުއްމީދުގަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. މިހާރު އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާ ނިމިއްޖެ. އިށީދެވަޑައިގަންނަވާ. ތާއީދުކުރައްވާ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަކަށް ފުނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
49

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިސްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑުގެ އަޚް، އަލްޤާރީ ޢަހްމަދު
ރަޝީދު އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުރިހާ ހުށަހެޅުމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަނީ އެ މަނިކުފާނުގެ ދާއިރާ އަށް ޓަކައި އެ
މަނިކުފާނު ކޮށްދެއްވާ މަސައްކަތް ވެސް ފާހަގަކުރަމުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ، މިހާ ހިސާބުން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތައް
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި ނިމުނީ. މިހާ ހިސާބުން ދެން އޮތީ މި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި ބަހުސްކުރުން. މި ކޮމިޓީގެ
ރިޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި ކުރެވޭ ބަހުސްގައި ކޮންމެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 5 މިނެޓު އަރުވާ ގޮތަށް މި އޮތީ ހަމަޖެހިފަ.
ޕާޓީތަކަށް ގަޑި ހަމަޖައްސާ ގޮތަކަށް ނޫން. މެންބަރުންނަށް ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 5 މިނެޓު އަރުވާ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތަށް އެދުމުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލަން. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
اله
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް މިއަދު ނިޒާމީ ނުކުތާ އެއް ނަގަން މި ޖެހުނީ
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާއި ޤާނޫނުއަސާސީ އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ދަންފަޅި ފެނުނުއިރު އަޅުގަ ނޑުވާނީ ތި ވިދާޅުވާ ކަންތައްތަކުގައި ރޫލިން އެއް ދީފަ.
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ވިދާޅުވާ މައްސަލަ އަކީ މީގެ ކުރީގައި ދިމާވި މައްސަލަ އަކަށް ވާތީ، އެކަން ހައްލުކުރުމުގެ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުވާނީ ރޫލިން އެއް ދީފަ. އެހެންވީމާ، ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދަށް.
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
50

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ހުށަހެޅިދިޔަ އިޞްލާޙުތަކާ އެކު އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން އިނގޭތޯ.
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 75 ވަނަ މާއްދާގައި އަރިމަތީ ސުރުޚީ، މެންބަރުންގެ މަސައްކަތުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންވީ ކަންކަން
ބަޔާންކޮށްފައިވޭ. ޤާނޫނުއަސާސީގަ. މީގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ޢަމަލުކުރަންވާނީ
ޤައުމީ މަޞްލަޙަތާއި ރައްޔިތުންގެ ލާބަ އާއި މަންފާ އަށް އިސްކަންދީގެންނެވެ. އަދި އެއްވެސް މެންބަރަކު އެ މީހަކުގެ
ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ ޚާއްޞަ ގުޅުމެއް ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޚާއްޞަ ގުޅުމެއް އޮތް އެހެން މީހެއްގެ ވެސް ޒާތީ
މަޞްލަޙަތެއް ކުރިއެރު ވުމަށް މަޤާމުގެ ބޭނުންކޮށްގެންނުވާނެ އެވެ. އަދި އެ ބައި މީހުން އެ ބައި މީހުން އިންތިޚާބުވީ
ދާއިރާތައް ތަންފީޛުކުރުމުގައި މުޅި ޤައުމާއި ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ލާބަ އާއި މަންފާ އަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެ އެވެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ!
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ އެ ހުށަހެޅިދިޔަ އިޞްލާޙުތަކަކީ މުޅި ޤައުމަށް އެ ބޭފުޅުން
އިޙުތިރާމުކޮށް، މުޅި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ފައިދާ އާއި ލާބަ އަށް ހުށަހެޅި އިޞްލާޙެއްތޯ. އެއީ އުފެދޭ ސުވާލެއް
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ދެންނެވި ކަންތައްތައް މިހެން ހުރިއިރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހުށަހެޅިގެންދިޔަ އިޞްލާޙުގެ
ތެރޭގައި މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ހުށަހަޅުއްވަނީ އޭނާގެ މަޞްލަޙަތު ހުށަހަޅުއްވަން. އޭނާ، އޭނާގެ
މަޞްލަޙަތާއި އޭނާގެ މުދަލާއި އޭނާގެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ހިމާޔަތްކުރަން. އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަން ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރެ ވޭނެ
ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް ރައްޔިތުން ވޯޓުދީފައި ވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެނިފެސްޓޯ އަށް. އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް ވޯޓުދީގެން މި
ސަރުކާރު އެކުލަ ވައިލާފައި ވަނީ. އެހެންވެ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ހިންގޭނެ، ޕްރައިވެޓައިޒްކުރެވޭނެ ގޮތް
ހެދެންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް މިހާރު ހުށަހެޅިދިޔަ އިޞްލާޙަކީ މާމިނގިލި ދާއިރާގެ ޢި އްޒަތްތެރި މެންބަރު އޭނާގެ
އެއަރޕޯޓު ، އޭނާގެ ވިޔަފާރި ކުންފުނިތައް، އޭނާގެ ބަގުރާ ވެސް ވިއްކޭ، އޭނާ އަށް ޖުވާ ވެސް ކުޅެވޭ، އޭނަ އަށް ރާ
ވެސް ވިއްކޭ، ޓަނުން ޓަނުން ރާ ވެސް އެތެރެކުރޭ، އިސްލާމަކަށް ވެގެން ގޮސް ލޮނުޒިޔާރަތްކޮޅުގައި ރަންނަމާރި
ހެދިގެން، މީ އިސްލާމުންނޭ އިސްލާމުންނޭ، އިސްލާމުންނޭ އަންނާށޭ ހުރިހާ އިސްލާމަކު ހުރެއްޖެއްޔާ އަންނާށޭ ގޮ ވައި،
މީހުން އެއްކޮށްގެން އެންމެ ފަހުން ގޮއްސަ ބަލައިލިއިރު މި އެރީ ރަންނަމާރި. އަލްޙަމްދު ކީ. ޞަލަވާތް ކިޔާށޭ ބުނީމަ
ކީ އަލްޙަމްދު. އަލްޙަމްދޭ ކީ. الحمد هل رب العالمين الصالم والسالم على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه اجمعين
މިހެން ކިޔާށޭ ބުނީމަ، الحمد هل ކީމަ، ދެން ތިބި މީހުން ޙަ މްދު އެޅީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤަބުރުސްތާނެއް އޮތީ އެ
ތާގަ. އެތަނަށް ސަޖިދަ ވެސް ޖެހީ. ވުޟޫ ވެސް ކުރީކީ ނޫން. އެހެންވެ މި ޤައުމުގައި އެ މީހެއްގެ މަޞްލަޙަތު
51

ހިމާޔަތްކުރަން ބޮޑެތި ކެޕިޓަލިސްޓުން އަރައި މުޅި ޤައުމު ހިފައި ހިސާރުކުރާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ނުދޭނަން އެ
ފުރުޞަތެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އިތުރަށް ދިޔަ އެއްޗެހި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ބަޖެޓު އަދި އޭގެ އިތުރުން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ވެސް މަސްއޫލިއްޔަތެއްވޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުން
ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހަދައި ސަރުކާރުން ފޮނުވާ ޤާނޫނުތައް، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނުން ނިންމާފައި ގެޒެޓުކޮށް،
ސަރުކާރުން ގެޒެޓުކުރުމަށްފަހު އެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން އެ ޤާނޫނުތަކަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ. އެ ޤާނޫނުތައް
ހިންގަންޖެހޭ. ހަމައެކަނި ސަރުކާރަކީ މިލިޓަރީ މައްސަލަ އަށް ވެގެންނުވާނެ. ސަރުކާރު ހަމައެކަނި ދެކެނީ ޖަލަށް ލާން
ތިބޭ މީހުން ޖަލަށް ލާން. ޖަލާ ޑީ.ޕީ.އާރު.އެސް މީހުންގެ ހަވާލުގަ. ޖަލު ތަންފީޛުކުރާ ބަޔެއް ނޫން ސަރުކާރަކީ.
ސަރުކާރުގެ މެނިފެސްޓޯގައި ހުރި ކަންތައްތައް ތަންފީޛުކުރަންޖެހޭނެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ރާއްޖޭގައި ވިހާމަރުވާ ލިސްޓު ބަލައިލުމުގެ ޤާބިލުކަމެއް އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުގައި ނެތޭ. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރަން
ގެނައިއިރު އަޅުގަ ނޑު އެ ބޭފުޅުންނާ ސުވާލުކުރީމޭ. ވިހާމަރުވާ ލިސްޓެއް ބަލަނީކީ ނޫން. ބޭރަށް ދަތުރަށް
ފުރައިގެންދަނީ. ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް ބޭނުންވަނީ އިންސިޓިއުޝަނެއް ހަދަން. ތަމްރީނުކުރަން. ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް
ތަމްރީނުކުރަން، ވަކި އިންސިޓިއުޝަނެއް ހަދައިގެން. ތިމަންނަމެން އަތަށް ރިކަރަންޓު ޚަރަދުގެ ބަޖެޓު އެއްކޮށް
ފާސްކޮށްފައި ނުދީފިއްޔާ ތިމަންނަމެން ނުބަލާނަމޭ މިނިވަން މުއައްސަސާ އަ ކަށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މި ޤައުމުގެ
ރައްޔިތުންގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގައި ހުރި ވިސްނުމަކީ. އަޅުގަ ނޑު ސުވާލުކުރިން ރާއްޖޭގެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ
ޔުނިވަރސިޓީގެ އިސްވެރިންނާ. ކީއްވެގެންތޯ ތި ބޭފުޅުންނަށް މި ކަންތައްތައް ނުކުރެވެނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިންސްޓިއުޝަންގެ ސަރުކާރުގެ މިހާރު ޤާނޫނުއަސާސީގައި ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި ޤާނޫނުއަސާސީ ތަންފީޛުކުރުމަށް
ޓަކައި ޤާނޫނުއަސާސީ ހުނަރު ލިބިފައި، ތަމްރީނުލިބިފައި، ވިސްނުން ލިބިފައި ތިބޭ މީހުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން
އެބަ ހުރިތޯ. އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ އާއެކޭ ތިމަންނަމެން އެބަ ހުއްޓޭ. ތިމަންނަމެންނާ ހަވާލުކުރާށޭ. ވަކި
އިންސިޓިއުޝަނަ ކަށް، ޖުޑީޝަލް ސާރވިސް ކޮމިޝަން، ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުން ބޭނުންވަނީ
ތިމަންނަމެންނަށް ބަޖެޓު ދިނީމާ، ތިމަންނަމެންނަށް އެ ބަޖެޓު ދިނީމަ ނޫނީ ތިމަންނަމެން ޤަބޫލެއް ނުކުރާނަމޭ.
ކީއްކުރަންތޯ. ފަ ނޑިޔާރުން ތަންތަނަށް ފުރައިގެން ދާން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަ ނޑިޔާރުންނަކީ މި ރާއްޖޭގައި
ފަ ނޑިޔާރުން ނަގާފައި ވަނީ ރައްޔިތުންނެއް ނޫނޭ ޢިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ މި ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނެއް ނޫން ފަ ނޑިޔާރުންނެގީކީ. މި ރާއްޖޭގެ ފަ ނޑިޔާރުން ނެގީ ރައްޔިތުން އަންގަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އަކު ހުންނަންޖެހޭނޭ. ރައްޔިތުން އަންގަނީ ތިމަންނަމެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަށް ވޯޓު ދީފީމޭ. ރައްޔިތުން އަންގަނީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވޯޓުދީފީމޭ. ކަލޭމެން ފަ ނޑިޔާރަކު ނަގާށޭ. ނަގާ ރައްޔިތުންނަށް އިންޞާފު ހޯދައިދޭށޭ.
އިންޞާފުތޯ ހޯދަނީ. ތި އުޅޭ ޢަބްދުاله ޤާޟީ ބޮޑު ވަގު، މި ރާއްޖޭގެ ފަ ނޑިޔާރުގެ ހަފުސްއަރުވާ ބޮޑު ވަގު ތި ބޭފުޅާ
ވެސް ހައިޖެކުކޮށްގެން އުޅެނީ. މަޖިލީސް ވެސް ހައިޖެކުކޮށްގެން އުޅެނީ އޭނަ ބޭނުންވާ ގޮތަށް. އެ މީހުން ބޭނުންވާ
52

ގޮތަށް މި ތަނުން އެންމެ ފަހުން ވެސް ގޮއްސަ މި އިންތިޚާ ބު، އިއްޔެ އޮތް މުޒާހަރާ އަށް މީހުން އެއްކުރީ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ނުކުންނަން ވެއްޖެ ނޫންތޯ ރައްޔިތުން. ފަ ނޑިޔާރުގެ ތަޅާލަން ވެއްޖެ ނޫންތޯ ރައްޔިތުން. ރައްޔިތުންނަކަށް
އިންޞާފެއް ނުލިބޭ. ޤާނޫނު ހެދީ އިންޞާފު ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ޢި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑައެޅީ އިންޞާފު ހޯދުމަށް ޓަކައި. އިންޞާފެއް ނުލިބުނެއް ނޫންތޯ. ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް، އެންމެ
ފަހުން މި ތަނުގައި އޮތް، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޓެކްސް ނަގަންވީމާ ވެސް ޓެކްސް ޓަރައިބިއުނަލް ވެސް
ޕެރަލައިޒްކޮށްލީ. ޓެކްސް ޓްރައިބިއުނަލްގައި ވެސް ނެތް މިހާރު އެއް ކަމެއް ވެސް. އަހަރުމެން ނުދައްކާނަމޭ ޓެކްސް
އެއް. އަހަރުން ނުދައްކާނަމޭ އިންކަމް ޓެކްސް އެއް. އަހަރުން ނުދޭނަމޭ. މި ޤައުމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން، ދިވެހި
ސަރުކާރަށް ޓެރަރިޒަމަށް ޚަރަދުކުރާ ބުރުމާ ޤާސިމާއި މި ޤައުމުގަ އި ތިބި ވަގު ވިޔަފާރިވެރިން ހިފައި ހައްޔަރުކުރަން.
އެ މީހުންގެ އެކައުންޓުތައް ފްރީޒުކުރަން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިނގާ ދެއްތޯ ތި މުޒާހަރާ ވާހަކައާ އެއްޗެހި ދައްކާލަމާ ނިކަން ރަނގަޅަށް.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިބަޖެޓަށް ބަލާއިރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ބަޖެޓު އޭގެ ޒާތުގައި ފާސްކުރަން އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ތާއީދުކުރަމޭ. އެހެންނަމަވެސް ސުވާލުއުފައްދަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން ޖަވާބު ވެސް ލިބެންޖެހޭނެ
ކަމަށް. އަދި އޭގެ ޒާތުގައި ބަޖެޓެއް ފާސްކުރުމަށްފަހުގައި އޭގެ މައްޗަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެން ވެސް ޤަބޫލުކުރަންޖެހެނީ. ބަޖެޓް ފާސްކުރަނީ އޭގެ މައްޗަށް ޢަމަލުކުރަން. ޓެލެވިޜަން މޯލްޑިވްސް، މުނާފިޤު
ޓީ.ވީ އަށް ފައިސާދެނީ ކޮންބަޖެޓަކުން ފާސްކޮށްގެންތޯ. އެ ސުވާލު ވެސް އެބަ އުފައްދަންޖެހޭ. އެމް.އެން.ބީ.ސީ އެ
ތަނަށް ކިޔަނީ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ކިޔައި އުޅެނީ ޓީ.ވީ މޯލްޑިވްސް. އެއީ މުނާފިޤު ޓީ.ވީ. ހިތަށްއެރި ވާހަކަ
އެއް ދައްކަމުންދާ ޓީ.ވީ އެއް. މިދިޔަ އަހަރު 65 މިލިއަން ރުފިޔާ ދިނީ ކޮން ބަޖެޓަކުން ފާސްކޮށްގެންތޯ މި ސުވާލު
އުފައްދަން އެބަ ޖެހޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކުން ނޯންނާނެ އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކޮށްދީފަ އެއް ، ޓެލެވިޜަން މޯލްޑިވްސް
އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު ހިންގާކަށް ބަޖެޓެއް. އޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ރެކޮމެންޑޭޝަނެ އް ވެސް ލީން. އެހެންނަމަވެސް
ބަޖެޓުގައި ވޯޓަށް އެހި ގަޑީގައި ވަނީ ބޭރުކޮށްލާފަ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ތަނަށް ޚަރަދުކޮށްފާނެތީ، މި ގޮތަށް
ޚަރަދުކޮށްފާނެތީ މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް ލާފަ. އެކަމަކު އެއަކަށް ވޯޓަށް ނާހާ.
އެއެއް ނޫން ސުވާލަކީ. ސުވާލަކީ ޓެލެވިޜަން މޯލްޑިވްސް އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި
މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ އަދި މިނިވަންކަމާ އެކު ނޫސްވެރިކަމުގެ މިންގަ ނޑުތަކުގެ ތެރޭގައި މަޢުލޫމާތު ފަތުރަންޖެހޭ
ތަނަކަށް ވާ ހިނދު، ޓެލެވިޜަން މޯލްޑިވްސް އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ހިތުހުރި
ގޮތަކަށް ވާހަކަ ދައްކަމުންދާ ތަނެއްގެ ގޮތުގަ. ދެން ބަޖެޓު ގައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ގއ.
53

ގެމަނަފުއްޓަށް އަޅުގަ ނޑު އެދިފައި އޮންނާނެ ގެމަނަފުށީގެ ފަޅުކޮށްނަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން
ގެމަނަފުށީގެ މިސްކިތާއި ފަޅުކޮނެދެއްވާނެ ކަމަށް. ހަމަ އެއާއެކު ގއ. ކަ ނޑުހުޅުދޫގެ މިސްކިތް ބިނާކުރުމަށްފަހު އެ
ރަށުގައި ވެސް ފަޅުގެ މައްސަލަ ހައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. ހަމަ އެއާއެކު ގއ. ކޮޑޭގެ
ފަޅުފުންކޮށްދިނުމަށްފަހުގައި ރީތި، ރަނގަޅު މިސްކިތެއް ބިނާކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް އުއްމީދު ކުރަން. ގއ. ދެއްވަދޫގައި
ވެސް އެ ރަށުގެ މިސްކިތަކީ ޒަމާންވީ، ވަރަށް ޒަމާންވީ މިސްކިތެއް. އެ މިސްކިތް ވެސް ބޮޑުކުރުމަށްފަހު އެ ރަށަށް
ވެސް ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަތައް ހައްލުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ވާނީ އެދިފަ. އެ ކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން އެކަންތައްތައް ހައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ގއ. ދިޔަދޫ މީހުން މިހާރު ދިރިއުޅެމުން ދަނީ ގއ.
ގެމަނަފުށީގަ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރައީސް މައުމޫނުގެ ޒަމާނުގައި ނުވަތަ ކުރީގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު
މައުމޫނު ޢަބްދުލްޤައްޔޫމުގެ ޒަމާނުގައި ވާނީ ގެމަނަފުށީގައި ދިޔަދޫ މީހުން ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި ގެތަކެއް އަޅާފަ. އެ
ސަރުކާރު ބަދަލުވިއިރުގައި ވަރަށް މަދު ގެތަކެއް ހުރީ ނުނިމި. އަދި ވެސް ހުރީ ނުނިމި. މި ސަރުކާރަށް ވެސް 8
އަހަރު ވެއްޖެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގޮވައިލަން، އަޅުގަ ނޑު އެދިފައި އޮންނާނެ. މި ކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު
ޕެޓިޝަނެއް ވެސް ލާފައި އޮންނާނެ. އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެ ވީ ހިސާބެއް. ގއ. ދިޔަދޫ މީހުން އުޅެމުންދަނީ ވަރަށް
ނިކަމެތި ހާލަތެއްގަ. އެ މީހު ންނަށް ރަނގަޅުގޮތުގައި ކަރަންޓު ލިބޭނެ މަގު ފެހިކޮށްދެއްވާށޭ. ގއ. ގެމަނަފުއްޓަށް
މިއަދު ސަރުކާރު އައުމާ އެކު ގެމަނަފުއްޓަށް ވަނީ ގެތައް ނުނިމެނީސް ބަދަލުކޮށްލާފަ. ބައެއް މީހުން އުޅެމުންދަނީ
ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތެއްގަ. ގެމަނަފުށީގައި ހުރި މީހުންގެ ގެ ތަކުގައި ދިރިއުޅެމުންދަނީ. ވީމާ، ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު
މާ ރީތިވާނެ، މީހުންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަންދީފައި މީހުންނަށް ފެނުގެ ނިޒާމްދީފައި އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވާނަން ނަރުދަމާ
ނިޒާމުގެ ވާހަކަ. އެއީކީ މުޅި ރާއްޖޭގައި އޮތް ކަމެއް ނޫން. އެކަމަކު ވެސް ބޯފެނާއި އެ މީހުން ދިރިއުޅޭނެ ތަނެއް
ފަހިކޮށްދިނުމަކީ އެއީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ދިޔަދޫ މީހުންގެ ހާލުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވޭ. އެހެންވީމާ، ދިޔަދޫ މީހުންގެ ހާލަށް ވާހަކަދެއްކިއްޔާ މާ ރަނގަޅުވާނެ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލަން
ބޭނުންވަނީ އައްޑު އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލްގައި، މިހާރު އައްޑު އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލަކީ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަންނޭނގެ
ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތެއްގައި އެ ތާގައި މީހުން އުޅެމުން ދަނީ. އެތާ ގޭސް ހުސްވެގެން އެންމެ ފަހުން ގޭސް ގެންދިޔަ
ބިލަށް ފައިސާ ނުދައްކައިގެން ގޭސް ވަނީ ހިފަހައްޓާފަ. މިއީ ޙަޤީޤީ ވާހަކަ އެއް. ބޭނުންފުޅިއްޔާ އައްޑޫ އަތޮޅު
ހޮސްޕިޓަލަށް ގުޅުއްވައިގެން މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރީމަ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ދެން އޮތީ ޤާސިމު އިބްރާހީމުގެ ވާހަކަ.
ޤާސިމު އިބްރާހީމަކީ ބަޔަކަށް އަސަރުކުރިޔަސް ނުކުރިޔަސް މި ޤައުމުގެ ދަރީންނަށް ކިޔަވައިދިން ހަމަ އެންމެ އަމިއްލަ
ނަފްސުން ޤުރުބާންވަމުންދާ ބޭފުޅެއް. ދެން އޮތީ ޤާސިމު އިބްރާހީމުގެ ގޭހުގެ ވާހަކަ. އެ މަނިކުފާނު ގޭހުގެ
ވިޔަފާރިކުރައްވާތީ މި ޤައުމުގައި އެސް.ޓީ.އޯ އިން ގޭހުގެ އަގު ބޮޑު ނުކޮށްގެން އުޅެނީ. ދެން އޮތީ އޭނަގެ އެހީގެ
ވާހަކަ. އޭނަ އެހީ ދެއްވާތީ މި ޤައުމުގެ އެތަކެއް ބައެއްގެ ފުރާނަ ސަލާމަތްވަމުން އެ ދަނީ. މި އޮޅުވަ އެއް ނުލެވޭނެ.
54

މިއީ ރިޔަލިޓީ. އެހެންވީމާ، ޤާސިމު އިބްރާހިމޭ ކިޔާފައި މޭ ފުއްޕަފުއްޕާފައި ކޮންމެ މީހަކު ވާހަކަދެއްކިޔަސް ޙަޤީޤަތާ
ކުރިމަތިލާންޖެހުނީމަ ކުރިމަތިލާންޖެހޭނެ. ހަމަ ގައިމުވެސް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ލީޑަރެއް ނޫން. ޕީ.ޕީ.އެމުން ވަޑައިގެން ހުންނެވި
ބޭފުޅެއް ނޫން ޤާސިމު އިބްރާހީމަކީ. އެކަމަކު ޙަޤީޤަތަކީ ޤަސިމު އިބްރާހީމަކީ މި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީގެ ދުވެލި، އެންމެ
ހަލުވިކަމާ އެއްކޮށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ކަމުގައި ހުންނެވިއިރުގައި ދުއްވާލި އެއް ބޭފުޅަކީ ޤާސިމު އިބްރާހީމު. މި
ރިޔަލިޓީ އޮޅުވަ އެއް ނުލެވޭނެ. މިއީ ޙަޤީޤަތް. އެހެންވީމާ، ޤާސިމު އިބްރާހީމު ކޮންމެ ތަނަކަށް ވަޑައިގެން، ޤާސިމަށް
ކެރޭތީއޭ ގޮސް މުޒާހަރާ އަށް ނިކުންނަވަނީ. އެހެން ބޭފުޅުން ފިއްލަވައިގެން ތިއްބަވަނީއޭ. މިއީ ކީއްވެތޯ. ނިމެންދެން
ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުންނަވައޭ. އެއީ ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް ކެރިވަޑައިގަންނަވާތީ. ޤައުމުގެ ޙައްޤުގައި ކޮންމެ ކަމެއް
ކުރިއަސް، ބައެއް މީހުން ތިބޭނެ އެއް ޖިންސުން ގުޅުން ހިންގާ މީހުން ވެސް. އިނގޭތޯ. އެ މީހެއްގެ ނަން ވެސް
އަޅުގަ ނޑު ކިޔައިފާނަން. މާ ބޮޑަށް ޖެއްސުންކުރަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ނަން ވެސް ކިޔައިފާނަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން މި އުޅެނީ، މިއީ ޙަޤީޤަތްތަކާ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތިލާން އެބަ ޖެހޭ. މުޒާހަރާ ވާހަކަދައްކަންޏާ މުޒާހަރާ،
އެއް ޖިންސުން ގުޅުން ހިންގާ މީހުންގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑަށް ކެރޭނޭ ދަންނަވަން. އެއީ އަޅުގަ ނޑަށް ކެރޭތީ. އަޅުގަ ނޑު
ހަމަ ނަމުން ކިޔާފައި ވެސް ދަންނަވައިލާނަން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދެންނެވުމުގެ މާނަ އެއް ނެތޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއީއޭ ޙަޤީޤަތަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގައި ހުރި ފަޅުރަށްތައް
ވިއްކައިގެން ލިބޭ ހުރިހާ ފައިސާ އެއް މި ދަނީ ބައްކުރަމުން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ބައްކުރަމުންދާ
ބައްކުރުންތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުއްޓުވަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ 34 ޑިސެމްބަރުގައި ބޭއްވި މުޒާހަރާ
ކަހަލަ އަނެއް މުޒާހަރާ ބާއްވަން މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގަ. މި ޤައުމުގެ ޙައްޤުގައި މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުގައި މުޒާހަރާކުރާނެ ބަޔަކު ކުރިއަށް ނެރެގެން، ނުވަތަ ކެރިގެން ނޫނީ މި ޤައުމު ސަލާމަތެއް ނުވާނެ.
ޖީ.އެމް.އާރަށް އެއަރޕޯޓު ވިއްކާލައިފި. މިހާރު ރާއްޖޭގައި އޮތް ހަމައެކަނި ބަނދަރު ކަމުގައި ވާ ޕޯޓްސް އޮތޯރިޓީ
ވިއްކާލާ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދަނީ. ނުވަތަ އެ ބަނދަރު ވިއްކާލާ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އަޑުއިވެމުން މި ދަނީ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހާލަތު ހުރި ގޮތަކީ. މި ޤައުމުގައި ހުރި ހުރިހާ މުދާތަކެއް ވިއްކަމުން އެ
ދަނީ. ދެން އޮޅުވާލައިގެން ޤާސިމު އިބްރާހީމޭ ކިޔާފައި ވާހަކަދައްކީމަ އެ ނިމުނީ. އެހެނެއްނުވާނޭ. އެހެނެއްނުވާނޭ
ރައީސް. އެހެނެއްނުވާނެ.
اله
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު މަޢުޞޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު، މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ އިން
ނިމި، ރިޕޯޓު ހުށަހެޅި، އަދި އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހެޅި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ބަހުސްގެ އެންމެ ފަހު
ބަސްތައް ބުނަމުން ދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވިސްނާލަންޖެހެނީ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު މިހާރު ފުރިހަމަވެއްޖެ
55

ބާވައޭ. އާދެ، ބަޖެޓު ހުށަހެޅުނުއިރު ފުރަތަމަ މި މަޖިލީހުގެ ވަރަށް ގިނަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތަފާތު ޚިޔާލުތައް
ފާޅުކުރެއްވި. އެ ޚިޔާލުތަކުގެ އަލީގައި ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އިން ބަޖެޓަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެވުނު ކަމަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭ. އެގޮތުން ޚާއްޞަކޮށް، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ފައިސާ އިތުރުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް ދެކެވުނު ވާހަކައިގެ
އަލީގައި އަދި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އަށް ދިން މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި، ގިނަ މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ޤާނޫނީ ވާޖިބު ފުރިހަމަ އަށް އަދާކުރުމުގެ މަގު ތަނަވަސްވާނެ ގޮތަށް ބަޖެޓު
އިތުރުކުރެވިފައި ވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން އެންމެ ބޮޑަށް މި ފުލޯގައި ވާހަކަދެކެވުނުއިރު މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި
އެއް ކަމަކީ ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކަށް ފައިސާ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ހިމެނިފައި ނެތް ވާހަކަ. އާދެ، ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި
އެކަމަށް އެދެވޭ ހައްލެއް ނައިކަމުގައި ވިޔަސް މިހާރު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކަށް ބަލާއިރު، އަޅުގަ ނޑު
ހިތުން މި ކަމަށް ވެސް ހައްލެއް ލިބިގެންދާނެ. ދެން ވަކިން ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ އަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓުން ކޮންކަމެއްތޯ
ކޮށްދޭނީ މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަމުން ދިޔައިރު، ވަރަށް ގިނަ މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ސީ.އެސް.އާރު ޕްރޮޖެކުޓުގެ
ދަށުން، އާދެ، އިޖުތިމާޢީ ޒިންމާގެ ނަމުގައި ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ރާވާފައި، އަސާސީ، ޢުމްރާނީ
ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ބޭސިކު އިންފްރާންސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮގުރާމުތައް ރާވާފައި އޮތީމަ، އެއީ އެ ކަންތައް ޔަޤީންކަމާ
އެކު ސަރުކާރަށް ކުރެވިދާނެ ކަމެއްތޯ ސުވާލު އުފައްދާފައިވޭ. އާދެ، މިހާރު ވެސް ބަޖެޓުގައި އޭގެ ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ވަނީ ސީ.އެސް.އާރުގެ ދަށުން ހިމެނިފަ. މިއަދު ރައްޔިތުން ބޭނުންވާނީ ކޮންމެ ގޮތަކުން ވެސް އެ ޕްރޮޖެކުޓުތައް އެ
އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް، އަސާސީ ތަރައްޤީގެ ވަސީލަތްތައް، ފެނާއި ނަރުދަމާ އާއި ބަނދަރާ މި އެއްޗެހިތައް ރަށަށް
ލިބުން. އެހެންވީމާ، މިހާރު ހިމެނިފައިވާ ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި 3123 ވަނަ އަހަރު
ސަރުކާރުން ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ފޯރުކޮށްދޭނެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ވާނެ. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
ހުށަހެޅުނު އިޞްލާޙުތަކުގެ ތެރެއިން މުހިއްމު އިޞްލާޙަކަށް ބަލާއިރު އަސާސީ ޕެންޝަނުގެ އަދަދު އެއީ ދިރިއުޅުމުގެ
އަގަށް އަންނަ ބަދަލާ ގުޅިގެން ބަދަލުކުރަންޖެހޭ އެއްޗަކަށް ވާތީ 26%ގެ އިތުރުކުރުމެއް އިތުރުކުރަން މިހާރު ވަނީ
ހުށަހެޅިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހިތުން އެފަދަ ހުށަހެޅުމެއް ފާސްވެގެން ދިޔުން ވެސް ވާނީ ރައްޔިތުންގެ ހިތުގައި މި
ބަޖެޓަށް އިތުބާރު ބޮޑުވެގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަށް. މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް އައީ މި ބަޖެޓަކީ
ވަރަށް ދަރަނި ބޮޑު ބަޖެޓެއް ގޮތުގައި އޮތީމަ. ދައުލަތަށް ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ވެސް 8.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބުނުއިރު،
އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ލިބޭ އާމްދަނީއާ އެއްކޮށް 22 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަށް ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އަރާއިރު،
އަދިވެސް ވަރަށް ގިނަ ލޯނުތައް ނަގައިގެން ނޫނީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައް ނުކުރެވޭ ބަޖެޓަކަށް އޮތްކަން.
އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު، ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓުގެ އަލީގަ އާއި އަދި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނު ތަފާތު އިޞްލާޙުތަކުގެ އަލީގައި
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބޭނުން ނެތް، ބޭކާރު ޚަރަދުތައް މި ބަޖެޓުން އުނިކޮށްލާފައި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންހުރި،
ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުން ހިފޭނެ ބަޖެޓަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ. ވަކި ދާއިރާތަކަށް ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
56

އުފާކުރަން، ކެލާ ދާއިރާ ފަދަ ދާއިރާތަކުގެ ބައެއް ރަށްރަށަށް ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވިއިރު ހިމަނާފައި ނެތް ކަންތައްތައް
މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން އެކި ދާއިރާތަކަށް ކަންތައްތައް
ހިމަނާފައި އެބަ ހުރި. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ފިއްލަދޫ ދާއިރާ އަށް، ފިއްލަދޫ އަށް ކެލާ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ
ފިއްލަދޫ އަށް އެބަ އޮތް ނަރުދަމާ އާއި ފެނުގެ ނިޒާމު މިހާރު ހިމެނިފަ. ދެން ވަށަފަރަށް ވެސް ބަނދަރެއް ހެދުމުގެ
ވާހަކަ އެބަ އޮތް ހިމެނިފަ. މި ދެ ކަންތައް ވެސް މި އަންނަނީ އެކަމަކު ސީ.އެސް.އާރު ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން. ދެން
ކެލާގައި މިހާރު ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވިއިރު ހިމަނާފައިވާ ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީގެ
މަސައްކަތުން އަނެއްކާވެސް ކެލާގެ ބަނދަރަށްދާ ނެރުމަގު ފުންކުރުން ހިމެނިފައިވޭ. އާދެ، މި ބަޖެޓު މިހާރު
ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކުގެ އަލީގައި ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ މެންބަރުން ވޯޓުލައިގެން
ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ބަޖެޓަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް، ކޮމިޓީ ސްޓޭޖުގައި ކުރެއްވި
މަސައްކަތްތަކަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހިމަށާއި އަދި އެ
ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން ބޭނުންވޭ. އާދެ، މި
ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލާއިރު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތާމަކުރަން މިއަދުވެސް ވޯޓަށް ނޭހޭނެ ފަދަ
އިޞްލާޙުތަކެއް މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު މަޖިލީހުގެ އިދާރާ އިން ދިން ކަމަށް ވާތީ. ކުރިއަށް އޮތް
ތާނގައި މިކަން އިޞްލާޙުކުރައްވާނެ ކަމުގެ ޔަޤީންކަން އިދާރާ އިން ލިބިފައި ވާތީ، އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އިތުރު އެއްޗެއް
ދަންނަވާކަށް އަޅުގަ ނޑު ނެތިން. މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު މި ބަޖެޓަކީ އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ 2 ލައްކަ ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެކޭ. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ވެއްޓަށް
އުފަންވާ ކޮންމެ ދިވެހި ދަރިއަކަށް 2 ލައްކަ ރުފިޔާ ޔަޤީންކޮށްދޭ، މި ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ފާސްކުރެވޭ ފުރަތަމަ ބަޖެޓު.
އެކަމަށް ޓަކައި ދިވެހި ސަރުކާރުން މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ސިޔާސަތަށް
ގެންނަ ބަދަލުތަކަށް ސަރުކާރަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން ބޭނުންވޭ. ޤަބޫލުކުރަން ބޭނުންވިޔަސް، ނުވިޔަސް މިއީ
ދިވެހިރާއްޖެ ދެކެމުންދިޔަ އިޤްތިޞާދީ ދުވެލީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގެ މާ ކުރިން އަންނަންޖެހޭނެ ބަދަލެއް. މި
ބަދަލުތައް އަންނަމުން މި ދަނީ ކެތްތެރިކަމާ އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނާ އެއްކޮށް މި ވެރިކަން ކުރަމުން
ގެންދާތީ. އޭގެއިތުރުން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ކެކި
އުތުރިއަރަމުންދާ އިހުސާސްތަކުގެ ވާހަކަ ދެނެގަތުމަކީ ވެސް މި ދައުލަތުގެ ބާރުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ދެނެގަންނަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ހުކުރު ދުވަހު މި ކުރެވުނު މުޒާހަރާގައި ރައްޔިތުންގެ
57

ތެރެއިން އެތައް ސަތޭކަ ބަޔަކު ނުކުމެ މި ދެއްކި ވާހަކަތަކުގެ ތެރޭގައި އެބަ އޮތް މިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ނިސްބަތްކުރާ ވަރަށް ވަރުގަދަ ވާހަކަ އެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ހެނދުނު ދަންފަޅީގައި ވެސް މަޖިލީހުގެ
ރިޔާސަތާ ސުވާލުކުރަމުން ގެންދިޔައިން. މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް އަދި ޖަވާބެއް ނުދޭ. އަޅުގަ ނޑު ކުރިއަށް އޮތް ހުރިހާ
ދުވަހަކު ވެސް މި ސުވާލުކުރަމުން ގެންދާނަން. މިތަނަށް ޕިއްލޭ ވެއްދީ ކާކުތޯ އާއި އޭނަ ވެއްދީމަ އެ ކަމާ ދޭތެރޭ
މާފަށް އެދުނިންތޯ އާއި އޭނަ ދައްކަން އުޅުނު ވާހަކަ އަކީ މީގެ ކުރިން މި މަޖިލީހަށް ލިޔުމުން ލިބިފައިވާ އެއްޗެއްތޯއާ
މި ހުރިހާ އެއްޗެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ސާފުކުރަން ބޭނުންވޭ. އެއީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންގެ
ބޮލުގައި މިއަދު އެޅިފައިވާ އިލްޒާމެއް. އެއީ ގޯހުން ހިނގާފައިވާ ކަމެއް ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ރިޔާސަތުން އެކަމަށް ޒިންމާވާންޖެހޭނެ. މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި މި ވަގުތު ތިއްބެވީ އިދިކޮޅު ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްވާ
މެންބަރުން. އެހެންވީމާ، އެކަން ބައްލަވަންޖެހޭނެ. އޭގެއިތުރުން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މި ބަޖެޓު ބަހުސްގައި ގޮވާލަން
ބޭނުންވޭ އައްޑު އަތޮޅުގެ މޭޔަރަށް، އައްޑު އަތޮޅުގައި ހުރި ރައްޔިތުން ޤަބޫލުނުވާ މޮނިއުމެންޓުތައް މިހާރުން މިހާރަށް
ނެގުމަށް. މި ކަންކަން ކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކުރުމަކީ، އަދި
ސަރުކާރުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ސަރުކާރުން ކުރުމަކީ އެއީކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ޑިމޮކްރަސީގެ ކުރިމަތީގައި ބަލިވުމެއް
ނޫން. މި ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އޭގެއިތުރުން މިއަދު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ނުލާހިކު ބުރަ
މަސައްކަތެއް ކުރުމަށްފަހު އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން 51 ،41 އިޞްލާޙު މި ތަނަށް އައުމުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިދިކޮޅު
ފަރާތްތަކުގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ ދޭތެރޭ ސުވާލުއުފެދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ ބަޖެޓަކީ ތަޞްދީޤުކުރެވޭ
ޤާނޫނެއް ނޫންކަން. ކޮންމެ ގޮތަކަށް މީތި ނިއުޅާލި ކަމުގައި ވިޔަސް، މިއަންނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ޚަރަދުކުރާނީ
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ބެއްލެވުމުގެ ދަށުން. އަދި މި ޤައުމުގެ އިޤުތިޞާދު އިތުރަށް ފޫ ފަޅައިގެން ނުދާނެ ގޮތަކަށް.
އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދު ރައްޔިތުންނަށް ކަން ދެއްކުމުގެ ގޮތުން އެކިއެކި ވާހަކަތައް މި ތަޅުމުގައި ގެންނަމުން
ދާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަދުގެ މި ސަރުކާރަކީ ސަބްސިޑީޒްގެ ސަރުކާރެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން
ދޭ ސަބްސިޑީޒް ވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގެ އެކިއެކި ޕޮއިންޓުތަކުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންނަށް ފަހުމްކުރެވިފަ. މި
އަންނަ އަހަރު ދިވެހިރާއްޖެ ދެކޭ ތަރައްޤީ އާއި މި އަންނަ އަހަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަންނާނެ ބަދަލުތަކަކީ
ރިޔާސީ އިންތިޚާބަކަށް ނިސްބަތްކޮށް އަންނަ އެއްޗެއް ނޫން. އެހެން ވިދާޅުވާން ވަނީ ނަމަ، އެހެން ވިދާޅުވިޔަސް
މައްސަލަ އެއް ނެތް. ކުރިއަށް އޮތް ހުރިހާ ރިޔާސީ އިންތިޚާބެއްގައި ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ލުއި ފަސޭހަ ލިބޭނެ ގޮތް
ހަދައިދެވޭނީ ސަރުކާރެއްގައި ތިބި ބަޔަކަށް. އެކަން ޖެހޭނެ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިގަންނަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން
އެބަ ޖެހޭ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހި ސަރުކާރުން މި ތަނަށް ގެނައި އިޤްތިޞާދީ ބިލުތަކުގެ ސަބަބުން، މި އަންނަ
އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ 2 އިން ފެށިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޑިއުޓީ މާފުވެގެންދާ އެއްޗެހިތަކުގެ ވާހަކަ މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންވެގެން މި ދައްކަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ބަޖެޓަކީ ފުރަތަމަ
58

ފާސްކޮށްލުމާ އެކު ވެސް ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް 2 ލައްކަ ރުފިޔާ ޔަޤީންކޮށްދޭ ބަޖެޓެކޭ. މިއީ ރައްޔިތުންގެ
ތާރީޚުގައި މި ޤައުމުގައި 911 އެތަކެއް ސަތޭކަ އަހަރުވީ ތާރީޚުގައި ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ލައްކަ އިން ގުނާލެވޭ ފައިސާ
އޭނާގެ އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމަށް ވަންނަ ފުރަތަމަ ބަޖެޓު. މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ މިއަދުގެ ސިޔާސީ ޙަޤީޤަތްތަކުގެ ތެރޭގައި މި ރާއްޖޭގެ ތަފާތު ފިކުރާ އެއްކޮށް
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ދިރިއުޅެން ވެސް ޖެހޭ ޙަޤީޤަތް. މިއަދު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށެއް ނެތް ބައިބައި ވުމާއި އަދި އެކަކު އަނެކަކާ ދިމާލަށް ދިއުމުން ވާނެ ފައިދާ އެއް. ސިޔާސީ
ފިކުރުގެ ތަފާތުކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ހަމަޖެހުމާއި މަޞްލަޙަތު ގެއްލެންޖެހޭނެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން
އެއްކޮޅަށް ދައްކާ ވާހަކަ އާއި އިދިކޮޅަށް ދައްކާ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަޖަމުކުރަން ޖެހޭނެ. ހަޖަމުކުރެވޭނެ. އެ ކުރުމާ
އެއްކޮށް މި ގެންނަ ބަދަލުތައް ސަރުކާރުން ގެންނަމުން މި ދަނީ މީގެ ފައިދާ އާއި މަންފާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ލިބޭނެކަމާ ދޭތެރޭ ޝައްކެއްނުކޮށް. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މި އަންނަ އަހަރުގެ މާޗް، އެޕްރީލް، މޭއާ
ހަމައަށް ދާއިރުގައި އޭނާގެ ޖީބަށް ވާ ގޮތްތައް އެނގެމުންދާނެ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޖަނަވަރީ 2 ގައި ބަލިވީމާ
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްއަށް ދިޔައިމަ، އޭ.ޑީ.ކޭއަށް ދިޔައިމަ އަދި ސަރަހައްދީ ކައިރި ޤައުމުތަކަށް ދިޔައިމަ ވާ ލުއިފަސޭހަ
އެނގޭނެ. އޭރުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މި ވަމުންދާ ގޮތާއި މި ވާގޮތާއި މި އެއްވާ އެއްވުމާއި އޭގެ ފަހަތުގައިވާ
އެއްޗެހި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާފުވެގެންދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ދޭން ބޭނުންވާ ޔަޤީންކަމަކީ ބަޣާވާތަކުން
އަދި ޖަހާ ބެރަކުންނެއް މި ސަރުކާރެއް ނުވެއްޓޭނެކަން. މި ސަރުކާރު ކިބައިގައި އެބަހުރިކަން ގޯހުންދާ ކަމެއް
ރަނގަޅުކުރުމުގެ ވިސްނުން. އެކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރާނަން. ހަމަ އެގޮތުން މިއަދުން މިއަދަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ގޮވާލަން، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ކޮންޓްރޯލުކުރާ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަށް ތި ވިދާޅުވާ ޕިއްލޭގެ ކަންތަކުގައި
މާފަށް އެދެންޖެހޭ ފަރާތްތަކުން މާފަށް އެދެން. އަދި އެކަމާ ޒިންމާވާ ފަރާތްތަކުގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ ވޯޓު ދީނީ
ކަންކަމަށް ވަކާލާތުކުރާ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ކަމަށްވާ ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ގެންނާށޭ. އޭގައި ސޮއިކުރާނަމޭ
އަޅުގަ ނޑުމެން. ސޮއިކުރާނަމޭ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
السالم عليكن. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
އަދި އެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު އަދި އެ ކޮމިޓީގެ ނައިބު
މުޤައްރިރު ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން.
އަދި ހަމައެހެންމެ ވަރަށް ސާބިތުކަމާ އެއްކޮށް، ވަރަށް ކުޅަދާނަކަމާ އެއްކޮށް އެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު މާމިނގިލީ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ގިނަ ވަގުތުތަކެއް ހޭދަކުރައްވައިގެން މި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ތާވަލާ
59

އެއްގޮތަށް އެ މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި ނުހަނު އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން.
އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެންދިޔައީ ހުށަހެޅުނު
ތަނުން ވަރަށް ތަފާތު ވާހަކަތަކެއް. އޭގެތެރެއިން ރިޕޯޓަށް ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ތަފާތު އިޞްލާޙުތަކެއް. އާދެ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވަނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ކޮންމެ އަހަރަކު ހުށަހެޅިގެން ދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ތަމްސީލުކުރާ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކަށް މީގެން ފިނިކަމެއް ނުލިބޭކަން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމަކީ. އެއީ
ދިވެހި ރައްޔިތުން ވެސް ކަންބޮޑުވަންޖެހޭ ކަމަކީ. އާދެ، އެގޮތުން 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑު
ތަމްސީލުކުރާ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އެއްވެސް ރަށަކަށް އެއްވެސް ފައިސާ އެއް ހިމެނިފައިނުވާތީވެ އަޅުގަ ނޑު އެކަމާ
ހިތާމަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އިން ކުރެވުނު މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރުގެ
އެހީތެރިކަމާ އެކުގައި ތ.އަތޮޅު މަޑިފުށި އަދި ބުރުނި އަދި ދިޔަމިގިލީގެ ނަރުދަމާ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި 3123
ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އެ 4 ރަށް ލައިދީފައި ވާތީވެ، އެ ކަމުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން
ދެއްވި އެހީތެރިކަމާއި އަދި އެކަން ކޮށްދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ނުހަނު އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު އަޅުގަ ނޑު
ޝުކުރުދަންނަވަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް ޤަބޫލުކުރަން. ހެޔޮހިތުން ކުރާ ކަންތައްތަކެއް ނޫނީ ރަނގަޅުކަމެއް
ކޮށްފިއްޔާ އެއީ ރަނގަޅުކަމެއް ކަމަށް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން 3123 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓެއް އައިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަޖެޓު ބަލައިލިއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަ ހުރި. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ކަމުނުގޮސްގެން މި އުޅޭ 41 އަހަރުގެ ވެރިކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކަމުން ދާއިރުގައި 41 އަހަރު ދުވަހު ތެރޭގައި ޖުމްލަ
ގޮތެއްގައި ނަގާފައި އޮތް ލޯނުގެ އަދަދަށްވުރެ، މި ސަރުކާރު އައި ފަހުން ކޮންމެ އަހަރަކު ނަގާ ލޯނުގެ އަދަދު
ނިސްބަތުން މައްޗަށް ހިނގައްޖެ. 41 އަހަރު ދުވަހުގެ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި އޮތީ 5 ބިލިއަން. އެހެންނަމަވެސް މި
ސަރުކާރު އައި ފަހުން ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓު ދަރަނިވެގެން އެބަ ދޭ. ލޯނުނަގަމުން އެބަ ދޭ 5 ބިލިއަނާއި 6
ބިލިއަނާ ދޭތެރޭގަ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. ދެން ބަޖެޓު ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މި ދަނީ މިދެންނެވި ދަރަނި އަދާކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަރުމުދާ ވިއްކަމުން ދާ ތަން. މިކަމާ މާމިނގިލީ
ދައިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވެސް ކަންބޮޑުވަނީ. މިކަމާ އަޅުގަ ނޑު ވިލުފުށީ ދާއިރާ އިން
މިތަނަށް ރައްޔިތުން ޢައްޔަންކޮށްފައި ހުރި މެންބަރު ވެސް ކަންބޮޑުވެގެން މި އުޅެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލެއްނުކުރަން
މި ޤައުމުގެ ހަރުމުދާ ވިއްކަން ޖެހޭނެ ކަމަކަށް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ނިސްބަތްކޮށް، މިތާ
ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަދެއްކެވިއިރު ވަރަށް ދެރަވަރު ވާހަކަދެއްކި. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ޤައުމު
އަޅުގަ ނޑުމެން ފަޚުރުވެރިވާންޖެހޭ ޝަހުސިއްޔަތެކޭ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަކީ.
މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައި މި އޮތް މިނިވަންކަމުގައި މިއޮތް ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީ އަކީ އެ މަނިކުފާނު ފިޔަވައި
އިތުރު މީހަކު ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގައި ހުރި ނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. މިކަން
60

ދަންނަނާނެ މިކަން ޤަބޫލުކުރައްވާނެ އެމް.ޑީ.ޕީގައި އޭރުގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި އިޚުލާޞްތެރި މެންބަރުން. އޭގެތެރެއިން
ހަމަ ކަ ނޑައެޅިގެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންކެރޭ މި އިޞްލާޙުތައް ގެނައިއިރުގަ އި މީގެތެރޭގައި ހަމަ އިދިކޮޅު
މެންބަރުންގެ ޕްރެޝަރާއި އަދި ސަރުކާރުގެ ޕްރެޝަރާ ވެސް އެއްކޮށް އެ މަނިކުފާނު ކަންތައް ކުރައްވަމުން ދިޔައީ.
ހަމަ އެހެންމެ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ބޭސްސިޓީ އަށް
ސަލާންޖަހަށް ދާނެ ތަނެއް ނެތިގެން އުޅޭއިރުގައި ތަޢުލީމު ހޯދަން ސަލާންޖަހަށް ދާނެ ތަނެއް ނެތިގެން އުޅޭއިރުގަ އި،
އިޖްތިމާޢީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ސަލާންޖަހާނެ ތަނެއް ނެތްއިރުގައި، މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދެންނެވި
ކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮށްދިނުމުގައި މުހިއްމު ދައުރެއް އަދާކުރައްވާ ބޭފުޅެއް މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަކީ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. އަދި މި
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމަކީ ވެސް ތަބަކަކަށްލާފައި، މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމާއި
އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ޤައުމީ ޕާޓީގެ ލީޑަރު ޑޮކްޓަރ ޙަސަން ސަޢީދު ވެދުމަކަށް ދެއްވި ވެރިކަމެއް. މިއަދު ހަޔާތް
ކޮބައިތޯ ތި ބޭފުޅުން ތިކަހަލަ ވާހަކަދައްކާއިރުގަ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބެނީ އެ ވާހަކަ ނުދައްކަން. އެކަމަކު މީ
ކޮންބައެއް ކޮށްދިން ކަމެއްތޯ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެނިފެސްޓޯ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެނިފެސްޓޯއަކަށް ނުޖެހޭ ޤައުމު ހިންގާކަށް. އެ
މެނިފެސްޓޯއާ އެއްގޮތަކަށްނުޖެހޭ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފައިސާ ހިމަނާކަށް. ނުޖެހޭ. ސަބަބަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެނިފެސްޓޯ
ރައްޔިތުން ޤަބޫލެއް ނުކުރި. އިއްތިހާދުގެ ވެރިކަމެއް މީ. އެހެންވީމާ، މި ވެރިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން މެނިފެސްޓޯ އަކީ
އެމް.ޑީ.ޕީ މެނިފެސްޓޯ އެކޭ ވިދާޅުވާ ބޭފުޅުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ރައްޔިތުން ގެ ކުރިމަތީގައި ފަޟީހަތްވުމަށް ޓަކައި
ބޭކާރު ވާހަކަ ނުދައްކާށޭ. އެހެންކަމުން ހަމަ އެއާއެކުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ތިޔަ ވިދާޅުވާ މި
ޤައުމުގައި ތިބި ބޮޑެތި މުއްސަދިން އެބަ ތިބި. އެކަމަކު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ފިޔަވައި ކޮބައިތޯ މި ޤައުމުގައި ލިބޭ ހުރިހާ
ފައިސާ އިންވެސްޓުކޮށްގެން ވިޔަފާރިކުރަމުން މިއަދު ދާ މީހެއް. މީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެ މެންބަރާ ދޭތެރޭގައި
ފަޚުރުވެރިވާންޖެހޭ ސަބަބަކީ. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތައް ތަހައްމަލުނުކުރެވިގެން، މި ކަންތައްތައް އަޑުއަހަށް
ކެތްނުކުރެވިގެން ތިބި ކަމުގައި ވީނަމަ ވެސް ޙަޤީޤަތް ބަދަލެއް ނުކުރެވޭނެ. ޙަޤީޤަތާ އެއްގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ކަންތައްތައް ކުރަންޖެހޭނީ ޝުކުރިއްޔާ.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރި ކޮމިޓީ އިން
ދިރާސާކުރައްވައި މި މަޖިލީހަށް ރިޕޯޓެއް ހުށަހެޅުއްވުމަށް އެ ކޮމިޓީގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރެއްވި
ބުރަމަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތުގެ އިޚުލާޞްތެރި ޝުކުރުދަންނަވަން. ޚާއްޞަކޮށް ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު މި ކަމުގައި
ފުދޭވަރަކަށް ވަގުތު ދެއްވައިގެން އެ ކުރެއްވި މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑަކީ
61

ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މެންބަރެއް ނޫނެއް ކަމަކު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ވަރަށް ގާތުން ބަލަ މުންދިޔަ މީހެއް. އަދި ހަމަ
އެއާ އެކު ވަރަށް ބައެ އް ކަންތައްތަކުގައި އެކުވެރި މާޙަ އުލެއްގައި ދެ ފަރާތުން ވެސް ކަންތައްތަކެއް މީގައި
ހިނގައިދިޔަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެގޮތުން ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ޝުކުރުދަންނަވަން. ހަމަ އެހެން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނެކޭ އެއްފަދައިން. އާދެ، ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހަށް ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުނީމަ، އެ ރިޕޯޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅީމަ ތަފާތު
ގޮތްގޮތަށް މި ތަނުގައި ވާހަކަދެކެވި އެބަ އޮތް އެ ފުރުޞަތު. އަޅުގަ ނޑުވެސް ދަންނަވާނީ ބަޖެޓެއް ހިމެނިގެން
ދާއިރުގަ އި އެ ބަޖެޓުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު އެ ދާއިރާއެއްގެ ވާހަކަނުދައްކައި އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއް ނުވޭ
އެއްވެސް މީހަކަށް އެ މީހެއްގެ ވާހަކަ ފުރިހަމަކުރެވިދާނެހެ ނެއް. އެހެން މި ދެންނެވި ކަމަކީ 88 މެންބަރުން މި
މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުކޮށްފައި މި މަޖިލީހުގައި 88 މެންބަރުން، 88 ދާއިރާ އަކަށް ބެހިގެން މި މަސައްކަތްކުރެވޭ
ކޮންމެވެސް ކަހަލަ މާނަ އެއް ވެސް ވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. އަޅުގަ ނޑަށް ވުރެ މާ ބޮޑަށް ޢިލްމުވެރި
ބޭފުޅުންނަށް އެކަންކަން އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އަޅުގަ ނޑު ހުށަހެޅި އިޞްލާޙުތަކަކީ ހަމަ ގައިމުވެސް އަޅުގަ ނޑު
ވަރަށް ގިނަ ގޮތްގޮތުން އެ ކަންކަން ހިމެނުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފައިވާ އިޞްލާޙުތަކެއް. އެ އިޞްލާޙުތައް
އަޅުގަ ނޑު މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް މިއަދު ހުށަހަޅަން ޖެހުނީ މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުން އަދި ނޭނގުމެއްގެ ތެރޭގައި ވެސް
އޭތި ފާސްވެގެން ހިނގައްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރެވިދާނެ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭތީ. އެހެން މި ދެންނެވި
ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑަށް މި އިޞްލާޙުތަކުގައި އަޅުގަ ނޑު މާނަކުރާ ގޮތް، ތަފާތުގޮތަށް ތަފާތު ބޭބޭފުޅުން ޤާނޫނުއަސާސީ
މާނަކުރަމުންދޭ. އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް އެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 86 ވަނަ
މާއްދާގައި ބުނެފައި ވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ޢަމަލުކުރަންވާނީ ޤައުމީ މަޞްލަޙަތާއި ރައްޔިތުންގެ ލާބަ
އާއި މަންފާ އަށް އިސްކަންދީގެންނެވެ. އަޅުގަ ނޑަކަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ ރައްޔިތުން ކީދާނެހެނެއް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ ގެ
ރައްޔިތުން ނުލައި. ދެން މި އޮ ންނަނީ އަދި އެއްވެސް މެންބަރަކު އެ މީހެއްގެ ނުވަތަ އެ މީހަކާ ޚާއްޞަ ގުޅުމެއް އޮތް
އެހެން މީހެއްގެ ވެސް ޒާތީ މަޞްލަޙަތެއް ކުރިއެރުމަށް މަޤާމުގެ ބޭނުން ކޮށްގެންނުވާނޭ. އަޅުގަނޑު މި ތަނުގައި މި
މަސައްކަތްކުރީ އިޞްލާޙުތަކަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ފަރުދީ ފަރާތަކަށް ފައިދާ ހޯދުމުގެ ނިޔަތުގަ އެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު
ކުރީ ހަމަ ރައްޔިތުންތަކަކަށް އޭގެ، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން އެ ޚިދުމަތް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ކުރި
މަސައްކަތެއް. ދެން ތިންވަނަ އަށް މި އޮންނަނީ އަދި އެ ބައި މީހުން، އެބައި މީހުން އިންތިޚާބުވި ދާއިރާ
ތަމްސީލުކުރުމުގައި މުޅި ޤައުމާއި ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ލާބަ އާއި މަންފާ އަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެ އެވެ. ޤައުމު އެއްކޮށް
ކިޔަނީ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާ އިސްތިސްނާކޮށްފަ އެއް ޤައުމެއް ނުކިޔޭނެ. އެއީ
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް ޤަބޫލުކުރާ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، އެ އުސޫލުގެ މަތިން އަޅުގަ ނޑު މި އިޞްލާޙުތައް
ހުށަހެޅީ. ދެން މި އިޞްލާޙުތައް ވޯޓަށް އެހުމާއި ނޭހުމުގެ އިޚްތިޔާރު ރިޔާސަތަށް ލިބިގެންވޭ. އަދި އިޞްލާޙުތަކަށް
62

ވޯޓަށް އެހުމަށްފަހު، ވޯޓު ދިނުމާއި ނުދިނުމުގެ ޙައްޤު ވެސް ހަމަ ކޮންމެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް ލިބިގެންވޭ.
އެކަން އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، މި އިޞްލާޙުތަކަކީ ފަހަރެއްގައި ވެސް ދައުލަތަކަށް ޖެއްސުންކުރާކަށް،
އަދި ސަރުކާރަކަށް ޖެއްސުންކުރާކަށް، އަދި މިއަދު ވަކި ޕާޓީ އަކަށް ޖެއްސުންކުރާކަށް އަޅުގަ ނޑު ހުށަހެޅި
އިޞްލާޙުތަކެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ހަމަ އިޚުލާޞްތެރި ނިޔަތުގައި، ވެދިޔަ ދިގު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ، އަޅުގަ ނޑު އެ ދާއިރާ ތަމްސީލުކުރާ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގަ އި މި ހިނގައިދިޔަ ތިން އަހަރު
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ތަރައްޤީގެ އެއްވެސް މަޝްރޫޢެ އް ހިނގާފައި ނެތްކަން، ހަމަ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެވެސް އެއްގޮތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދާއިރާގެ ތަރައްޤީ އަށް
މަސައްކަތްކުރުމަކީ އަޅުގޔަ ނޑުމެންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކަމަކަށް ވާތީވެ އެ ނިޔަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ކޮށްފައިވާ ކަމެއް.
އެހެން މި ދެންނެވީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކޮމިޓީގެ މަރުޙަލާގައި ވެސް އެކިއެކި ސިޔާސީ ބޭފުޅުން ކައިރިއަށް ގޮސްގެން
ވެސް އަޅު ގަ ނޑު ވަރަށް މަސައްކަތްކުރިން ކަމެއް ހިމެނޭތޯ. އެ ކުރި މަސައްކަތުން ސީ.އެސް.އާރު ޕްރޮގްރާމުގެ
ތެރެއަށް ދެ ރަށެއް ހިމަނުއްވައިދެއްވާފައި ވާކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން. އެކަމަށް ޓަކައި ޝުކުރުއަދާކުރަން.
ޚާއްޞަކޮށް ހަމަ ދެ ޕާޓީގެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އެ ކަމުގެ ޝުކުރުއަދާކުރަން. އެއީ ސީ.އެސް.އާރު
ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރޭގައި ދެ ރަށެއްގައި ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ހިންގުމަށް މަޝްވަރާކުރަމުންދާ ކަންތައްތަކުގެ
ތެރޭގައި ހިމަނުއްވައިދެއްވާފައި އެބަ އޮތް. އަދި ހަމަ އެއާއެކު ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ކަ ނޑައެޅިފައި
އެބަ އޮތް. ދެން ހަމަ ސީ.އެ ސް.އާރު ޕްރޮގްރާމަށް ވިސްނައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ކުޑަކޮށް ސުވާލު އުފެދޭ އެއް ކަމެއް
މީގެތެރޭގައި ވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެ 4 ޕްރޮގްރާމެއްގެ ތެރޭގައި އިތުރުކުރުމަށް ލިސްޓުކުރެވިފައި
ވާއިރުގައި ސީ.އެސް.އާރު ޕްރޮގްރާމު ތެރޭގައި ހިމެނޭ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގައި ތެރޭ ހިމެނޭ ރަށެއް، ހަމަ ފެނާއި
ނަރުދަމާގެ ތެރޭގައި ހިމެނުމަށް އިތުރުކުރުމަށް މި ލިސްޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ލިސްޓު
ބައްލަވައިލެއްވީމަ ތި ބޭފުޅުންނަށް އެނގޭނެ. 5: ވަނަ މާއްދާ. އަޅުގަ ނޑު ވަކި ރަށެއް ދަންނަވާކަށެއް ނެތިން. 5:
ގައި އޮތް ރަށަކީ ހަމަ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިއިރުގައި ބަޖެޓުގެ ސީ.އެސް.އާރު ތެރޭގައި ވެސް ފެނުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ވެސް
އަދި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ވެސް ހިމެނިފައިވާ ރަށެއް. އެހެންވީމާ، އެ ހިމެނިގެންދާނީ ކޮންޕްރޮގްރާމެއްގައި
ކޯޗެއްގަ އިތޯ އަޅުގަނޑަށް އެބަ ސުވާލުއުފެދޭ. އެ ސީ.އެސް.އާރު ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއަށް އަދި ސޯޝިއޯ އިކޮނޮމިކު
އިންވެސްޓުމަންޓު ޕްރޮގްރާމާއި އަދި ކްލައިމެޓު ޗޭންޖު އެންޑު އެޑަޕްޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއަށް އިތުރުކުރުމަށް
ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓުގައި ހިމެނިފައި ވާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެހާ ތަފުސީލުކޮށް އެއީ ކޮންކޮން ބައިތަކެއް ކަމެއް
އެނގެން ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ...
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
63

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް
އުއްމީދުތަކެއް ހާސިލުކޮށްދެވޭނެ ބަޖެޓެއް. ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީ އަށް ޓަކައި އިތުރު މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްދެވޭނެ
ބަޖެޓެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތަކީ ރައްޔިތުން ކުރި އެރުވުމަށް
ޓަކައި ކުރާ މަސައްކަތްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރަމުން ދިޔައިރުގައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން
ހުށަހެޅި ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރިން. އަދި އެ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނިން.
އެހެންނަމަވެސް މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް މި ހުށަހެޅެމުންދާ އިޞްލާޙުތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެ ހުރިހާ ކަމެއް
ކޮށްދެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. ސަބަބަކީ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ ދެވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބުނެފައި ވަނީ ދައުލަތުން
ފައިސާ ހުރެގެންނޭ ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރަންޖެހޭނީ. އެހެންކަމުން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ވެސް ލިބޭ އާމުދަނީ އަށް ވުރެ
ޚަރަދު ބޮޑު ބަޖެޓަކަށް ވާއިރު ، މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި މިލިއަނުން ރުފިޔާ ކަ ނޑައެޅިގެން ދިޔުމުން ދައުލަތުން އެ
ފައިސާ ޚަރަދުކުރެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނޯންނާނެކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ
މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ހުށަހަޅާ ކަންތައްތަކަކީ 3124 ވަނަ އަހަރު އިންތިޚާބަށް ދާއިރަށް ރައްޔިތުންގެ ލޮލުގައި
އަނދުން އެޅުވުމަށް ޓަކައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅަމުންދާ ކަންތައްތަކެއްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ވަރަށް
ޞަރީޙަކޮށް އެއްބަސްވެވުނު، އެ ބޭފުޅުން ހުށަހެޅުއްވި ކަންތައް ހުށަހަޅުއްވާފައި މި ހިސާބުން ބަޖެޓު ފާސްކުރާ ގޮތަށް.
އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ 411 މިލިއަނުން، 511 މިލިއަނުން ބަޖެޓަށް އަދަދުތައް
އިތުރުކުރަން ހުށަހެޅިގެން ދާ ތަން. ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އަށް ވުރެ ޚަރަދު ބޮޑު ބަޖެޓަކަށް ވީހިނދު، ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީ އަށް މި ލާރި ލިބޭނެ އިތުރު ގޮތްތަކެއް ނެތްއިރު، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ މައްޗަށް މި ޚަރަދުކުރުމަށް
ލާޒިމެއް ނުކުރެވޭނެ. ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އަކަށް ޚަރަދުކުރުމަށް މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގައި ހުއްދަކުރެވިފައި ވަނީ.
މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ)ގެ ދަށުން ލިބެން ނެތް އާމްދަނީ އެއް ޚަރަދަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް
ނުހިމެނޭނެ. އެހެންކަމުން، މި ތަޅުމުގައި މި ހުށަހެޅިގެން މި ދާ އިތުރު ކަންތައްތަކަކީ ދައުލަތަށް ނޫނީ ސަރުކާރަށް
ކުރުން ލާޒިމުކުރާނެ ކަންތަކެއް ނޫންކަން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި
މަޝްވަރާކުރަމުން ދިޔައިރުގައި ބައެއް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ހުށަހަޅަމުން ގެންދިޔަ، އެ ބޭފުޅުންގެ އިމާރާތާއި
އެހެނިހެން ކަންތައްތަކުގައި ދަތިވާ ވާހަކަ. ނަމަވެސް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ ވަނީ އެ ކަމުގައި ހައްލެއް
ހޯއްދަވައިދެއްވާނެ ކަމުގެ އުއްމީދުދެއްވާފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ
އޮފީސް އިމާރާތްތަކާއި މި ކަންތައްތައް 3123 ވަނަ އަހަރު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް.
ރައްޔިތުންނަށް ދައުލަތުން ނުވަތަ ސަރުކާރުން ދޭންޖެހޭ ސަބްސިޑީޒްތައް ބަޖެޓު މަރުޙަލާގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ
ޤަބޫލުކޮށް އެ ކަންތައްތައް ހިމަނާފަ. އެހެންކަމުން، އެ ސަބްސިޑީޒްގެ އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓަށް އިތުރަށް
ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތްތައް ނުހޯދައި އެ ފައިސާ ދޫކުރެވޭނެ އުސޫލެއް އޮތުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ކަމެއް ނޫން.
64

ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑު ހޭދަ އެއް، 3123 ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކުރަން ކަ ނޑައެޅިފައިވޭ ބަޖެޓުގަ. އެ
ހޭދަތައް އަޅުގަޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކޮށްދޭނެކަމުގެ ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަން ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
ދޭން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޯހިޔާވެހިކަމުގައި ކުރިއެރުންތަކެއް، 3123 ވަނަ އަހަރު ހޯދާނަން. ރައްޔިތުންނަށް
އެތައް ބައިވަރު ފްލެޓުތަކެއް ލިބިގެންދާނެ. 2 ޖެނުއަރީން ފެށިގެން ރައްޔިތުންނަށް ބޭސްފަރުވާގެ ހުރިހާ ކަމެއް
ހަމަޖެހިގެންދާނެ. ހަމަ އެހެންމެ، ގިނަ ރަށްތަކެއްގެ ބަނދަރު މި ވީ ކުޑަދުވަސްކޮޅެއްގައި ހެއްދިފައި ވުމީ،
އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު އުފާކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް. އެކަންކަމުގެ ނަތީއްޖާ އަށް ކެތްނުކުރެވިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު
ފެންނަމުން މި ދަނީ ތަންތަނަށް އެއްވެ، އެކި ނިޔަތުގަ އި އެކި މަޤުސަދުގައި މުޒާހަރާކުރަމުންދާ މަންޒަރު. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ފާހަގަކުރަން އެބަ ޖެހޭ ބަޖެޓުގައި ބަހުސްކުރަމުންދިޔަ ދުވަސްވަރު، މި
ބަޖެޓުގައި 51% ސިފައިންނާއި ފުލުހުންގެ މުސާރަ ބޮޑުކޮށްދެއްވާފައި ވާ ކަމަށް ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަދައްކަމުން
ގެންދެވި. އެހެންކަމުން އެ ކަމަކީ ކަ ނޑައެޅިގެން ސިފައިންނާއި ރައްޔިތުންނާ ޖެއްސުމަށްޓަކައި، މުލަކު ދާއިރާގެ
اله
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު ޔާމީނު ކުރެއްވި ކަމެއްކަން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން އެބަ ޖެހޭ.
ސިފައިންނާއި ފުލުހުންގެ މުސާރަ އެއްވެސް ވަރަކަށް ބޮޑެއް ކޮށްފަ އެއް ނޯންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ޤައުމުގެ
ރައްޔިތުން ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު މިއަދު ޤައުމަށް ޓަކައި ސިފައިންނާއި ފުލުހުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތް
ފާހަގަކޮށް، އެކަމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ތަޢުރީފުކުރަމު. އަޅުގަ ނޑުމެންނެއް ސިޔާސީ ބޭނުމެއް
ސިފައިންނާއި ފުލުހުން ބޭނުންކޮށްގެނެއް ނުކުރާނަން. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ ފުދުންތެރިކަން ހުރިވަރަކުން
ސިފައިންނާއި ފުލުހުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައް ކުރުމުގައި މި ސަރުކާރު ވަރަށް ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ދެމިއޮންނާނެ. އޭގެ
ބަދަލުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އިތުރު އިލްޒާމުތަކެއް އެޅުވުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާނެ ކަމެއް ނޫން. އެއީ ވަރަށް
ބޮޑު ޖަރީމާ އެއް. މި ބަޖެޓުގައި ތިލަދުންމަތީގެ ކަންތައްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ހޭދަ އެއް މި އަހަރު، 3123 ވަނަ އަހަރު
ވެސް ކުރެވޭނެ. އަދި ކުޅުދުއްފުށީގައި ކުރަންބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓުން ކުރާނަން.
އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ތަރައްޤީ. ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ މަސައްކަތެއް، 3123 ވަނަ އަހަރު މި
ސަރުކާރުން ވަރަށް ސާބިތުކަމާ އެއްކޮށް ކޮށް، ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ އުފާވެރިކަން މި ޤައުމުގައި ހޯދައިދިނުމުގައި މި
ސަރުކާރު ފަހަތަށްނުޖެހޭނެ. މި ސަރުކާރު އައީ ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި، ސަރުކާރު ދެމިއޮންނާނީ ވެސް
ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި. ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބީ. އެ ނޫން އެހެން ގޮތެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ނުތިބޭނަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ސާބިތުކަމާ އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެނެއް
ރައްޔިތުންނަކަށް ބޭވަފާތެރިއެއް ނުވާނަން. ވާ ކަން ބޭނުމެއް ވެސް ނޫން. މި ސަރުކާރު ދެމިއޮންނާނީ ވެސް
ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި. ސަރުކާރުން އަބަދުވެސް މަސައްކަތްކުރާނީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގަ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
65

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މި ހިސާބުން ޖަލްސާގެ ރިޔާސަތަށް، ވެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތިެެ ރި މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު
ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް
މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅު ދެއްކުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. އެންމެ
ފުރަތަމަ ލިސްޓުގައި މި އޮތީ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމު. އެހެންކަމުން، އެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އެ ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާމިގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ 3123 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކުރެއްވި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވިއިރު،
މި ބަޖެޓުގައި ޤާނޫނާ ޚިލާފު ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހުރިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަނީ ޔަޤީންކޮށްދެއްވާފަ. އާދެ،
އެއާއެކީގައި، އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރީ ދައުލަތް ހިންގަންޖެހޭނެ ކަމަށް ވާތީ، ދައުލަތުގެ
ކަންތައްތައް ދިވެހި ސަރުކާރުން ހިންގަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލު ކުރެވޭތީ މި ދެންނެވި އުސޫލުތަކުގެ މަތިން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ކޮންމެހެން މާ ބޮޑު ތަފާތު ވާހަކަތަކެއް ދެއްކުމުގެ އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުގެ،
އަޅުގަ ނޑާ ބެހޭ ގޮތުން ތަޢުރީފުގެ ބަސްތަކެއް ވިދާޅުވެދެއްވި ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް
އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރުދަންނަވައިލަން. ދެން، މިތާގައި ޢިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން އަޅުގަ ނޑާ ބެހޭ ގޮތުން
ޒާތީ ގޮތުން ދިމާކުރައްވައިގެން ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅަށް އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާކަށެއް ނެތިން. އެހެންނަމަވެސް،
ދަންނަވާލަން އޮތް އެއް ވާހަކަ އެއް އެބަ އޮތް. އާދެ، އެއީ، މިތާގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި، މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އާދެ، ބޮންޑެ އިބްރާހީމު ރަޝީދު. އާދެ، އަޅުގަ ނޑަކީ ބުރުމާ ޤާސިމު. އެއީ ބޮންޑެ އިބްރާހީމު
"ބ"
ރަޝީދު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެއް އަކުރަކުން ފެށޭތީ ކަންނޭނގެ އަކުން ފެށޭތީ ކަންނޭނގެ ހަސަދަވެރިކަން
އައިސްގެން މި އުޅެނީ. ދަންނަވަންތޯ، އަޅުގަ ނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް އެއްވެސް ހަސަދަވެރިކަމެއް ނެތް. އަދި އެއާ ބެހޭ
ގޮތުން ދަންނަވާނެ އިތުރު ވާހަކަ އެއް ވެސް ނެތް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ގައިމުވެސް އޭނަ، ރައްޓެވިގެން އުޅުނު މީހަކާ
ރައްޓެއްސެއް ނުވަން. އަދި އެއް މުދަލެއް ނުބެހޭ. އަދި މި އުޅެނީ އެއް ވަޒީފާ އަކު ވެސް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު ގަސްތެއް
ވެސް ނުކުރަން މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާ އަށް ކުރިމަތިލާކަށެއް ވެސް. އެކަމަކު، ލައިފީވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަ ނޑު ކަންނޭނގެ ރައްޔިތުން ހޮވާނީ. އެކަމުގެ، ހަސަދަވެރިކަމެއް ކަންނޭނގެ އޮވެގެން މި ދަނީ. ދެން،
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާފައި މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި ހުށަހެޅުންތަކެއް ވެސް
ހުށަހެޅުނު. އެއީ، ޤައުމުގެ ކުންފުނިތައް ބޭރުމީހުންނަށް ވިއްކާލެވެމުންދާ ވާހަކަ. އާދެ، މިހާރު މި ހުށަހެޅުންތައް
66

ހުށަހެޅިފައި މި ވަނީ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަން އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ. އެއާއެއްގޮތަށް
ހުށަިަ ހަޅުއްވައިފިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ޤާނޫނުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން ކުރެވޭނެކަން މާލިއްޔަތު
ޤާނޫނުގައި ބުނެފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން އެގޮތަށް ކޮށްދެއްވާށޭ އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން ބޭނުންވަނީ.
އެކަން ކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް ވަންޏާ ޤާނޫނީ ހުދޫދުގެ ތެރެއިން އެކަން ކޮށްދެއްވުމަށް
އަވަސްވެވަޑައިގަންނަވާށޭ. އޭރުންނޭ މި މަޖިލީހުން ނިންމާ ގޮތަކަށް ނިންމެވީމާ މަނިކުފާނާއި މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރު
ވެސް އިތުރު އިލްޒާމެއް އުފުއްލަވާކަށްނުޖެހޭނެ. މި ކީއްވެގެންތޯއޭ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް މިކަންކަން ކުރެއްވުމުގެ ސަގާފަތެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އެސްޓަބްލިޝްކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި މަސައްކަތްކުރެވެނީ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ފިކުރަކީ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާހަކަ އަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މިއަދުގެ އެއަރޕޯޓު ދިޔުމުން،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތްމަތިން ދިޔުމުން ކަންތައްތައް ވެގެން ދާ ގޮތް. މިހާރު މި އޮތީ ހުޅުމާލެޑިވެލޮޕްމަންޓު ކޯޕްރޭޝަން
އާދެ، އެހެންގޮތަިަ ކަށް ދަންނަވަންޏާ މޯލްޑިވްސް ޕޯޓްސް ލިމިޓެޑް އާދެ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ އަނެއް ދޮރޯށި
ވިއްކާލެވެން އެ ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިކަން އިންތިހާ ދަރަޖަ އަށް ބޮޑުވެގެންދާނެ
ކަމެއް އެއީ. އެކަން ނުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވައިލަން. އަދި ހަމަ އެހެންމެ، މީގެތެރޭގައި ހައުންސިން ޑިވެލޮޕްމަންޓް
ކޯޕަރޭޝަނަކީ ހުޅުމާލެ އެ ތަނެއްގައި އެކުލެވިގެންވާ ކުންފުންޏެއްގެ ދަށުގައި އޮތް ތަނެއް. އެހެންވީމާ، އެކަން
ކުރެވިގެންދާއިރު މާދަމާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނާނީ މާލެ ކޮންމެވެސް ކުންފުންޏަކަށް ހަދާފައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްދީފައި
މިތަން ވެސް ވިއްކާލާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުތޯއޭ އެކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭނެ އިނގޭތޯ އެ
ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ހުރި ހުރިހާ ހަރުމުދާ މި ގޮތަށް ވިއްކައި ހުސްކޮށް މިތަން އޮނިގަ ނޑަކަށް
ހަދާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭނެ އިނގޭތޯ. ބޭރުމީހުންގެ އަތްމައްޗަށް ގޮސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނާއި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަގާފަތާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިލްކިއްޔާތު މިގޮތުގެ މަތީން ގޮސް ހުސްވެ
ވިކިގެން ދާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތަކާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކޮޅުހަދަނީ. މި
ކަންތައްތަކާ އަޅުގަ ނޑުމެން، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ކަމުގައި ނިކުންނަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ނޫނެކޭ
ބުނަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ މި ބަޖެޓް ހުށަހެޅިގެން އައިއިރު މިފަދަ ގިނަ ހުށަހެޅުންތަކެއް ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް
ހުށަހެޅިފައި އޮތްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނީ ބޭފުޅުން ވެސް ދެއްވާފައި އޮތް
ވާހަކަތައް ވެސް މީގައި އެބަހުރި ހިމެނިގެންގޮއްސަ. އަޅުގަ ނޑު ކޮންމެހެން އޭގެތެރެއަކަށް ދާކަށެއް ބޭނުމެއް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވައިލަނީ ޤާނޫނީ އޮނިގަ ނޑުގެ ތެރެއިން ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ އުސޫލުތަކެއް
އަޅުގަ ނޑުމެން ހޯދަމާ ހިނގާށޭ. ދެން މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ދަރަންޏެއް
ނެގިޔަސް އަދި އެހެންކަމެއް ކުރިޔަސް އެކަން ކަށަވަރުކޮށްދޭށޭ ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތީން އެ ޚަރަދުކުރުން ހުއްދަކޮށްފައި
ވޭތޯ. އެއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ޤާނޫނީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އާދެ، މާލިއްިު ޔަތު ޤާނޫނުގެ
67

3 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ކީކޭތޯ. މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ދަރަންޏަށް ޒިންމާވާންޖެހޭ
ގޮތަށް ޚަރަދުކުރަންޖެހިފައިވާ ފައިސާ، ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތީން ޚަރަދުކުރެވޭ ގޮތަށް ހުރުން. އެއީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުތަކާ އެއް ގޮތް ވާ ގޮތުގެ މަތީން ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ ގޮތަށް ހުރުން އިނގޭތޯ. މިއީ
މި ވާހަކަ އަކީ. އެހެންވީމާ، މިތާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް، ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުންއަރާ ގޮތަށް ކަންތައްތައް
ކުރުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މަޤްޞަދަކީ ޤައުމުގެ ތަރައްޤީ އާއި ކުރިމަގު ފަހަށް ޖެއްސުން ކަމަށް ދެކިގެން އެ ވާހަކަ ދައްކަވާ ބޭފުޅުންނަކީ
އެއްގޮތަކަށްވެސް އެ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުތަފާތު ވެގެން ވަކި ކަމެއްގެ މަސްތުގައި ޖެހިގެން ތިބި ބަޔަކަށް ވެދާނޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އެހެން ނަހައްދަވާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ވެސް މި ޤައުމަށް ލޯތްބާއި އިޙްސާންތެރިކަމާއި އަދި
ޢަދުލުވެރިކަން ގެނައުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާ ބައެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ސަރުކާރުން
ރާވައިގެން ފަ ނޑިޔާރުންނަށް އުދަގޫކުރަމުން ދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ފަނޑިޔާރުގޭ ދޮށަށް ގޮސް މި
މީހުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް މައްސަލަތައް ޝަރީޢަތްތައް ނުނިމުނީމަ، ފަ ނޑިޔާރުންނަށް ދުއްތުރާކުރަމުން
ނުފޮރުއްޕާންކުރަމުން ދާ ތަން. މިއީތޯ ޑިމޮކްރަސީ އަކީ. މިއީތޯ ޤައުމުގެ އުސޫލުތަކަކާއި ހަރުދަނާ ޑިމޮކްރަސީ އާއި
މާތްވެގެންވާ އިސްލާމްދީނުގައި މިކަން އަންގަވާފައިވާ ގޮތަކީ. ބަލަ އެކަން ކުރާކަށް ދެނެއް ދިވެހި ރައްޔިތުން
ފުރުޞަތެއް ނުދޭނެ. ނަމަނަމަ ދެން މީގެ ފަހުން އެ ތަނަށް ކައިރިނުވާތި.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ނަޢީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޢަލީ މުޙައްމަދު. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް
ބަހުސްކުރެވެމުންދާ ވަގުތެއްގައި، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އެބަ ބޭނުންވޭ 3122 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރި ބަޖެޓާ ބެހޭ
ގޮތުން މި ތަނުގައި ދެކެވުނު ވާހަކަތައް. އާދެ، އެ ވަގުތު ވާހަކަދެކެވުނު ވަގުތުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަނދާނަށް އެބަ އާދޭ
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ބައެއް ރަށްރަށުގެ ބަނދަރުހެދުމަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅި، އިޞްލާޙަށް ތާއީދުލިބިގެން އެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިގެންދިޔަކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން 3122 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރު
ވެސް ނުވެ އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި 3123 ވަނަ އަަ ހިރުގައި ވެސް
މިކަންކަން ހުރީ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ. އެހެންކަމުން، 3123 ވަނަ އަހަރު ކޮންމެވެސް ހިސާބެއްގައި އެ ކަންކަން
ނިމިގެންދާނެ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާފައިވާ
އިޞްލާޙަކީ މިހާރު އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ދޭ އަސާސީ ޕެންޝަނަށް 3111 ރުފިޔާ އަށް ބަދަލުގެނައުމަށް
އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާފައި ވާނީ. މި އިޞްލާޙު އަޅުގަ ނޑު ހުށަހެޅީ ދެ ސަބަބަކަށް ޓަކައި. ފުރަތަމަ ސަބަބަކީ އެ ޤާނޫނުގެ
22 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާނެ، މި 3111 ރުފިޔާއަކީ ދިރިއުޅުމަށް އަންނަ، ދިރިއުޅުމުގެ ތަކެތީގެ
68

އަގަށް އަންނަ ބަދަލަށް ބަލާފައި ބަދަލުގެނައުމަށް އޮތް އަދަދެކޭ. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ދިރިއުޅުމުގެ
ތަކެއްޗަށް އިންތިހާ އަށް ތަކެތި އަގުބޮޑުވަމުން ދާކަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ ފައި އޮންނާނީ މި ދޭ 3111
ރުފިޔާ 26% އިތުރުކުރުމަށް. 26% އިތުރުކުރީމާ، މި ޖެހޭ އަދަދަކީ 3411 ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަ ނޑު
ހުށަހަޅާފައި އޮންނާނީ މިހާރު ދޭ 3111 ރުފިޔާގެ ބަދަލުގައި 3411 ރުފިޔާ ދިނުމަށް މި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާފައި ވާނީ.
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން ޢިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް މި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ވަކި
މެންބަރަކު ހުށަހެޅީމާ ތާއީދުނުކުރައްވައިފި ކަމުގައި ވާ ނަމަ، ނުވަތަ ވަކި ޕާޓީއަކުން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅީމަ
ތާއީދުނުކުރައްވައިފި ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް މި ގެއްލުވާނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ ރޫހެއް ބަދަލުހިފުމުގައި، ސިޔާސީ ކަމެއް ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި މިއަށް ވޯޓުނުދެއްވައިފި ކަމަށް
ވާ ނަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ތިބި އެތައް ބަޔަކަށް މި ކަމުގެ ގެއްލުން ލިބިގެންދާނެ. އާދެ، ދެވަނަ ސަބަބަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިހާރު މި ފަންވަރު އެބަ ހުރި. މި އިތުރުވާ އެންމެ 411
ރުފިޔާ ދިނުމުގަަ އިި ފަންވަރު މިހާރު މި ސަރުކާރުގައި އެބަ ހުރި. އަޅުގަ ނޑުމެން ހިސާބުތައް ހަދާލިއިރު މިއީ ހަމަ
އެންމެ ދުވަހެއްގެ ޖީ.އެސް.ޓީން މި ރާއްޖެ އަށް ލިބޭ އަދަދުން ވެސް މިކަން ހަމަޖެހޭނެ. އެންމެ ދުވަހެއްގެ
ޖީ.އެސް.ޓީން. އެންމެ ދުވަހެއްގެ ޖީ.އެސް.ޓީން ވެސް މިކަން އޮތީ ހަމަޖެހޭ ގޮތަށް މިހާރުވެސް. އެހެންނަމަވެސް،
ޖެނުއަރީ 2 އިން ފެށިގެން މި ޖީ.އެސް.ޓީ ވެސް 7% އަށް ބަދަލުވީމާ އެ އަދަދު މާ ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ލިބޭނެކަމުގެ އުއްމީދު އެބަ އޮތް. އެހެންކަމުން، ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި އިކޮޅު މެންބަރުން، އަޙްމަދު ޢީސާ
ފަދަ މެންބަރުން މިކަމަށް ވޯޓުދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` الحمد هل الصالة والسالم على رسول هلا وعلى اله وصحبه اجمعين ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ވާހަކަދެއްކުމަށް މިއީ އަޅުގަ ނޑުގެ އިހުގެ ފުރުޞަތާއި އަދި ފަހުގެ
ފުރުޞަތު. މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ، ވަރަށް ކަންބޮޑުވުމާ އެކު އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވިދާޅުވި، މި ބަޖެޓުގައި
އެބޭފުޅާގެ ދާއިރާއަށް ނުވަތަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ގިނަ މެންބަރުންގެ ދާއިރާގެ ކަންތައްތައްތަކެއް ވާނެ ކަމުގެ ފުރިހަމަ
ޔަޤީންކަން އޮތްކަން. އެކަމަކު، އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަޔާ އެކު ކަންބޮޑުވުމާ އެކު ދަންނަވާލަންޖެހެނީ ވޭތުވެދިޔަ ތިން
އަހަރުގެ، އުއްމީދާ އެއްކޮށް ފާހަގަކުރި ބޮޑު ބަޖެޓުގައި ވެސް އެ ތިން ބަޖެޓު ގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ މި
3122 ވަނަ އަހަރު ނިމޭތީވެ، އެ ތިން އަހަރުގެ ތިން ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ވޯޓުދީފައި ވަރަށް ފޮނި
އުއްމީދާއެއްކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް، ކަންބޮޑުވުމާ އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަންޖެހެނީ
69

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ އެއްވެސް ރަށަކަށް، އެއްވެސް މިންވަރެއް، ލޯލާރި އެއް ވެސް ނެތޭ ޖަހާފަ އެއް. މިއީ
ވަރަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ ލ.އަތޮޅު އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޗާޓުގައި ހިމެނޭ އަތޮޅެއް
ނޫންތޯއޭ. ލ. އަތޮޅުގައި އެ ތިބެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނެއް ނޫންތޯއޭ. ކޮބައިތޯއޭ އެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު.
ކޮބައިތޯ ޑިމޮކްރަސީ ވެރިކަމަކީ. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ ގޮތުން ޑިމޮކްރަސީ ވެރިކަމަކީ ހަމަހަމަކަމާ އެކު ރައްޔިތުން
ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި، ހުރިހާ އެންމެނަށް ހަމަހަމަކަމާ އެކު ޢަދުލުއިންޞާފުން ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުން.
އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ ވަކި ބަޔަކަށް ފާސްކުރެވޭ ބަޖެޓަކަށް މި ބަޖެޓު ވެގެންނުވާނެ. އެއީ ވަރަށް ހިތާމަހުރި ކަމެއް
އެއީ. އަޅުގަ ނޑު ގޮވައިލަން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް ތި ބޭފުޅުންގެ ސަރުކާރުގައި ހިނގާފައި ހުންނަ
އެކަހަލަ ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކޮށްގެން، ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤެއް ކަމަށް ބައްލަވައިގެން އެ ގޮތަށް ކަންތައްތައް
ކުރެއްވުން. ދެން މި ބަޖެޓުން، ވޭތުވެދިޔަ ތިން އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ހާސިލުކުރެވުނު ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިތޯ ބަލަން
އަޅުގަ ނޑަށް މާ މުހިއްމު ކުރިއަށް އޮތް ބަޖެޓަށް ވުރެ. ކޮންކަމެއްތޯ ހާސިލުވީ. އަޅުގަ ނޑު ބެލިބެލުމުން 41%،
ބަޖެޓުގެ 41% އެއްވެސް އަހަރެއްގައި ހާސިލުވެފައި ނެތް. ކޮންތާކަށްތޯ ފައިސާތައް ދިޔައީ. މި ސުވާލު ކުރެވެންޖެހޭ.
އެކަމަކު، މިއިން އެއްވެސް ސުވާލަކަށް ޖަވާބުދާރީވާ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނެތް. ދެން މީގައި މި އޮތީ މިތައް މިލިޔަން
ރުފިޔާ ބަނދަރުތައް ހަދަން. ކޮންރަށެއްގެ ކޮންބަނދަރެއް ހަދަން ކަމެއް، ކޮންތަނަކުން ކިހާވަރެއް ކަމެއް އެނގެނީކީ
ނޫން. އެހެންނަމަތާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް އުއްމީދެއް އޮންނާނީ. އެކަމަކު، އެ ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާ އެ
ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކަށް ކަންތައްތައް ކުރެވޭކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ކަމުން، މި ބަޖެޓުން ލިބޭނީ ކޯއްޗެއްތޯ ބަލަން. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު
ޝުކުރުވެސް ދަންނަވާނަން. އަދި ބަޖެޓަށް ވޯޓު ވެސް ދޭން އަޅުގަ ނޑު މިހިރީ ތައްޔާރަށް، ކަމެއް ކޮށްދެއްވާނެ
ކަމުގައި ވަންޏާ. ދެން އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ހުރި ވަރަށް ހާލު ބޮޑު ކަންތައްތައް. ތިން އަހަރު
ވަންދެން އަޅައިނުލީމަ ވަރަށް ކަންތައްތައް އޮންނާނީ ދަށުގަ. ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ޞިއްޙީ
މަރުކަޒުތައް ހުރީ ވަރަށް ހާލުގަ. އަޅުގަ ނޑު އަމިއްލަ ލޮލުން ދެކި، އަތުން ހިފާފައި، ބަލާފައި، ތަންތަން ބަލާފައި އެ
ތަންތާ ތިބޭ މުވައްޒިފުންނާ ސުވާލުކޮށްފަ. އެ ދުވަހު ސުވާލުކުރި ދުވަހު ޞިއްޙީ މަރުކަޒުން ވިދާޅުވީ ކީކޭތޯ. މިހާރު
ނެތޭ އައިވީ ގުޅާލަން ޖަހައިލާނެ އެއްޗެއް ވެސް. މި ވަގުތަކު ނެތޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ ޙާލަތު ހުރި ގޮތް. މިއީ ތެދު.
މިއީ ޙަޤީޤަތް މިއީ. އެހެންވީމާ، މިކަންކަން އިޞްލާޙުކުރަން ބޭނުންވޭ. ދެން ބައެއް ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް ހުށަހަޅަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަމިއްލަ މަޞްލަޙަތު ހުރި ކަންތައްތަކެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މަޞްލަޙަތު ހުރި ކަންތައްތަކެއް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހަޅަނީކީ އެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހުށަހަޅަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންތަކެއްގެ ތެރެއިން ބައެއްގެ ކަންތައްތައް ހުށަހަޅަނީ. އެގޮތުން ކޮންމެ މެންބަރަކު ވަކިވަކިން އެ
ހުށަިަ ހަޅުއްވަނީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތަކޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
70

އަމިއްލަ ކަމެއް ކުރާކަށް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގެދޮރުގެ ކަމެއް ކުރާކަށް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް އައިސް ތިބެނީކީ
އެއް. ދެން އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލަން ބޭނުންވަނީ ޕްރީސްކޫލްގެ ވާހަކަ އެބަ ބުނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މީގެ ކުރިން
ޕްރީސްކޫލްގެ ބިލަށް ވާހަކަދެއްކުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދެންނެވިން ސަރުކާރުން އެކަން ކުރާ ވާހަކަ. އެއީއޭ އެކަން
ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަކީ. އެއީ އެ ކަމުގެ މުހިއްމުކަމުން ޢާއްމު ބަޔަކަށް ދޫކޮށްނުލައި ޕްރީސްކޫލާއި އަދި ފަށައިގަންނަ
ތަޢުލީމާއި މި ހުރިހާ މަރުޙަލާތަކެއްގެ ތަޢުލީމު ސަރުކާރުގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދަން. އެކަމަކު، އޭރުގައި އެ ބޭފުޅުން
ކޮންމެވެސް ސްކޫލަކުން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރައްވަން ވެގެން މި ޕްރައިވެޓައިޒްކުރަނީ. ކީއްިެ ވެގެންތޯ މި ކިޔާ ޕީ.ޕީ.ޕީ
އިޢުލާނުކުރީ. ޕީ.ޕީ.ޕީ މި އޮތީ ވައްކަންކުރުމުގެ އާ ދޮރެއް. ކިހިނެއްތޯ ރީތިކޮށް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަ މީހަކަށް
ބިޑުކުރުމެއް ނެތި އަޅުގަ ނޑު ދޭންވީ މަސައްކަތް. ދީފައި ލިޔެކިޔުމުގައި އޮންނާނެ އެ ބޭފުޅާ އަށް މިތައް މިލިޔަން
ރުފިޔާ، މިވެނި ކަމެއް ކުރަން ދެވުނު ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތަކީ ކޮބައިތޯ. ލިޔެކިޔުމުން ދެއްކީމަކާ ނުބުނާނެ
ދޯ ވައްކަންކޮށްފައި އޮތް ކަމެއް. އެކަމަކު، އެ ފައިސާ ނަގައިގެން ދެ ފަރާތުން ބަހައިލަނީ. މިއީ ކަންތައްތައް ކުރާ
ގޮތް. މިއީ މި ކިޔާ ޕީ.ޕީ.ޕީ އަކީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން 3122 އަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ވޯޓުދީގެން އެންމެ އުއްމީދުކުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ކަމެއް އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މަސްވެރިންގެ ސަބްސިޑީ. ދޭށޭ ކިޔާކިޔާ މިތާ ތިބެ އާދޭސްކޮށްކޮށް، ކާކުތޯ އަޑުއެހީ. ބީރުމީހުން ކައިރީގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަ ދައްކަންޖެހެނީ. އެކަމަކު، ބުނާނެ ޑިމޮކްރަސީގެ ވެރިކަމަކީ ރައްޔިތުންނާ ގާތުން ކުރާ
ވެރިކަމެކޭ. ރައްޔިތުންގެ އަޑުއަޑައިގެން ކުރާ ވެރިކަމެކޭ. ކޮންތާކުތޯ އޭތި އޮތީ. ކޮބައިތޯ އެ ވެރިކަން. ކޮބައިތޯ އެ
ވެރިކަން ކުރައްވާނަމޭ ވިދާޅުވި ބޭފުޅާ. އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ އެ ބޭފުޅާގެ ނުވަތަ އަޑުއައްސަވަން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ
ކަންފަތް ރަނގަޅުކުރަން. ދެން މި ފައިސާ ނުލިބުނީ ކީއްވެތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ބެލިއިރު ވާ ގޮތަކީ ކޮންމެވެސް ބޮޑު
ބޭފުޅަކަށް އެ ބޭފުޅުންގެ އިސް ބޭފުޅަކަށް، ކޮންމެވެސް ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ފައިސާ ހަމަކޮށްދޭން އެބަ ޖެހޭ. މުޅި
ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ ލާރި ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތު ދޫކޮށްލާފައި އެންމެ ބޭފުޅެއް ދެ ބޭފުޅެއް ތިން ބޭފުޅެއްގެ
ކަންތައްތައް، މަޞްލަޙަތު، އެ ބޭފުޅުންގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި މި ހޭދަކުރަނީ. މިއީ ކިހާބޮޑު ބޭ
އިންޞާފެއްތޯ މިއީ.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފުރަތަމަވެސް ދަންނަވާލަން އޮތް ވާހަކަ އަކީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ހިތާމަކުރަމޭ ޢާއްމުކޮށް ޢަމަލުކުރެވެމުން އަންނަ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމާއި ބަޖެޓުގެ ޑިބޭޓާ މި ކަންތައްތައް
މަޖިލީހުން ގެންދަވާތީ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތަކުރާރުކޮށް ނިޒާމީ ނުކުތާ އެއް
ނަންގަވައި ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ
71

މަސައްކަތް ހިނގަމުން ދިޔައިރުގައި ލިބިފައި އޮތް ފުރުޞަތެއް ނޫން އެއީކީ ދާއިރާގެ ރަށްރަށަށް ވަކިވަކިން ކަންކަން
ދާއިރާގެ މެންބަރުން މި ތަނަށް ހުށަހެޅުމަކީ. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 86 ވަނަ މާއްދާގެ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މަސައްކަތްކުރަން ކަ ނޑައަޅާފައި އޮތް އުސޫލާއި އެ ދާއިރާއާ ޚިލާފު، އެ މާއްދާއާ
ޚިލާފު ނިންމުމެއް އެއީ. ހަމަ ކަ ނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ޒާތީ މަޞްލަޙަތު އެ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނާއި ސީދާ އޮންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. އެ ދާއިރާގެ ވަކި ރަށަކަށް ވަކި ކަމެއް ކުރަން ހުށަހަޅާ
ހުށަހެޅުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުދެކެން މުޅި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތު ކަމަކަށެއް
އަޅުގަ ނޑަކަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އެ ފުރުޞަތު އޮތް ނަމަ، މި މަޖިލީހުގައި އެ ފުރުޞަތު އޮތްކަން މީގެ ކުރިން
ޢަމަލުކޮށްފައި ހުރި އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން ފުރުޞަތު އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ ނަމަ، ނުނީ އެ
ފުރުޞަތުދެއްވާފައި އޮތް ނަމަ އަޅުގަ ނޑު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ރަށްރަށަށް ހަމަ އެދޭ ބައިވަރު ކަންތައްތައް
އެބަހުރި. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ލަންދޫގެ ނަރުދަމާ އެއް އަޅަން ލަންދޫ ރައްޔިތުން އެދޭތާ ތިން އަހަރު ވީ. ތިން ބަޖެޓު
މި ދަނީ. ހަމަ އެގޮތަށް ހެނބަދޫގައި ފަޅެއް ކޮންނަން އެދޭތާ ވެސް ހަމަ ތިން އަހަރުވީ. ކުޑަފަރީގެ ނަރުދަމާ އަށް
އެދޭތާ ވެސް ތިން އަހަރުވީ. ސުނާމީގައި ހަލާކުވެފައި އޮތް ބަނދަރެއް މާޅެންދޫގައި އެބަ އޮތް. އެކަމަށް ވެސް
އަދިވެސް ހައްލެއް ނުލިބޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ހުށަހެޅުމަށް އެދި ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
اله
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ މައް ސަލަ އެއް މި ނެގީ އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓަށް ބަޖެޓުގެ
ބަހުސަށް ހުޅުވައިލުމާ އެކީގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެދުނު މީހަކީ އަޅުގަ ނޑު. ދެން މިހާ ހިސާބަށް އައިއިރު
ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ފުރުޞަތު ނުލިބުނީމަ ދެން އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ދެން މިއަދު 41;23ގެ ފަހުން ކަމަށް
ދެންމެގައި ރިޔާސަތުން އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތުދެއްވި އިރުގައި ދެން މި ވަގުތު އަޅުގަ ނޑު ނުކުމެލާތީ އެ ވާހަކަ
ދަންނަވައިލީ.
72

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. ވަކި ޕާޓީ އަކަށް ނިސްބަތްވަޑައިނުގަންނަވާ ޢިއް ޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ އެބަ ތިއްބެވި އެދިވަޑައިގަންނަވާފައި 8 މެންބަރުން. އޭގެތެރޭގައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ނަންފުޅު މި
އޮތީ ހަވަނައަށް. އެހެންކަމުން، ގަވާއިދުން، ތަރުތީބުން އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަމުން މި ގެންދަނީ. މިހާރު
ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދާ ޢިއްޒަ ތްތެރި މެންބަރު ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށް ދަންނަވަން.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން ގެންދިޔަ ވާހަކަ އަކީ މާޅެންދޫގައި ސުނާމީގައި ހަލާކުވެފައި އޮތް
ބަނދަރު އަދިވެސް އޮތް ގޮތަށް އޮތީއޭ. ރާއްޖޭގެ ގާތްގަ ނޑަކަށް ހުރިހާ ރަށެއްގެ ބަނދަރު ނިމުނުު އިިރު ވެސް
މާޅެންދޫގައި ސުނާމީގައި ހަލާކުވި ތޮށިގަ ނޑު އަދިވެސް ނެހެދެއޭ. އެހެންވީމާ، މިހިރީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް އަޅުގަނޑު
ދާއިރާ އަށް ހަމަ ކަންކަން އަޅުގަޏޑު ހުށަހަޅަން އަޅުގަ ނޑު ބޭނުމޭ. އެކަމަކު، އަޅުގަ ނޑު މި އިނީ
ޤާނޫނުއަސާސީއަށާއި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް މި މަޖިލީހުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލަށް ކިޔަމަތްގަނެގެން. އެ އުސޫލު
ގަބޫލުކޮށްގެނެއް އަޅުގަ ނޑު މި އިންނަނީ. އެކަމަކު، ވަކި މެންބަރަކަށް ވަކި ގޮތަކަށް ކަންކަންކުރާނެ ފުރުޞަތު މި
މަޖިލީހުން، އެކި ދުވަހު އެކި ގޮތަށް ދެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލަ އެކޭ އަޅުގަ ނޑަށް އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ވަކާލާތުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހަނިވެގެން އެބަ ދެއޭ ވަރަށް ބޮޑަށް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މި
ފުރުޞަތުގައި ވަރަށް ހިތަމަޔާ އެކު ފާހަގަކުރަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހިމެނުނު މެންބަރުން، ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ
މެންބަރުން ވެސް، އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުން ވެސް މަގާމުގެ ނުފޫޒު ބޭނުންކޮށްގެން އެ
ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކަށް ރަށްރަށަށް އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ކަންކަން އެހެން ދާއިރާތަކުގެ ރަށްރަށަށް ސަރުކާރުން
ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަން އުނިކޮށް، އަމިއްލަ މަޞްލަޙަތު ހިމަޔާތްކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި ހިމެނި ހިމެނުމަކީ އަޅުގަ ނޑު
ހިތާމަކުރާ ކަމެކޭ. މި ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ، ލަންދޫގެ ނަރުދަމާ ސަރުކާރުން ހުށަހެޅިއިރުގައި ލަންދޫގެ
ނަރުދަމާ ހަދާނެ ފުރުޞަތު އޮއްވައި، އެ ފުރުޞަތު ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ނިގުޅައިގަތީތީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަން.
އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްގެންދެވި ގޮތާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު
ހިތްހަމަނުޖެހޭކަން ފާހަގަކުރަން. އެކަން އަޅުގަ ނޑު މި ތަނުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ދެވަނަ ވާހަކަ އަކަށް
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން އޮތް ވާހަކަ އަކީ، ދެވަނަ ވާހަކަ އަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން އޮތް ވާހަކަ އަކީ މި މަޖިލީހުން
ވަކިވަކި މެންބަރުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
73

ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ހުށަހެޅުއްވުމަށް، މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މާމިގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރެއްވީ މި ގަވާއިދުގައި މަނާކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު މުޤައްރިރަކަށް އިނދެގެން
ގެންދަނީ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކަންތައްތަކަށް ވޯޓުދެއްވާ ގޮތަކަށް. އަޅުގަ ނޑު ކުރެވޭނެ އެއްވެސް ކަމެއް ނޯވޭ.
މުޤައްރިރަކަށް އިނދެގެން. އެހެން ނޫން ނަމަ، މާމިނގިލި ދާއިރާ އަށް ހުރިހާ އެއްޗެއް ލާފައި ހުރީހީ އިނގޭތޯ.
އެކަމަކު، އެހެނެއް ނުކުރެވޭނެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދަންނަވަން.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ދައްކަމުން ގެންދިޔަ ވާހަކަ އަކީ ރައް ޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ހުށަހެޅުއްވުމަށް ޓައި، ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ މަނިކު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، ކީއްވެިެ ގެންތޯ ޤާސިމު އިބްރާހީމު މަޖިލީހުގެ ރައީސަކަށް އިންނަވައިގެން ޤާނޫނުއަސާސީ ހެއްދެވި ކަމަށް
ހަވާލުވާންވީ.
74

ރިޔާސަތުންވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް، އަޙްމަދު ޢީސާ އަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތިެެ ރި ރައީސް، މި ވަރަށް ނިޒާމީ ނުކުތާ ނެގޭ ކަމަށް ވަންޏާ ދައްކަމުން މި ދާ ވާހަކަ، އަޅުގަ ނޑުގެ
މައުޟޫޢަށް ހުރަސްއެޅޭތީ، އަޅުގަ ނޑު އެކަމާ ހިތާމަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ދަނަންވަިަ މު ން ގެންދިޔަ ވާހަކަ އަކީ
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރާ ކަމެކޭ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ކޮމިޓީތަކުގަ އާއި މަޖިލީހުގައި އެ އޮތް މަގާމުގެ ނުފޫޒު
ބޭނުންކޮށްގެން ދައުލަތުން މިތަނަށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓާއި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤަށް އުނިކަން އަންނަ ގޮތަށް އަމިއްލަ
މަޞްލަޙަތު ކުރިއަށް ނެރެ، ބަޖެޓު ފާސްކުރުމުގައި ބަޖެޓް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ފާސްކުރާ ކަންކަން ކުރާ ގޮތަކީ،
އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަމޭ ސަރުކާރުން. އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަމޭ ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ފާސްކުރުމަށް ޓަކައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަނެއްކާ ވެސް ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ހުށަހެޅުވުމަށް ޓަކައި، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު
اله.
ޢަބްދު
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
اله
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން ކީއްވެގެންތޯ، ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތިްް ތެރި މެންބަރު މޫސާ މަނިކު އެ
ވިދާޅުވަނީ ތިމަންނަމެން ވޫޖަދަށް ގެނައި ޤާނޫނުއަސާސީ އެކޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެހެންވީމާ، ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދަންނަވަން.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
75

އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވީ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ދެއްކޭ ފަދަ މާޙައުލެއް ގާއިމުކޮށްދިނުން އެދެން. އާދެ،
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު، ފާހަގަކުރަމުން ގެންދިޔަ ނުކުތާ އަކީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަމޭ އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ
ޕާޓީގެ މެންބަރުން ވެސް މި ބަޖެޓު ފާސްކުރުމަށް ޓަކައި އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުންގެ
ބިރުދެއްކުމުގެ ދަށުވެ ، މި ބަޖެޓު އެ ބޭފުޅުންނަށް ވިއްކައިލެއްވީތީ. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު
ނިގުޅައިގަނެ، އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓިތަކުގެ މެންބަރުންނަށް މި ބަޖެޓު ވިއްކައިލީތީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަމޭ. އަޅުގަ ނޑު
ނިންމާލަމުން ދަންނަވަން އޮތް ވާހަކަ އަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަކީ މުޅި މި ޤައުމުގެ
ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރަން، މަޞްލަޙަތާއި ލަބަޔާއި މަންފާ އަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަން ހުވާކޮށްގެނެިް
ތިބި ބަޔެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޒިންމާ އަކީ ހަމައެކަނި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ހުށަހެޅުއްވުމަށް، މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭތީ މި ދަންނަވަނީ ކައުންސިލުތަކަށް އެ ބޭފުޅާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރުގެ
މެންބަރެއް ކަމަށް ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަނީ އޮންނާނެ އަޅުގަ ނޑުމެން 2.1 ބިލިއަން ސަރުކާރު ކައުންސިލުތައް
ހިންގުމުގެ ޚަރަދު. 5 ބިލިއަން އޮންނާނެ ރާއްޖެ އާރާސްތުކުރަން. ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އަށް ވަޑައިގަންނަވަނީކީ ނޫން،
ސަރުކާރޭ ކިޔާފައި ވާހަކަ ދައްކަނީ، ބަޖެޓު ވިއްކާލިއޭ ކިޔާފަ. އަންނަނީކީ ވެސް ނޫނޭ މި ތަނަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތިެެ ރި މެންބަރު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން. އިށީނދެވަޑައިގެންދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމައިލުމަށް.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
76

އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރ ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން ގެންދިޔަ ވާހަކަ އަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ މި ތަނުގައި ހަމައެކަނި އަމިއްލަ ދާއިރާ އަށް، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ މެންބަރަށް
ފުރުޞަތެއް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ބޭނުން އެބަ ވޭހެން އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން ގެންދިޔަ ވާހަކަ އަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖލީހުގެ ޒިންމާ އަކީ ހަމައެކަނި މި ތަނުގައި ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރަން ސަރުކާރަށް،
ދައުލަތަށް ކަންކަމުގައި ޚަރަދުކުރަން އެކަނި މި މަޖިލީހުގައި އޮތް މަޖިލީސް ބޭނުންކޮށްގެން މަޖުބޫރުކުރުމެއް އެކަންޏެއް
ނޫނޭ. ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ވަސީލަތްތަކެއް ޤާއިމުކޮށްދިނުމަކީ ވެސް މި ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ޒިންމާ އެކޭ.
ޚަރަދުކުރަން ލާޒިމް...
ކަ ނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ. އާދެ، މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު. ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ބަލައިލާއިރު ބަޖެޓަކީ ދެ ބައެއް އޮންނަ
އެއްޗެއް. ބަޖެޓަކީ އަރަނީގެ ބައެއް އޮންނަ އެއްޗެއް. ބަޖެޓަކީ ޚަރަދުގެ ބައެއް އޮންނަ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓާ
ދޭތެރޭގައި އެއްޗެއް ބުނަން ތެދުވާ މީހަކު އަރަނީގެ ބަޔަށް، ފައިސާ ހޯދާ ގޮތާ ދޭތެރޭގައި އެއްޗެއް ބުނަންޖެހޭނެ. އަދި
ހަމަ އެފަދައިން، ޚަރަދާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ވިސްނާލަންޖެހޭ. އާދެ، އަޅު ގަ ނޑު މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ބަލައިލިއިރުގައި
ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި މި ޒަމާނުގެ އުސޫލަށް ފެތޭ ނިޒާމެއް ގެންނެވުމަށް ބޮޑެތި
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވާފައި ވާކަން ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަންޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގައި އިހު ތިއްބެވި
ރަސްކަލުން ވެސް ، ފަހުން ތިއްބެވި ރައީސުން ވެސް ކަންތައް ކުރައްވާފައި ވަނީ ދައުލަތް ހިންގަވާފައި ވަނީ
ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. އެކަން ކުރެއްވޭނީ ވެސް އެ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ހުންނެވި ރައީސަށް ވެސް ދައުލަތް
ހިންގެވޭނީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ އިން. އެކަމަކު މީގައި ނުކުތާ އަކީ ރައްޔިތުންގެ އަތުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ނަގާ
ފައިސާ އެއް، ރައްޔިތުންނަށް ތަހައްމަލުކުރެވޭ މިންވަރަކަށް، ރައްޔިތުންނަށް އެކަން ބަލައިގަނެވޭ މިންވަރަކަށް ،
ރައްޔިތުން ހާސްވެ ނުފެތޭ މިންވަރަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަމާޒުކޮށްގެން ނަގަމުން ގެންދިއުން. އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު،
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު މި ބަލަމުން ގެންދާ ބަޖެޓަށް ވިސްނައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފައިސާގެ ކަންތައްތައް މިހާރު
ހިނގަމުން މި ދާ ގޮތުން މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބި ހާލަށް ވުރެ 3123 ވަނަ އަހަރު، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޢާއްމު
ރައްޔިތުންގެ ހާލަތު ދަށަށް ހިނގައިދާނެ ކަމާ ދޭތެރޭގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެން ސަހަރޯވެރިވާންޖެހޭ. އެހެން އަޅުގަ ނޑު މި
ދަންނަވާ ސަބަބަކީ އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ނިސްބަތުން ދިވެހި ފައިސާގެ އަގު ވެއްޓިފައިވާ ވެއްޓުން ދިގުދެމެމުން މި ދަނީ.
އަދި ހަމަ އެފަދައިން މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބަޖެޓަކީ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމުދަނީ އަށް ވުރެ ދައުލަތުން ކުރާ
ޚަރަދު 2 ބިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ އިން އިތުރު ބަޖެޓެއް ކަމަށް ވާތީވެ، އަދި އޭގެ ބޮޑު ޚަރަދު ބަދަލުވެގެންދާނީ
ބޭރު ފައިސާ އަށް ކަމަށް ވާތީވެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބޭރު ފައިސާގެ ހާލަތު މި އަންނަ އަހަރު މިހާރު އޮތް ވަރަށް ވުރެ
77

ދަށަށް ދިޔުމަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދަށަށް ދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންދާޒާކުރެވެނީ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީ
ވިއްޔާ އޭގެ ނަތީޖާ އަކަށް ވަނީ ކިހިނެއްތޯ. ވޭތުވެދިޔަ ތާ ގައި ވަނީ 23.96 އިން 28.41 ނުވަތަ 28.26 އަށް
ޑޮލަރު ބަދަލުވެގެން މި އައި އޭގެ އިފެކްޓިވް ރޭޓު ބަދަލުވެގެން އައުމުގައި 44% މި އޮތީ ދިވެހި ފައިސާ ޑިވެލިއު ވެފަ.
އަދި އޭގެތެރެއަށް ބޮޑު ބައި ޑިވެލިއުވެގެން މި ދިޔައީ 31%، ޑިވެލިއުވެގެން މި ދިޔައީ އެޕްރީލް 3122ގަ. ނަތީޖާ
އަކަށް ވީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިރިއުޅުމުގެ އަގު މައްޗަށް ދިއުން. ތަކެތީގެ އަގު މައްޗަށް ދިއުން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މުސާރަވެރިންނާއި މަހެއްގެ މައްޗަށް ވަކި އަދަދެއް ކަ ނޑައެޅިގެން އުޖޫރަ ލިބޭ މީހުންގެ ހާލަތު އެއް ދުވަހުން އަނެއް
ދުވަހަށް ދަށައް ދިޔުން. ތަކެތީގެ އަގު ބޮޑުވުމާ ގުޅިގެން އެ މީހުން ޑޮލަރުގެ ނިސްބަތުން ދިވެހި ފައިސާގެ އަގު
ވެއްޓުމާ ގު ޅިގެން އެ މީހުންގެ ރިޔަލް ވޭޖު، ނުވަތަ ޙަޤީޤީ އާމުދަނީ ދަށަށް ދިއުން. އެކަމުގެ ބުރަޔާ އި އެކަމުގެ
ތަކުލީފުގައި ދިވެހިރައްޔިތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ހާސްވެ، ކަންބޮޑުވާންޖެހެމުން ދިއުން. މި ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި
މި ބަޖެޓުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަގުދައްކައިދިނީ ކިހާ ވަރަކަށްކަން ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މުޤައްރިރަށާއި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކުރަން. ދައުލަތުގެ
ޚަރަދުތައް މައްޗަށް ދިއުމާ އެކީގައި ކުރީއްސުރެ ޖަމާވެފައި ހުރި ދަރަނިތައް، ކުރީއްސުރެ ޖަމާވެފައި ހުރި ދަރަނިތަކުގެ
މައްޗަށް ދަރަނި އިތުރުވެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް އިތުރުވަމުން ދާ ކަމީ ވެސް އެއީ އަޅުގަ ނޑު
މި ދެންނެވިހެން ބޭރު ފައިސާ އަށް، ބެލެންސް އޮފް ޕޭމަންޓަށް ކުރާ ބާރު އިތުރުވެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު
މިހާރު މި ދާ ގޮތަށް، ކައްޗަށް އޮތް ކައްސާ މަގަކުން އިތުރަށް ތިރިއަށް ދަތުރުކުރަމުން ހިނގައިދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ސަމާލުވެ، ބަޖެޓާ ބެހޭ ދުވަހު މި ކަމުގެ އިންޒާރުގެ ބަސް އަޅުގަ ނޑުމެން ދަންނަވާލަންޖެހޭ. އެއްވެސް
ޝައްކެއްނެތް. މި ބަޖެޓުން ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވެފައިވާ ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންތައްތަކަކަށް އެބަ އެޑްރެސްކުރައްވާ.
ކޮބައިތޯ. އެއީ ގެދޮރު ބިނާކުު ރުިމުގެ ކަންތައްތަކަށް އެޑްރެސްކުރައްވާ. ޞިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ކަންތައްތަކަށް
އެޑްރެސްކުރައްވާ. އެހެންނަމަވެސް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ކޮން އަގެއްގައިތޯ އެކަން ކުރައްވަނީ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ
މަންދޫބުންގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަން ޖެހޭ ކަމެއް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު މި ހިސާބަށް އައިއްސަ
ދަންނަވާލަން އެބަ ޖެހޭ ރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ހިންގުން، އަތޮޅުތައް ހިންގުން، ލާމަރުކަޒީ އުސޫލަށް
ބަދަލުކުރެވުމާ ގުޅިގެން ކައުންސިލްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދޭންޖެހޭނެ. ޙަޤީޤަތުގައި
ކައުންސިލްތަކަށް ޤާނޫނުން ހަވާލުކޮށްފައިވާ ޒިންމާ އަދާކުރެވޭނީ އެ ކައުންސިލްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ދީގެން.
މިހާރު ދެއްވާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ވެސް އެބައި އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް އެ ޝައް ކެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން. އެއަށްވުރެ
އިތުރަށް ކައުންސިލްތަކުގެ ޒިންމާ، ޤާނޫނީ ޒިންމާ އަދާކުރުމަށް ފައިސާ ބޭނުންވާކަން. އެހެންވީމާ، އެކަން ބަޔާންކުރުމާ
އެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ވާނީ އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާފަ. އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީން ތިޔަ ޢިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް
އަޅުގަ ނޑުގެ އެ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމުގައިވާ ޝުޢޫރުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
78

ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑު ކުރިން ވާހަކަދެއްކި ދުވަހު އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވި އެއްޗަކާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ބަޖެޓާ
ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރަކަށް
ވެސް ހުންނެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު މުޙައްމަދު ޞާލިޙު
ވިދާޅުވެލައްވާފައިވޭ އަޅުގަ ނޑު އެ ދެންނެވި ކަންތައްތަކަށް އެޑްރެސް ކުރައްވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު ބަލައިގަންނަ ހިތް
އޮތީ އޭގެ ރޫހަކީ ސަރުކާރުގައި މި ވަގުތު ބައިވެރިވާ ޕާޓީ ނޫން އެހެން ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ދާއިރާތަކުގެ
ކަންތައްތަކަށް ވެސް ބައްލަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް. އެއީ ކުރިން ވެސް ވާހަކަދެއްކެވުނު ފަދައިން ފައިސާ އަކީ ރައްޔިތުންގެ
ފައިސާ. އެހެންވެ ފައިސާ ބެހިގެން ދާންވާނީ، ޚަރަދުކުރެވެންވާނީ އިންޞާފުވެރި ގޮތެއްގައި، ޢަދުލުވެރި ގޮތެއްގަ.
އެކަން ޔަޤީންކުރެއްވީމާ ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ހެޔޮގޮތުގައި ކުރިއަށް ދާނީ، ޙަޤީޤަތުގައި ތަރައްޤީ އެއް އަންނަމުންދާނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަކޮޅާ އެކު މިހާރު ޖެހޭނީ އަޅުގަ ނޑު ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް 41 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. އެހެންކަމުން މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ދާނީ މެންދުރުން
އަނބުރާ 2;11 ޖަހާއިރުގަ. މެންދުރުފަހު 2;11 ޖަހާއިރު. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް
ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް ދަންނަވަމުން މި ވަގުތު ޖަލްސާ މެދުކަ ނޑާލުމަށްފަހުގައި އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާގެ ކަންތައް ކުރިއަށް
ގެންދާނީ 2;11 ޖަހާއިރު، ޝުކުރިއްޔާ.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 23:32 އިން 24:00 އަށް]
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދަން ބެލިއިރުގައި ޖަލްސާ ކުރިއަށް
ގެންދެވޭ ވަރަށް ޤާނޫނީ އަދަދު ހަމަނުވާތީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ރަނގަބީލުޖެހިން. ރަނގަބީލުޖަހައި 6 މިނިޓު ބެލުމަށްފަހު
ވެސް މިހާރު ޢިއްޒަތްތެރި 23 މެންބަރުން ހޯލުތެރޭގައި ތިއްބެވީ. އެހެންކަމުން ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭ ވަރަށް ވުރެ
މާ މަދު އަދަދަކަށް ވާތީ، މި ޖަލްސާގެ މަސައްކަތް 41;2ގައި ފެށުމަށް ހަމަޖެއްސި ވާހަކަ ދަންނަވަން.
(ޖަލްސާ މެދުކަ ނޑުއްވައިލެއްވުން: 24;17 އިން 24;46 އަށް)
79

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އަޅުގަ ނޑުމެން 23;41 ގައި މެދުކަ ނޑާލުމަށްފަހު މެންދުރުފަހުގެ ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް اެلهގ ވާގިފުޅާ
އެކީގައި މި ފަށަނީ. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވައި ކޮމިޓީ އިން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ލިސްޓުން އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި
ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ އަށް. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު، ކޮމިޓީ އިން ނިންމި ރިޕޯޓަށް
ވާހަކަދައްކާލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ކުޑަކޮށް މިއަދު ބަލައިލަން ބޭނުންވޭ އެބަ މި ރިޕޯޓުގެ އެތެރެއަށް ވެސް.
ބަލައިލާއިރުގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހިތާމައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާގެ އޮޅުވެލަފުށި، ކުރެންދޫ އަށް ނެތޭ ލޯ
ސެންޓެއްގެ މިންވަރު ވެސް 3123 ވަނަ އަހަރު ޚަރަދުކޮށްލަން ރިޕޯޓުގައި ވެސް ފާހަގަކުރެވިފަ އެއް. 3122 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޅ.އޮޅުވެލިފުއްޓަށް ފެންތާނގީތަކެއް ހިޔާކުރަން 21 ގަ ނޑު ޓިނުގެ ވާ ހަކަ އޮތް. އެކަމަކު އަހަރު
ނިމިގެން ދިޔައިރުގައި އޭގެ ވެސް އެއްވެސް ނިޝާނެއް ކީއްކުރަން އެއްވެސް ފަދަ އެއް ވެފައި ނެތް ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ބަޖެޓު ރިޕޯޓު ކިތަންމެ ރީތިކޮށް އޮތަސް، ބަޖެޓުގެ ފޮތް ކިތަންމެ ރީތިކޮށް
އޮތަސް، ކިތަންމެ ގަ ނޑު ގިނަޔަސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކަށް މި ކަމަކުން ކުރާނެ މަންފާ އެއް ނެތޭ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މިހެން މި ދަންނަވާލީ އެއީ ޑިމޮކްރަސީއެއްގައި ވެރިކަން ކުރާ ސަރުކާރަކުން އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތުން،
އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ ގޮތުން، އަޅުގަ ނޑަށް އަޑުއިވޭ ގޮތުން، ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދޭންޖެހޭނެ.
ވަކި ޕާޓީ އެއްގެ ވަކި މެންބަރަކަށް، ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓު ދޭތީ، ވަކި މެންބަރަކަށް ވަކި ގޮތަކަށް ވާހަކަދެއްކޭތީ ވަކި
މެންބަރަކަށް އެ ގޮތަކަށް ނޫން ޑިމޮކްރަސީ އެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދޭންޖެހެނީކީ އެއް. ޢި އްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑު މި ރިޕޯޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދަންނަވައިލަން އޮތީ ބައެއް ބޭބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވެއޭ ޤައުމުގެ ތަރިކަ އާއި
މިލްކިއްޔާތު ވިއްކާ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑު އަޑުއެހިން 3117 ވަނަ އަހަރު، 3118 ވަނަ އަހަރު ބައެއް ބޭބޭފުޅުން
ޕޯޑިއަމްތަކުގައި މަންމަގެ ފަ އްޓަރުބައި ވިއްކާލާ ވާހަކަ ވިދާޅުވާ އަޑު. ދެން ބައެއް ޕޯޑިއަމްތަކުގަ އާއި މި މަޖިލީހުގެ
ފްލޯރގައި ކަ ނޑު ވިއްކާލައިފިއޭ ދެން ވިއްކާނީ ގިރިފަޅޭ ވިދާޅުވިއަޑު އަޅުގަ ނޑުމެން އެހިން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އެހެން ވިދާޅުވި ބޭފުޅުން ސަރުކާރާ ހަވާލުވެފައި ކިހިނެއްތޯ މި ހައްދަވަނީ. މަންމަގެ ބޮލުގައި ޖަހާ ޓިސްދައްޗާއި ބުރުގާ
އާއި ހެދުމާއި ކަ ނޑިއްކާއި އަންޑަރވެއަރ ވިއްކާލާއިރުގައި ވެސް ވަރަށް ރީތި، ހެވިފައި މި ތިބީ. ހަމަ ޖީބަށް ލާރި
ވަންނާތީ ހެވިފަ. ދެން މި ވިދާޅުވަނީ މެދު ފަންތި، ކުދި ފަންތި، ވިޔަފާރިވެރިން ތަރައްޤީކުރާ ވާހަކަ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ހިތާމައަކީ އެހެނެއް ނޫން އިނގޭތޯ އެކަން އޮތީކީ. މެދު ފަންތި ވެސް، ކުދި ފަންތި ވެސް، ބޮޑެތި ފަންތި
80

ވެސް އެ ބޭފުޅުންނާ ޚިޔާލު ތަފާތުވެއްޖެއްޔާ ހަމަ ނަގުލަށް ފައިން އަރާފައި ކަރު މި އަނބުރާލަނީ. ކަރު. ކިހިނެއްތޯ
ކުރިއަށް ދާނީ މެދު ފަންތި އާއި ކުދި ފަންތި އާއި މަތީ ފަންތީގެ މީހުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ މި
ސަރުކާރަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ސާބިތުކަމެއް، އަމާނާތްތެރިކަމެއް ނެތް ސަރުކާރެކޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ބައްލަވައިލައްވާ. މި ސަރުކާރު އަންނަން ވެގެން ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވިއިރުގައި އިއްތިހާދެއް ހަދައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމާއި ޙަސަން ސަޢީދާއި ޢަދާލަތު ޕާޓީއާ މުޅި ހުރިހާ
ބޭފުޅުން ވަރެއް ނެތިގެން އެކުލަވައިގެން ގޮނޑި އަށް ވަޑައިގެން ކޮޅުފައިން ޖަހާފައި ފުޓުބޯޅަ އެއް ބޭރުކޮށްލިހެން
ބޭރުކޮށްލީ. ދެން ރައްޔިތުންނަށް ކޮން ރަނގަޅެއްތޯ ވާނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ހިތާމަހުރި ކަމެއް މިއީ. މި
ޤައުމުގެ މިލްކިއްޔާތާއި މި ޤައުމުގެ ސަގާފަތާއި މި ޤައުމުގެ ދީނާއި މި ޤައުމުގެ އިސްތިޤުލާލު ގާދޫކޮލުން ބޭރަށް އެހެރަ
ދަނީ ނުކުންނަމުން. ނިކުންނައިރުގައި ވެސް ވަރަށް ރީތި ޖީބަށް ފައިސާ ވަންނަ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ރީތި. އެކަމަކު މި
މަޖިލީހަށް މި ޢިއްޒަތްތެރި 88 މެންބަރުން ވަޑައިގެންނެވީ ހޫނު ބަހުސަށް އަރާވަޑައިގެން، ރައްޔިތުންގެ ލެ އާއި
ޕްރެޝަރާއި ލޮނާއި ލޮނުމިދާއި ރިހާކުރާއި ގަރުދިޔަ އާއި ބަތާއި ރޯމިރުހާ އެނގިވަޑައިގަންނަވާކަމަށް ވިދާޅުވެ
ރައްޔިތުންނަށް އެ ވިއްކައިގެން މި ތަނަށް ވަޑައިގެން. ހަމަ ގޮނޑީގައި ފައިޖެހުމާ އެކީގައި، އިށީނުމާއި އެކީގައި،
ގޮނޑީގައި ފޫކޮޅު ޖެހުމާ އެކީގައި ހަނދާނެއް ނެތް. ރައްޔިތުން މަތިން ހަނދާނެއް ނެތް. ހަމަ ޖީބަށް ބޮޑުވަންޏާ އޯކޭ.
ބަރާބަރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ މިއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ރަނގަޅުގޮތެއް ނޫނޭ. ރަނގަޅު ގޮތަކީ އަދި
ރައީސް މީހާ ވެސް އަދި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އަދި އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ވެސް
ގޯސްކަމެއް ކޮށްފިއްޔާ އެއީ ގޯސްކަމެއް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. މިހާރު މި އޮންނަ ގޮތަކީ ހަމަ ސާބަހޭ، ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް ވަޢުދުތައް ފުދިފައޭ. ސާބަސް ސާބަހޭ. ސާބަސް ސާބަހޭ. ޖީބަށް ވަންނަންޏާ ވަޢުދުތައް ފުދިފަ. ދެން އެކަމަކު
ރައްޔިތުން ތިބި ހާލެއް އެނގިވަޑައެއް ނުގަންނަވާ އެއްގޮތަކަށްވެސް. މިއީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހިތާމަ އަކީ. މިއީ
ވަރަށް ހިތާމަހުރި ކަންތައްތައް. ދެން ހަމަ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި ޅ. އަތޮޅު ނައިފަރު ވެސް ކުރީ ފަހަރު އޮތް. އަހަރު
ހުސްވީ ނެތް. މިފަހަރު ވެސް އެބަ އޮތް. ހަމަ ލޮލުގައި އަނދުންއަޅުވާލާފައި ނަރުދަމާ އާއި ފެނުގެ ނިޒާމާއި ބަނދަރާއި
އަނެކައްޗަކާއި އަނެކައްޗަކާ. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއް ނުވޭ ހަމަ މިކަން ވެދާނެހެން. ހަމަ ހުވަފެނަކަށް ވާނީ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން މި ބަޖެޓަށް ވޯޓުދެއްވާއިރު މި ޢިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ދާއިރާ އެއް ތަމްސީލުކުރާ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ގޮތަކަށް، ކޮންމެހެން
ޖީބަށް ބޮޑުވާތީ ޖީބަށް ކުޑަވާތީ ނުބައްލަވައި ޤައުމަށާއި ރައްޔިތުންނަށާއި އަދި ދީނަށާ އަދި ސަރުކާރަށާއި، ސަރުކާރު
ވެސް ހިންގޭނެ ގޮތުގެ މަތިން ވޯޓުދެއްވައި މި ބަޖެޓު ފާސްކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓަކަށް ވޯޓެއް
81

ނުދޭނަމޭ. ވަރަށް ފާޅުގައި މި ދަންނަވަނީ. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހަމަ ލޮލުގައި އަނދުން އެޅުވީ.
ހަމަ އަނދުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ގެންދަވަނިކޮށް ކުރިމަތިން
ހުރަސްކޮށްނުލެއްވެވޭނެތީވެ މަޑުކޮށްލައްވައިގެން ތިއްބެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިހާރު މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުން
ހިއްޕަވައިގެން ގޮނޑިއާ ހަމައަށް ވަޑައިގެންދެއްވުން އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ 3123
ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރައްވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާ ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އިން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅު
ދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ މެންބަރުންގެ ލިސްޓުން ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފަށް.
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ އިން
ދިރާސާކުރައްވައި ފޮނުއްވެވި ރިޕޯޓަށް ވާހަކަދައްކަމުން އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެ ކޮމިޓީ އެއްގައި ހިމެނުނު މީހެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ދެތިން ނުކުތާ އެއް އެބަ އޮތް. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ބެލިން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ކޮމިޓީގެ، މާފުކުރައްވާތި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ދެއްކެވި
ވާހަކަފުޅުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ބައްދަލުކުރި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ބޭފުޅުންގެ
އެދިވަޑައިގަތުމާއި އެ ބޭބޭފުޅުންގެ ފިކުރު، އެ ބޭބޭފުޅުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކާ މި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ވެސް
ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ވީހާވެސް އެކުވެރި މާޙައުލެއްގައި އިދިކޮޅު ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުންނާއި ސަރުކާރު ހިންގާ މެންބަރުންނާއި
ޕާޓީގެ މެންބަރުންނާ، ހުރިހާ މީހުން ވެސް ވަރަށް އެކުވެރި މާޙައުލެއްގައި މިކަން ގެންދެވޭތޯ. ދެން ކަން ހިނގި ގޮތަށް
ރިޢާޔަތްކޮށް ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގައި 5 ވަނަ ސަފުހާގައި ވެސް
ދެންނެވިފައި އެބަވޭ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާ ބައްދަލުކުރެވުނު ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާ ދެ
ފަހަރެއްގެ މަތިން ބައްދަލުކުރިން. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާ ބައްދަލުކޮށް ދެކެވުނު ވާހަކަތަކުގެ ތެރޭގައި ހުރިހާ މެންބަރުން
ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލަ އެއްގެ ގޮތުން ފާހަގަކުރެއްވި އެއް މައްސަލަ އަކީ ބަޖެޓު ފޮތުގައި
ތަފުޞީލުދެވިފައި ނެތް ވާހަކަ. ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ހުންނަން ޖެހޭ ތަފުޞީލެއް ލިބިފަ އެއް ނެތް. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން
އެދުނު އެދުމުގެ މަތިން އެކި ފަހަރު މަތިން ތަފުޞީލު ފޮނުއްވަމުން ގެންދެވި. އެހެންނަމަވެސް ދިރާސާކޮށް ނިމުނުއިރު
ވެސް ހުރިހާ ތަފުޞީލެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުލިބޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަން ހަމަ ފާހަގަކުރަން. ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ
82

މައްސަލަ އެއް އެއީ. އެތާގައި ވެސް މިކަން ނުވުމަށް ޓަކައި ވިޔަނުދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފަރާތުން އިޞްލާޙު
ވެސް ހުށަހެޅިފައި ވާނެ ވާހަކަ ދެންނެވިން މިދިޔަ އަހަރެކޭ ވެސް އެއްފަދައިން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގެ ބޭބޭފުޅުންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް އިންތިހާ އަށް ބޮޑު. އެ ބޭބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ ތިމަންނަމެންނަށް ބަޖެޓު
ފާސްކޮށްދެއްވައި، މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދެއްވި ބަޖެޓުން ތިމަންނަމެން ބޭނުންވާ ހިނދުން ހިނދަށް ޚަރަދުކުރުމަސް
ދަތިތަކެއް އެބަ ހުއްޓޭ. ކޮންމެ 6 ހާސް ރުފިޔާ އަށް ވުރެ ބޮޑު ޚަރަދެއް ކުރަން ވެއްޖެއްޔާ މި އޮންނަ ގޮތަކީ
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ދަންނަވަންޖެހެނީ ސިޓީ އަކުން. އެހެންނަމަވެސް އެ ހުއްދަ ލިބުން ދަތިވާ ވާހަކަ އެ
ބޭބޭފުޅުން ހަމަ ފާހަގަކުރެއްވިކަން އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ވެސް ފާހަގަކުރަން. ދެންމެއަކު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި އައީ
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއްގައި އިނދެފަ. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި މިހާރު ވެސް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ
ބޭފުޅުން އެ ދައްކަވަނީ އެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، މި ފާސްކުރެވޭ ބަޖެޓު ސަރުކާރުގެ
މާލިއްޔަތު ޤާނޫނު، މާފުކުރާއްވާތި މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާއި މާލިއްޔަތު ގަވާއިދާ އެއް ގޮތް ވާ ގޮތުގެ މަތިން މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކަށް އެ ބޭބޭފުޅުންނަށް ޚަރަދުކުރުމުގެ މިނިވަންކަން ދޭށޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ "މިނިވަން" އެ ބަސް އެ
ބޭފުޅުންނަކަށް އެހާ ހިތްގައިމެއް ނޫން ކަންނޭނގެ. މިނިވަންކަމަކީ ޚަރަދުކުރުމުގެ ވެސް މިނިވަންކަން ދިނުން.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަ ނޑު މިފަހަރު
ބޭނުންވޭ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަށް ވެސް ދެތިން ހަތަރު ކަމެއް ޖަހާފައި އެބަ އޮތް. މިސާލަކަށް ނޭކުރެންދޫގައި ޖަލެއް
ހަދަން މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ކުރެވުނު މަސައްކަތް ފާހަގަކޮށްލެވޭ. އެގޮތުން މި އަހަރަށް، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރަށް 41
މިލިއަން ރުފިޔާ އެއް ޖަހާފައި އެބަ އޮތް. އަޅުގަ ނޑުގެ އުއްމީދަކީ އެކަން ކުރެވޭނެ ކަމަށް. ވައިކަރަދޫގެ : ކުލާސް
ރޫމުގެ، : ކުލާސް ރޫމުގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް އެބަ އޮތް. ވައިކަރަދޫ ކޯޓު ޕުރޮޖެކްޓެއް އެބަ އޮތް. ނޮޅިވަރަމްފަރުގައި 23
ކުލާސް ރޫމުގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް އެބަ އޮތް. ނޮޅިވަރަމްފަރޭ އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ މައިވަދޫ
މީހުން އެރަށަށް ބަދަލުކޮށްފައި ވާތީ. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމައާ އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުން މާވައިދޫއާ
އެކު ބަދަލުކުރެވުނު އަނެއް 3 ރަށުގެ މީހުންނަށް މުޅި ޖުމްލަ 58 ގެ މަދުވޭ. އެ ފައިސާ މިފަހަރު ވެސް މީގައި
ހިމަނާފައި ނެތީމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ހައުސިން މިނިސްޓަރަށް އެ ސުވާލު ދެންނެވިން. އެހެންނަމަވެސް، އެ މަނިކުފާނު އެ
މަޢުލޫމާތު ފަހުން އަރުވާނެ، ދެއްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެފައި އޮތް މަޢުލޫމާތުދެއްވާފަ އެއް ނުވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދެން އިތުރަށް ހުރި ވާހަކަތަކަށް ދަންނަވާއިރު އަދި އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މަކުނުދޫގައި މިސްކިތެއް އަޅާ ވާހަކަ ވެސް ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބަ އޮތް. މިކަންކަން ހިނގާނެ
ކަމުގެ އުއްމީދު އަޅުގަ ނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަތުން އިންތިހާ
އަށް ފައިސާ މިއަދު އެބަ ނަގަމު. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި މިދިޔަ އަހަރު
ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބުނީ 5.9 ބިލިއަން. އޭގެ ބަދަލުގައި މިއަހަރު 8.49 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ޓެކްސްގެ
83

ގޮތުގައި އެކަނި އެބަ ނަގަން. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީގެ ގޮތުގައި މިދިޔަ
އަހަރު 3.56 ބިލިއަން ނެގިއިރުގައި މި އަހަރުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ނަގަމު، ޑިއުޓީ ފްރީ ބަޖެޓެކޭ ވިދާޅުވި
ކަމަކު. މިއަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ނަގަމު 2.:7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއަށް. އާމްދަނީގެ
ގޮތުގައި ޓެކްސްގެ ތެރެއިން އެބަ އާދޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު މިދިޔަ
އަހަރާ އަޅައިބަލާއިރުގައި މިއަހަރު ނިމޭއިރު، ކުރިއަށް ލަފާކުރެވޭ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިން ދަރާ
ތިބޭނެ 38 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަށް. 38 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދަރާނެ. މިދިޔަ އަހަރު ނިމުނުއިރު، ނޫނީ މި
ހިނގާ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި 35 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަށް ދަރާ އޮންނާނެ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި އަންނަ
އަހަރު ނިމޭއިރުގައި 38 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަށް ދަރާނެ. ދިވެހިންގެ ދަރަނި އިންތިހާ އަށް ބޮޑު. ދެން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިތާގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދަވާއިރުގައި 34 ޑިސެމްބަރުގައި މި
ބޭއްވުނު މުޒާހަރާގެ މައްސަލައިގައި ޤާސިމް އިބްރާހީމާ ދިމާލަށް ހެއްދެވި ނެހެއްދެވި އަށް ގޮވަމުން ދާއިރުގައި
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މާމިނިގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމާ ދިމާލަށް ހެއްދެވި ނުހެއްދެވި އަށް
ގޮވަމުންދާއިރު މި ސަރުކާރު ގެނައުމަށް ޓަކައި އެ މަނިކުފާނު ކުރެއްވި މަސައްކަތް. މި ސަރުކާރު ގެނައުމަށް ޓަކައި އެ
މަނިކުފާނާއި އެ މަނިކުފާނާ ގުޅިގެން އައި ޕާޓީތަކުން ކުރެއްވި މަސައްކަތުން މި ސަރުކާރު މި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް،
މި ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ ބައެއް މެންބަރުން ވަރަށް ހަޑިމުޑުދާރު އިބާރާތްތައް އެ މަނިކުފާނަށް ބޭނުންކުރައްވަމުން އެ
ގެންދަވަނީ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގަ. އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެދުވަހު ވެސް ޤާސިމު
ވިދާޅުވި ތިމަންނަ މަސައްކަތްކުރެއްވީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައޭ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހެޔޮ ބަދަލެއް ގެނެވޭތޯއޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ 3123 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރައްވާ ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ މެންބަރުންގެ ލިސްޓުން ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ
اله ރު، اله.
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދު އަށް. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަ އީވާ ޢަބްދު
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ވެރިކަމާ ހަވާލުވީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ވަޢުދުތަކެއްވެ، އެ ވަޢުދުތަކެއް މެނިފެސްޓޯގައި ލިޔެ، އަދި އެ މެނިފެސްޓޯގެ މައްޗަށް
ސިޔާސަތުތަކެއް އެކުލަވައިގެން، ރައްޔިތުންނަށް އެ ސިޔާސަތުތައް ހުށަހަޅައިގެން. އެއިން އެއް ސިޔާސަތު އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު. އެ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުގެ އެއް ބިންގާ އެއީ. ޕީ.ޕީ.ޕީ ނުވަތަ
84

ޕްރައިވަޓައިޒޭޝަންގެ ވަސީލަތުން އަޅުގަ ނޑުމެން އިޤްތިޞާދު ހިންގުން. މިއަދު 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް
އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާފައި މި ވާ އިޞްލާޙުތަކަށް ބަލައިލާއިރު މިއޮތީ އެ ޕްރައިވަޓައިޒޭޝަންގެ ވިސްނުން،
ނުވަތަ ޕީ.ޕީ.ޕީ ސީދާ ނުވަތަ ބުރަކަށް އަނބުރާލަން ވެގެން. ސީދާ ސަރުކާރުގެ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތާ ޚިލާފަށް
ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އޮތީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނަތީޖާ އަކަށް، މިހެން މިކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި އިޞްލާޙުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފުރުޞަތުދީފިއްޔާ ނަތީޖާ އަކަށް ވާނީ ދައުލަތުގެ ޑެޓް
ސާރވިސްކުރަން ވެގެން ސަރުކާރުން ނިންމާފައިވާ ހުރިހާ ނިންމުންތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭނީ އެއްކައިރިކޮށްލަން
ވެގެން. ސީދާ ދައުލަތުގެ ޑެޓް ކެޕޭސިޓީ އަށް އަސަރުކުރާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 3119 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް
އައިއިރު ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ މާލީ ހާލަތު އޮތް ގޮތް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެނަށް ވެސް ވަރަށް ސާފު. 311:
ވަނަ އަހަރުގެ ސްޓެލްކޯގެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި ބުނެފައި ވަނީ ގާތްގަ ނޑަކަށް 511 މިލިއަން ރުފިޔާ އަށް ވުރެ ގިނައިން
ދަރަނި އެބަ އޮތޭ. ސީދާ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ އިން ތެލުގެ އިންވޮއިސަށް ފައިސާ ދައްކައިގެން ހިންގަން ވެއްޖެއްޔާ
ކުންފުނި ދެން އިތުރަކަށް ނުހިނގާނޭ. ކުންފުންޏަށް ރަނގަ ޅަށް ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ފައިސާ ވަންނާނެ ގޮތެއް
ހޯދިއްޔާ ނޫނިއްޔާ ކުންފުނި ޖެހޭނީ އުވައިލާށޭ. އެމް.އެން.އެސް.އެލްގެ ރިޕޯޓަށް، މިދިޔަ ހަފްތާގައި މި ޢިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން ދިޔަ އެމް.އެން.އެސް.އެލްގެ ރިޕޯޓަށް ބަލައިލިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ 311:އާ ހަމައަށް
އައިއިރު ކުންފުނީގެ ދަރަނީ އޮތީ 311 މިލިއަނުން މައްޗަށް ގޮއްސަ. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީގެ ރިޕޯޓަށް ބަލައިލާއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެ ކުންފުންޏަށް ދަރަނިވެފައި އެބަ އޮތް 911 މިލިއަނަށްވުރެ
ގިނައިން. ދެން މިހެންގޮސް ، މިހެންގޮސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވިޔަފާރިކުރާ ހުރިހާ
ކުންފުންޏެއްގައި ވެސް ގާތްގަ ނޑަކަށް މާލީ ހާލަތު އޮތް ގޮތަކީ މިއީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން ވެސް މި ގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން ކުރަން ވިސްނައިފިއްޔާ މިއަދު ހުށަހެޅިފައި މިއޮތް އިޞްލާޙުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ފުރުޞަތުދީފިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭނީ އަނެއްކާވެސް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކުންފުނި ވިޔަފާރި ހިންގުމުގެ ތެރެއަށް
ވަންނަން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އަނެއްކާ ވެސް ކުންފުނިތައް ހިންގަން ދިމާކޮށްފިއްޔާ މިސާލަކަށް އެއަރޕޯޓު
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު. ސީދާ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކުރަން އުޅެފިއްޔާ، މާލޭގެ ޕޯޓުތަކުގެ ކޮންޖެންޝަން
ފިލުވައިލަން ވެގެން ޕޯޓްސް އޮތޯރިޓީން މިހާރު ތިލަފުއްޓަށް ބަދަލުކުރުމުގެ، އެ މަޝްރޫޢުގެ ތެރެއަށް މިސާލަކަށް ސީދާ
އެ ކުންފުނިން ހިންގަން އުޅެފިއްޔާ ހަމަ ވާނެ ގޮތަކީ ކުރަންޖެހޭ، އެ މަޝްރޫޢު އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން ހިންގަންޖެހޭނީ
އަނެއްކާވެސް ސީދާ ސަރުކާރުން ސީދާ ގެރެންޓީ ލޯނު ނަގައިގެން. ސީދާ ސަރުކާރުން ކުރަން އުޅެފިއްޔާ އަނެއްކާވެސް
ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ، ދައުލަތުގެ ޑެޓް ކެޕޭސިޓީ އަށް އަސަރުކުރާނީ. ދައުލަތުގެ ޑެޓް ކެޕޭސިޓީ އަށް
އަސަރުކުރީމާ، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ސޯޝަލް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ބިލްޑުކުރަން ވެގެން ނުވަތަ ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި ލޯނު، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ޙަޤީޤަތުގައި ލޯނު ނަގަން ހުރި ކަންކަން ލޯނު ނެގުމުގެ
85

ވަސީލަތްތައް ހަނިވެގެންދާނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަނދަރުތަކާއި
ނަރުދަމާ ހަދަން ވެގެން، 76 އަހަރުން މަތީ މީހުންނަށް އިނާޔަތް ދޭން ވެގެން، އެކަނިވެރި މައިންނަށް ދޭން އޮތް
އިނާޔަތްތަކަށް ސަރުކާރުން ކުރަންވާ ހޭދަތަކުގެ ފުރުޞަތު ހަނިވެގެންދާނިއްޔޭ ކުންފުނިން ކުރަންޖެހޭ ވިޔަފާރިތަކުގެ
ތެރެއަށް ސަރުކާރުން އަނެއްކާވެސް ވަދެގެން މި ހިންގަން ފަށައިފިއްޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަދުގެ ސަރުކާރުގެ
ވިސްނުމެއް އެބަ ގެންގުޅޭ. ވިސްނުމަކީ ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުން ހިންގަމުންދިޔަ ވިޔަފާރިތަކުގެ ތެރެއަށް ޕްރައިވެޓް
ސެކްޓަރގެ ދައުރު ފުޅާކުރުން. ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގެ ކުންފުނިތައް ހިނގާ ރޮނގުން މެނޭޖްމަންޓު ދޫކޮށްލައިގެން
ކުންފުނިތަކުގެ އެފިޝަންސީ އިތުރުކޮށްގެން ދައުލަތަށް، ސަރުކާރަށް ވަންނަ މަންފާ އިތުރުވެގެންދޭ، ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކިޔާ ކުރީގެ މާލޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު، އިބްރާހީމް އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު،
ޖީ.އެމް.އާރަށް ދޫކުރީމަ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލިޔަސް އެބަ އެނގޭ 3122 ވަނަ އަހަރު އެކަނި 311 މިލިޔަނަށް
ވުރެ ގިނައިން މިހާރު އެ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ސަރުކާރުގެ، ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އަށް ވަދެއްޖެ. އެއީ މިދިޔަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓާ އަޅައިކިޔާލާއިރު، 3122 ގައި ބަޖެޓާ އަޅައިކިޔާލާއިރު މުޅި ސާކު ސަމިޓަށް އޮތް ބަޖެޓާ އެއްވަރަށް އެ
ކުންފުނީގެ ފަރާތުން އެކަނި ދައުލަތަށް މިހާރު އާމްދަނީ ލިބިއްޖެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރުގެ
ފަރާތުން މި ދެކެނީ ސަރުކާރު އަދާކުރަންޖެހެނީ ރެގިޔުލޭޓްރީ ފަންކުޝަނެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަންފީޛުކުރެވޭނީ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސަތު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ތަންފީޛެއް ނުކުރެވޭނެ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ
ސިޔާސަތެއް. އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވުނު ދުވަހަކުން ހުރިހާ ކުންފުނިތަކެއް ނެޝަނަލައިޒްކުރަންވީ. :
އަހަރު ކުދިން މީހުނާ ވެސް ދެވަންވީ، އަތްބުރިކުރަންވީ، ރަޖަމުކުރަންވީ، އަންހެން ކުދިން ޚިތާނުކުރަން ވެސް
ގެންދަންވީ. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަންފީޛުކުރެވޭނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސަތު.
އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރަކަށް ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ މިސާލަކަށް މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާ ސިޔާސަތުތަކެއް ތަންފީޛުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑަށް ދެންމެ އިދާރީ މޭޒުން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ އެދިވަޑައިގަތުމަކަށް
އިޖާބަދިނުމުގެ ގޮތުން ދަންނަވައިލާނަން. މާދަމާގެ ޖަލްސާ ފައްޓަވާނީ 11;2ގައި ކަމަށް. އަދި މާދަމާގެ ޖަލްސާ 2;11
ގައި ފެށުމަށްފަހު އޮންނާނީ އިޞްލާޙުތަކަށް ވޯޓަށް އެއްސެވުން ކަމަށާއި އިޞްލާޙުތަކަށް ވޯޓަށް އައްސަވައި ނިމުމުން
އޮންނާނީ ބަޖެޓަށް ވޯޓަށް އެއްސެވުން ކަމަށް. މި ގޮތަށް ތިޔަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަދިނުމަށް އިދާރީ
މޭޒުން އަޅުގަ ނޑަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އެ އެދިވަޑައިގަތުމާ ގުޅިގެން މި ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
86

އަޅުގަ ނޑު ދެން މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް، ތުލުސްތޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއަދު ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުންގެ
ވާހަކައިގައި ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއް ތަޢާރަފުވެގެން ދިއުމުން، މި އަންނަ އަހަރު
ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ މަންފާތަކާ ބެހ ގޮިޭތުން ދެއްކެވި ވާހަކަ އަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ އެއްޗެއް
އިތުރުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައި އޮތް
ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް އަނެއްކާވެސް ބުރަވެގެން ލިބެން އޮތް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއް، އަޅުގަ ނޑުމެން އިސްވެ
ތިބެގެން ހުރިހާ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކެއްގެ އެހީއާ އެކީގައި މި ވަނީ ރައްޔިތުންގެ ޖީބުން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުގޮސް
ރައްޔިތުންނަށް މި ޚިދުމަތް ލިބޭނެ ގޮތް މެދުވެރިކޮށްފައޭ. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު ސަރުކާރުން ކޮށްދޭން އުޅުނު ކަންތައް، އެއަށްވުރެ ފުރިހަމައަށް ރައްޔިތުންނަށް، އެއަށްވުރެ
ރަނގަޅު ގޮތަކަށް ލިބޭނެ ގޮތް އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އެއްވެގެން ކޮށްދިން ކަމަށް ޓަކައި ވޯޓުދެއްވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޝުކުރުއަދާކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު ވެސް މަދަނައިގެ
ޚިދުމަތް ލިބެމުން ދާއިރުގައި ސަރުކާރުން އިރުއިރުކޮޅާ ވާހަކަދައްކާއިރު މަދަނައާ ހެދި ބޭސްސިޓީ އަށް
ސަލާންޖަހަންނުޖެހޭ ވާހަކަ ކެނޑިނޭޅި ދައްކަވަމުން ދާއިރުގައި މިހާރު ވެސް ރާއްޖޭގައި އޮތް ދެ ވަނަ ސިޓީ ކަމަށްވާ
އައްޑޫ ސިޓީ ކަމަށް ރައީސް ނަޝީދު މި ވިދާޅުވާ އައްޑޫ ސިޓީގައި މަދަނައިގެ ޚިދުމަތް ހޯދަން ދާއިރުގައި މަދަނަ އިން
ކަ ނޑައަޅާފައި ހުންނަ އަގަށް ބޭސް ލިބޭނެ އެއްވެސް ފިހާރަ އެއް އެ ސިޓީ އަކު ނެތް. އެހެންކަމަށްވަންޏާ މަދަނައިގެ
ކޮން ފައިދާ އެއްތޯ އޮތީ. އެހެންވީމާ، ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއް ތަޢާރުފުވެގެން ދާއިރު އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން މިހާރު މި ދާ ގޮތަށް ކަންތައް ވެގެން ނުދާނެ ކަމަށް. އެއީ 2711 ރުފިޔާގެ ޓެސްޓެއް
ހަދަންޖެހޭއިރުގައި 711 ރުފިޔާ ސްކީމުގެ ދަށުން ލިބިފައި އަނެއް 2111 ރުފިޔާ އެ ކަމަކަށް، އެ ޚިދުމަތް ހޯދަންދާ
މީހެއްގެ ޖީބުން ދާ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ގޮތަކަށް މިހާރު މިކަން ވަމުން ދާތީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް
ކަންބޮޑުވޭ. އަނެއްކާ މޮނޮޕޮލައިޒްކުރެވިގެން މި ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް ދެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ނުނިންމާނެ ކަމަށް ވެސް،
އެއީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން އުއްމީދުކުރާ ކަމެއް. މިސާލަކަށް، ބޭސް ގެންނާނީ ހަމައެކަނި އެންމެ ފަރާތަކުން ކަމަށް
ކަ ނޑައަޅައި ދެން މި ވިޔަފާރީގެ ތެރޭގައި އުޅޭ ހުރިހާ އެންމެންނަށް ގެއްލުންވާ ގޮތަށް ޢަމަލުނުކުރައްވާނެ ކަމަށް ވެސް
ހަމަ އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. ދެ ވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ލޯކަލް ކައުންސިލުގެ ބަޖެޓު
ހެދިގެން މި ތަނަށް ހުށަހެޅިގެން ދިޔައިރުގައި އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ޙާލަތެއްގައޭ. ރޭގަ ނޑު
87

ހޭލާ ތިބެގެން ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކެއްގެ ކައުންސިލަރުން ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅަން ވެގެން، އެތައް މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން
ރަށުގެ ތަރައްޤީ އަށް ބޭނުންވާ އެކިއެކި ކަންތަކާއި އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމުތަކާ ލައިގެން ބަޖެޓު ހަދައިގެން ސަރުކާރަށް
ހުށަހެޅީމަ އެ އަށް އެއްވެސް ބެލުމެއް ނެތި ވަރަށް ދެރަވަރު ގޮތަކަށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ލޯކަލް
ކައުންސިލުތަކަށް ބަހާލިއިރުގައި ރާއްޖެތެރޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެން އޮތް ޚިދުމަތްތަކަށް ބަހާލިއިރުގައި މި އައީ
ކުޑަކުޑަ ހޯލިކޮޅަކަށް ވެގެން. އެހެންވީމާ، އެހާ ހިސާބުން އަޅުގަ ނޑުމެން މި އަހަރު މި ވަނީ އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާފައި
411 މިލިޔަން އިތުރުކުރުމަށް. ހުށަހެޅީމަ، މި ތަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވިގެން މި ދާ އަޑަކީ މިހެން އިޞްލާޙު
ހުށަހަޅައިގެން ބަޖެޓުގައި އެ ގޮތް މިގޮތަށް އޮޅާލައިގެން ކޮންތާކުންހޭ ތިމަންނަމެން މި ފައިސާ ހޯދަނީ. އަޅުގަ ނޑު
ކިޔައިދީފާނަން ހޯދަންވީ ތަންތަން. ކޮބައިތޯ އެހެނިހެން ޖަހާފައި ހުރި އެކިއެކި އެއްޗިހި. އެއީ ކިހިނެއް ބޭނުންކުރާ
އެއްޗެއް ކަމެއް މި ތަނަކަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވެސް ވަޑައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ސާފުކޮށްދެވުނީކީ ނޫން.
އެހެންވީމާ، މީގެ ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން ހިނގައްޖެ ކޮންޓިންޖެންސީ ބަޖެޓުން އެތައް މިލިޔަން
ރުފިޔާ އެއް އެމް.އެން.ބީ.ސީ އަށް ވެސް ޚަރަދުކުރެވިގެން ދިޔަ ތަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ މިހާރު
މި އޮތް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކިތަންމެ ތަނެއް އެބަ ހުއްޓޭ މި ފައިސާ ހޯދޭނެ ގޮތް ގޮތް ހަމަ އެބަ ހުއްޓޭ. މިކަން
ކޮށްދޭން އެބަ ޖެހެއޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން 311 މިލިޔަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ޖެހީމަ
ވެސް އެއްވެސް ކައުންސިލަކަށް މިއިން އެއްވެސް ފައިސާ އެއް ނުލިބޭ. އެންމެ ކުޑަމިނުން މަހުން މަހަށް ލިބެންޖެހޭ
މުސާރަތައް ވެސް ވަނީ ގަޑިން ގަޑިއަށް ނުލިބިފަ. އޭގެއިތުރުން އެއްވެސް މަސައްކަތެ އް ކުރެވޭނެ ގޮތެއް، އެންމެ
ކުޑަމިނުން ކައުންސިލަރަކު އިށީންނާނެ މޭޒުގަ ނޑަށް ދާންދެން ވެސް އޮތީ ހަމަ ނުލިބިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިއޮތް ފައިސާ އަކީ މިއީ މިއަންނަ އަހަރު 3124 ގެ ބަޖެޓު އަންނައިރުގައި
އެއްވެސް ކައުންސިލަކަށް އޭގެ އެއްވެސް ކަންފުޅެއް ނުވެ، ނިމިގެންދާނެ ފައިސާއަކަށް ނުވާނެ ކަމަށް. އޭގެއިތުރުން
ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއާ ދޭތެރޭގައި ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް ނިކަމެތިކޮށް
މިއަހަރުގެ ބަޖެޓު އައިއިރު އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ކުރެވުނު މަސައްކަތުން މިހާރު
މި ވަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރަށަކަށް ވެސް ކިތަންމެ ދެރަވަރު ގޮތަކަށް ނަމަވެސް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް
ލެވިފަ. އެގޮތުން ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ކ. ހުރާގެ ބޯފެނުގެ ނިޒާމާއި ދިއްފުށީގެ ނަރުދަމާ ނިޒާމާއި
ކ.ތުލުސްދޫގެ ފެނުގެ ނިޒާމާއި ހިންމަފުށީ ނަރުދަމާ ހެދުމަށް ސަރވޭކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ބަޖެޓުގައި މިހާރު، ބަޖެޓު
ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ ހެޔޮފުޅުކަމުން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ކަންތައް މިހާރު ވެގެން ގޮސްފައި ވާކަން އެއީ
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އުފާކުރާ ކަމެއް. އަދި މިދިޔަ އަހަރު ފެށިފައި ހުރި ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންތައްތައް ވެސް ފެށިފައި ހުރީ
އަހަރު ނިމެން ކައިރިވެފައި ހުއްޓާ. އެހެންވީމާ، އެ ނުނިމި ހުރި މަޝްރޫޢުތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އުއްމީދުކުރަން
އެ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް ނިމިގެންދާނެ ކަމަށް. އެ ގޮތުން ހުރާގެ
88

ބަނދަރާއި ހިންމަފުށީގައި އަޅަން ފަށާފައިވާ ސްކޫލާއި ދިއްފުށީގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން.
އަދި ތުލުސްދޫގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢަކީ މިއަހަރު ވެސް އެދިގެން މިއަހަރު ވެސް ނުލިބުނު ކަމެއްކަން އަޅުގަ ނޑު
ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ލިބޭނެ ކަމަށް
އުއްމީދުކުރަން. އަދި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ ކަންތަކުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ކަންތައް ބޮޑުވޭ. އެއީ ސަރުކާރުން
ދެންމެ ވިދާޅުވަނީ މި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ އުސޫލުން ތަންތަން ދިނުމޭ ތިމަންނަމެން ބޭނުންވަނީ. އެކަމަކު އަނެއް
ދުވަހު ހަމަ ފުލުފުލުގައި ކުންފުނި އުފައްދަމުން މި ގެންދަވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ދައްކާ ވާހަކަ ދެކޮޅެއް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
ލިސްޓުން އަޅުގަ ނޑު ދެން ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ، އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދުاله
ޙަމީދަށް. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދުاله ޙަމީދު.
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަމްދޫން ޢަބްދުاله ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الرحون الرحين. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީގެ
ރިޕޯޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދަންނަވާލަން އޮތް ވާހަކަ އަކީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ރިޕޯޓް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވިއިރު ވަގުތު
ހަމަވެގެން ވަރަށް މުހިއްމު ނުކުތާތަކެއް ފާހަގަނުކުރެވި ހުރީމަ، އަޅުގަ ނޑު އެއަށް އަލިއަޅުވާލައި ދެތިން އެއްޗެއް
ފުރަތަމަ ދަންނަވައިލާނަން. އެންމެ ފުރަތަމަ ބަޖެޓު ކޮމިޓީ ރިޕޯޓުގެ 37 ވަނަ ސަފުހާގެ 9 ވަނަ ޕޮއިންޓު. 9 ވަނަ
ޕޮއިންޓުގައި ބުނެފައި މި އޮންނަނީ 3121 ،311: އަދި 3122 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މަޖިލީހުން
ފާސްކުރައްވާފައިވާ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކާ ގުޅޭ. ތިރީގައި އެ ވަނީ 3121 ،311: އަދި 3122 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ
ގުޅޭ ގޮތުން މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރުން މިހާތަނަށް
ޢަމަލުކުރައްވަންޖެހި، އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް ޢަމަލުކުރައްވަންޖެހޭ ރެކޮމެންޑޭޝަންސްތަކުގެ ތެރެއިން
މިހާތަނަށް ޢަމަލުކުރައްވާފައިނުވާ ރެކޮމެންޑޭޝަންސްތަކެވެ. މިއީ (ހ)ގެ ގޮތުގައި މަޢުލޫމާތު މަޖިލީހަށް
ހިއްސާކުރައްވަންޖެހޭ، ވަގުތަށް ހިއްސާކުރަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތާ ގުޅުންހުރި ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް. 3121 ،311:،
3122ގައި ވެސް ރެކޮމެންޑުކުރެވިފައި ހުރި، އަދި ޢަމަލުކުރެވިފައި ނުވާ. މީގެތެރެއިން އެއް ކަމަކީ މަޖިލީހުގެ، އެއް
ކަމަކީ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯދުމާ ގުޅޭ ކަންކަން. (ހ)- ދައުލަތުގެ އެއްވެސް އެސެޓެއް ނުވަތަ އެސެޓަކުން ބައެއް
ނަމަވެސް ބޭރުގެ ފަރާތަކަށް ނުވަތަ ބޭރުގެ ފަރާތެއް ބައިވެރިވާ ކުންފުންޏަކަށް ވިއްކާލާ ނަމަ، އެފަދަ ކަމެއް ކުރަން
ވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި އެ މަޖިލީހުން އެކަން ފާސްކުރައްވައިފި ހިނދެއްގަ އެވެ. 3121 ،311:،
89

3122ގައި ވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ރިޕޯޓުގައި ހުށަހަޅުއްވާފައި ހުރި ކަންކަން މިއީ. ދެން (ށ)- މަޖިލީހުގެ ރުހުން
ލިބިގެން މެނުވީ ބަޖެޓުގައި ވަކި ރަށެއް ކަ ނޑައެޅިފައި ނުވާ މަޝްރޫޢެއްގެ ޚަރަދެއް ނުކުރެއްވުމަށް، އަދި މަޖިލީހުގެ
ރުހުން ލިބިގެން މެނުވީ. (ނ)- މަޖިލީހުގެ ރުހުން ލިބިގެން މެނުވީ ރައްޔިތުންގެ ނުވަތަ ދައުލަތުގެ މުދަލާއި
ރައުސްމާލު ޕީ.ޕީ.ޕީގެ ދަށުން ހިންގާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ދޫނުކުރުމަށް. މިއީ ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް ހުށަހެޅެމުންދާ
ހުށަހެޅުންތަކެއް. އެހެންވީމާ، މިކަންތައްތަކަށް އަސްލު މިފަހަރު ވެސް ސަރުކާރުން ރިޢާޔަތްކުރައްވައި، އަންނަ އަހަރު
ބަޖެޓް ހުށަހަޅުއްވާއިރު މި ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރައްވާ ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ރެކޮމެންޑުކުރަން.
ދެން ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް އަދި ފާހަގަކުރައްވާފައި ހުރި ބައެއް އެހެން ނުކުތާތައް ވެސް އެބަ ހުރި،
ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކުގެ ތެރޭގަ. އެއީ 3122 ،3121 ،311: ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މަޖިލީހުން
ފާސްކުރައްވާފައިވާ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކުގެ ތެރޭގައި މިކަންކަމަށް ސަރުކާރުން ޙަޤީޤަތުގައި ބާރެއް އަޅުއްވައި
މަސައްކަތްކުރައްވަން އެބަ ޖެހޭ. ކޮންޓިންޖެންސީ ބަޖެޓުން ކުރެވޭ ޚަރަދާއި ނުކުރެވޭނެ ޚަރަދު ސާފުކޮށް އެނގޭ ގޮތަށް
ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓު އެކުލަވައިލުމުގައި ހިމެނުން. ދެން އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާފައިވާ ދެ އިޞްލާޙަކީ ވެސް
ޙަޤީޤަތުގައި ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް ހުށަހަޅަމުންގެންދާ އިޞްލާޙެއް. އެއީ ބަޖެޓު، ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވާއިރު
އެ އަހަރެއް، އަންނަ އަހަރަށް ބަޖެޓް ހުށަހަޅުއްވާއިރު ހިނގަމުންދާ އަހަރުގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ހިނގާ ތަފްސީލު ވެސް
ހަމަ ބަޔާންކުރައްވަންވާނެ، ދެއްވަން އެބަ ޖެހޭ. އަދި ހަމަ އެގޮތުން ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ހުށަހަޅުއްވާ ބަޖެޓުގައި
ޕްރޮގްރާމުތަކަށް އަމާޒުކުރާ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގާނީ ކޮންކޮން ރަށްރަށެއްގައިތޯ އެބަ ކަ ނޑައަޅުއްވައި
ބަޔާންކުރައްވަންޖެހޭ. ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ރަށްރަށުގެ ނަންތައް ދެއްވި ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި ވަކި ރަށްރަށެއްގެ
ހިސާބުތަކެއް ވަކިން ދެއްވި ކަމުގައި ވިޔަސް، މި ރަށްރަށުގެ ނަންނަން އެބަ ފާހަގަކުރައްވަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެން ދާއިރު ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓުގައި މިއަހަރު ވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް
ހަމައެކަނި 3123 އަހަރުގެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމުގެ މަޝްވަރާގެ ތެރޭގައި ގިނަ މަޢުލޫމާތުތަކެއް
ދެއްވާފައިވޭ. އެކަމަކު ވެސް ބައެއް މަޢުލޫމާތުތައް ފުރިހަމައަށް އަދިވެސް ނުލިބި ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ.
އޭގެތެރޭގައި ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދާއިރާގެ ބައެއް މަޢުލޫމާތާއި ހައުސިން މިނިސްޓްރީ އިން ހިންގި ބައެއް
މަޝްރޫޢުތަކުގެ މި އަހަރުގެ މަޢުލޫމާތާއި ހަމަ އެގޮތުން އެންސްޕާގެ ފަރާތުން ކުރައްވާފައި ހުރި ޚަރަދުތަކުގެ ތަފްސީލު
ވެސް އަސްލުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަސައްކަތް ނިމިގެން ދިޔައިރަކު ނުލިބޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ވަގުތުގެ ތެރޭގައި
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަށް ބަލައިލާއިރު މިއަހަރު ވެސް މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީން
ރެކޮމެންޑުކުރައްވައި ފާސްކުރެއްވިއިރު ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނިފައި ވާއިރު، މިއަހަރަށް އަމާޒުކުރައްވާފައިވާ
މިސާލަކަށް އިނގުރައިދޫ ބަނދަރުގެ އަސްލު ނުފެށިވާކަން. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަންނަ އަހަރު ފަށާނެތޯ ބެލިއިރު
މިއަންނަ އަހަރުގެ ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވޭ. އޭގެއިތުރުން އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން، ޙަޤީޤަތުގައި މި
90

ބަޖެޓުގެ ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރޭގައި ބައެއް ރަށްރަށް، ދާއިރާގެ ރަށްރަށުގެ މަސައްކަތް ހިމެނިފައި ވާކަން. މީގެތެރޭގައި
އިންނަމާދޫގެ ނަރުދަމާ އާއި ބަނދަރު ބޭރު ތޮށީގެ މަސައްކަތް ހިމަނައިދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަދި
ރަސްމާދޫގެ ނަރުދަމާ އާއި އަދި ހަމަ އެގޮތުން ފައިނު، ކިނޮޅަހުގެ ބަދަރުގެ މަސައްކަތް ވެސް އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ
ތެރޭގައި ހިމަނުއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު ލިޔުންތަކުން ފެނިފައި އެބަ ހުރި. މީގެއިތުރުން އެކި ރަށްރަށުގެ
ޕްރޮގްރާމްތަކަށް ބަލާއިރު ބައެއް މެންބަރުން ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާނެ، އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާނެ. އެއީ 3122
ވަނަ އަހަރުގެ ޖަދުވަލު 4 ގައި ފާހަގަކުރައްވާ ރަށްރަށުގެ މަސައްކަތް މި އަހަރު ތެރޭގައި ނުފެއްޓި ވާ ނަމަ، އަންނަ
އަހަރު އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި. ދެން އަޅުގަ ނޑު މިހެން ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ އެއްވެސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ޒިންމާ އެއް އެއީ ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާ ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށް، އެ
ދިރާސާގެއަލީގައި ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް ލުން. މީގެ ބޭނުމަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޙަޤީޤަތުގައި ބަލަން މި ޖެހެނީ
ދައުލަތުން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ހޭދަކުރައްވާއިރު ވީހާވެސް އިންޞާފުވެރި ގޮތަކަށް މިކަން ކުރަމުން ދިއުމާއި
އަދި މި ގޮތަށް ވަކި ކަމެއް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައި ބަޖެޓުގައި ހުށަހަޅުއްވައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އެ ކަމަކަށްކަން ވޭތުވެގެން
ދިޔަ އަހަރު ހޭދަކުރައްވާފައި ވަނީ، ފައިސާ ހޭދަކުރައްވާފައި ވަނީ، އެކަން ބެލުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ގޮތެއް
ވިޔަސް ބަޖެޓަށް އަސްލުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވާހަކަ އެއް ދައްކަން މި ޖެހެނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ޒިންމާ އެއް އޮވެގެން، އެ ޒިންމާ ފުރިހަމަ އަށް އަދާކުރެވޭނީ މަޖިލީހަށް ބަޖެޓު
ހުށަހަޅުއްވާއިރު ވަގުތުގައި މަޖިލީހުގެ ފުރަތަމަ އިބުތިދާޢީ ބަހުސަށް ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އެ މަޢުލޫމާތު ފުރިހަމަ
އަށް މި މަޖިލީހަ ށް ލިބިގެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އަދިވެސް ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވާނީ މަޢުލޫމާތު ފުރިހަމަ އަށް
ދެއްވަން، ވަރަށް ބޮޑަށް ސަމާލުކަން ދެއްވަން އެބަ ޖެހޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙާމިދު ޢަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ފުރަތަމަ
ފާހަގަކުރެވެނީ މި ބަޖެޓު ރިޕޯޓް އެކުލަވައިލާފައި އޮތީ މި މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އާއި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ
ޖުމްލަ 33 މެންބަރުން އެކުލެވޭ ކޮމިޓީ އަކުން އެކުލަވާފައި އޮތް ރިޕޯޓެއް މި ތަނަށް އައިއްސަ މި އޮތީ. މި
ކޮމިޓީތަކުގައި މި މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުކުރާ ހުރިހާ ޕާޓީތަކާއި އަދި މިނިވަން ނުވަތަ އިންޑިޕެންޑެންޓު މެންބަރުން
ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މި ކޮމިޓީ އިން މި ހިސާބަށް އަންނަ ރިޕޯޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކޭގޮތުގައި
އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ރިޕޯޓަކަށް ވާނެ. ދެން އޭގެ ފަހުން މި ފްލޯގައި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަކީ އެހާ ރަނގަޅު ކަމަކަށް
ނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން 3121 އިން 3123އާ ހިސާބަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންނަން މި ބޭނުންވާ ސްޓްރަކްޗަރަލް އެޖެސްޓްމަންޓު، ގެންނަ މަގުމަތީގައި އޭގެ ނަތީޖާތައް
91

ނިކުންނަމުންނޭ މި ދަނީ. ރިޕޯޓުގައި އެ އޮތީ ފާހަގަކޮށްފައި މިސާލަކަށް 25 ވަނަ ސަފުހާގައި ތާވަލް 7ގައި ވަރަށް
ސާފުކޮށް އެ އޮންނަނީ ރިކަރަންޓު 3117ގައި 82% އަށް ވެއްޖެއްޔާ 7: އަށް 3121 ގައި ވެއްޓިފައި،
3123ގައި 73% ބަޖެޓުގެ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރިކަރަންޓަށް ދާ ނިސްބަތް ކުޑަކުރަމުން އެ ދަނީ.
އެހެންވީމާ، ކެޕިޓަލަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިތުރުކުރެވޭ އިންވެސްޓުކުރަން. އެގޮތުން 32 އިން ގޮސް 34% އަށް އެ
އޮތީ އަރާފަ. އަދި ލޯނު އަދާކު ރުމަށް ކޮމިޓީ އިން ވެސް ވަރަށް އުފަލާ އެކު ފާހަގަކޮށްފައި ވޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރަނި
އަދާކުރުމަށް 8% އިން މިހާރު 24%އާ ހިސާބަށް އެ އޮތީ ގެންދެވިފައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އާމްދަނީ ލިބޭ މިންވަރު.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ލޯން ރިޕޭމަންޓު މިންވަރު އެ އޮތީ ގާތްގަ ނޑަކަށް ޑަބަލްކޮށް. އެއީ ތިން އަހަރުގެ ތެރޭގައި
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގެންނަ ސްޓްރަކްޗަރަލް އެޖެސްޓްމަންޓު ވަރަށް
ކާމިޔާބުކޮށް އެބަ ދޭ. އެހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ބަލައިލަނީ މެކްރޯ ފެންވަރެއްގަ. ކޮންމެހެން އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ މިވެނި ތަނެއްގައި މިވެނި ޚަރަދެއް ނެތިގެން އެހެނެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީން މި އެޖެސްމެންޓާ އެއްކޮށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެންގެ ދާއިރާތަކަށް ވެސް ބޭނުންވާ ކަންކަން ހަމަޖެހިގެންދާނެ. ދެން ޕާޓީގެ ވާދަވެރިކަމެއްގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑަށް މިއެ އް ނުލިބުނު، އަޅުގަ ނޑަށް މިއެއް ނުލިބުނު، މިހެން ކިޔުން އެއީ އަބަދުވެސް ސިޔާސީ
ޙަޤީޤަތެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލާނީ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޗާޓު 7ގައި އެ އޮތީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭ އެއްޗަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން ފުއްދޭ މިންވަރު ދައްކައިލަން. އެއީ ސަފުހާ 29ގައި. ސަފުހާ 29
އިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޑެފިސިޓުގެ ނިސްބަތް ހައްތަހާ ކުޑަކުރަމުން، ކުޑަކުރަމުން ދެވޭ
ވަރު. 3121ގައި 27%ގައި އޮތް އެއްޗެއް 3122ގައި 21 އަށް މިހާރު ސިންގަލް ޑިޖިޓު، 8:. އަށް ވައްޓާލެވިފަ.
އެހެންވީމާ، ޖުމްލަކޮށް އަޅުގނޑަށް މި ފެންނަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ މެނިފެސްޓޯ އިން އަޅުގަ ނޑުމެން
އެކުލަވައިލި އުސޫލަކަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފްރޭމްކުރީމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސަތާ އެއްގޮތަށް މި ރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދީ ޙާލަތު ރަނގަޅުވަމުންނޭ އެ ދަނީ. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެގެން މި އުޅޭ ކަމަކީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި
ތިއްބަވާ ހުރިހާ ޕާޓީތަކެއް ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅުން އެއްބަސްވެގެން މި ތަނަށް ގެންނަ ޕްރޮޕޯޒަލަކަށް އެ ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރު ތެދުވެވަޑައިގެން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅީމަ، އެއީ އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވަރަށް ހިތާމަވެރި ކަމެއް. އެއީ
ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެއީ ވަރަށް ދެރަ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ބަޖެޓަށް އެތައް ވަގުތެއް
ހޭދަކުރަން. މަސް، ދެމަސް ހޭދަކޮށް ފައިނޭންސް މިނިސްޓަރު މި ތަނަށް ގެނެސް، އަޅުގަ ނޑު ދުށިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ބަޖެޓު މަސައްކަތްކުރި ކޮމީޓީގަ އި ހުރި ކަރުދާސް. ތަފްޞީލު ނުލިބިގެން. ދާދި ދެންމެއަކު ވެސް ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު
ވިދާޅުވެއްޖެ ތިން ސަތޭކަ މިލިއަންގެ ތަފްޞީލެއް ނުލިބުނޭ. އޭގެ ތަފްޞީލް އެބަ އޮތް. ކަ ނޑައެޅިގެން އިތުރުފުޅެއް އެ
ހެއްދެވީ. އިނގޭތޯ އެތަފްޞީލް އޮތީ ދެއްވާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު މިތާ
އެއްގޮތަކަށްވެސް އޮޅުވައިނުލައްވަން. އެހުރިހާ ތަފްޞީލެއް އެހެރީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ކޮޓަރި ފުރާ އެހެރީ ކަރުދާސް.
92

އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި އެދެނީ މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައި އޮތް ގޮތަށް ފާސްކޮށްދިނުމަށް ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް
ވޯޓުދެއްވާނެ ކަމަށް. އަދި ފަހު ވަގުތު އެކަހަލަ އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވައި މި ކަންކަން އިތުރަށް ކޮންފިއުޒްނުކުރައްވާ
އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން މި އަހަރު ތެރޭ ނިންމައިލުން. ޝުކުރިއްޔާ.
މެދު ހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާޒިމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލުމުގެ ކުރިން ހަމަ ދެ ވާހަކަ
އެއް ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ. އެއް ވާހަކަ އަކީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި މަޖިލިސް ތެރޭ ހެނދުނުއްސުރެ މިއަދާ
ހަމައަށް ދާދިފަހަކާ ޖެހެންދެން ފެންނަމުން ދިޔަ އެއް މަންޒަރަކީ ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންގެ
ތެރޭގައި މާޔޫސްކަމާއި ނުތަނަވަސްކަމާއި މީހުންގެ އިތުބާރުނެތްކަން ރައްޔިތުންގެ އިތުބާރުނެތްކަން ފެންނަމުން ދިޔަ
ކަމުގެ މަންޒަރެކޭ. ތަކުރާރުކޮށް ވިދާޅުވަނީ އެހެން ބައެއްގެ ބޮލުގައި އިލްޒާމުއެޅުވުމުގެ ނިޔަތުގައި ނުވަތަ
ރައްޔިތުންނަށް ވިސްނައިދިނުމުގެ ނިޔަތުގައި މި މަޖިލީހަށް ޕިއްލޭ ގެނައީ ކާކުތޯ އެ ސުވާލަށް ރިޔާސަތުން
ޖަވާބުދިނުމަށް ތަކުރާރުކޮށް. މިހާރު ހުށަހެޅިގެން އުޅޭ ބައެއް އިޞްލާޙުތަކަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ހުށަހެޅިގެން
އުޅޭ އިޞްލާޙުތަކެއް ކަމަށް. މިވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް ދައްކަމުން ދިޔައީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ހަމަ ކެރިދާނެ މި
ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ޕިއްލޭ ވަޑައިގަތުމަށް ދަޢުވަތުދެއްވީ މިޤައުމަށް ވަންނަން އޮތް ދޮރޯށިން ވަނުމުގެ ހުއްދަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދެއްވައިގެންނޭ. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ތަކުރާރުކޮށް ސުވާލުކުރާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް
ނުޖެހޭ. އާދެ، ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ކުރިން ދެވަނަ ވާހަކަ އަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ގަލޮޅު
އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله ވާހަކަދައްކަމުން ވިދާޅުވި، މި ސަރުކާރު ފަހަރެއްގައި ވެސް
ކުންފުނިތައް ހަދަން ބޭނުންނުވާ ވާހަކަ، މި ސަރުކާރު ވިޔަފާރި ކުރަން ބޭނުންނުވާ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮންމެ ދެ ދުވަހަކުން އެއް ދުވަހަކު ފެންނަމުން މި ދަނީ، އާ ކުންފުންޏެއް ހަދައިގެން ކޮންމެވެސް
މީހަކަށް ވަކި ވަކި ޕާޓީ އަކަށް ނިސްބަތްވާ ފަރާތްތަކަށް މިފަދަ ފުރުޞަތުތައް ދެމުންދާކަން. އާދެ، ބަޖެޓަށް
ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ހިނިތުންވާ ފަދަ، އުފާވެރިވާ ފަދަ ބައެއް
ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް ހިތާމައާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަންޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ހިނިތުންވުން، އެ
އުފާވެރިކަން ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދޭކަށްނުޖެހެއޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތަރިކަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަރު މުދާ
ވިއްކައިގެންނެއް. ފަހަރެއްގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުމެއް ނުވޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުންފުނިތަކުގައި، ވިޔަފާރި
ކުންފުނިތަކުގައި ހުރި ބޮޑެތި ހިއްސާތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމުން ބޭރުގެ މީސްމީހުންނަށް ވިއްކާލާކަށް. އާދެ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަންމަ އަކީ ޤައުމު. މަންމައަށް ކާންދޭން، ދަރިންނަށް ކާންދޭން، ފަހަރެއްގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ނުޖެހޭ މަންމަގެ އުނަގަ ނޑުގައި އޮތް ފައްޓަރުބައި ވިއްކާލާކަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ނުޖެހޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހެނީ
93

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަންމަ ކާން ދިން ގޮތަށް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ވެސް ކާންދޭން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު އެހެން މި
ދަންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ޤައުމުން އެ ފައްޓަރުބައި ވިއްކުމުގެ ބަދަލުގަ އި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީން
ވިއްކުމުގެ ބަދަލުގައި އެހެން ވިސްނުމެއް ގެންގުޅެން. ޤައުމަށް ފައިދާ، ޤައުމަށް ފައިސާ ވަންނާނެ ގޮތްގޮތް ހޯދަން
ވިސްނައި ފިކުރުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްރަށުގެ ތޮށިލުމަށް ޓަކައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަޅު ފުންކުރުމަށް
ޓަކައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްރަށުގައި ނަރުދަމާ އެޅުމަށް ޓަކައި، އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް މި ދަންނަވާހެން ނުޖެހޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަރު މުދާކޮޅު ވިއްކާލާކަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރިކަން ގެނެސްދޭކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަރު މުދާކޮޅު ވިއްކާލާކަށްނުޖެހޭ. އާދެ، ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވަމުންދާ ވާހަކަ އެއް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސްގެ ވާހަކަ. ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރިކަން ގެނެސްދޭ ވާހަކަ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނެއް ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް ބޭނުމެއް ނުވާނެ، ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީން
ވިއްކާލުމަށްފަހު އެ ބޭނުންކުރާކަށް. އެއް ލައްކަ ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީން އެއްކިބާކޮށްލާފައި އެ ބޭނުންކުރުމަކީ
އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ޔަޤީން އެއްވެސް ދިވެހި ރައްޔިތަކު ބޭނުންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އުމުރުން ދުވަސްވީ
މީހުންނަށް ދޭ ދެ ހާސް ރުފިޔާ، އެކަނިވެރި މަންމައިންނަށް ދޭ ފައިސާގެ ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް ދައްކާއިރު، އަޅުގަ ނޑު
ހަމަ ދަންނަވާލަން ކެރިދާނެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަމަ އެއްވެސް ރައްޔިތަކު، އެކަނިވެރި މަންމަ އެއް ވެސް މުސްކުޅި
ބައްޕަ އެއް ވެސް ބޭނުމެއް ނުވޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީން އެއްކިބާކޮށްފައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަރުމުދާ ވިއްކައިލާފައި
މިފަދަ ކަންތައްތައް ކުރާކަށް. އާދެ، ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާލާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވާލަންކެރިދާނެ، އަޅުގަ ނޑު ދާދި
ދެންމެ އަކު މި އައީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި އެތާގައި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ހުރިހާ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކެއްގެ
ވެރިންނާ ބައްދަލުކުރުމެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެތާ އިށީނދެއިނދެފަ. މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ވެރިން ތަކުރާރުކޮށް
ދަންނަވަމުން ދިޔައީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދޭ ބަޖެޓު އަޅުގަ ނޑުމެން އާދޭސްކޮށްގެން އެ ހޯދަން ނުޖެހޭނޭ ގޮތަށް
ލިބޭނެ ގޮތް ހަދައިދޭށޭ. މިނިވަން މުއައްސަސާތަކެކޭ ހަމައެކަނި ބުނުމަކުން ތިމަންނަމެން މިނިވަނެއް ނުވެއޭ،
ތިމަންނަމެން އެބަ ޖެހެއޭ އެތައް އާދޭހެއް ކުރަން. ތިމަންނަމެން ތިބެނީ މިނިވަންކަން މަތީގަ އެއް ނޫނޭ. މީގެ
ސަބަބުން މި ޤައުމުގެ ކަރަޕްޝަން، އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް އިތުރުވެގެންދާ ވާހަކަ މީ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓުގެ
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. މިއަދުގެ ބަޖެޓު މިސްރާބުޖެހިފައި ނުވަތަ ވިސްނިފައި ނުވަތަ އެ
ދިމާލަކަށް ދަނީ ޚިދުމުޚުތާރު ވެރިކަމެއް ކުރުމާ ދިމާލަށް. މި އޮންނަނީ ޕީ.ޕީ.ޕީގެ ދަށުން ނުވަތަ ކޮންމެވެސް
ކުންފުންޏެއްގެ ދަށުން އެ ފަރާތަކަށް އެ ބަޔަކަށް މިސަރުކާރު ބޭނުންވި ރަށަކަށް ބޭނުންވި ބަޔަކަށް ކަންތައްތައް
ކޮށްދިނުން. މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް އަޅުވެތިނުވާ އެއްވެސް ބަޔަކަށް، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ބުނާ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރާ
ބަޔަކަށް ރަށުގެ ތޮއްޓެއް ވެސް ނުލެވޭ، ފަޅެއް ވެސް ފުނެއް ނުކުރޭ، ނަރުދަމާ އެއް ވެސް ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ ތަކުރާރުކޮށް މި ބަޖެޓު، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު އެކުލަވައިލެވިފައި
94

ވަނީ ވަރަށް ވެސް ޚުދުމުޚުތާރު ވެރިކަމެއް ކުރުމަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށޭ. އާދެ، ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ޤަބޫލެއް ނުކުރަން މިފްލޯ އަށް ވަރަށް ގިނަ އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހެޅިގެން ބަޖެޓަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ތަފާތުތަކެއް
ގެންނާކަށް. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެފަދަ ކަންތައްތައް ކުރަން މި ޖެހެނީ ނުވަތަ އެފަދަ އިޞްލާޙުތައް މި
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަން މި ޖެހެނީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް، އަޅުގަ ނޑުމެން
ރައްޔިތުން އެދޭ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް މުސްތަޤުބަލެއް އޮންނާނެ ގޮތަށް ކަންތައްތައް ނުކުރާތީކަން
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަމަ ދަންނަވާލަންޖެހޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އިން
ހުށަހަޅުއްވާފައި ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަން މިހާރު އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދު اله އަށް.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އެންމެ ފުރަތަމަ މި ބަހުސްގައި
ވާހަކަދައްކަން ފަށަމުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން، ފުރަތަމަ ބަހުސްކުރި
ދުވަހުވެސް ދެންނެވި ފަދައިން އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ޤަބޫލުކުރެވެނީ މި ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލުމާއި މަކަރާއި
ހީލަތުން ފުރިގެންވާ ގޮތަށް ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓެކޭ. އާދެ، ދަންނަވާލަން އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރިޔަށް އޮންނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށް، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ލަފާކުރައްވާ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަކީ އެއީ ސަރުކާރުން ކުރައްވަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެހެންމެ އެ
ހުށަހެޅޭ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވާ ކޮމިޓީ އިން ދިރާސާކުރައްވައި، ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް
ލާބަ އާއި މަންފާހުރި ގޮތަކަށް އިޞްލާޙުކުރެއްވުމަށްފަހު މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެއާއެކީގައި ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވޭތުވެދިޔަ ދެ
އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ފޮނި އުންމީދާ އެކީގައި ވޯޓު ދީގެން މި ތިބީ. އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އޭގެން ހާސިލުކުރެވުނު މާ ބޮޑު ނަތީޖާ އެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ފަހަރުގެ މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ވޯޓު ދޭކަށް ގަސްތެއް ނުކުރަމޭ. އެހެން މި ދަންނަވާލީ
މި އޮތް ބޮޑު ބަޖެޓު އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ބަލައި ނިންމިއިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހައްދުންމައްޗަށް، ހަމަ އެކަނި
ހައްދުންމަތީގެ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަކަށް ނޫން. ހައްދުންމައްޗަށް އަމާޒުކުރެވިފައި އޮތް މަޝްރޫޢެއް މިއަކު ނެތް.
95

އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހައްދުންމަތީގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި މި ބަޖެޓަށް ވޯޓު ދޭން ގަސްތުނުކުރަން، އެ ވާހަކަ
ދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ތާގައި ވަރަށް ރީތިކޮށް ވަރަށް ފަށުއި އިބާރާތްތަކުން އަޅުގަނޑުމެން
އެންމެންނަށް ވެސް ވާހަކަދެއްކިދާނެ. ހަމަ ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ބޭނުންފުޅުވާ ކުލަ އެއް ޖައްސަވައިގެން މިތާގައި
ވާހަކަދެއްކިދާނެ. އެއީ އެކަމަކު އެކަންކަމުގެ ޙަޤީޤަތް އޮތް ގޮތެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން
ކޮންމެހެން މިއަދު ބޭނުމެއް ނޫން މިތާގައި ރައްޔިތުންނަށް ކަންކަން އޮޅޭ ގޮތަށް ވާހަކަދައްކާކަށް. އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ވޭތުވެގެން މިދިޔަ ތިން އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ގައިމުވެސް އަޅުގަ ނޑު ހިމެނޭ
ހައްދުންމަތީގެ ތަރައްޤީ އަކަށް މިއަދުގެ ސަރުކާރަކުން ކަމެއް ކޮށްދެއްވާފަ އެއް ނެތޭ. މިހެން މި ދެންނެވީ ހަމަ ވަރަށް
ކެރިހުރެގެން ވަރަށް ސާބިތުކަމާ އެކީގަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޖެޓެއް ހަދާއިރު ހަމައެކަނި މިއަދު ރާއްޖޭގައި މި އޮތީ
ޕާޓީ ސިސްޓަމަށް ވެރިކަން ހިންގާ ނިޒާމެއް ތަޢާރުފުވެފަ. ސަރުކާރެއް ހިންގަން އެ ވަގުތު ހަވާލުވެފައި އޮންނަ ޕާޓީ
އަކަށް ހުރިހާ މަންފާ އެއް ލިބޭ ގޮތަށް ބަޖެޓެއް ހަދައި ހުށަހަޅާފަ. ދެން މި ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދުތަކެއް
ގެނެސްދޭ ބަޖެޓެކޭ. ރައްޔިތުންނަށް ތަރައްޤީގެ އިތުރު ހަރުފަތްތަކަކަށް ގިރާކުރެވޭ ގޮތަށް ހަދާފައި އޮތް ބަޖެޓެކޭ
ވިދާޅުވުމަކުން އަދި ނުފުދޭ. ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އެބަޖެޓު ހާސިލްކުރެވުނު ނަތީޖާ އެއް ވެސް މި މަޖިލީހަށް އެނގެން
އެބަ ޖެހޭ. މީގެން އެއްވެސް ކަމެއް ނޭނގޭ ގޮތަށް މި ބަޖެޓު މި ތަނަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި، ދެން ތެދުވެވަޑައިގެން މިއަދު
ދައްކަވަމުން ގެންދާ ވާހަކަ އެއީކީ މިއަދު ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނާނެ ވާހަކަ އެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އަސްލު
ގަސްތެއް ނުކުރަން މި ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދައްކާކަށް. އެހެންނަމަވެސް ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި
ބޭފުޅުން މި ތަނަށް ތެދުވެވަޑައިގެން މި ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި 34 ޑިސެމްބަރގައި ކުރެވުނު މުޒާހަރާއާ ގުޅިގެން
ވާހަކަތަކެއް ވިދާޅުވެ، ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ހަޑި ހުތުރު ބަހުން މިތާގައި އެއްޗެހި ވިދާޅުވީމަ އަޅުގަ ނޑު ވެސް
އެކަމާ ދޭތެރޭގައި އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަޅުގަ ނޑަކީ ވެސް އެ 34 ޑިސެމްބަރ މުޒާހަރާގައި ބައިވެރިވި
މީހެއް. އެ ދުވަހު އަޅު ގަ ނޑު ހިތުން އެ މަންޒަރު ދެކެވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުންނަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކީ ކޮބައިކަމާއި
ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތާއި ރައްޔިތުންގެ ޝުޢޫރު އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ވަކި ފަރާތަކަށް ބުރަނުވެ،
ތެދުވެރިކަމާއި އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި އެއްޗެއް ވިދާޅުވާ ބޭފުޅެއް ނަމަ، ވިދާޅުވާނީ
އާދޭހޭ، 34 ޑިސެމްބަރުގައި އިސްލާމްދީނުގެ ހިމާޔަތުގައި ޞުލްޙަވެރިކަމާ އެކީގައި ކުރި މުޒާހަރާގައި އެ ތިބީ ދިވެހި
ރައްޔިތުންނޭ. އެ ބޭފުޅުންގެ ޝުޢޫރުތައް އަޑުއަހަން އެބަ ޖެހެއޭ. ހަމަ މި ވާހަކަ ދަންނަވަމުން އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އިދިކޮޅު އަޅުގަ ނޑާ އިދިކޮޅު މެންބަރެއް ނަމަވެސް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ވަޙީދު މިއަދު ވިދާޅުވި ވާހަކައަކަށް ތާއީދުކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ. އެއީ ޕިއްލޭގެ މައްސަލައިގައި ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފަށް މި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބަދުނާމުވަމުން ދާއިރު، އެބަ ޖެހޭ މި މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން
އެކަން ހާމަކޮށްދޭން. އޭގެ ޙަޤީޤަތަކީ ކޮބައިކަން ބަޔާންކޮށްދޭން. ދެން މިތާގައި ޤާސިމު އިބްރާހީމު، އޮނަރަބަލް ޤާސިމު
96

އިބްރާހީމު، މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް ވަރަށް ހަޑިހުތުރު ބަހުން ވާހަކަދެއްކީމަ
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ޤާސިމު އިބްރާހީމާ މުޚާތަބުކުރައްވައި އެ ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެއީ
އެއްގޮތަކަށްވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫނޭ. މި ދިވެހި ޤައުމުގައި، އެއް ރައްޔިތަކު، މުޅި މި ޤައުމަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ ތެދުވެރިކަމާ އެކީގައި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީ އާއި ކުރިއެރުމަށް ޓަކައި އެއަށްވުރެ ގިނަ ގުނަ މަސައްކަތް،
އެއަށް ވުރެ ބޮޑެތި ހޭދަތައް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ އެއްވެސް ދިވެހި ރައްޔިތަކު މި ޤައުމުގައި ނެތްކަން އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭނީ ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް އިހުތިރާމުކުރަން.
އެ މަނިކުފާނަށް ޝުކރުއަދާކުރަން. އެ މަނިކުފާނަށް ތަޢުރީފުކުރަން. އޭގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ ތިބެގެން
ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް ހެއްދެވި ނުހެއްދެވި އަށް ގޮވުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ޤައުމަށް އިޚްލާޞްތެރިވުމެކޭ
އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވާނަން. އެ މަނިކުފާނު އެ މުޒާހަރާ އަށް ވަޑައިގަތީ ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގަ. އެތާގައި
ދެއްކެވި ވާހަކަ އެއް ދެއްކެވީ ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގަ. ވެރިކަން ވައްޓާލާކަށެއް ނޫން. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުގަ. މާތްވެގެންވާ އިސްލާމްދީނުގެ ހިމާޔަތުގަ. އެހެންކަމަށްވަންޏާ އެއީ ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހައްޔަރުކުރަންޖެހޭ
ސަބަބެއް ނޫން. އެކަމަށް ގޮވައި އަޑުއުފުލަންޖެހޭ ވަގުތެއް ނޫން. މިކަހަލަ މި ކަންތައްތައް މި ކުރަނީ ޒާތީ ހަސަދައިން
މި ޤައުމު އަނދަވަޅަކަށް ވައް ޓާލަން ބޭނުންފުޅުވާ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ދިވެހި ޤައުމުގެ
އެބޭފުޅެއްގެ ލެޔާއި ދާ އޮހޮރުވައިގެން ކުރާ މަސައްކަތުން ދިވެހި ދަރިންގެ ތައުލީމާއި ދިވެހި ޤައުމުގެ ދަރިންގެ
ޞިއްޙަތާއި އަދި މިނޫން ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީ އާއި އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތަށް އޮނަރަބަލް ޤާސިމު އިބްރާހީމު އެ ކުރައްވަމުން
ގެންދަވާ ހޭދަ ކުރައްވަން ކެރިވަޑައިގަންނަވާ އެއްވެސް ދިވެހި ދަރިއަކު ނެތްކަން އެއީ މުޅި މި ދިވެހި ޤައުމު ދަންނާނެ
ޙަޤީޤަތެއް. އެފަދަ އިޚުލާސްތެރި ބޭފުޅަކާ ދޭތެރޭގައި...
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިހާރު ހިނގަމުން މި ދަނީ 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރައްވާފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީން
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ރިޕޯޓަށް ކުރެވޭ ބަހުސް. މި ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ލިސްޓުން އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް
ލަބީބަށް.
ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
97

.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާފައިވާ ބަޖެޓު، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިމިގެން އައިއިރު އަޅުގަ ނޑަށް މި
ފެންނަނީ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް އުފާ ފާގަތިކަން ގެނެސްދޭ، ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަގު
ރައްޔިތުންނަށް ދައްކައިދޭ، ރައްޔިތުންނަށް އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ހޯދައިދޭ، ވަރަށް މުހިއްމު ވަރަށް އަގުހުރި ވަރަށް
ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކީ އެކުލަވާލާފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން. އެހެންކަމުން މި ދަ ނޑިވަޅުގައި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މެންބަރެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުން ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަޖެޓު އަޅުގަ ނޑުމެން
ދިރާސާކުރަމުންދިޔައިރު ބަޖެޓުގެ މައިގަ ނޑު އަސާސްތަކަށް، 4 އަސާސެއްގެ މައްޗަށް ބަޖެޓު އެކުލަވައިލާފައި ވާކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އެގޮތުން ބަޖެޓުގެ ޑެފިސިޓު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް ތަކެއް ކުރައްވާފައި ވާކަން
ފާހަގަކުރެވޭ. އެގޮތުން ސިންގަލް ޑިޖިޓު އަދަދެއްގައި ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު ހިފެހެއްޓުމަށް މަސައްކަތްކޮށްފައިވޭ. އަދި
ކޮމިޓީން މަސައްކަތްކުރީ ވެސް އެގޮތަށް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އަދި އޭގެއިތުރަށް މި ބަޖެޓުގައި
މި އަންނަ އަހަރު 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލިބޭނެ އާމުދަނީ އިން ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމުދަނީ އިން ދައުލަތުގެ ރިކަރަންޓު
ޚަރަދު ޖެހޭ ގޮތަށް އެކުލަވާލާފައި ވާ ކަމީ އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. އެއާއެކީ ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް އެންމެ މުހިއްމު
ބަޔަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކުރަނީ ކޮންފައިދާ އެއްތޯ. މި ބަޖެޓުގައި 42 ޕްރޮގްރާމު، މި ބަޖެޓް އެކުލަވައިލާފައި ވަނީ
42 ޕްރޮގްރާމުގެ މައްޗަށް. މި 42 ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ހިމެނިފައި ވާކަން
އަޅުގަ ނޑު މި ދަ ނޑިވަޅުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އަދި އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ ހުޅުމީދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް
އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކޮށްދޭން ބޭނުންވަނީ، މި ބަޖެޓުން ހުޅުމީދޫގެ ހުރިހާ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނިފައިވެއޭ.
ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީ އާއި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ހިމެނިފައިވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަޖެޓަށް
ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލަން ބޭނުންވޭ. ބައެއް ބޭފުޅުން ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙުގައިވޭ މިސާލަކަށް
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދު ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ އެހެނިހެންގެ ގޮތުގައި
ހިމެނިފައިވާ ފައިސާ އުނިކުރު މަށް. މި ބަޖެޓުގައި އެހެނިހެން ގޮތުގައި ފައިސާ ހިމެނިފައި ނެތް. އެހެންނަމަވެސް އެކި
ޚުލާސާތަކުގައި ބައެއް ފަހަރު ބައެއް ތަންތަނުގައި އެހެނިހެން ލިޔުއްވާފައިވޭ. ބަޖެޓުގައި 59 ވަނަ ސަފުހާގައި އެބަވޭ
447 މިލިއަން ރުފިޔާ އެ ގޮތަށް. އެއީ ބަޖެޓު ކޯޑް 339 .::: މި ހިމެނިފައިވާ 447 މިލިއަން ރުފިޔާ އުނިކުރުމަށް
ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާއިރު، އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެ އެ ބޭފުޅާ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ 3 އަރިމަތީގައި ޖަހާފައި ހުރި ޕޭޕަރުތައް
ބެއްލެވި ކަމެއް. ބެއްލެވި ނަމަ، އޭގެ ތަފްސީލު އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އޭގައި އެބަ ހިމެނޭ ހަމަ ގައިމުވެސް ތ.
އަތޮޅުގައި ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް 4 ލައްކަ 35 ހާސް 351 ރުފިޔާ. އޭގެތެރެއިން ތ. ވިލުފުށީގައި 2 ލައްކަ 67
ހާސް 351 ރުފިޔާ ޕްރީސްކޫލަށް ވެސް ބަޖެޓު ކަ ނޑައެޅިފައިވޭ. އަދި މިއިން ކޮންމެ ދާއިރާ އެއްގައި ކޮންމެ ރަށެއްގެ
ކައުންސިލަށް ހިމެނިފައި އެބަވޭ ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމުގެ ބަޖެޓު. ޢާއްމު ޞިއްޙަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ފައިސާ. މި
98

ކަންތައްތަކަށް، މިސްކިތަށް މަރާމާތުކުރުމަށް ފައިސާ ހިމެނިފައިވޭ. މި ތަފްސީލު އުނިކޮށްލަން ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ.
އައްޑޫ އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ އައްޑޫގައި ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް 3.5 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވޭ. އަޅުގަ ނޑުގެ
އަޚް، އަޅުގަ ނޑުގެ އައްޑޫއާ އެންމެ ކައިރިން މި އޮންނަ ފުވައްމުލަކުގެ ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް 3.24 މިލިއަން ރުފިޔާ
ހިމެނިފައިވޭ. މި ފައިސާ އުނިކުރަން ހުށަހަޅާފައި އެ ވަނީ. އެހެންވީމާ، މި އުނިކުރުމަށް އިޞްލާޙުދެއްވާ ކޮންމެ
ބޭފުޅަކު އެ ވޯޓު ދެއްވަނީ އެ ބޭފުޅާ ދާއިރާގެ ޕްރީސްކޫލުތައް ހިންގުމަށް ހިމަނާފައިވާ ފައިސާކަން އަޅުގަ ނޑު ހުރިހާ
މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޓަކައި ދަންނަވަން. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން
އިޞްލާޙުތައް ހުށަހަޅުއްވަމުން ވިދާޅުވި، ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް، މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް އިސްލާޙުތަކެއްވާ ވާހަކަ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ކައުންސެލް ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނީ ލަފާ ހޯދިން. އެ ލަފާގައި މި ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގެ އެކުލަވާލެވިފައިވާ ޤާނޫނީ
ލަފާ ގައިމުވެސް ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް މާއްދާ އެއް އެއްވެސް އަކުރެއް އެއްވެސް ތަފްސީލެއް ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި
ޤާނޫނާ ޚިލާފުވެފައިވާ ކަމުގެ ވާހަކަ އެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ މި ބަޖެޓުގެ އެއްވެސް
ވާހަކަ އެއް އެއްވެސް ތަނެއްގައި ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނާ ޚިލާފު އެއްވެސް ކަމެއް ހިމެނިފައި ވާކަން. އެހެންވީމާ،
އެއީ އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ވާހަކަ އެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މާމިނގިލި ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު
ހުށަހެޅުއްވި، ދައުލަތައް އާމުދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކަށް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ 861 މިލިއަން ރުފިޔާ އެއީ
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުން ލިބޭނެ ފައިސާ ކަމުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އެ އެއްޗެހި އުނިކުރައްވަން ހުށަހެޅުއްވިއިރު އެ މަނިކުފާނު
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުކަމުގައި ހުންނަވައިގެން 3117 ވަނަ އަހަރު ޑުބާއީ ވޯލްޑަށާއި އެކި ތަންތަނަށް
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ ދަށުން ހުޅުމާލޭގޭ ފޭސްޓޫ އާއި ތިލަފުށްޓާ އެކި ތަންތަން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަށް ޓަކައި
ހުށަހެޅުއްވި ކަންތައް އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރާ ހަނދުމަފުޅުނެތުނީތޯއޭ. މި ސަރުކާރުން ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ ދަށުން
ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް ވެސް ހިއްސާ ވިއްކާނެ. ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތައް ކުރިއަރުވާނެ، ދައުލަތަށް އާމުދަނީ ލިބޭނެ
ގޮތްތައް ހޯދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް ޝެއަރދީފައިވާ ކުންފުނިތައް، ދިރާގު،
އެމް.ޑަބްލިޔު.އެސް.އީ ފަދަ ތަންތަން ކުރިއަރާފައިވާ ގޮތް. ސަރުކާރު ހިންގީމަ، ކިހިނެއްތޯ ވަނީ. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ އަށް
ވީ ކިހިނެއްތޯ. އިންތިޚާބާ ދިމާކޮށް ދައުލަތުން 911 މިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ފައިސާ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ އިން
ޚަރަދުކުރެވިގެން ދިޔަ. ސަރުކާރުން ލާރިދޭނެ ކަމަށް، ކެމްޕޭންކުރުމަށް ޓަކައި. އެ ފައިސާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް.
99

ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި 6 މިނެޓު ވަރަށް އަވަހަށް ބޭނުންކުރެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރާނަން.
ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ވަރަށް ކުރުކޮށް ދަންނަވައިލާނީ ހެލްތު އިންޝިއުރެންސްގެ ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން. އަދި މިހާރު
ސަރުކާރުން ފައްޓަވާނެ ކަމަށް އިޢުލާނުކޮށްފައިވާ މަޝްރޫޢާ ގުޅޭ ގޮތުން. ސަރުކާރުން އެ އިޢުލާނުކުރެއްވި މަޝްރޫޢު
ހިނގަމުންދާނީ އިހަކަށް ދުވަހު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެއްވި އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝިއުރެންސްގެ ދިނުމުގެ
ބިލުގެ ތެރެއިންކަން އަޅުގަ ނޑު މި ޤަބޫލުކުރަނީ. އަދި ބަޖެޓުގައި 911 އެއްހާ މިލިއަން އެ ކަމަށް ޚަރަދުކުރުމަށް
ހަމަޖެހިފައި ވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމައެކަނި ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު ބިލުގައި
އިންޝުއަރެންސް ދިނުމަށް ރާވާފައި އޮތް މޮޑެލް، ފީ ބޭސްޑު މޮޑެލެއް. ފީ ފޯރ ސާރވިސް މޮޑެލަކަށް ހަދާފައި މި
އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް މީ ޑަބްލިޔު.އެޗް.އޯގެ ލަފަޔާ ކިހާވަރަކަށް ގުޅުންހުރި ކަމެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ.
އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި މި ބިލުގެ ވޯޓަށް އެހުމުގެ ކަންތައް ތިން ހަތަރު ދުވަހަށް ބަހާލައިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންދިޔައިރުގައި، ޑަބްލިޔު.އެޗް.އޯ އިން އިސްނަގައިގެން 9 އެކްސްޕާޓަކާ އެކުގައި ބަ ނޑޮހުގައި
މަސައްކަތު ބައްދަލުވުންތަކެއް ހިންގި. އަދި ދުނިޔޭގެ ތަޖުރިބާގައި އެ މީހުންނަށް ފެންނަ ލަފާތަކެއް އެ މީހުން ވަނީ
ދީފަ. އެ މީހުން ދެކޭގޮތުގައި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އެއްބަސްވެވޭ ފީ ފޯރ ސާރވިސް މޮޑެލަކީ ގިނަގިނައިން
ޑޮކްޓަރަށް ބޭސް ލިޔުއްވުމަށާއި ގިނަގިނައިން ޑޮކްޓަރަށް ދެއްކުމަށް މަޖުބޫރުކުރުވާނެ މޮޑެލެއް. އެ ކަމަށް ހިތްވަރުދޭނެ
މޮޑެލެއް. މި ކަމުގައި ފައިދާ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ނެގިދާނެ. އަދި ރާސްލާފައި ޚަރަދުތައް
އަރައިގެން ހިނގައިދާނެ ގޮތަކަށް ހިތްވަރު ލިބޭ ގޮތަށް އޮތް މޮޑެލެއް. އެ މީހުން ސަޖެސްޓުކުރަނީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ
ރަނގަޅުވާނީ ކެޕިޓޭޝަން މޮޑެލް ކިޔާ މޮޑެލެއް ކަމަށް. އޭގެ ތަފްސީލުތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ނުދާނަން. އެހެންނަމަވެސް
މިކަން ހިނގައިގަންނައިރުގައި ހައެއްކަ، އަށެއްކަ މަސްވެލާއިރު ޚަރަދުތައް ހަމަޖެހެމުން ދާ ގޮތްތަކާއި މިކަންކަމަށް
ބަލާފައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދެންނެވި ޑަބްލިޔު.އެޗް.އޯގެ ލަފަޔާ އެއްގޮތަށް އެނބުރުމަށް ވިސްނުމަކީ ހަމަ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ. އެހެންނޫނީ ބޭކާރު ގޮތުގައި ޑޮކްޓަރަށް ދެއްކުން އިތުރުވުމާއި ކުދިކުދި
ކަންކަމުގައި ވެސް އަލުން އަންނަންޖެހޭ ގޮތްވުމާއި އަންނަ ކޮންމެ ފަހަރަކު ޑޮކްޓަރުންނަށް ލާރި ލިބޭތީވެ، ތަންކޮޅެއް
އަވަހަށް ޚަރަދުތައް އަރައިގެން ދިޔުމަކީ އަދި މީހަކަށް ކަ ނޑައަޅާފައި އޮންނަ ލިމިޓަށް ވެސް ތަންކޮޅެއް އަވަހަށް
ދިޔުމަކީ ހަމަ ވެދާނެ ކަމެއް ކަމަށް ޑަބްލިޔު.އެޗް.އޯގެ މާހިރުން ދެކޭ. އަދި އެކަން ލިޔުމުން ވެސް ވަނީ ދިވެހި
ސަރުކާރާއި ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކާ ހިއްސާކުރެވިފައި ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ. އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލީ. ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގައި
ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރޭގައި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން އެބަ ހިމެނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ކިތަންމެ ވަރަށް އެކަމާ
ހިތްހަމަނުޖެހުން އޮތަސް، އަދި ކިތަންމެ ވަރަކަށް އެކަން ހިނގާ ގޮތާ ދޭތެރޭގައި އެ އުސޫލުތަކާ ދޭތެރޭގައި ޝައްކުގެ
100

ނަޒަރުން ދުށުމަށް ފުރުޞަތު އޮތަސް، މި ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ކަމެއް. މިކަން ކޮންމެވެސް
ވަރަކަށް ރަނގަޅު ކުރެވޭތޯ އަދި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އިތުބާރު ހިފޭ ހާމަކަން ބޮޑު އުސޫލުތަކެއްގެ ތެރެއިން
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ ކަންތައް ކުރުމަށް ޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނިޒާމްގެ ތެރޭގައި މިހާރު ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނާ
ބެހޭ ބިލެއް އެބަ އޮތް. ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އެ ބިލު އޮންނަތާ ރަނގަޅު 2 އަހަރެއްހާ ދުވަސް މިހާރު ވެދާނެ.
އެހެންވީމާ، ހިނގަމުން މި ދާ ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ގޮތުގައި ހިންގުމަށާއި ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ހަމަޖެހޭ އިތުބާރު ހިފޭ
ދެ ފުށް ފެންނަ ރަނގަޅު އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން އެކަން ކުރުމަށް ވާގިވެރިވުމަށް ޓަކައި އެ ބިލު މަޖިލީހުން ޤާނޫނެއްގެ
ގޮތުގައި ނުކުތުމަކީ ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ. ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް، އަޅުގަ ނޑު ކުރީ ދުވަހެއްގައި
ވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލިން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލޯކަލް ކައުންސިލާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކެނީ ހަމަ އެންމެ
ރަނގަޅު ގޮތަށްތޯ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން ލޯކަލް ކައުންސިލްގެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ ލާމަރުކަޒީ ޤާނޫނުގައި އެބަ
އޮތް ބުނެފައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިހިރަ މިހިރަ ކަންތައްތަކަށް ބަލާފައި ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ގްރާންޓެއް ދޭ އުސޫލެއް
ލާމަރުކަޒީ ޤާނޫނުގެ ހިމަނާފައި އެބަ އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް ހަމަ އެ ޤާނޫނުގައި އެހެން
މާއްދާތަކުގައި ބުނާ ގޮތުން ކައުންސިލުތައް ޑިޒައިންކުރެވިފައި މި އޮތީ އެ މޮޑެލަށްތޯ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމަނައިގެން ހުރިހާ ޚަރަދެއް ދޭ ގޮތަށްތޯ. އެހެނެއްނޫންހެން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މުޅިއަކުންނެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ޤާނޫނެއް ފާސްކުރެވިފައި މި އޮތީ ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކުން ފާޑުފާޑުގެ ފީތަކާ އެއްޗެހި ނަގައިގެން، އެކިއެކި އާމުދަނީ
ހޯދޭނެ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމްކޮށްގެން، އެ މީހުންގެ ޚަރަދުތައް ހަމަޖައްސާ ގޮތަށް. އަދި ދަ އުލަތުގެ މައި ބަޖެޓުން ވެސް
ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ސަޕޯޓެއް އެ މީހުންނަށް ލިބޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. އެހެންވީމާ، މި ދެ ބައި އެކު ނުވާހާ ހިނދަކު
ލޯކަލް ކައުންސިލްތައް ފުރިހަމަ އަށް ހިނގާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އަދި އަބަދުވެސް ހަމައެކަނި
މުސާރަ ދިނުމާއި ޕްރޮގްރާމުތައް ހިންގުމަކީ މައި ބަޖެޓުން އެކަނި ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ޤާނޫނާއި މި ބަޖެޓު ފާސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާއާ ދޭތެރޭ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ދުރުމިނެއް އުޅޭ ކަމަށް އެބަ ފެނޭ. މި ކަމަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ސީރިއެސްކޮށް ވިސްނާފައި ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކުގެ މުސްތަޤުބަލް އުޖާލާކުރުމަށާއި ލާމަރުކަޒީ
ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ލޯކަލް ކައުންސިލްތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި އެމީހުންނަށް ލިބެންޖެހޭ މާލީ ވަސީލަތްތައް
ތަނަވަސްކުރުމުގައި ސީރިއަސް ވިސްނުމަކުން ވިސްނައި ހަމަޖެހޭ އެންމެނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ އެއް އުސޫލުތަކެއް ވަރަށް
އަވަހަށް ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނޭ. ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކަކީ ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ މައި
ބަޖެޓުން ޚަރަދުކޮށްގެން ހިންގާ ތަންތަން ކަމަށް ޤަބޫލުކުރުމަކީ ލާމަރުކަޒީ ޤާނޫނުގެ މަފްހޫމާ އެއް ގޮތް ގޮތެއް ނޫން.
ޑޮލަރާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. 25 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ މިއަދު
ރިޔާސަތުގައި މިހާރު އިންނެވި، ކަ ނޑިތީމު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅާ ގުޅޭ ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުގެ އެ
ވާހަކަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ. 25 ވަރަކަށް ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް، ދައުރުވާ ނިޒާމުގެ
101

ތެރެއަށް ނިކުންނާނެ ކަމަށް މި ބަލަނީ މި ބަޖެޓު ފާސްވުމާ ގުޅިގެން އަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގަ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރާއްޖެއަކީ ކޮންމެ އެއްޗެއް ވެސް ރާއްޖެ އިން ބޭރުން ގެނެސްގެން ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ބަޔަކަށް ވާއިރުގައި މީގެތެރެއިން
25 ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ގިނަ ފައިސާ އަކީ ޑޮލަރުގެ ފަހަތުން ދުވާނެ ފައިސާ ކަމަށް ވާނެ. މިހާރު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ރަސްމީ ރޭޓު ކޮންމެ ރޭޓެއްގައި ހުރި ކަމަށް ވިޔަސް 28 ވަރަކަށް ރުފިޔާ އިން 29
ވަރަކަށް ރުފިޔާ އަށް ޑޮލަރެއް ލިބޭއިރުގައި 25 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެއްކޮށް ދައުރުވާ ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް ވަނުމަކީ ޑޮލަރުގެ
ޕްރެޝަރ ބޮޑުވެގެންދާނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް މި ޕްރެޝަރުގެ ތެރޭގައި 31 ކްރޮސްކޮށް 36 އާ ހަމައަށް ދިޔުމަކީ
ވެސް ނުވަތަ 31، 33އާ ހަމައަށް ޑޮލަރުގެ ރޭޓު އަރައިގެން ދިޔުމަކީ ވެސް ހަމަ ވެދާނެ ކަމެއް ކަމަށްވޭ. މިހެން
މިކަން ދިމާވެއްޖެ ކަމަށް ވާ ނަމަ، ޑޮލަރު ހޯދުމަށް ޓަކައި ގިނަ ފައިސާ ޚަރަދުކޮށްގެން މަދު ޑޮލަރުކޮޅު ހޯދައިގެން
ރާއްޖެ އިން ބޭރުން އެއްޗެހި ގެންނަ ކަމަށް ވަންޏާ އެއްޗެހިގެ އަގު އުފުލުމަކީ ނުވެނުދާނެ ކަމެއް. ވޭތުވެދިޔަ
މަސްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު ވެސް އެ ދަނީ 2 މިލިއަނެއްގައި ހަމަ އަރަމުން. އެހެންވީމާ، އަންނަ އަހަރަކީ
ދެން ކަ ނޑިތީމު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ޑޮލަރު ލިބުން ތާށި އިތުރަށް ވުމުގެ
ސަބަބުން އެއްޗެހީގެ އަގު އުފުލިގެން ދިޔުމަށް މަގުހުޅުވިދާނެ ކަމެއް ކަމަށް ބެލެވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަޅުގަ ނޑު ގާތުގައި ވިދާޅުވެފައި އޮތީ ގަޑިން 3;41 ވަންދެން
މި ގޮނޑީގައި އިދެލައިދިނުމަށް. އޭގެ ފަހުން ޖަލްސާގެ ރިޔާސަތަށް ވެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
މުޙައްމަދު ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް ދަޢުވަތުއެރުވުމަށް ވެސް މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަޅުގަ ނޑުގާތު ވިދާޅުވެފައިވޭ. އެހެންވީމާ،
މިހާ ހިސާބުން ވެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު މި ގޮނޑި އަށް ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް އެދި
ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` އަޅުގަ ނޑަށް މަޖިލިސްގެ ރައީސް ވިދާޅުވެފައި އޮތީ 3;41 އިން 4;11
އަށް މި ގޮނޑީގައި އިނުމަށް. އެހާތަނާ ހަމަ އަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލާނަން އަޅުގަ ނޑަށްވީ އެންމެ ރަނގަޅަކަށް ތި
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ ދޭތެރޭގައި ކަންތައްތައް ކޮށްދެވޭތޯ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި
އޮތީ 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް ވާހަކަދެއްކުން. އެހެންކަމުން އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ ދާންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރިޔާޟަށް.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރިޔާޟު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް މި
ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ އަޅުގަ ނޑު މި ރިޕޯޓުގައި
102

ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ދެތިން ނުކުތާ އެއް އޮތީމަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅުގައި
ބަޖެޓުގައި ތަފްސީލު ނެތް ވާހަކަ، އަދި ތިމަންނާގެ ދާއިރާ އަށް ބޭނުންވާ ގިނަގުނަ ކަންތައްތަކެއް ނެތް ވާހަކަ
ވިދާޅުވާއިރު އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އާ ވާހަކަ އެއް ނޫން. އެއީ މި ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި މި ވީ
ދެތިން އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަމައެކަނި ދެއްކޭ ވާހަކަ އެއް. މީގެ ކުރީގައި އޮންނަ ގޮތަކީ ބަޖެޓު
ހުށަހަޅައިލުމަށްފަހު ބަޖެޓު ފާސްކުރަން ވޯޓަށް އަހާ އަތްމައްޗަށް ނަގައިގެން ވޯޓު ދިނީ. ތިމަންނާގެ ދާއިރާ ތިމަންނާގެ
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ކުރާ އެއްވެސް ކަމެއް ނޯވޭ. ގިނަގުނަ ކަންތައްތަކެއް ބަޖެޓުގައި ޖަހައިގެން، ތިން ހަތަރު ފަސް
އަހަރަށް ބަޖެޓުގައި އެކަންކަން ލަފާކޮށް، އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވި ދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދަރަނި ބަޖެޓެއްގެ
ގޮތުގައި ނުވަތަ އެ ނޫން އެހެން ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން މާނަކުރާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ސަރުކާރު
ބަދަލުވެގެން ހުށަހެޅުނު ފުރަތަމަ ބަޖެޓުގައި ވެސް 811 މިލިއަން ޑޮލަރު ދިވެހި ދައުލަތުން ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ނަގާފައި
އޮތް. އަދި އެއާއެއްކޮށް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނު ބަޖެޓުގައި 411 ނުވަތަ 511 އެއްހާ މިލިއަން ރުފިޔާ،
މަސައްކަތްކޮށްފައި ހުރި އެކިއެކި ކުންފުނިތަކަށް ދައްކަން އެ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތް. އެއީ ސަރުކާރު ބަދަލުވެގެން
ދިޔައިރުގައި އޮތް ދަރަންޏެއް. އެއީ ލިޔެކިޔުމުން މިއަދު ތި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެ ބަޖެޓުގައި ފެންނަން ހުރި.
އާދެ، ސުނާމީގެ ފަހުން 8 ބިލިއަނުން 25 ބިލިއަން ބަޖެޓު ހެދި، އަދި އިންތިޚާބާ ދިމާކޮށް އެތައް ގިނަ ރުފިޔާތަކެއް
އެމް.އެމް.އޭ އިން ޗާޕުކޮށް، އަދި ކުންފުނިތަކަށް އަޅައި އަދި ގިނަ މުވައްޒަފުންތަކެއް ލައި 3 އަހަރެއްހާ ދުވަސް
ތެރޭގައި މުޅި ޤައުމު ހަލާކުވެގެންދިޔަ ދިޔުން އެއީ އިޤްތިޞާދު ދަންނަ ކޮންމެ މީހަކަށް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް
ސާފުކޮށް އެނގޭ ކަމެއް. ކޮންމެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވެސް މި ތަޅުމުގައި އެ ވިދާޅުވަނީ ތިމަންނަ މަސައްކަތްކުރަނީ
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައޭ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެކަން ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ހަނދާނަށް އެބަ ގެންނަންޖެހޭ ދާދި
މިދާކަށް ދުވަހު މާލިއްޔަތު ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު އިޞްލާޙު، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަ ނޑޫ، ހަކުރު، ފުށް ކިލޯ އެއްގެ
އަގު މިއަދު ސަރުކާރުން މި ދޭ ފައިސާ ނުދީފި ނަމަ، 23 ރުފިޔާ 83 ލާރި އަށް ލިބޭނެ. މިއަދު 61 ކިލޯ ހަ ނޑޫ
ބަސްތާ އެއްގެ އަގަކީ އަދި އޭރުގައި، ކުރީގައި ވެސް މިހާރު ވެސް 34: ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑު ހަނދާންވަނީ. ނުވަތަ
336 ހަކަށް ރުފިޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ހަ ނޑޫ، ހަކުރު، ފުށަށް ދޭ ފައިސާ، އަދި ކުދިންނަށް
ފޮތް، ފަންސޫރު ދިނުމަށް ސަރުކާރުން ހޭދަކުރާ ފައިސާ، އެކަނިވެރި މައިންނަށް، މުސްކުޅިންނަށް ދެމުންދާ ފައިސާ،
ޚާއްޞާ އެހީ އަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ދޭ ފައިސާ އަދި ކަރަންޓަށް މިހާރު ފަސްދޮޅަހަކަށް ހާސް ގޭގެ އަށް މި
ދޫކުރަމުންދާ ސަބްސިޑީ ކަ ނޑައިލުމަށް ޓަކައި މާލިއްޔަތު ޤާނޫނަށް ތިޔަ ބޭފުޅުން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން
އިޞްލާޙުގެންނަވައިފިއޭ. އަދި މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ޤާނޫނު ތަޞްދީޤުނުކޮށް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުވައިލީމާ
އޮޓަމެޓިކުން އެ ތަޞްދީޤުކުރަން މަޖުބޫރުކުރުވައި އެ ތަޞްދީޤުކުރުމަށްފަހު ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އެ ޤާނޫނުގެ އެ މާއްދާތައް
ހުށަހަޅައިގެން މިއަދު ރައްޔިތުންނަށް ދޫކުރަމުންދާ ހޭދަތައް ކުރަމުން މި ދަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މިއަދު
103

މާލިއްޔަތު ޤާނޫނަށް އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އިޞްލާޙުކުރައްވާފައި އޮތް ގޮތް. މިއީ ފެންނަން އޮތް ޙަޤީޤަތް. ސުޕްރީމް
ކޯޓުން އިއްވާފައި އޮތް ޙުކުމް އެ އޮތީ. މި ހުރިހާ އެހީތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް ދެމުންދާ ހުރިހާ ޚިދުމަތެއް މި ހުރިހާ
ފައިސާ އެއް ކަ ނޑައިލުމަށް ޓަކައި މިތާގައި ޤާނޫނު އިޞްލާޙުކޮށް މިއަދު ވެސް ތެދުވެ މި ދައްކަނީ ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުގައޭ ތިމަންނާމެން ތިބީ. މިއީ ހަމަ އިއްޔެ މެންދުރު ހަމަ ފެ ންނަން އޮތް ޙަޤީޤަތް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ތަރައްޤީގެ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އިން އަޅުގަ ނޑު
އިންތިޚާބުވީއިރުގައި 41 އަހަރުގައި ނެހެދިފައި އޮތް ބަނދަރެއް ދާންދޫ ބަނދަރު. ހަދައި ނިމި ފައިސާ ދައްކަމުންދަނީ.
ނިލަންދޫ ބަނދަރު ހަދައި ނިމި ފައިސާ ދައްކަމުންދަނީ. ދާންދޫގައި މިސްކިތެއް އެ އޮތީ ސޮއިކޮށްފަ. މާމެންދޫގައި
މިސްކިތެއް ސޮއިކޮށްފައި އޮތީ. އަދި ނިލަންދޫގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ތާގައި ވަރަށް އަވަހަށް މިސްކިތެއް
އެޅިގެންދާނެ ކަމަށް. މިއާ ގުޅި ގެން ތަރައްޤީގެ އެތައް ކަންތަކެއް އެބަ ދޭ ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގަ. އެއީ
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ ދާންދޫގެ ހިއްކި ބިން، ދާންދޫގެ ބޮޑު ބައެއް ހިއްކައި އަދި ޒުވާނުންނަށް ފުޓުބޯޅަ ކުޅެވޭނެ
ރަނގަޅު މި ޒަމާނުގެ ދަ ނޑެއް ވެސް ވަރަށް އަވަހަށް ގާއިމުވެގެންދާނެ ކަމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން
ބޭނުން ހިއްސާ ވިއްކައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގައި ތިބި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ތައުލީމު ލިބެން. ދިރާގުގެ ހިއްސާ
ވިއްކައިގެން ސަރުކާރަށް ފައިސާ ހޯދައި އެ ކުންފުނި ފުޅާކޮށް، ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ބޭނުން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަދި މިއީކީ އާ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނުން ބަދަލުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވެއްޖެ ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީވެފައިވާ
ޤައުމުތައް ހިނގާ ނުހިނގާ ގޮތް ބަލަން. މިއީކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އަލަށް ކުރަން އުޅޭ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ހުރިހާ ފިއްތުންތަކެއްގެ ތެރެއިން ވެސް ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކޮށް، ރައްޔިތުންނަށް ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ
ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރީ. ކީއްވެގެންތޯ 41 އަހަރު ވެގެން ދިޔައިރުގައި ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއް ގާއިމުނުކުރީ؟
އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހިމާއި ޢަބްދުاله ޔާމިނާ ދެ ބޭފުޅުންނާ އޭރު، ދެ ބޭފުޅުންނާ މައުމޫނު ހަވާލުކުރީ. 4 އަހަރު
ވީއިރު ވެސް ދެ މިނިސްޓްރީ ތޮޅިތޮޅި އެކަންނުވެ ދިޔައީ. މިއީ ފެންނަން އޮތް ޙަޤީޤަތް. މި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަންނަ އަހަރު ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ގާއިމުވެގެންދާނެ. ދެން އޮތީ މި ޢިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުންނާ މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ސަރުކާރުން އެކަން ތަރައްޤީގެ ކުރުމުގެ މަސައްކަތް. ޤާސިމު އިބްރާހީމުގެ
ހިމާޔަތުގައި ބަޔަކު އޭނަގެ މުދާ ނަގައިގެން އޭނަ ނައްތާލަން، އޭނަ ހަލާކުކޮށްލަން، ދުވަސް ދުއްވާލަން
މަސައްކަތްކުރިއިރުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަފީޤު ޙަސަނަށް.
104

ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަފީޤު ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ...
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަފީޤު ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށްފައި މި އޮތް ބަޖެޓުން 25 ބިލިއަނަށް ވުރެ
ބޮޑު ބަޖެޓެއްގެ ތެރެއިން، ދައުލަތަށް ލިބޭނެ އާމްދަނީ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައި މި އޮންނަނީ 22.8 ބިލިއަން. އާދެ،
އޭގެތެރެއިން ސަރުކާރުން މިހާތަނަށް ވިދާޅުވަމުން ގެންދެވި، ޑިއުޓީ ފްރީ ބަޖެޓަކަށް ވާނޭ ވިދާޅުވި ވިދާޅުވުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލިހެން މި އޮތީ ފެންނަން 2.:7 ބިލިއަން އެބަ އޮތް
ދައުލަތަށް ލިބޭނެ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އިމްޕޯޓު ޑިއުޓީގައި ހިމަނުއްވާފަ. ހަމަ އެހެންމެ ޓެކްސް ނަންގަވައިގެން 8.5
ބިލިއަން ލިބޭނެ ކަމަށް އެބަ އޮތް އަންދާޒާކުރައްވާފަ. މި ބޮޑު ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެބަހުރި ބައެއް ކަންތައްތައް
ޚާއްޞަކޮށް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސާ ބެހޭ ގޮތުން މުޅި ރާއްޖޭގެ އެންމެންނަށް ޔުނިވާސަލް ކަވަރޭޖު ލިބޭ ގޮތަށް
އޮތްއޮތުން އެއީ ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން އެހެން ނިންމަވާފައި އޮތްއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު
ހިތަށްއަރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހެލްތު ސެކްޓަރގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމުގައި މި ދެންނެވީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު
ރަނގަޅުނުކުރެވި، ހަމައެކަނި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަވަރޭޖުނެގުމަކުން އެއީކީ އެއަށް އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ހައްލެއް
ނޫނޭ. އާދެ، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމުގައި މި ބޭނުންކުރަމުން ގެންދިޔަ
ތަފާތު ވަސީލަތްތައް، ބޮޑެތި މުހިއްމު މެޝިނަރީޒާއި އެކިއެކި މެޝިންސްތަކުގައި ހުރި މައްސަލަތައް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ހެލްތު ސެކްޓަރ އަށް މި އޮތް 3 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ވަރަށް ވިސްނުންތެރިކަމާ
އެކުގައި އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް މި މެނޭޖުނުކުރައްވައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ހަމައެކަނި މި ދެންނެވިހެން އެ
އިންޝުއަރެންސް ކަވަރޭޖު ލިބުމަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭގެ ފައިދާ ޙަޤީޤަތުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ނުކުރާނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ހެލްތު މިނިސްޓްރީ އިން މި ކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނާވަޑައިގެން މީގައި
އެންމެ ފިޔަވަޅުއަޅުއްވާނެ ކަމަށް. އާދެ، މިދެންނެވީ ހެލްތު ފެސިލިޓީސްތަކުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރައްވައި އަދި
105

ހިއުމަން ރިސޯސް މިހާރަށް ވުރެ އިފެކްޓިވް، ރަނގަޅު، ތަޖުރިބާކާރު ބޭބޭފުޅުން ފަންނީ ބޭފުޅުން މި ދާއިރާތަކަށް
ގެންނަވާނެ ކަމަށް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ތަރައްޤީ އަށް ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ
އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގުރާމުތައް ވެސް އެބަ ހުރި. އޭގެ އެންމެ ރަނގަޅު ތަފްސީލުތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައި
ނެތް ކަމުގައި ވިޔަސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު މިއަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ އަށް ހަމަ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ
އެއްޗެއް ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ބަލާއިރު މި އޮތީ އެންމެ 2 ލައްކައެއްހާ ރުފިޔާ، ޙަޤީޤަތުގައި މި ދެންނެވީ އަލަށް ފަށަން މި
ނިންމަވާފައި އޮތް 3 ޕްރޮޖެކްޓަކަށް މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގެ ނިސްބަތުން އެއީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އެއްޗެއް.
ޙަޤީޤަތުގައި މިހާރުވެސް ފުވައްމުލަކުގައި ކުރިން ހެދިފައި އޮތް މީގެ ގާތްގަ ނޑަކަށް 7 އަހަރު ކުރިން ހެދިފައި އޮތް
ރަނގަޅު މަގެއް އެ އޮތީ. އެ މަގު އެ ދަނީ ވީރާނާވަމުން. އެހެންނަމަވެސް އެ މަގު މަރާމާތުކުރާނެ އެކަށީގެންވާ
ފައިސާކޮޅެއް ވެސް ނެތް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ އެއް. ހަމަ އެހެންމެ ބަނދަރުގެ ބޭރު ތޮށީގެ މައްސަލަ އަކީ އެތައް
އަހަރެއް ވަންދެން ބަޖެޓުކުރެވިގެން މަސައްކަތްކުރަމުން ދިޔަ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަދިވެސް އެ މަރާމާތުކުރެވޭނެ
ގޮތަކަށް ނެތް މި ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމަނުއްވާފަ އެއް. އާދެ، ކޮންމެއަކަސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ރާއްޖޭގެ އެންމެ
ބޮޑު އެއް މައްސަލަ ކަމުގައި ވާ ތިމާވެށީގެ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް އެންމެ މައްސަލަ ބޮޑު އެއް ރަށަކަށް ވޭ
ފުވައްމުލައް. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ މި ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އަޅުގަ ނޑު ކުރިން މިދެންނެވި 2
ލައްކައެއްހާ ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ގާތްގަ ނޑަކަށް 96 ހާސް ވަރަކަށް ރުފިޔާ އެބަ އޮތް ކުރިން ހެދިފައި ހުރި ނެރުތައް
ބަންދުކުރުމަށް ޓަކައި ކަ ނޑައަޅުއްވާފަ. އެހެންނަމަވެސް، މިއީކީ އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިޔެއް ނުވޭ އެ ރަށަށް ލިބެމުންދާ
ގެއްލުމަށް ބަލާއިރުގައި މި ދެންނެވި ނެރުތައް ބަންދުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓެއްހެނެއް. އާދެ، ކޮންމެއަކަސް މި
ބަޖެޓަކީ މީގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، ޚާއްޞަކޮށް
ލޯކަލް ކައުންސިލުތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓެއް ލިބެންޖެހޭ ބަޖެޓެއް. އާދެ، ކައުންސިލުތަކުން
ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެ ބޭފުޅުން ބަޖެޓު ހައްދަވާފައި ބޭނުންވާ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް،
ހިތާމައާއެކުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ މީގައި އިދާރީ ގޮތުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންފުޅުވާ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ބަޖެޓަކާއި
އަދި ތެދެއްމެ ޢާއްމު ޞިއްޙަތާ ބެހޭ ގޮތުން އަދި ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް އެބަ އޮތް ބަޖެޓު ދެއްވާފައި ހުރިހާ ދިމާލަކަށް
ވެސް. އެހެންނަނަމަވެސް އެއީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ވަރު ބަޖެޓެއްތޯ އެއީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އުފެދޭ ވަރަށް ބޮޑު
ސުވާލެއް. އާދެ، ދެން ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް، ގާތްގަ ނޑަކަށް 861
މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ ދައުލަތުގެ ބައެއް ކުންފުނިތައް ޕްރައިވެޓައިޒްކޮށްގެން ހޯއްދަވަން ނިންމަވާފައި މި އޮތް އާމްދަނީ
އެއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. ޚާއްޞަކޮށް، އެޗް.ޑީ.ސީ ކަހަލަ، ވަރަށް ބޮޑަށް
ބިން ހިއްކައި ބިމާ ގުޅިފަ އި އޮތް ވިޔަފާރިތަކެއް ހިންގާ ކުންފުނިތައް ވިއްކާލައިގެން ނޫނީ ޕްރައިވެޓައިޒްކޮށްލައިގެން އެ
ހޯއްދަވަން އުޅުއްވާ ފައިސާ އެއީކީ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް
106

ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގަ އި މިހާރު އެ ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙުތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެއަށް ވޯޓުދޭންޖެހޭނެ އިޞްލާޙުތަކެއް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް 25 ބިލިއަނަށް ވުރެ
ގިނަ ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރަމުން މި ދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ އެންމެހައި ނުވެހުރި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް
ޓަކައި ހިތްވަރާ އެކީގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް މި ސަރުކާރުން ގެންދަނީ. އާދެ، ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަން އެބަ ޖެހޭ ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މި ސަރުކާރުން ކުރިއެރުންތަކެއް
ހޯދައިފި. ދައުލަތުގެ ކުރީގެ ޙާލަތަކީ ދައުލަތް ހިނގަމުން އަންނަނީ ނުއަތު ބުރަށް. އެ ދައުލަތުން ނުލިބޭ އެއްޗަކުން
ބޮޑެތި ލޯނުތައް ނަންގަވައިގެން ލޯނުގެ އެހީގައި ދަރަނީގެ މައްޗަށް ދަރަނީގެ ޗޭނެއް ބަނދެވިގެންދާ ގޮތަށް. ނަމަވެސް
މި ބަޖެޓު ފަރުމާކުރެވިގެންދަނީ އަދި ދައުލަތުގެ އިޤުތިޞާދީ ސިޔާސަތަކީ މާލީ ސިޔާސަތު ބިނާވެގެން މި އަންނަނީ
ދައުލަތުން ލިބޭ އެއްޗަކުން ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރުން އާދެ، ފުދުންތެރި ދުޅަހެޔޮ އިޤްތިޞާދެއް ބިނާކުރުން. އެ ނޫން
އެހެން ގޮތްގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަން ކުރެވޭކަށް ނެތް، އެކަން ކުރެވުނީމާ މާޒީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވި
ހިތި ތަޖުރިބާ މި ދިމާވަނީ. މިއަދު ދައުލަތުން ޓެކްސް ނަގައިގެން ޓެކްސްގެ ނިޒާމެއް ތަޢާރަފުކުރަމުން މި ދަނީ
ރައްޔިތުން ދޭ ފައިސާ އިން ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތައް ކުރުން. އެކަން އިރާދަކުރެއްވީތީ މި ސަރުކާރުން މި ދަނީ
ކާމިޔާބުކަމާ އެކީގައި ކުރަމުން. މިހާރު ރާއްޖޭގައި ހިންގަމުންދާ ބަޖެޓު ތެރެއިން ހިންގެމުންދާ މަޝްރޫޢުތަކަށް
ބައްލަވައިލެއްވީމާ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ސާފުވެގެންދާނެ، ދިވެހި ދައުލަތުން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި
ކުރެވޭ މަސައްކަތްތައް. އަދި ބޭރުގެ ޤައުމުތަކުން ލިބޭ ފައިސާ ޖީބަށް، އެ ފައިސާ ކޮރަޕްޝަންގެ ތެރެއަށް ނުދާކަމުގެ
ހެއްކަކީ ދައުލަތުން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި އާދެ، 91 ވަރަކަށް ރަށުގެ ބަނދަރު ހެދި، އަދި 56 ރަށުގެ
ނަރުދަމާ އެޅި، އަދި 51 މިސްކިތް އެޅި، އަދި ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ހިނގަމުން ދާ ތަން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
ފެންނަމުން އެބަ ދޭ. ހަމަ އެއާއެކީގައި ދައުލަތުން އާދެ، މިއަދު ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންގެ ސިޔާސަތާ ދެކޮޅަށް
ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އާދެ، 3117 ވަނަ އަހަރުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި
ދައުލަތަށް ނުކުޅަދާނަ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެން ދިޔައީ. އާދެ، ދައުލަތަށް ލިބެނީ 5 ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ ކަމަށް
ޔަޤީންވެފައި އޮތްއިރުގައި ވެސް އޭރުގައި ހުންނެވި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހުށަހަޅުއްވަނީ 23 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު
ދަރަނީގެ ބަޖެޓެއް. އެހެންކަމުން ދައުލަތް ނުކުޅަދާނަވެ، އަދި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އެއް އިތުރުނުވެ، އެކަން
ހިނގައިދިޔައިރުގައި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ސިޔާސަތު ކިހިނެއްތޯ އޮތީ؟ އާދެ، ހުޅުމާލެ އޮތީ ވިއްކަވައިލައްވާފަ. ހުޅުމާލެ
އޮތީ 51 އަހަރަށް 61 އަހަރަށް ބޭރު ބައެއްގެ އަތުން ލޯނު ނެންގެވުމަށްފަހުގައި އެ ފައިސާ ދައްކާ ގޮތަށް. އަދި
107

ހުޅުމާލޭގެ ފޭސް 3 އެ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ވަނީ. އާދެ، ޑުބާއީ ކުންފުންޏަކަށް ވިއްކައިލައްވާފައި
އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް މިއަދު އެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ސިޔާސަތު ރަނގަޅަށް އެނގޭތީވެ
އެކަން ނުކުރުމަށް ޓަކައި. ހަމަ އެއާއެކީގައި ގުޅީ ފަޅުގެ މަޝްރޫޢުތައް ހަމަ އެ ގޮތަށް ވިއްކާލައްވާފައި އޮތީ ހަމަ މި
ދެންނެވި ކުންފުންޏަށް. އަދި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތާމައާ އެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހި
ދައުލަތުގެ މިލްކެކޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ރިސޯޓުތަކަކީ ވެސް. އެހެންނަމަވެސް އެ ރިސޯޓުތައް އެ އޮތީ
1: އަހަރަށް މިލްކުކޮށްފަ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރިން ވެސް އެބަ ތިބި. މި ރާއްޖޭގެ ދަރިންގެ ދަރިން ވެސް އެބަ ތިބި.
އެއިން މީހަކަށް :: އަހަރު ވާއިރު އެއިން ރަށަކަށް ކައިރި ވެސް ކުރެވޭކަށް ނެތް. އެހެންވީމާ، ޖީ.އެމް.އާރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން އެއަރޕޯޓު 36 އަހަރަށް ދިނީމަތޯ ކަންބޮޑުވާން މި ޖެހެނީ. ޖީ.އެމް.އާރުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ދެއްވި
ފައިސާގެ އަދަދު މި އޮތީ މީގައި ހިމެނިފަ. ތިޔަ ވިދާޅުވާ ކުންފުނިތަކަކުން، ރާއްޖޭގެ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ އާއި ބޭންކު އޮފް
މޯލްޑިވްސް އިން ކޯއްޗެއްތޯ ދައުލަތަށް ދެވުނީ. މި ދޭ ފައިސާ އަކީ އާދެ، ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކުރެވޭ ހޭދަތައް.
އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 3125 ވަނަ އަހަރުގަ އާއި 3126 ވަނަ އަހަރުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ،
ދައުލަތުގެ ރިކަރަންޓު ޚަރަދުގެ ހަމައެކަނި ޖީ.އެމް.އާރުން ދައްކާ ފައިސާ އިން އެކަނި ވެސް 86% ދައުލަތުގެ
ރިކަރަންޓު ޚަރަދުގެ ފޫބެއްދޭނެ ކަމުގެ ޔަޤީންކަން އެބަ އޮތޭ. އެހެންވީމާ، މި ސިޔާސަތު ގެންގުޅެންޖެހެނީ. ކޮބައިތޯ
ރާއްޖޭގައި ހުރި ތިޔަ ވިދާޅުވާ ބޮޑެތި ކުންފުނިތައް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ކަންބޮޑުވެގެން މި އުޅެނީ ދިވެހި
ރައްޔިތުން ފެލައިގެން އުޅޭ މަދު ބަޔަކު، އެ މީހުންގެ ޖީބަށް :: އަހަރަށް އެ ފައިސާ ލައިގެން ތިބޭއިރު، އެއީ
ކޮންބައެއްގެ ޙައްޤެއްތޯ؟ އެއީ ކޮން ރާއްޖެ އެއްގެ ޙައްޤެއްތޯ؟ ކޮންބައެއްތޯ، ކޯއްޗެއްތޯ ދެއްވީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް.
ނުދެއްވާ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުދެއްވާ. ދެން މިހެން ތިބެގެން އެ ބޭފުޅުން ކައިރިން ސަލާންޖަހަން އައިމަ 311
ރުފިޔާ ދީފައި، 3111 ދީފައި، 211 ޑޮލަރު ދީފައި މިކަން ހަމަޖެއްސަމުން ދިޔައީ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ހިތާމައާ އެކީގައި
ފާހަގަކޮށްލަނީ ބަޖެޓުން އުނިކުރުމަށް ޓަކައި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ޢިއްޒަތްތެރި
މުޤައްރިރު، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅިފައިވާ ޚަރަދު. އެއީ އެހެނިހެން
ޚަރަދުތެރޭގައި ތަފުޞީލު އެ އޮތީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާފަ. އޭގެތެރޭގައި އެބަ
ހިމެނޭ، އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާއަށް ތިނަދޫ އަށް އެބަ އޮތް 4 ލައްކަ ރުފިޔާ ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް ޓަކައި. އަދިހަމަ
އެހެންމެ މަޑަވެއްޔަށް އެބަ އޮތް 2 ލައްކަ 31 ހާސް ރުފިޔާ. ހަމަ އެހެންމެ ހޯޑެއްދޫ އަށް އެބަ އޮތް 71 ހާސް
ރުފިޔާ. ހަމައެހެންމެ ނަޑައްލާ އަށް އެބަ އޮތް 71 ހާސް. މި ފައިސާ އުނިކުރުމަށް ޓަކައި މި ޚަރަދުކުރަނީ. މި
ކެންސަލް ކުރުމަށް ޓަކައި. ދެން ކިހިނެއްތޯ ޕްރީސްކޫލް ހިންގާނީ. ކިހިނެއްތޯ ޕްރީސްކޫލް ހިންގާނީ. ދެން މި ބޭފުޅުން
އަރިހަށް ގޮސް ސަލާންޖަހަންވީ. ދެއްވަބަލާށޭ ދެތިން ޓީޗަރެއް. އެހެންވީމާ، މި ސިޔާސަތު ގެންގުޅުމަށް ޓަކައި މިކަން
ކުރަމުން ދަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑެއް ނުވޭ. މި ރާއްޖެ މި ދަނީ ބަދަލުވަމުން.
108

އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރާއްޖޭގެ ފުދުންތެރި، ދުޅަހެޔޮ އިޤްތިޞާދެއް މި ސަރުކާރުން ގާއިމުކުރާނެ. ރައްޔިތުން އަތުން
ޓެކްސްނަގައިގެން ، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ރައްޔިތުންނަށް ދޭނެ ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމު އެ އޮތީ ގާއިމުވެފަ.
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ މީހަކު މިއަދު ވެސް ފައިބިންދައިގެން އެ އޮތީ ދާނެ ގޮތެއް ނޭގިފަ އި އޮތީ. ޖެނުއަރީ 2 އިން
ފެށިގެން އެ ފްލައިޓު ޗާޓަރުކޮށްގެން އަންނާނީ ހެލްތު ސްކީމުގެ ތެރެއިން ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ލަތީފަށް. އެއަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން، އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ. މިއަދު 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އެއްޗެއް
ބުނާ މީހެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓުގެ ފުރަތަމަ
މަރުޙަލާގައި ބަޖެޓުގެ ފުރަތަމަ ބަހުސްކުރަމުން ދިޔައިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުގެ ތަފުސީލު ލިބިފަ އެއް ނެތޭ.
އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅޭއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފުރަތަމަ ވެސް ބަޖެޓުގެ ތަފުސީލު ލިބޭ ގޮތަކަށް ހައްދަވައި ދެއްވުމަކީ އެއީ އެދޭ ކަމެއް ކަމުގަ. ހަމަ އެއާ އެކު އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑު މިހެން ދެންނެވިއިރު ވެސް ބައެއް ބޭފުޅުން އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް
ވާހަކަދެއް ކެވި. ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އޭ ގެ ތަފުސީލުތައް ލިބިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އޭގެ ނަތީޖާ އަކަށް ވެގެންދިޔައީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭގައި ހުރީ ކޯއް ޗެއްކަން ރަނގަޅަށް ނޭނގި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިތުރު އިޞްލާޙުތަކެއް ވެސް
ހުށަހަޅާނެ ފުރުޞަތުތަކެއް ވެސް ލިބިގެން ނުދިއުން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ. ދެން އޭގެއިތުރަށް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު މި އޮތީ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ 2 އިން ފެށިގެން ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ،
އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ޚިދުމަތްދިނުމަށް ފައްޓަން ޖެހިފަ. އޭގެ ބިލެއް
މަޖިލީހުން ވަނީ ފާސްކޮށްދެއްވާފަ. އެކަން އެހެންވާއިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މިހާރުވެސް ޞިއްޙީ
ޚިދުމަތް ދެވޭ ގޮތަށް އެކަންތައްތައް ހަމަ ދޫކޮށްލައްވާފަ އި ހެލްތު މިނިސްޓްރީ އިން އެކަމާ އަޅައިނުލައްވާ ކަމަށް
ވެއްޖެއްޔާ އެކަން ރަނގަޅަކަށް ނުދާނޭ. މިހާރުވެސް އައްޑު އަތޮޅުގައި ހުރި ޞިއްޙީ އެންމެ ރަނގަޅު ފަރުވާދޭ
ހޮސްޕިޓަލުން ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު ވަރަށް ގިނަ ޚިދުމަތްތައް ނުދެވޭ ގޮތަށް ދިމާވޭ. މިހާރުވެސް މަދަނައިގެ ދަށުން
ބޭސްފަރުވާ ދެމުން ދާއިރު ވެސް އެތާނގެ އިތުރު ބޭސް ދޫކުރެވޭ ތަނެއް ހައްދަވައިގެން އެ ތަނުން ވެސް އެކަށީގެންވާ
109

ބޭހެއް ނުލިބޭ. ކައިރީގައި އެހެން ބޭސްފިހާރަތައް ހުންނައިރު ވެސް އެ މީސްމީހުންނަަ ށިް ޖެހެނީ ބޮޑު އަގު ދީފައި
ގަންނަން. އޭގެ ވަރަށް ރަނގަޅު މިސާލެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިފާނަން. މިސާލަކަށް މެޖިސްޓްރޭޓުން ވަރަށް ބޮޑު
އެއްޗަކުން އިންޝުއަރެންސް ކޮށްފައި ވަނީ. ހެލްތު އިންޝުއަރެންސްގަ. އެކަމަކު އެ ބޭފުޅުން ވެސް ޖެހެނީ ބޮޑު
އަގުގައި ފައިސާ ދީފައި ގަންނަން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އިންޝުއަރެންސްކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން އެ ދޫކުރައްވާ
ފައިސާގެ ބޭނުމެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. މި ކަންތައްތައް
ރަނގަޅުކުރެވޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެސް މި ކަމަށް ދޭންޖެހޭ ސަމާލުކަށް ފުރި ހަމަގޮތުގައި ދީގެން. ހަމަ
އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ކައުންސިލުތަކަށް ބަޖެޓު ދެއްވިއިރު އެކަށީގެންނުވާ ބަޖެޓެއް ދެއްވާފައި
ނުވާކަން. އެއީ އެންމެންގެ ޝަކުވާއަކަށް ވެގެންދިޔަ. އޭގެ ހައްލެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ
އިންތިޚާބީ ދާއިރާތައް ރާއްޖޭގައި 88 ދާއިރާ އަކަށް ބެހިފައިވާއިރު، އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވާއިރު
އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ސަރުކާރުން އިދާރީ ދާއިރާތަކަށް ފައިސާ ދޫކުރައްވާއިރު ، މިސާލަކަށް ކެޕިޓަލް ޚަރަދަށް
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ފައިސާ ވަކި ނިސްބަތަކުން ދެއްވަން އެބަ ޖެހޭ. މިސާލަކަށް ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކަށް ދެއްވަނީ 1.2 ކަމަށް ވަންޏާ، ހަމަ އެގޮތަށް ކަ ނޑައެޅުއްވިދާނެ. ރިކަރަންޓު ޚަރަދަށް ދޫކުރައްވާ ފައިސާގެ
އިތުރަށް އިންތިޚާބީ ދާއިރާތަކަށް، ދާއިރާ އަކަށް ކަ ނޑައެޅޭ މިންވަރެއްގެ ނިސްބަތުން ދެއްވަނިކޮށް، ދެން އެ
ދާއިރާތަކުގެ މީހުންގެ ކަމެއް އެ މަޝްރޫޢު ހިންގުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ އިތުރު އެހީތައް ހޯދައިގެން، ލޯނުނަގައިގެން،
ރައްޔިތުންގެ ހިއްސާއާ އެކު ނުވަތަ އެކައުންޓު އިތުރަށް ދިރުވައިގެން މި ކަންތައްތައް ކޮށްގެން މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުން.
މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން މި ކުރަމުންދާ ޝަކުވާ ހުއްޓިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭތީ މި ޚިޔާލު ދަންނަވައިލީ. ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޑީ.އާރު.ޕީގެ ފަރާތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުންނާ
ގުޅުންހުރި ކަންތައްތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އިސްކަމެއް ދެއްވި. އޭގެ ނަތިއްޖާއަކަށް ވެގެން މި ދަނީ 76 އަހަރުން މަތީގެ
މީހުންނަށް ލިބޭ 3111 ރުފިޔާގެ އިތުރަށް 3411 އަށް ބަދަލުކުރަން މިހާރު ހުށަހަޅާފައި ވާ ހުށަހެޅުން. މިކަހަލަ
އިޞްލާޙުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންނަން ބޭނުންވަނީ ރައްޔިތުންނާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތައް ކުރަން ބޭނުންވަނީ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ދޭ އިނާޔަތްތައް އިތުރުކޮށްގެން، ރައްޔިތުންނަށް ދޭން ބޭނުން ވާ ޚިދުމަތްތަކެއް
ރަނގަޅުކޮށްދިނުމުގެ ބޭނުމުގަ. މިހާރު ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައިވާ ދަތިތައް ހައްލުކޮށްދިނުމުގެ މަގުސަދުގަ. އިތުރަށް
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ހިތަދޫގައި މިހާރު ދެމުންދާ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް، އެ ދެއްވާ ފަރާތުން
ރައްޔިތުންނަށް އެ ޚިދުމަތް ދެއްވާނެ އަގެއް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައި އެ ޚިދުމަތްދެއްވުމުގެ މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް
ގެންދެވުން. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ މިހާރު ހިތަދޫގައި ބަނދަރު ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް
ގެންދަވާއިރު މި ހިނގާ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އޮތީ 46 މިލިއަން، އޭގެ ކުރީ އަހަރުގައި އެ އޮތީ 46 މިލިއަން. އެކަމަކު
29 މިލިއަނުގެ ޚަރަދެއްކޮށްގެން އެ ނިންމާލަނީ. ކުޑަކުޑަ ގޮތަކަށް މަރާމާތެއްގެ ގޮތުގަ. އެ ކަންތައްތައްތައް
110

ނިންމާލެވިގެން އެ ދަނީ. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވާ ޚިދުމަތްތައް ފުރިހަމައަށް ރަނގަޅަށް
ދެއްވުމުގެ ބޭނުން ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކުރެއްވުމަށް އިލްތިމާސްކުރަން ސަރުކާރަށް. ހަމަ އެއާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވޭ މިހާރު އެތާގައި ބެހެއްޓިފައިވާ، އައްޑު އަތޮޅުގައި ބެހެއްޓިފައިވާ ބުދުތަކުގެ މައްސަލަ އަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް
ކަންބޮޑުވެފައިވާ މައްސަލަ އެއް. އޭގެތެރޭގަ އި ހިތަދޫގައި ހުރި އެތި އެއްޗެހިތައް މިހާރު ވަނީ ސާފުކުރެވިފަ.
އެހެންކަމުގައިވިޔަސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ އިސްލާމިކު މިނިސްޓްރީއާ މަޝްވަރާކުރައްވައިގެން ކަމުގައި
ވިޔަސް އަވަސްކޮށް އެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރައްވާށޭ. އެހެންނޫނީ ކައުންސިލަރުންގެ ވާޖިބު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި
އަދާނުކުރެވުނީ ކަމަށް ރައްޔިތުން ބަލާނޭ. ހަމަ އެއާއެކު...
އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ފުރަތަމައިނުންވެސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ދާނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއަށް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގައި ބުރަމަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން އޭދަފުށީގެ މިސްކިތް
ހިޔާކުރުމަށް ފައިސާ ކަ ނޑައެޅުނު. އެހެންނަމަވެސް އެކަން ވާނެ ކަމެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ނޭނގެ.
އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަންނަ އަހަރު ވެސް އެކަމަށް މަސައްކަތްކުރާނަން. ދެން ގޮސް
ފެނުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި އެކަން ވެސް ހިމެނުނު. އެކަމަކު އެއީ ކޮންމެވެސް ފަޅުރަށެއް ވިއްކާލައިގެން.
އެހެންނަމަވެސް ކޮންމެ ގޮތެއް ހަދައިގެން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ބަލަނީ ރަށުގަ އި ފެނުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކޮށްދެވޭތޯ
ބަލަން. މީ ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ. ދެން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ހިތާދޫ އަށް ބަލައިލާއިރުގައި، ހިތާދޫގެ ނަރުދަމާގެ
ނިޒާމު އެބަ އޮތް ހިމެނިފަ. އެ ވެސް އޮތީ ހަމަ ފަޅުރަށެއް ވިއްކާލައިގެން ކުރާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. ދެން، އެ ރަށުގެ
ބަނދަރުގެ ބޭރު ތޮށި ލެވޭނެ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓަށް އޮންނާނީ އެ ބައި ވެސް އިތުރުކޮށްފަ. ދެން،
އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެ ފާސްވެގެން ދާއިރުގައި އެކަން ހިނގާނީ ކިހިނެއް ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ މާޅޮހަށް
ބަލައިލާއިރުގައި މާޅޮހުގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ވެސް ކުރެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ވެސް އޮތީ
ފަޅުރަށެއް ވިއްކާލައިގެން އެކަން ކުރެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. ދެން، ބަނދަރު މަރާމާތްކުރުން ވެސް މީގެތެރޭގައި ހިމެނޭ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަދި މިހާތަނަށް އަޅުގަ ނޑު މި ވީ 4 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާ އަކަށް މާ ބޮޑު ކަމެއް ނެތޭ ކުރެވިފަ އެއް. ތެދުތެދަށް ދަންނަވާ ނަމަ، ޙަޤީޤަތުގައި އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެވިފަ
އެއް ނެތް. ފާޚާނާ ހޮޅީގެ ނިޒާމު އެއީ މިދިޔަ ދައުރުގައި ފަށާފައި އޮތް މަސައްކަތެއް، އެ މަސައްކަތް ނިންމައިލެވުނީ
މި ދައުރުގަ. އެއީ، ދެން، މަސައްކަތެއް ކުރެވުނިއްޔާ ކުރެވުނީ ނުކުރެވުނިއްޔާ ނުކުރެވުނީ. އެހެން އެއްވެސް
މަސައްކަތެއް ނެތް ކުރެވިފަ އެއް. ދެން، ހިތާދޫ އަށް ބަލައިލާއިރުގައި ހިތާދޫ މީހުންނަކީ މިހާރުގެ ސަރުކާރަށް ގިނަ
އަދަދެއްގެ ވޯޓެއް ދެއްވި ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެ މީހުންނަިަ ކަށް ވެސް ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް އަދި މިހާތަނަކަށް
111

ކޮށްދީފަ އެއް ނެތް. ހަމަ މާޅޮހަށް ބަލައިލިއިރު ވެސް ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް އަދި މިދިޔަ 4 އަހަރު ތެރޭގައި
ގާއިމުވެސް ކޮށްދީފަ އެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އާދޭހާ އެކު ސަރުކާރުގެ ކިބައިން އެދެން މި 4 ރަށަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅިފައި ހުރި ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަށް. ދެން، އަޅުގަ ނޑު މިހާ ހިސާބުން
އަޅުގަ ނޑު ދާނީ އެ ބަޖެޓުގެ މައުޟޫޢަށް. ބަޖެޓުގެ މައުޟޫޢަށް ދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގިނަ ކަންތައްތައް މިހިރީ
ތަންތަން ވިއްކާލައިގެން ހޯދާ ނިޒާމު. ދެން، އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ މި ތަންތަން ވިއްކާ ހިސާބުން ހުސްވެގެން ދެން
އަންނަ އަހަރުތަކުގެ ބަޖެޓު ޑިފެސިޓު ފިލުވުމަށް ޓަކައި ދެން ކޮންތަކެއްތޯއޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިއްކައިލާނީ. މިއީ،
އަޅުގަ ނޑުމެން އުފެދޭ ސުވާލަކީ. މިސާލަކަށް، ހުޅުމާލެ ވިއްކާލީ. ހުޅުމާލެ ވިއްކާލީ، ފާލަމެއް އަޅަން. އެ މައްސަލަ.
ފާލަން އެޅީ، ދެން ކޮން ހުޅުމާލެ އެއްތޯ އަނެއްކާ ވިއްކައިލާނީ. ދެނެއް ނޯންނާނެ ހުޅުމާލެ އެއް. މާދަމާ
ކަންނޭނގެއަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާލޭ ކައުންސިލު އެއީ ކުންފުންޏެއްގެ ނަމުގައި ހަދާ ބަހައްޓާފައި މާލެ ވިއްކާލާނީ. މާލެ،
ވިއްކާލީމާ މާލޭގެ ރައްޔިތުން ކޮންތާކުތޯ ދިރިއުޅޭނީ. މި ތަނަށް އަންނާނީ ވެސް ޔަހޫދީން. އަޅުގަ ނޑުމެން
ދިވެހިރައްޔިތުން ގޮސް އުޅެންޖެހޭނެ ތަނެއް ވެސް ނޭނގޭ. ފަލަސްތީނު މީހުންނެކޭ އެއްގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން
އޭރުން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޚުދު މާލޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އުޅެންޖެހޭނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ މައްސަލަތަކަކީ. ތަންތަން ވިއްކަމުން ގޮސް އެ ތަންތަން ހުސްވީމާ، ދެން ކޯއްޗެއްހޭ
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިއްކާލާނީ. ދެން، ވިއްކައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރައްޔިތުން އަނެއްކާ އަޅުގަ ނޑުމެން ގިނަ
ތަންތަން ވިއްކަން މި އަމާޒު މި ކުރަނީ ކޮންތާކަށްތޯ. ހަމަ އެއާރޕޯޓް ވިއްކާލި ސީދާ ޖީ.އެމް.އާރު ކުންފުންޏަށް.
ޖީ.އެމް.އާރު ކުންފުންޏަށް ބަލާއިރު އޭގެ ތާރީޚު ގުޅިފައި އޮތީ ކޮންބަޔަކާތޯ. ސީދާ ޔަހޫދީންނާ. ޖީ.އެމް.އާރުގެ ޙަޤީޤީ
މާޒީ ގުޅިފައި އޮތީ ސީދާ ޔަހޫދީންނާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޔަހޫދީންގެ އުނދަގޫ ނުފޯރާނެ އެއްވެސް ކަމެއް
ނޯންނާނެ. މީ ހަމަ ހަންޑުރެޑު ޕަސެންޓް ޔަޤީން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނިކަން ވިސްނަވާތި، މިއަދު ތި އިންނެވީ
އަސްލު ރައީސެއް ނޫން. އެކަމަކު، އަޅުގަ ނޑުމެން މުޚާތަބުކުރަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ނަމުން އެއީ، މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދު. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލިަަ މާ މައްސަލަ އެއް ނެތް. މިސާލަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
އަނބިން މާ ގިނަ ފައިސާ ހޯދާ ބައެއް ނޫން. ޚުދު އަޅުގަ ނޑު އަނބިމީހާ އަށް ބެލިޔަސް. ދެން، އަޅުގަ ނޑުމެން ވީ
އޭނަ ފައިސާ ނުހޯދޭތީ ނޫނީ ލިބޭ ފައިސާ މަދުކަމުން އަޅުގަ ނޑުމެން އޭނަ ކުއްޔަށް ދޭންތޯ. އޭނަ ކުއްޔަށް ދިނީ.
ކިތައް ދުވަހުތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދުނިޔޭގައި ހުރެވޭނީ އޭނަ ކުއްޔަށް ދީގެން. ކިހާ ދުވަހަކު ހުރެވޭނެތޯ. އަޅުގަ ނޑަށް
ވެސް އެނގޭ އަޅުގަ ނޑު އެއް މަސްދުވަހު ހޯދާ ފައިސާތައް އޭނަ ހޯދާފަނޭ އެންމެ ދުވަހަކުން ވެސް. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މިއީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މީގެ މިސާލަކީ. މީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމިއްޔަތު. މީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހިންގެ
ޤައުމު. މި ވިއްކާލީމާ ހަމަ އެ އަސަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރާނެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިތައް ދުވަހުތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފުރާނަ ނުގޮސް ހުންނާނީ. މިއޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާ ހިތްދައްޗަކީ. މި ޤައުމު ވިއްކާލީމަ ހަމަ އެއީ
112

އެކަހަލަ މީސަލެކޭ މި ދެއްކީ އަޅުގަ ނޑު. ޢިއްޒަތްތިެެ ރި ރައީސް، މިއީ ނުދައްކާ ވަރުގެ ވާހަކަ އެއް ނޫން.
މީސްތަކުންނަށް ވިސްނޭނީ މިހާވަރަށް ތިލަކޮށްގެން ދެއްކީމަ. އެއީ، މީއީ ވާހަކަތައް ޙަޤީޤަތަށް ބުނަންޖެހޭ ސަބަބަކީ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރު އެ ރަނގަބީލުޖެހީ ނިމުނީތޯ. އެިެ ހެން ބަޖެޓު ޖަލްސާ އަށް ވާހަކަދައްކަން ފުރުޞަތު
ދެއްވީމަ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދައްކަންވާ ވާހަކަ އެއް ނުދެއްކޭނެ. މިސާލަކަށް، އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަމާ
ސަރުކާރަށް، އެންސްޕާ. މި ތަނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފައިސާ ދިނިން 311 މިލިއަން ވެސް، 411 މިލިއަން ވެސް، 511
މިލިއަން ވެސް އަދި މި އަހަރަށް ވެސް 711 މިލިއަން މިދެނީ. ކޮބައިތޯ ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް ކުރި ބޭހަކީ،
އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ ގައިމުވެސް އަޅުގަ ނޑު އަތަށް އަންނަ ސިޓީތައް ދަނީ އިތުރުވަމުން. ބޭސްފަރުވާ އަންނަ
ސިޓީތައް. އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގޭ ޢިއްޒަތްތެރި ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް ދަނީ ކިތައް ސިޓީ ކަމެއް. މާމިނގިލި ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން މި މިނެޓުގެ ތެރޭގައި ވެސް އެ މަނިކުފާނަކީ މި
ޤައުމުގެ ދެވަނަ މުޙައްމަދު ތަކުރުފާނޭ ބުންޏަސް އެއީ ހަމަ ރަނގަޅު އުސޫލަކަށް ވާނެ. އެހާ ވަރުގަދަ ހީވާގި ބޭފުޅެއް
އެއީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނިކަން ވިސްނައި ބައްލަވާ. އެ މަނިކުފާނު ކުރައްވާ މަސައްކަތްޕުޅު. ކޮން މަސައްކަތެއްތޯ،
ހަމަ މި ސަރުކާރު ގެންނަން ވެސް އިޞްލާޙަށް މަސައްކަތްކުރި ނަންބަރު ވަންގައި ހުރި ކާކުތޯ. ނަންބަރު އެކެއްގައި
ޤާސިމު އިބްރާހީމު. އަނެއްކާވެސް ކަމުނުދިޔައިމަ އަނެއްކާވެސް އިޞްލާޙަށް މަސައްކަތްކުރައްވަން އެ އުޅުއްވަނީ.
ކޮބައިތޯ އޭނަގެ އަމިއްލަ އެދުމެއް ނެތޭ އިނގޭތޯ. އޭނަގެ އަމިއްލަ އެދުން ހުރި ނަމަ، އޭނަ ވިޔަފާރިޔައިގެން ސަރުކާރާ
ގުޅިގެން އޭނަގެ ވިޔާފަރީ ކުރިއެރުވަން އުޅެނީ. ސަރުކާރާ ގުޅިއްޖެއްޔާ އޭނަ އަށް ލިބޭނެ ކިތަންމެ މަންފާތަކެއް
ހުންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މަނިކުފާނު މަސައްކަތްކުރަނީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގަ. އެ އެއްޗެހިތައް ވިއްކާލައިގެން
މަދާމާ ވިއްކާލާނެ އެއްޗެއް ނެތުނީމާ، ދެން ދާނީ ކޮންތާކަށްތޯ. އެ މަނިކުފާނު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާ ހިސާބުން އަޅުގަ ނޑު، ޢިއްޒަތްތެިެ ރި މެންބަރުންނަށް ހުސްވަގުތުކޮޅެއް
އަރުވާނަން. ދެން، ޖަލްސާގެ ކަންިް ތައް ކުރިއަށް ދާނީ 5 ޖަހާއިރު. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު 26;12 އިން 27;15 އަށް]
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
113

.` އާދެ، ހުސްވަގުތުކޮޅުގެ އެއްގަޑިއިރަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދަން މި ފަށަނީ. 3123 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް ކުރެވޭ ބަހުސް. އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނޮޅިވަރަމް
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް.
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙަންމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ލިބުމުގެ ހުވަފެނަކީ
311: ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އަޅުގަ ނޑު ކުރިމަތިލީއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެމުން ދިޔަ
ކަމެއް. އިންތިޚާބީ ވަޢުދެއްގެ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ލިބޭނޭ ޤާނޫނެއް
މަޖިލީހަށް ބިލެއް ހުށަހަޅައިގެން ފާސްކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ވަޢުދުވެފަ. މިއަދު ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެ
ޚިދުމަތް ދޭން ފެއްޓެވި ފެއްޓެވުން އެއީ އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ބޮޑު، ބަޔާންނުކުރެވޭވަރުގެ އުފާވެރިކަމެއް ލިބިގެންދާ
ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން މިހެން ވެގެން ދާއިރުގައި ހުންނާނެ ދަތިތަކެއް، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ
އަހަރު ފެށިގެން އަންނައިރުގައި މުޅިން އާ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއަށް، އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރުގައި އެހެރަ ދަތިތައް ވެސް ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެއްބާރުލުމާ އެކު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އިޞްލާޙުވެގެން، ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ފައިދާ ލިބެމުންދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅިފައި މިވާ ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއްގެ ރިކަރަންޓު ޚަރަދެއް
މިދެންނެވި ކަމަށް ވަނީ ހޭދަކުރެވިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ ދުޅަހެޔޮ އާބާދީ އެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ލިބުމުގެ ސަބަބުން، އެ ދުޅަހެޔޮ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ
ފުރުޞަތުތަކެއް ލިބިގެންދާނެ. އާދެ، ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާ ތަމްސީލުކުރާ
މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، މި ބަޖެޓުގައި ކުމުންދޫގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު
ޤާއިމުކުރުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެ ކަމުގެ އުފާވެރިކަމުގެ ސިގުނަލްތަކެއް އަޅުގަ ނޑަށް ލިބިފައި ވާކަމީ އެކަމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރާކަމެއް. މިއަދު ކުމުންދޫގެ ފެންވަނީ ތަޣައްޔަރުވާން ކައިރިވެފަ. އަދި ކުމުންދޫގެ އާބާދީ ވެސް
މަޑުމަޑުން އިތުރުވަމުން ދިއުމާ އެކުގައި މީރު ފެންފަށަލަ އަށް އޭގެ އަސަރު މި ވަނީ ކުރަން ފަށާފަ. އެހެންވީމާ،
މިކަމަކީ މި ހިނދުން މި ހިނދަށް ކުމުންދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުވައިދޭ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އަދި
ހަމަ އެހެން އެ ރަށުގައި މި ވަގުތު ހުރި ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް އަލަށް
ތަޢާރުފުކުރެއްވުމަށް މިދާ އާސަންދަ ޕްރޮގްރާމާ އެކު ތަރައްޤީކުރެވެން ޖެހޭނެ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން.
އެހެންވީމާ، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ރިކަރަންޓުގެ ޚަިަ ރަދުގެ ގޮތުގައި އަދި ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި
ހުރި ބައެއް ޚަރަދުތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ މި ދެންނެވި އާދެ، ކުމުންދޫ އަށް ޚާއް ޞަވުމަކީ އަޅުގަ ނޑު އެދޭ
114

ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވެ، ބާވެފައި ހުރި މިސްކިތެއް ކުމުންދޫގެ މެދުތެރޭގައި ހުރީ.
އެހެންވީމާ، މި މިސްކިތް އަލުން އާ މިސްކިތެއް މިއަދު މި ވަނީ ކުމުންދޫ އަށް ބޭނުންވެފަ. ޖާގަ ބޮޑު، ފެންވަރު
ރަނގަޅު މިސްކިތަކަށް މިއަދު އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަނީ ބޭނުންވެފަ. މިއަދު ނަމާދުކުރަން ތިއްބާ މަތިން އުވަގަ ނޑު
ކަ ނޑައިގެން ގޮސް މިސްކިތުގެ ތެރެއަށް ވެއްޓި ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި ކުޑަކުދިންނާއި އަދި ޢާންމުންނަށް މުސްކުޅިންނަށް
ވެސް ނުރައްކާތެރި ގެއްލުންތަކެއް މި ވަނީ މިމިސްކިތުގެ ސަބަބުން މިއަދު ފޯރަންފަށާފަ. އެހެންވީމާ، ވަގުތީ ގޮތުން
ހައްލެއް ނޫން އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ. ދާއިމީ ހައްލެއްގެ ގޮތުގައި މިސްކިތް އިމާރާތްކުރާނެ ޖާގަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މިއަދު ވަނީ ލިބިފަ. އެހެންވީމާ، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މި ކަމަށް އަލިމަގެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. އާދެ، ނޮޅިވަރަމް އަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ އެންމެ ބޮޑު ހުވަފެނަކީ އަޅުގަ ނޑު
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރުކަމުން ވަކިވާއިރުގައި އެ ދާއިރާގެ މަލަމައްޗެއްގެ ގޮތުގައި ނޮޅިވަރަމް ސްކޫލް ހުންނަ ތަން
ފެނުން. 2: ކްލާސް ރޫމަށް މިއަދު ނޮޅިވަރަމުގެ ސްކޫލް އެބަ ބޭނުންވޭ. އެއް ދަންފަޅި އަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާ
ސްކޫލަކަށް އެ ސްކޫލް ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި އެބަ ބޭނުންވޭ ލެބޯޓްރީ އާއި ކޮމްޕިއުޓަރ ލައިބްރަރީ އާއި އަދި ހަމަ
މިކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ބޭނުންވޭ. އެހެންވީމާ، ނޮޅިވަރަމުގައި 2: ކްލާސްރޫމުގެ އާ ސްކޫލެއް
އެޅިގެންދާނޭ ގޮތަކަށް ބަޖެޓު ޑިޒައިންވެގެން ދިއުން އެއީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ އެދުމެއް. ނަރުދަމާގެ
ވާހަކަ އަކީ ނޮޅިވަރަމަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބޮޑު މައްސަލަ އެއްގެ ގޮތު ގައި އަޅުގަ ނޑަށް
ފާހަގަކުރެވެނީ. ނޮޅިވަރަމްގެ ފެން ފަށަލަ މިހާރު ވެސް ވަނީ ތަޣައްވަރުވެފަ. މި ވަގުތު، މިހިނދުން މިހިނދަށް
ނޮޅިވަރަމްގެ ނަރުދަމާ އަކަށް މި ވަނީ ބޭނުންވެފަ. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ތަކުރާރުކޮށް
ދަންނަވައިގެން ވެސް 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ހަމައަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން ކުރެވުނީ. މިއަދު ނޮޅިވަރަމް ވަނީ
ކަނުއަދިރީގެ ތެރޭގަ. ނޮޅިވަރަމަށް ރައީސް ނަޝީދު ދެއްވަން ވިދާޅުވި، އާދެ، ދަ ނޑުވެރިކަންކުރާ ސަރަހައްދުތަކަށް
ދެއްވަން ވިދާޅުވި ޖަނަރޭޓަރު އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުލިބޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ޖަނަރޭޓަރު
ލިބިގެންދާނެ. އަދި ހަމަ އެހެން، ސޯލާ ހަކަތައިގެ އެހީގައި ނޮޅިވަރަމްގައި ބޮކިލެވި، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ ދާއިރާ އަށް
އަލިކަމެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. 3123 ވަނަ އަިަ ހަރު ކުރިނބީގެ ބަނދަރު ނިމި، ކުރިނބީގެ
އާ ސްޓާފުރޫމާއި އާ ކްލާސްރޫމުތައް އެޅިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. ނޮޅިވަރަންފަރުގައި އަލަށް އާބާދުވީ
މީހުންނަށް މަދުވާ ގެތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ލިބޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން.
އެރަށުގައި ފާލަމެއް އެޅި، އަލަށް އާބާދުކުރެވޭ މީހުންގެ ސަރަހައްދުގައި މިސްކިތެއް ޤާއިމުކުރެވި، އަދި މަދުވާ ގެތައް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ. 6 މިނެޓުގެ ތެރޭގައި އެ ދާއިރާގައި ހުރި ހުރިހާ
އިހުސާސްތަކެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެންނެވޭކަށް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގައި ދަންނަވައިގެން، ރައީސް
އަރިހުގައި ދަންނަވައިގެން، ސަރުކާރުގައި ދަންނަވައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ އަށް އިރާދާކުރެއްވިއްޔާ މި
115

ކަންތައްތައް 3123 ވަނަ އަހަރާއި 24 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރީކޮޅުގައި ކޮށްދެއްވޭނެ ކަމުގެ ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަން އޮތް
ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން ހުށަހެޅުއްވި
ރިޕޯޓަށް، ކޮމިޓީން ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތައް ގެންނަވާފައި އެބަ ހުރި. އެ ބަދަލުތަކަކީ ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލެވޭ ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ކޮމިޓީ އަށް ވެސް
މަސައްކަތްޕުޅު ކުރެއްވޭނީ ވަކިވަރަކަށް ކަމަށް ވާތީ، އަދިވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މުޅިން ހިތްހަމަޖެހޭ މިންވަރަކަށް
ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްކުރެވިފައިވާ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރަނީ މި ބަޖެޓު
ފާސްކުރުމަށްފަހު، މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި އިޚްތިޔާރުތަކެއް ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް
ދެއްވާފައި އެބަ އޮތް. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް މިހާ ބޮޑެތި އިޚްތިޔާރުތަކެއް ދެއްވާފައި ވާއިރު، މީގެ ކުރީ އަހަރު ވެސް
ހަމަ އެ އިޚްތިޔާރުތަކެއް ދީ، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ނެތް އެއްގޮތަކަށްވެސް ބަޖެޓަށް މަޖިލީހުން ނިންމި ނިންމުމާ
އެއްގޮތަކަށް ކަންތައް ކޮށްދެއްވާފަ އެއް. އެހެންކަމުގައި ވަނީ ވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މި ފަހަރު ވެސް މި
އިޚްތިޔާރުތައް ދީގެން، ހަމަ ކުރީގެ ނަތީޖާ ނޫން އެހެން ނަތީޖާ އެއް ނުނިކުންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނަންޖެހޭނެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ބަޖެޓަކާ އެއްގޮތަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ކަންތައްތައް
ނުކުރައްވާ ކަމުގައި ވަނީ ވިއްޔާ މި މަޖިލީހުން ޖެހޭނެ އެ ބޭފުޅަކާ ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅުއަޅަން. އަޅުގަ ނޑު ހިތުން
މިހާރުވެސް ހަމަ އިދިކޮޅު ހުރިހާ ފަރާތްތަކާއި މިނިވަން ބޭފުޅުން ގުޅިއްޖެއް ކަމުގައި ވަނީ ވިއްޔާ އެކަންކަން ކުރެވޭނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ސަރުކާރުން ކުރާ ކަންތައްތައް ހަމައަކަށް އެޅުވުމަށް ޓަކައި މި ގޮތުން
މަސައްކަތް ގެންދަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ބަޖެޓު ރިޕޯޓު މިތަނަށް ހުށަހެޅުމަށްފަހު، އެ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން
ބައެއް އިޞްލާޙުތައް އެބަހުރި ބައެއް މެންބަރުން ހުށަހަޅުއްވާފަ. އޭގެތެރޭގައި ވަރަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތައް އެބަހުރި.
އަިަ ދި ޑީ.އާރު.ޕީގެ ފަރާތުން ވެސް އަދި އަމިއްލަ ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން ވެސް، އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް،
ޚާއްޞަކޮށް، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ލީޑަރު، ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވެސް ނުވަތަ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޤާސިމު އިބްރާހީމު ވެސް ވަރަށް ޚާއްޞަ ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅުއްވާފައި އެބަ އޮތް. އެ އިޞްލާޙުތަކަކީ
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަިަ ރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙުތަކެއް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ރިޕޯޓު، ފުރަތަމަ ބަޖެޓު މި
ތަނަށް އައިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ އަށް ހަމަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތޭ ދެންނެވޭނީ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފަ
އެއް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހުގައި މި މަޖިލީހަށް އެ ރިޕޯޓު
ހުށަހެޅުނުއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ، ނައިފަރު ދާއިރާ އަށް ވެސް އެބަ އޮތް ނަރުދަމާ ނިޒާމާއި އަދި
116

ބަނދަރާއި މި ތަންތަން އަދި ފެނުމުގެ ނިޒާމު ވެސް ހިމަނައިދީފަ. އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮމިޓީގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގައި މި ކަންކަން ހުށަހަޅާފައި
އޮތްކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް، މީގެ ކުރިން ވެސް ނައިފަރުގެ ބަނދަރުގެ މައްސަލަ މިހާރު ދެތިން ފަހަރެއްގެ މަތީން
ބަޖެޓަށް ހުށަހެޅިއްޖެ. އެހެންނަމަވެސް، އަހަރު ނިމިގެން ދާއިރުގައި ވެސް އެކަން ކުރެވިފަ އެއް ނެތް. މިއަހަރު ވެސް
ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތް ނައިފަރުގެ ބަނދަރުގެ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އަހަރު ހުސްވަމުން މި ދަނީ. އަދިވެސް
ހަމަ މަގުމަތީގައި އުޅެނީ ބަނދަރުގެ ހެދުމުގެ ބައެއް މީސްމީހުންނަށް ކޮންޓްރެކްޓު މަސައްކަތް ދިނުމުގެ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު މިފަހަރު ވެސް ބަނދަރުގެ މައްސަލަ އާއި އަދި ފާޚާނާ ނިޒާމުގެ މައްސަލަ އާއި ފެނުގެ ނިޒާމު ހިމަނާފައި
ވާތީ ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން މިފަހަރު މި މަޖިލީހުގެ ބެލުމުގެ ދަށުން، ނުވަތަ މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ބަޖެޓުގެ ކަންތައް ކުރިއަށް ދާއިރު މިކަންކަން ހިމެނިފައިވާނެ ކަމަށް. ކ.ކާށިދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު މި ތަނުގައި ނެތްކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް ކާށިދޫ ކައުންސިލުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
އެދިވަޑައިގަތުމާ ގުޅިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ގާފަރު ނަރުދަމާ އާއި ކާށިދޫ ބަނދަރުގެ މައްސަލަ ވެސް ޑީ.އާރު.ޕީގެ
ފަރާތުން މި ބަޖެޓުގައި މިހާރު ހިމަނާފައި ވާނެ. އާދެ، ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކަކީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ހަމައެކަނި
ޚަރަދުކުރަން އޮންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް ނޫން ކަމުގައި ޤާނޫނުގައި އޮވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކައުންސިލުތަކަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަލްސާގެ ކޯރަމު ގެއްލިއްޖެ. އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު). އާދެ، މިހާރު ކޯރަމު
ލިބިއްޖެ. ނައިފަރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެދެން.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަދެއްކުމުގައި ގާފަރުގެ ނަރުދަމާގެ ވާހަކަ ދެންނެވުނީ އޮޅުމަކުން.
އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވީ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި ވަނީ ގާފަރު ނެރު ފުޅާކުރުމުގެ މައްސަލައޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބާރުތަކެއް ދީފައި އެބަ އޮވޭ. އެއީ ރަށުގެ މަގު ހެދުމާއި މަގުތައް މަރާމާތުކުރުން
މި އޮންނަނީ އެ މީހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގަ. ކުނި ނައްތާލުން މި އޮންނަނީ އެ މީހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގަ. ބަނދަރު
މަރާމާތުކޮށް ބެލެހެއްޓުން، ފާލަމާއި ފެރީ ޓަރމިނަލް ހަދައި ހިންގުން، ރަށް ގިރުން ހުއްޓުވުމަށް ފިޔަވަޅުއެޅުން އަދި
އެއްގަމު ތޮއްޓާއި ކަ ނޑު ތޮށި ވެސް މަރާމާތުކޮށް ބެލެހެއްޓުމަކީ އެ ބޭފުޅުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި އޮންނަ ކަމެއް.
އެކަމަކު، އެ ބޭފުޅުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި މިހުރިހާ ކަމެއް ހިމެނިފައި އޮންނައިރުގައި އެ ބޭފުޅުން ފޮނުވި ބަޖެޓު މި
ވަނީ ގާތްގަ ނޑަކަށް މުޅިންހެން ކޮށައިލާފަ. އޭގެތެރޭގައި ހިމަނުއްވާފައި މި ވަނީ ހަމައެކަނި އިދާރީ...
117

ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޒުބައިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ
ބޮޑު ބަޖެޓެއް ކަމަކު މި ބަޖެޓުން އަޅުގަ ނޑުގެ އަތޮޅަށާއި ދާއިރާ އަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ މިންވަރަކީ ވަރަށް ކުޑަ
މިންވަރެއްކަން ފާހަގަކުރަން. އެހެން މި ދަންނަވަނީ ސަބަބެއްނެތި އެއް ނޫން. ރ. އަތޮޅަކީ ވަރަށް މީސް ގިނަ،
ރަށްތައް އެހާ ގިނަ އަތޮޅެއް. އިހުޒަމާނުއްސުރެ ފުނިޖެހިފައި ހުރި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ނުނިމި ހުރި އަތޮޅަކަށް
ވާތީ. ހަމަ އެހެންމެ ދުވާފަރަކީ އަލަށް އާރާސްތުކުރެވޭ ރަށެއް. ނުހަނު ރިވެތި ފަރުމާއަކަށް ބިނާކުރުމަށް
ހަމަޖައްސަވާފައިވާ ރަށެއް. އެހެނަސް، ރަށުގެ ކުރެހުމާ އެއްގޮތަށް މިހާތަނަށް ނިމިފައި ހުރީ މަދުކަމެއް. އަދި އަދާ
ޖެހެންދެން ވެސް ގެދޮރުގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިފައިނުވާކަން ޚާއްޞަކޮށް ފާހަގަކުރަން. މިހެން ފާހަގަކުރަން ހުރި
ކިތަންމެ ކިތަންމެ ކަމެއް އެބަހުރި. އެކަމަކު، އެ ހުރިހާ ކަމަކަށް އަލިއަޅުވައިލާކަށް ވަގުތެއް ނެތް. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ދާއިރާ އެއް ތަމްސީލުކުރާ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ވެސް އެކިއެކި އޮފީސްތަކުން އެއްބާރުލުން ދޭންޖެހޭނީ އެއް
ހަމައަކުން. ނަމަވެސް، އެކަން އެގޮތަށް ވަމުން ނުދާކަން ފާހަގަކޮށް، މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ ތަޖުރިބާގެ
އަލީގަ. ދަންނަވަންތޯ، ދާއިރާ އަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް އެކިއެކި ވުޒާރާތަކަށް ފޮނުވާ ސިޓީތަކުގެ ޖަވާބު
ނުދެއްވާކަން ހިތާމަޔާ އެކުގައި ފާހަގަކުރަން. އަދި ބަޖެޓުގެ ޢީދު އައުމުގެ ކުރިން ދާއިރާ އަށް އިސްކަންދޭންވީ
ކަންތައްތައް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އެދިފައިވާ ތަރުތީބުން ހުށަހަޅައިގެން އެ ކަމަށް ސަމާލުކަމެއް ދެއްވާފައިނުވާކަން
ފާހަގަކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ ކަމެއް ހުށަހަޅާފައި އޮންނާނީ ވަކި އަތޮޅަކަށް ވަކި ރަށަކަށް
ނޫން. ހަމަ މި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަންކޮޅުތަކަކަށް ނަޒަރު ހިންގާފައި އެއް ޙާލަތެއްގައި ހުރި ރަށްރަށް ފާހަގަކޮށްފަ. އަދި
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފަ. އެހެންނަމަވެސް، އައި ބަދަލެއް ނެތްކަން،
ލިބިނު ތަރުހީބެއް ނެތްކަން، ދެއްވި އިސްކަމެއް ނެތްކަން، އަދި ހިމެނުނު އެއްޗެއް ނެތްކަން ފާހަގަކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ބުނެއުޅޭ ކަމަށް ރަށު މީހުން ބުނާއަޑުއަހަމު، އަތޮޅާއި ރަށް ތަރައްޤީކޮށް ކުރިއެރުވޭނީ
ދާއިރާގެ މެންބަރަށް ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރަނީ އެއީ ކިހިނެއް ބާވައޭ. އެކަމުގެ ތަފްސީލު ތަންކޮޅެއް ހާމަކަން ބޮޑު
ގޮތެއްގައި ލިބޭނެ ނަމައޭ. އާދެ، ދާއިރާގެ ތަރައްޤީ އާއި ކުރިއެރުމަށް އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަމު. ނުހަނު
ފަރުވާތެރިކަމާ އެކުގައި އެކަން ކުރަމު. 39 މެއި 311: އިން ފެށިގެން މިހާތަނަށް ދާއިރާ އަށް ޓަކައި
ޚިދުމަތްކުރުމުގައި ދެގޮތެއް ނުވަމު. ދާއިރާގެ އެކިއެކި ކަންކަމަށް ސަމާލުކަން ދީ، ރައްޔިތުން އެދޭ ގޮތުގެ މަތިން ކަމާ
ބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ލިސްޓު ވަރަށް ދިގުވާނެ. އެ ލިސްޓު ހާމަކުރުމަކީ ސިޔާސީ
މަޤުޞަދެއްގައި ކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ބެލެވިދާނެތީ އެކަން ކުރާކަށް އަޅުގަ ނޑު ނެތިން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން އެދޭ އެދުމާއި އެދޭ މިންވަރު ހާމަކުރެވުނު. މިހާރުން މިހާރަށް ދާއިރާ އަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް މި
118

ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވައިދެއްވުމަށް އެކި ފަރާތްތަކުގައި އެދެވުނު. އާދެ، ދާއިރާގެ ފަރާތުން އެދެވުނު ކަންތައްތަކަށް
ޖަވާބެއް ނުލިބުނެއް ކަމަކު ކުޑަ ނަމަވެސް ކަމެއް ދާއިރާއަށާއި އަތޮޅަށް މި ބަޖެޓުން ވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރެވޭތީ މި
ބަޖެޓު ވެސް ފާސްކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވޯޓުދޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމަށްފަހުގައި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ލިބުނު މި
ފުރުޞަތުގައި ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑަށް
ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައޭ ހުރީ. އެގޮތުން ހއ.އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލުގެ
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުތައް އާސަންދަ ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއިން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި
ހޮސްޕިޓަލުގައި ލިފްޓެއް ބެހެއްޓުމުގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި 3123 ވަނަ އަހަރު ކުރިއަށް
ގެންދާނެ. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް ޓަކައި މިހާރު މި ވަނީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ޕްރީސްކޫލަކަށް
ޤާނޫނެއް ފާސްކުރެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް ދިއްދޫގައި ހުރި ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ވަނީ
ފައިސާ ވެސް ހިމެނިފަ. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި ކްލާސްރޫމް ބްލޮކުތަކެއް ހެދުމަށް ޓަކައި 3123 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ވާކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަމުން ބަޖެޓު ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން
އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ ޚިޔާލުތަކެއް މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެމް.އެމް.އޭގެ
ޕްރޮފެޝަނަލް އޮޕީނިއަން ހޯއްދެވި ވާހަކަ ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓުގައި ހިމަނާފައި އޮތްއިރު، އަޅުގަ ނޑުގެ ބަޖެޓު ސްޕީޗުގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްފައި ވާނެ ހަމަ ގައިމުވެސް މެންބަރުން ފާހަގަކުރި ނުކުތާތަކުގެ އަލީގައި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި
ވާހަކަ ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެއްވިއިރު ރާއްޖޭގައި ނިސްބަތުން އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ރާއްޖޭގެ މުޢާމަލާތް =ކުރެވޭ
ގިނަ ޓްރާންސެކްޝަންތައް ހިނގާއިރު 58% ބޭރު ފައިސާ އިން ހިނގާ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. މިނިސްޓަރ އޮފް
ފިނޭންސް ވެސް އެކަން ވިދާޅުވި. އެހެންނަމަވެސް ޤާނޫނު އަސާސީގައި ކަ ނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައި މި އޮންނަނީ
ދިވެހި ފައިސާ އިން ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލީގަލް ޓެންޑަރ އަކީ ދިވެހި ރުފިޔާ ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެބަ އޮވޭ. ހަމަ
އެއާއެކުގައި މި ކަންކަން މިގޮތަށް ނުކުރުމުން ދިމާވާ ނިކުންނަ މައްސަލަތަކާ މެދުގައި އެމް.އެމް.އޭގެ ލަފަ އެއް
ހޯއްދަވައި މިކަން އިޞްލާޙުކުރުމުގެ މަގުން ކުރިއަށް ގެންދެވިކަން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގިފައި ނެތީމަ، އެކަން އަޅުގަ ނޑު
ހިތާމައާ އެކުގައި ފާހަގަކުރަން. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރުގެ ގޮތުގައި މަނިކުފާނު
އިންނަވައި، މިއަދު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީތީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަޅުގަ ނޑުގެ ކުރީގައި ވެސް
މި ސްޕީޗުގައި ވެސް ދަންނަވާލި ފަދައިން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އަށް ހަމައެކަނި އިޚްލާޞްތެރިވުމަކުންނެއް މި ޤައުމުގެ
ކަންކަން ރަނގަޅެއް ނުކުރެއްވޭނޭ. އެމް.އެމް.އޭ އިން ކަ ނޑައަޅާ ބަޖެޓަކީ، އެމް.އެމް.އޭގެ އަމިއްލަ ނަފުސަށް ނިންމާ
119

ބަޖެޓެއް ގޮތުގައި ވެފައި އެ ބަޖެޓު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ދައުރެއް ނެތި، މިނިވަން މުއައްސަސާގެ ދައުރެއް ނެތި، އަދި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދައުރެއް ނެތި ހިތުހުރިހާ އަދަދަކަށް ފައިސާ ނަންގަވައިގެން އެކަ ން ކުރެއްވުމަށް ފުރުޞަތު
އޮތުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު އުސޫލެއް ނޫނޭ. އެއީ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ވެސް މި އޮންނަނީ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ބަޖެޓު
ހުށަހަޅުއްވައި އެކަން ގެންދަން. އެހެންވީމާ، ޤާނޫނީ ގޮތުން އެކަން ހައްލުކުރުމަކީ މިއަދު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރުގެ ޒިންމާ އެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކޭތީ އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވައިލަން. އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ
ޤާނޫނަށް ބަދަލުގެނެސްގެން ވެސް އެކަން ކުރުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކޭ ވާހަކަ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ވާހަކަ ވެސް ފާހަގަކުރުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަލަށް މި ވަޑައިގެންނެވި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި މަސައްކަތްތަކުގެ ޕާފޯމެންސް
އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ފެންނަވަރެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަ ދޭ އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ތެރޭގައި ދެ ފަރާތަކަށް ބެހިގެންދިޔަ މީހުންތަކެއް ވަކިކުރި ވާހަކަ އާއި އެއް ފަރާތުން ކުރީގެ
އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނަޢީމަށް އިޚްލާޞްތެރި ބަޔަކު މި ފަހަރުގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ވަޑައިގެން ވިއްސަކަށް މުވައްޒަފުން
މަޤާމުން ވަކިކުރި ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ވެސް ދަންނަވާލަން އޮތީ، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ހަމައެކަނި
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އަށް އިޚްލާޞްތެރިވުމަކުން މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް އިޚްލާޞްތެރިވެވުނީ ކަމަކަށް ނުވާނޭ. އަދި
ކުރައްވާ މަސައްކަތްތައް އެ ދައުރުގެ ތެރޭގައި ކުރައްވާ މަސައްކަތްތަކު ގެ މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ދީ، އެ
ޕާފޯމަންސް މުޅި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދައްކަވަންޖެހެއޭ. މަނިކުފާނު ވިދާޅުވެފައިވެއޭ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރު ހުރީ ސަރުކާރުން ހިއްސާވާ ނުވަތަ ސަރުކާރު ހިންގާ ކުންފުނިތައް، ޚާއްޞަކޮށް ޔުޓިލިޓީޒް
ކުންފުނިތަކާއި ތަންތަން އޮޑިޓުކުރުމުގައި އެ ފަރާތްތަކުން ސީދާ އޮޑިޓު އޮފީހުން ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ ކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް އާޚިރު ނަތީޖާ އަކީ ކޮބައިތޯއޭ؟ މިއަދު މި ވިދާޅުވަނީ ދެން އޮޑިޓު އޮފީހަކުންނެއް ނެތޭ އެވަރުގެ
ބޭފުޅުން ތައްޔާރުކުރެވިފަ. ނުވަތަ އޮޑިޓު އޮފީހުގެ ކެޕޭސިޓީ އެއް ނެތޭ އެކަންކަން އޮޑިޓުކޮށް، އެ ރިޕޯޓުތައް
ތައްޔާރުކޮށް އަވަހަށް ކުރުމަށް. އެންމެ ފަހު ވަގުތު މި ބުނަނީ އަނެއްކާވެސް އެހެން ބަޔަކު ހޯދައިގެން
ކޮންސަލްޓެންސީގެ ދަށުން ނުވަތަ ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ފައިސާދީގެން އެކަން ކުރައްވާށޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިކަން
މިގޮތަށް ވެގެންވާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑެއް ނުދެކެން. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއާއެކު
ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓުތައް ނިކުތީމާ، މިއަދު ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނަޢީމުގެ
ރިޕޯޓުތަކާ އެކުގައި ވިދާޅުވަމުން ގެންދެވީ، އެއް ބަޔަކު ވިދާޅުވަމުން ދިޔައީ އެއީ ސިޔާސީ ބޮމެއްގެ ގޮތުގަ. މިއަދު
ސިޔާސީގޮތުން އެބަ ބުނުއްވާ މިއަދު ވެސް އެ ރިޕޯޓުތައް އެއީ ސިޔާސީ ރިޕޯޓުތަކެއްގެ ގޮތުގަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ތި ބޭފުޅާ އަކީ އެ ކެޕޭސިޓީ ހުރި ޕްރޮފެޝަނަލް ބޭފުޅެކޭ. އަޅުގަ ނޑު
އިހުތިރާމާ އެކުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އެކަން އެގޮތުގެ މަތިން ކޮށްދެއްވާށޭ. ރައްޔިތުންގެ ހިތުގައި ޝައްކާއި
120

ވަހުމު އުފެދޭނެ ގޮތަށް އެކަން ނުކުރައްވާށޭ. މިއާއެކުގައި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ދެއްވާފައިވާ ޕްރޮފެޝަނަލް އޮޕީނިއަނަށް
އަޅުގަ ނޑު އިހުތިރާމާ އެކުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އެއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ޚިޔާލުފުޅެކޭ. ދައުލަތުގެ މުޅި
ބަޖެޓުގައި 2% ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ދިނުމަށް ޓަކައި އެ މަނިކުފާނު އެ ޚިޔާލުފުޅަކީ ވަރަށް މުހިއްމު
ޚިޔާލުފުޅެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންކަމުން އެ މަނިކުފާނު ވިދާޅުވެފައި އޮތީ ލޯނު ފައިސާ އާއި އަދި
ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ނަގާ ފައިސާ ނުހިމެނި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ 2% ގޮތުގައި އެ ފައިސާ ބަލައިގަތުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް
ކަމުގަ. އެހެންކަމުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އެފަދަ އޮޕީނިއަންތައް އެ ދެއްވާ ގޮތަށް ބަލައިގަތުމަކީ މުހިއްމު ކަމެކޭ. އެ
އުސޫލުން އެހެން ކަންކަން ވެސް ކޮށްދެއްވަމުން ގެންދަވާށޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު
ކަންބޮޑުވުމެއް އެބަ އޮތް. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަކި ގޮތަކަށް މަޖިލީހުން ފާސްކުރަންޖެހޭ ފާސްކުރުންތައް ހިމަނާފައިވާ
ވޯޓުދިނުމާއި ކަންތައްތައް ބަޔާންކޮށްފައިވޭ. މިވެނި ކަމަކަށް ވޯޓު ނަގަންޖެހޭނީ ވަކި އުސޫލަކުން ކަމާއި މިވެނި ކަމަކަށް
ވޯޓު ނަގަންޖެހޭނީ ހަތަރު ބައިކުޅަ ތިންބައި ކަމާއި، މި އުސޫލު އޮއްވާ ބަޖެޓުގެ ހުށަހެޅުންތަކާއި މުޅި މަޖިލީހުގަ އި ވަކި
ގޮތަކަށް ވޯޓު ނެގުމުގެ ވާހަކަ ހުރީތީ އެ އިޞްލާޙުތައް ވެސް މި ތަނަށް ވަނީތީ އަޅުގަ ނޑު އެކަމާ ހިތާމަކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް...
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނަޢީމު އިހަށް
އަވަހަށް ބޭރުން ގެނެސް އޭނަ އަށް ކަ ނޑައެޅެންޖެހޭ ޖިނާޢީ އަދަބު ކަ ނޑައެޅުން މާ މުހިއްމޭ އެހެން އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލުންނާ ދޭތެރޭގައި މި ތަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން. އާދެ، ހަމަ އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓު
ބަހުސްގައި ކުރިން ފާހަގަކޮށްލިހެން، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މިއަދު ވެސް ތަކުރާރުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މިއީ ހަމަ ސިޔާސީ
އަދި 3124 ވަނަ އަހަރުގެ ކެމްޕޭނަށް، ނޫންނަމަ 3124 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބު ކާމިޔާބުކުރުމަށް ޓަކައި
ތައްޔާރުކުރެ ވިފައިވާ ބަޖެޓެއް ކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑު އެއްވެސް ޝައްކެތްނުކުރަމޭ. އެއީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
ވެސް ހަމަ މި އަޑުއިވޭ ވާހަކަ އަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން ކޮޅަށް ތެދުވެވަޑައިގެން ތިމަންނަމެންގެ މިވެނި ދާއިރާ
އެއްގެ މިވެނި ރަށެއްގެ އޮތް މިސްކިތުގެ މަސައްކަތް އެބަ އޮތޭ. ބަނދަރު އެބަ އޮތޭ. އެހެން ކޮންމެވެސް ކަމެއް އެބަ
އޮތޭ. ނަރުދަމާ އެބަ އޮތޭ. މިހެން ކިޔާ ވާހަކަ ދައްކާ އަޑު. އިދިކޮޅު މެންބަރުން ތެދުވެ ދައްކަން މި ޖެހޭ ވާހަކަ އަކީ
އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާ އަކު ނެތޭ އެއްވެސް ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ޖުމްލަކޮށް މިތާ މިދާ 4 އަހަ ރު ވެސް މި ދައްކާ ވާހަކަ
އަކީ ޖުމްލަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާގައި މިހިރަ ސިނަމާލެ އާއި މާލޭ ހިޔާގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް އެ މީހުންގެ
މެއިންޓަނަންސް ކަންތައްތަކާއި ސެކިއުރިޓީ ކަންކަމާ ހަމަނުޖެހިގެން އެ މީހުން ކުރާ ޝަކުވާތަކަށް ހައްލެއް ހޯދައިދޭށޭ.
މި މަޖިލީހުން އޮންނާނެ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަރާރެއް ފާސްކޮށްފައި އެންމެ ފުރަތަމަ 28 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
121

ފާސްކުރި ޤަރާރަކީ އެއީ. އެ މީހުން އަތުން ކޮންމެ ދުވަހަކު ކޮންމެ މަހަކު އެބަ ނެގޭ މެއިންޓަނަންސަށް ވަކި ވަރެއް
ކުލި ދައްކާއިރު. އެއްވެސް ކަމެއް ވާ ތަނެއް ނާދޭ. ކޮންމެ އަހަރަކު ކޮންމެވެސް އަދަދެއް އެބަ އޮތް ފުރުޤާނު މިސްކިތް
ނިމުމަށް ލިޔެފަ. ދުވަހަކު ވެސް އެ ތަން ނިމޭ ތަނެއް ނާދޭ. ކޮންމެވެސް މިހާރު އެ މަސައްކަތް އެބަ ކުރިއަށް ދޭ.
އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓަކީ ސަރުކާރާ ދެކޮޅު ހުރިހާ މީހުން ނިސްބަތްވާ ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް ކަމެއް
ނުކޮށްދީ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން ތިބި ދާއިރާތަކަށް ކަން ކޮށްދީގެން، އެ މީހުން ދެން އަންނަ ދައުރަކަށް ހޮވޭނެ
ގޮތަކަށް، ނޫންނަމަ 3124 ގެ އިންތިޚާބު ކާމިޔާބުކުރުމަށް ޓަކައި ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ބަޖެޓެއް ކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑު
އެއްވެސް ޝައްކެތްނުކުރަން. ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިތާ ވާހަކަ ދައްކަވަމުން އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން އެބަ
ވިދާޅުވޭ ތިމަންނަމެން 3125 އާއި 3126 ގައި ތިމަންނަމެން މި ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާ ފެންނާނޭ. އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އިރާދަކުރެއްވިއްޖެއްޔާ 3126 ،3125 އަންނަންވާއިރަށް މި ސަރުކާރު އަޅުގަ ނޑުމެން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ނުބާއްވާނަމޭ. ކުރީ ދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި 34 ޑިސެމްބަރުގައި އެ އޮތީ ފެނިގެން
ގޮއްސަ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ބޭނުންވާ ގޮތް. ވަރަށް ސާފު. އެކަމާ ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެކަމާ ކަންބޮޑުވެގެން،
އެކަންކަން ހަޖަމުނުކުރެވިގެން، މިއަދު މި މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި ވަރުގަދަ ސިޔާސީ ލީޑަރުންނާ ދިމާލަށް
ޓެރަރިސްޓުންނަށް ގޮވައި ހަދަން ހެދީމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސައިޒު އެނގިއްޖޭ. ޤާސިމް އިބްރާހީމަކީ ބޮޑު ޓެރަރިސްޓަކަށް ހަދާފައި މިއަދު
މިތާ މި ވާހަކަދައްކަނީ. ޤާސިމް އިބްރާހީމަކީ، ރައީސް ނަޝީދު މިއަދު މި ޤައުމުގެ ވެރިކަމަށް ގެނެސްދެއްވުމަށް
އެންމެ ބޮޑަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި ބޭފުޅާ. އެކަމަކު ކެތްނުކުރެވިގެން، ކެތްނުކުރެވިގެ ން އެ މަނިކުފާނު އެކަން
ދޫކުރައްވާފައި ވަޑައިގަތީ. ރައްޔިތުންގެ ކިބައިން މާފަށް އެދިވަޑައިގަތީ. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ވެސް ދަންނަވާލަން ޙަސަން
ސަޢީދުމެން ވެސް ރައްޔިތުންގެ ކިބައިން މާފަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ނޫނީ އިތުރަށް ރައްޔިތުންގެ ކުރިމައްޗަށް އަރައި
ވާހަކަނުދައްކަވާށޭ. އިތުރަށް ފިތުނަފަސާދަ ނޫފައްދަވާށޭ. އެހެންވީމާ، މި ތަނުގައި ހަޖަމުނުކުރެވިގެން އައިސް މިއަދު
34 ޑިސެމްބަރުގެ މުޒާހަރާ ފެނިގެން ހަޖަމުނުކުރެވިގެން، ބިރުގަނެގެން ތިމަންނާމެންގެ ސައިޒު ފެނުނީމަ، އިތުރަށް މި
ތަނުގައި ދެން ތިބި މީހުންނާ ދިމާލަށް އިނގިލިނުދިއްކުރާށޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ. ކޯޓުތައް ދޮށަށް
ޤާސިމު، އިތުރަށް އެމް.ޑީ.ޕީ މީހުން ނުދާން ގޮވާލިގޮވާލުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރަން. މި ސަރުކާރުން
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ކުރާހާ ވެސް ކަމަކީ އެ މީހުންގެ އެތިބަ ވަކި ބަޔަކު، ފައިސާ ދީފައި ތިބޭ އެކްޓިވިސްޓުންތަކެއް
ނެރިގެން މިކަހަލަ ކޯޓުތައް ކައިރިއަށް މީސްމީހުންގެ ގޭ ދޮށަށް ގޮސްގެން މީސްމީހުންނަށް ބިރުދައްކައިގެން
ވެރިކަންކުރުން. އެކަން މި އޮތީ ނިމުމަކަށް އައިއްސަ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދެނެއް މި ޤައުމުގައި ގަދަބާރަކުން މި
ކަންކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނެއް ނުދޭނަން. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި މަދަނީ ޖަމުޢިއްޔާތަކާއި އެންމެން
އެކުވެގެން މި އޮތީ މިކަން ކޮށްފަ. މިތާ ވާހަކަދެކެވެނީ އެ ދުވަހު ވެސް އެ ތަނަށް އެއްވި މީހުން ގޮވީ އަތްކަ ނޑާށޭ،
122

ބޯކަ ނޑާށޭ. އެހެންނެއްނޫން. އެއީ އޮޅުވައިލަން ބޭރު މީޑިޔާތަކަށް، ބޭރު ޤައުމުތަކަށް އޮޅުވައިލަން ދައްކާ ވާހަކަ އެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ގޮވީ ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެދުނު ކަންކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އޮންނާނެ ސަރުކާރަށް އެނގެން. އެ
ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ތަކުރާރުކޮށް މިއަދު ވެސް ގޮވަމުން މި ދަނީ. ނުކޮށްދީފި ކަމަށް ވާ ނަމަ،
ދެން މިކަމުގެ ނަތީޖާ ގޯސްވެދާނެ. އެދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެން ހިނގައިނުގަތީމަ އެކަމާ ޝުކުރުކުރަންޖެހޭނެ. މި ހުންނެވި
ރީކޯ މޫސާ މަނިކު ކިތައް ފަހަރުތޯ މީހުން މަރާށޭ ކިޔައިގެން އެމް.ޑީ.ޕީ ހަރުގެ ތެރޭގައި ހަޅޭއްލެވީ. ވީ.ޓީ.ވީ، ދި.ޓީ.ވީ
އިން، ވީ.ޓީ.ވީ، ދި.ޓީ.ވީ އިން އެ މުޒާހަރާ ލައިވްކޮށް ގެންނަން ހެދީމަ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މެންބަރެއްގެ ނަން ގަންނަންޏާ ދާއިރާއާ އެއްކޮށް ފުރިހަމަ ނަން ވިދާޅުވާންޖެހޭނެ.
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޙްލޫފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރީކޯ މޫސާ މަނިކު މީސްމީހުން މަރަން ކިތައް ފަހަރުތޯއޭ ގޮވީ.
ވީ.ޓީ.ވީ، ދި.ޓީ.ވީ އިން އެ މުޒާހަރާ ލައިވްކޮށް ގެނެސްދިނީ، މޫސާ ޖަލީލު ސޮއިކޮށްފައި މި ތަންތަން ބަންދުކުރާނަމޭ
ކިޔައިގެން ބިރުދައްކާފައި ސި ޓީ. އެކަމަކު އަނެއްކޮޅުގައި މިއޮތް ގޮވަނީ، މިއޮތް ގޮވަނީ. ހީވެދާނެ ރައްޔިތުންނަށް
އޮޅުވައިލެވޭނެ ކަމަށް. ރައްޔިތުންނަކަށް ނޯޅޭނެ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެމް.އެން.ބީ.ސީ އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ
ދުވަހެއް އަންނާނެ. އައިމާ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް މިވީ ހުރިހާ ކަމެއް ދައްކައިދޭނަމޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކޯޓުން
އެކަންކަން ވަރަށް އަވަހަށް ނިމިގެންދާނެ. އެހެން ގަދަބާރުން ތަންތަން އަތުލައިގެން، ގަދަބާރު ދައްކައިގެން ދެނެއް މި
ޤައުމުގައި ކަންކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. ބަޖެޓުގެ، ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަލިއަޅުވައިލާއިރުގައި އިނގޭތޯ ރައްޔިތުން
ފެލާލައިގެން 8 ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ އެބަނަގާ އެކި ގޮތްގޮތުން. އިންޕޯޓު ޑިއުޓީ އިން އެތައް ބައިވަރު 2.: ބިލިއަން
ރުފިޔާ އެބަ ނަގާ. މި ފައިސާ ނަގާފައި ރައްޔިތުންނަށް ހިލޭ ކޮށްދޭންޖެހޭނީ ހަމައެކަނި ބޭސްފަރުވާ އެއް ނޫން. ތަޢުލީމު
ވެސް ހިލޭ ދޭންޖެހޭނެ. އެހެނިހެން ކަންކަން ވެސް ހިލޭ ދޭންޖެހޭނެ. މިއަދު ހިލެއޭ ކިޔައިގެން މި މީހުން ދައްކާ ވާހަކަ
އަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުން އަތުން ނަގައިގެން ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަކަށް މިއަދު
މިކަންކަމެއް ނޯޅޭނެ. ރައްޔިތުން ތިބިގޮތް ވަރަށް ސާފު. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 3124ގައި މި ވެރިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަދަލުކޮށް، ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރި ތަނަވަސް ދިރިއުޅުމެއް ހޯދައިދޭނަން. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
123

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ނިންމުމުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ދާއިރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވޭ މި ވަގުތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ޢިއްޒަތްތެރި އެންމެހައި މެންބަރުން ފައިނަލް ވިސްނުން،
އެންމެ ފަހުގެ ވިސްނުން ވިސްނަންވީ ވަގުތޭ. މީގައި ހިމެނިފައި އޮތީ ކޮންކަމެއްތޯ ބަލައި، ނުހިމެނޭ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ
ގޮތުން ދެނެއް ވާހަކަ އެއް ދައްކައިގެން ކުރެވޭނެ މާ ބޮޑު ކަމެއް މިއަކު ނޯންނާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އެންމެހައި މެންބަރުން އެ ބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ ދާއިރާގެ ވާހަކަ މި ފުރުޞަތުގައި
ދައްކަމުންދާއިރުގައި އިރާދަކުރެއްވީތީ ބާރަށު ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 5 ރަށުގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ
ކަންތައްތައް ފުއްދައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ލާރި މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ފެށޭ އަހަރު ޚަރަދުކުރާނަމޭ.
އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްތައް އޮތީތީއޭ އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި މި ތިބީ. އާދެ، ހަމަ އެއާއެކު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ އެހެން އަހަރުތަކާ ޚިލާފަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނު މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ލިބޭ އާމްދަނީން ދެކޮޅުޖައްސައި ގެން އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭ ފައިސާ
އިން ރިކަރަންޓު ޚަރަދުތައް ފޫބެއްދޭނެ ގޮތަށް ޑިޒައިންކޮށް، ފަރުމާކޮށްފައި އޮތް ބަޖެޓެކޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭ މިންވަރާއި ޚަރަދުކުރެވޭ މިންވަރު ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް މި ބަޖެޓުން ފެންނަން އެބަ އޮތް. ނެގޭ
ލޯނުތަކާއި ލޯނުތައް ނަގައިގެން ކުރާނެ ކަންތައްތަކާ ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ފެންނަން އެބަ އޮތް. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ ގޮތަކަށް ބަޖެޓު މަރުޙަލާގައި ވާހަކަފުޅު
ދެއްކެވި ކަމުގައި ވީ ނަމަވެ ސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ދިމާވެފައި މި ވާ އިޤްތިޞާދީ
ކަންތައްތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަރައިގަނެވޭނީ ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ދިމާވެފައިވާ ޑޮލަރުގެ މައްސަލަ ހައްލުވެގެން.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޑޮލަރުގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އެންމެ ބޮޑު ދައުރެއް އަދާކުރެވޭނެ އެއް ބޭފުޅަކީ މި
ވަގުތު މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި އިންނެވި ބޭފުޅާ. އާދެ، މަނިކުފާނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިލައްވާނެ
މި ވަގުތު މަނިކުފާނަކީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ވެސް މުޤައްރިރު. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވީ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.އެމް.އޭގެ ދައުރު އޭގެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އަދާކުރެވިގެން ނޫނިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މި ޤައުމުގައި ޑޮލަރުގެ މައްސަލަތަކެއް ހައްލެއް ނުކުރެވޭނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ޤައުމުގައި
މަނިޓަރީ ސިޔާސަތެއް އެބަ އޮންނަންޖެހޭ. ހަރުދަނާ ސިޔާސަތެއް އެކުލަވައިލެވިގެން ތަންފީޛުކުރެވެން އެބަ ޖެހޭ. އެ
ނޫން ގޮތަކަށް މި ޤައުމުގައި ކަންތައްތައް ގޮސްގެންނެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މި ދަ ނޑިވަޅުގައި މި އަޑިގަ ނޑުން އަރަ
އެއް ނުގަނެވޭނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު އަބަދުވެސް ދަންނަވާ ވާހަކަ އެއް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ޒިންމާ އަކަށް ވާންޖެހޭނީ މި ތަނުގައި އެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކާ ދިމާލަށް އަނެއް
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ހަޅޭއްލަވައި ވަގުތުތައް ބޭކާރުކޮށްލުމެއް ނޫނޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން
ކުރިމަތީގައި ބަހުސްކުރަމުން މިދިޔަ ގިނަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙުތަކާއި އެއަށް ތާއީދުކުރެވިގެން
124

ދިޔަ ގޮތްތަކާ އެއްޗްިއސަށް ބަލާއިރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ތަންނުދޭ އެތައް ޒާތެއްގެ އިޞްލާޙުތަކެއް ބަޖެޓަށް ހުށަހެޅިގެން
ގޮއްސި. ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގިގެންދިޔަ ޙަޤީޤަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ބަޖެޓު ފާސްކުރަން ބޭނުންވާތީވެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނުގައި މަޑުމަޑުން މި ތި ބީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ އަމިއްލަ ޒާތީ މަޞްލަޙަތު ހިމެނޭ އިޞްލާޙެއް
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކަށް ހުށަ އެއް ނޭޅޭނެކަން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ހިތް އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެން
މި ބޭނުންވާ ބަދަލު އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާ އަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންނަން މި އެދޭ ހެޔޮ ބަދަލުތައް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން، 3123 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑު ހިމެނޭ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 5 ރަށަށް ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ޚަރަދުކުރާނަމޭ. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަ ގައިމުވެސް ތަމްސީލުކުރަން
އަޅުގަ ނޑު މިހުރީ އެކަން ކުރަން ވެގެންނޭ އައިސް. އެހެންނޫނަމަ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނެއް ވެސް
އަޅުގަ ނޑެއް ވެސް މިތަނަށް ނުފޮނުވާނޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އަ ޅުގަ ނޑު
ޔަޤީންކަން އަރުވަން އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 5 ރަށަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ހަމަ މި
ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު ކޮށްދޭނަމޭ. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވަގުތު ސިޔާސީ ހަލަބޮލިކަމުގެ ތެރެއަށް އަނެއްކާވެސް ވައްޓައިނުލައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓު
ފާސްކޮށް ނިންމައި ދައުލަތަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޒިންމާ އަދާކޮށް، ދައުލަތަށް ހަވާލުކުރުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ވަގުތު ކުރަންޖެހޭ ކަމެކޭ. އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލާނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަނިކުފާ ނަށް އަދިވެސް އަޅުގަ ނޑު
ހަނދުމަކޮށްދެމުން، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް މަނިކުފާނު އިންނަވައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.އެމް.އޭ
ޒިންމާދާރުކުރުވަން އެބަ ޖެހޭ. މަނިކުފާނު އެ ޒިންމާ ނަންގަވަން އެބަ ޖެހޭ. މަނިކުފާނު މި ޤައުމުގައި މަނިޓަރީ ޕޮލިސީ
ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރައްވަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މަނިކުފާނުގެ ޒިންމާ އެއްކަން
މަނިކުފާނު ހަނދުމަފުޅުބަހައްޓަން އަޅުގަ ނޑު ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الرحون الرحين. ކުރިއަށް އޮތް އަހަރަށް، 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު
ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމައްޗަށް މިއަދު ހުށަހަޅާފައިވާ ރިޕޯޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް
ދަންނަވާލާނަން. މުޅި ރިޕޯޓަށް ބަލައިލާއިރު މުޅި ރިޕޯޓުގެ ތަޞައްވަރު އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިގެންދަނީ އަޅުގަ ނޑު އެންމެ
ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގައި ވާހަކަދެއްކުމަށް ލިބޭ އެންމެ ފަހު ފުރުޞަތު ކަމަށް ވާތީ މި
ބަޖެޓަކީ ތަފާތު ގިނަ ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ އާއި އަދި ހަމަ
125

އެހެންމެ ސަރުކާރު ހިންގުމަށާއި ސަރުކާރު މުވައްޒިފުންނާ އަދި ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ބޭނުންވާ ތަފާތު
ޚިދުމަތްތަކެއް ދިނުމަށް ޓަކައި އޮންނަންޖެހޭ އަދި ފާސްކުރަންޖެހޭ އެއްޗަކަށް ވާތީ، އެކަން އަޅުގަ ނޑު
ހަނދާންނައްތައެއްނުލަން. އާދެ، ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ބަޖެޓު ރިޕޯޓަކުން
ފެނިގެންނުދޭ މި ހިނގާ 3122 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ކުރުމަށް ނިންމަވާފައިވާ ކަންތައްތައް، ބަޖެޓުގައި
ކަ ނޑައެޅިގެން ކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ނުކުރެވި، ނޫނީ އިތުރަށް ދެން ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުތަކުގައި އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް،
އެ ޕްރޮގްރާމުތައް ކުރިއަށް ދާނެ ގޮތެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ފެންނާކަށް ނެތް. އެހެން ކަމުން އެއީ ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސާފުވެގެންދާންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އަދި ހަމަ އެހެންމެ އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބަޖެޓުގެ ރެކޮމެންޑޭޝަންގެ ނަންބަރު 8ގައި އެބަ ވޭ، ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގައި އެބަވޭ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް.
ބަޖެޓުގައި ފުރަތަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުނުއިރު އެ ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ އިތުރަށް ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް. ވަރަށް
ގިނަ ރަށްރަށުގައި ބަނދަރުހެދުމާއި ނަރުދަމާހެދުމާއި ބޯފެނުގެ ޕްރޮގްރާމުތަކާއި އަދިވެސް ޕްރީސްކޫލު އެޅުމާ މިކަހަލަ
ބައިވަރު ޕްރޮގްރާމުތަކެއް އެބަ އޮތް. ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އިން ގިނަ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް ގިނަ ރަށްރަށް ކަ ނޑައެޅުއްވިއިރުގައި
ކޮންއުސޫލަކުން، ކޮންގޮތަކުންތޯ އެ އިތުރުކުރެވުނު ރަށްރަށުގައި ނޫނީ އިތުރުކުރެވުނު ޕްރޮގްރާމުތައް ބަޖެޓު ރިޕޯޓުގައި
ހިމަނުއްވާފައި އެ ވަނީ. ދެން އަނެއް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން
އުއްމީދުކުރާ، އެންމެން ހިތްހަމަޖެހޭ އަދި އެކަމަކަށް އެންމެން ތާއީދުކުރާ އެއް ކަމަކީ މި އަންނަ އަހަރު، 3123 ވަނަ
އަހަރުން ފެށިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހާ ރައްޔިތުންނަށް ޔުނިވާސަލް ރަނގަޅު ހެލްތު އިންޝުއަރެންސެއް ނޫނިއްޔާ
ޞިއްޙީ ގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުބަރަދު ހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި މުހިންމު ނިޒާމެއް ތަޢާރުފުވެގެން ދާތީ. އޭގެ ފައިދާތައް
ލިބެމުން ދާތީ. އެކަމަށް ޓަކައި އިންޝުއަރެންސް ސްކީމުގައި ނޫނީ އިންޝުއަރެންސް ޚިދުމަތެއް މުޅި ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ތަޢާރުފުކުރުމުން އެ ނިމުނީކީ ނޫން. އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭ ޚިދުމަތް ހޯދާ
ތަންތަނުން އެ ލިބޭ ޚިދުމަތްތަކަކީ ނޫނީ ލިބެން ހުންނަ ޚިދުމަތްތަކަކީ އެކަށީގެންވާ ފެންވަރު ރަނގަޅު، އަދި މިހާރު
ލިބެންހުރި ޚިދުމަތްތަކަށް ވުރެ ފަސޭހަގޮތެއްގައި ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގައި ލިބެންޖެހޭ ޚިދުމަތަކަށް ބަލަންޖެހޭ. ވަރަށް
ގިނަ، ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުއްމީދުކުރާ ފެންވަރަކަށް ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަކަށް އަދި ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ނިޒާމެއް ތަޢާރުފުކުރި ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް އައި.ޖީ.އެމް.އެޗާއި
ރާއްޖޭގެ އެތަން މި ތަނުގައި ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭން ހުރި ތަންތަނަށް މިހާރަށްވުރެ ރަނގަޅު ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް ހަމަ
ޔަޤީނުން ވެސް އަންނަންޖެހޭކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ޤަބޫލުކުރާ ކަމެއް. ޞިއްޙީ ދާއިރާ އަށް
ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަދި އެކަން ނުވާ ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ އިތުރު ބަޖެޓު ހޯދައިގެން ނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭ މިކަން ރަނގަޅަށް ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ އެކަން ކުރަން. އާދެ،
ދެން އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާ އަށް ބަލައިލާއިރު ހޮޅުދޫ. ހޮޅުދޫގެ ބަނދަރުހެދުމާއި ނަރުދަމާނިޒާމުގެ އަދި ބޯފެނުގެ
126

މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި މިއަހަރު ތެރޭގައި ކުރުމަށް ޓަކައި ވަނީ އެކި ފަހަރު މަތީން އިޢުލާނުކުރެވި، އަދި ހަމަ ވަކި
ފަރާތްތަކެއް ވެސް ހޯދިގެން އެ މަސައްކަތްތައް އެ ޕްރޮގްރާމުތައް ފެށުމުގެ މަގުމަތީގަ. ވަރަށް ކައިރީގައި އުޅެނީ. އަދި
ހަމަ އެހެންމެ ވެލިދޫގެ ބަނދަރުހެދުމާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމާ އޭގެ އިތުރަށް ބޯފެނުގެ ނިޒާމު ރަށުގައި ޤާއިމުކުރުމަށް
ޓަކައި ވެސް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުން ދާކަން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ. އެހެންކަމުން މި ޕްރޮގްރާމުތަކަށް މި
އަންނަ އަހަރު، ކުރިއަށް އޮތް 3123 ވެސް ހިނގަމުންދާންޖެހޭނެ ކަމަށާއި މި އަހަރު އަދި މިހާރު ފެށުމަށްފަހުގައި ބާކީ
އޮތް ބައި ދެން އަންނަ އަހަރު ކުރިއަށް ދާންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އަދި ހަމަ އެހެންމެ ކުޑަ ރަށެއް
ކަމުގައި ވިޔަސް އަބަދުވެސް ފާހަގަކުރަން، ފޮއްދޫ އަކީ ވަރަށް ލަފާފުރަން ދަތި، އަދި އެ ރަށުގައި އަޅާފައި އޮތް
ފާލަމަކީ ހަލާކުވެގެން ގޮސް އޭގެ މަތިން މީހުންނަށް ލަފާފުރަން، އަރާފައިބަން ދަތި، ފާލަމަކަށް ވެފައި، އެ ރަށުގައި
ކިޔަވާކުދިންނަށް ކައިރި ރަށްރަށަށް ދިއުމަށް ޓަކައި ފެރީގެ ނިޒާމެއް ނޫނިއްޔާ އެހެން ރަށަކަށް ދިއުމަށް ޓަކައި
ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އެލަވަންސެއް އެ ކުދިންނަށް އެ ކުދިންގެ ބަލަދުވެރިންނަށް، މައިބަފައިންނަށް ލިބޭނެ ގޮތް ވުމަކީ
އެއީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް 51 ކުދިން ތިބި ސްކޫލެއް ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް ކައިރި ހުރި ތަންތަނަށް ގޮސްގެން އެ
ތަޢުލީމު ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބެންޖެހޭނެ. ޙަޤީޤަތަކީ، އެ ރަށުގެ އާބާދީ ކުޑަވެގެން ދަނީ ގިނަ މީހުން ނޫޅެނީ، އެ
ރަށުގައި އެ ވަސީލަތްތައް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ރަށުގައި ރައްޔިތުންނަށް ލިބެން ނެތީމަ. އެހެންކަމުން
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ރަށްރަށުގައި މީހުން އެއް ތަނުން އަނެއް ތަނަށް ދިޔުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ރަށުގައި މީހުން ތިބޭ
ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ އެ ޚިދުމަތްތައް ލިބޭނެ ފަސޭހަ ރަނގަޅު އުސޫލުތަކެއް ޤާއިމުކުރަން ވެސް އެބަ ޖެހޭ. އެހެންކަމުން
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ފޮއްދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައިވާ، ތަޢުލީމު ހޯދުމަށް ޓަކައި ދިމާވެފައި މިވާ މައްސަލަ
ހައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ހައްލެއް އަންނަމުންދާނެ ކަމަށް. އަދި ހަމަ
އެހެންމެ ސަރުކާރުގެ އެ ދާއިރާ އިން ވިސްނަމުން ގެންދާނެ ކަމަށް.
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ސަލީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الرحون الرحين. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ލިބިފައި އޮތް ވަގުތުކޮޅަކީ ވަރަށް
ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް. އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު ކަމެއް ކުށްވެރިކުރަން ބޭނުން. މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި
ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ކުރި މަސައްކަތާ މެދުގައި ސުވާލުއުފެދޭ ގޮތަށް، އެ ކޮމިޓީގައި
މަސައްކަތްކުރެއްވި އިޚްލާޞްތެރި މެންބަރުން ބަދުނާމުވާ ގޮތަށް، އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ރިޔާސަތު އާދެ، ޤާސިމު
އިބްރާހީމު، މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބަދުނާމުވާ ގޮތަށް ވާހަކަފުޅުދައްކައިފި. އެކަން އަޅުގަ ނޑު
ހަރުއަޑުން ކުށްވެރިކުރަން. ރިޔާސަތުން ވެސް، ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ރައްޔިތުންނާއި ޤައުމަށް ވިސްނައިގެ ން މަސައްކަތްކުރިކަމުގެ ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަން އަޅުގަ ނޑު
127

ރައްޔިތުންނަށް އަރުވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ބަޖެޓު ފާސްކުރުމުގެ ފިތަށް ފިތާލަން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ދާއިރުގައި މި މަޖިލީހާ ސުވާލުކުރަން އަޅުގަ ނޑު ބޭނުން އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ކިހާ ދުވަހެއް ވަންދެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބޭނީ އުއްމީދެއްގަ. ކުޅުދުއްފުށީ ދާއިރާގެ، ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު ފާހަގަކުރެއްވި އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ ބަޖެޓެކޭ. 4 އަހަރު ވަންދެން ވެސް
އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ ބަޖެޓެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަދައްކާ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބެނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން، ނިކަން ވިސްނާވަޑައިގެން ބައްލަވާ. އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ ބަޖެޓުތަކެއް. ދިވެހި ސަރުކާރާއި މި
ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ހަވާލުކޮށްފިން އެތައް ބިލިޔަން ރުފިޔާ އެއް، އިނގޭތޯ. 23 ބިލިޔަނުން އެންމެ ފަހުން ގޮސް
މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކުރަން އިނގިލިޖައްސަން ދަތުރު މިހާރު މި ކުރަނީ 28 ވަރަކަށް ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކާ
ދިމާލަށް. މި ބަޖެޓުތައް މިހާ ހިސާބަށް ދިންއިރުގައި ވެސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނޭ، މި
ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ ތިބެގެން ސަރުކާރު ދިފާޢުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ކިތަންމެ ފޮނި ވާހަކަ އެއް ދެއްކިޔަސް 71 ބަނދަރު 41111 ،31 ނަރުދަމާ،
މިވެނި ކަމެއް، އެވެނި ކަމެއް ވިދާޅުވި ކަމަށް ވިޔަސް ވެސް ރާއްޖޭގެ ކޮންދިމާލަކުން، ކޮންތަނަކުންތޯ އެ މަންޒަރު އެ
ކުލަ ފެންނަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނުފެނޭ. ބަޖެޓުން މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ޚަރަދުކުރުމަށް ޓަކައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދިނުމަށް ޓަކައި މި ދޭ ފައިސާ އަށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ވެގެންދާ ގޮތެއް
މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އަރިހުން ހަމަ އާދޭހާ އެކު ވިސްނުމަށް ދަންނަވަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިއްމު ނުކުތާ އެއް އެބަ
އޮތް. މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެއަށް އިޞްލާޙުތައް ވެސް އެހެރީ ހުށަހަޅުއްވާފަ. އެ ދިމާލަށް
ދަތުރުކުރައްވާފައި އެހެރީ. އެ މަނިކުފާނުގެ ހިތްޕުޅުގައި، އެ މަނިކުފާނުގެ އިޤްތިޞާދީ ތަޖުރިބާގައި މި ޤައުމަށް ވެދާނެ
ގޮތެއްގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވައި އެހެރީ ވަރަށް މުހިއްމު އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހަޅުއްވާފަ. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވިސްނާވަޑައިގެން ބައްލަވާ. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅުކުރާށޭ ކިޔާފައި، ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله ވިދާޅުވީ މި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތަކީ ކުންފުނިތައް، ޚާއްޞަކޮށް ގެއްލުންވާ ކުންފުނިތައް
ޕްރައިވެޓައިޒްކޮށްގެން އެ ކުންފުނިތައް އަލުން ކޮޅަށްޖަހައި ސަރުކާރަށް އިތުރު އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތެއް ހެދުމޭ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކިހާ ބޮޑު އޮޅުވައިލުމެއްތޯ. މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް، މި ޤައުމުގައި ތިބި ވިޔަފާރިވެރިންނަށް
މި ޤައުމުގައި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ތިބި
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭނެ، މި ޤައުމުގައި ފާއިދާ ލިބެން، ރައްޔިތުންނަށް
ޚަރަދުކުރަން ފައިދާ ލިބެން ސަރުކާރަށް ފައިދާ ލިބެން އޮތް ކުންފުންޏެއް ވިއްޔާކަން މި ވިއްކާލީ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ފެން ކުންފުނި ވިއްކާލީ. އިންތިހާ އަށް ފައިދާ ލިބޭ ކުންފުންޏެއް. ދިރާގު ވިއްލާކީ. 2 އަހަރު ދުވަހުގެ
128

ތެރޭގައި ދިރާގު ވިއްކާލީމަ، ސަރުކާރަށް ލިބުނު ލާރި ކޭބަލް އެންޑް ވަޔަލެސް އިން ނަގައިގެން އެތިބަ ބަޗަނީ. ހަމަ އެ
ގޮތަށް އެއަރޕޯޓު. އެއަރޕޯޓު ދިންތާ 2 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޖީ.އެމް.އާރުން ސަރުކާރަށް ދެއްކި ލާރި އެހެރަ
ހަމަކުރީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެހެންވީމަ މި ދައްކާ ވާހަކަ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިޚްލާޞްތެރިކަމާ މެދުގައި
ސުވާލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ކޮބައިތޯ މި ދައްކާ ވާހަކައިގެ އޮތް އިޚްލާޞްތެރިކަމަކީ. ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވައިލަން މި
ވިދާޅުވަނީ. ގެއްލުންވާ ކުންފުނިތަކޭ ތިމަންނަމެން ޕީ.ޕީ.ޕީގެ ދަށުން ދޫކުރަނީ. އެހެނެއްނޫނެއްނޫންތޯ މި ހަދަނީ. ފައިދާ
އެއް ވަންޏާ ބަޔަކު ގަންނަން ތިބިއްޔާ ތިބިހާ ކުންފުންޏެއް މި ވިއްކާލަނީ. މިހާރު އަނެއްކާ އިންތިހާ އަށް ފައިދާ ލިބޭ
ކުންފުނިތައް ވިއްކާލައިފި. ޕޯޓްސް، ވައިގެ ބަނދަރު ވިއްކާލުމަށްފަހުގައި ކަ ނޑުމަގުން މުދާ އެތެރެކުރުމާއި މި ކަންކަން
ހިނގާ މަރުކަޒީ ކުންފުނި ވިއްކާލައިފި. މިއޮތީ ބަޖެޓުގައި ފެންނަން. ކިހާ ހިތާމަހުރި ކަމެއްތޯ. މިކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވިސްނަންޖެހޭ. ދެން އަނެއްކާ މީގައި އޮތް އަނެއް ހިތާމައަކީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނޭ، މީގައި އޮތް ހިތާމަ އަކީ މި ކޮންމެ ކުންފުންޏެއް އިނގޭތޯ، ސްޓެލްކޯ އާއި ޕޯޓްސް
އޮތޯރިޓީ އާއި އެހެންގޮސް ހުޅުމާލޭގައި ހައުސިން ފައިނޭންސް ކޯޕަރޭޝަން ހަދާފައި މި އޮތް ކުންފުންޏަކާ މިހުރިހާ
ތަނެއް ވިއްކާލާއިރު މިއިން އެއްވެސް ކަމެއްގައި ދެ ފުށެއް ނުފެނޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ސުވާލުކުރަން
އެބަ ޖެހޭ ޑިމޮކްރަސީ ގެނައުމަށް މަގުމައްޗަށް ނިކުމެ، ޑިމޮކްރަސީ ގެނައުމަށް ރާއްޖެ އިން ބޭރުގެ އެތައް ތަނެއްގައި
ވަކާލާތުކުރި ބޭފުޅުން މިއަދު ވެރިކަމަށް ވަޑައިގެން ޑިމޮކްރަސީ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޑިމޮކްރަސީގައި އެ އެޅުއްވި ބިންގާ
މަތީގައި ކޮން ގާގަ ނޑެއްތޯ ބާއްވަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއްވެސް ކަމެއް...
ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށާއި ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރަށް އަޅުގަ ނޑު ފަށްފަށުން
ޝުކުރުދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓުގައި ތިމަރަފުށީގެ ބިން ހިއްކުމަށް 81 މިލިއަން ރުފިޔާ
ކަ ނޑައަޅާފައި ވުމާއި ތ. އަތޮޅު ގުރައިދޫގެ އެއްގަމު ވާޓަރާއި ނެރުގެ މަސައްކަތްތައް ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް ދެއްވާފައިވާ
ޔަޤީންކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ފަށްފަށުން ޝުކުރުދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން، އެކި ދާއިރާތަކަށް
ލިބެންޖެހޭ އަދަދުތަކާއި އެއްޗެހިތައް ނުލިބިގެން ޝަކުވާކުރާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި ތިމަރަފުށީ ބިން ހިއްކުމަށް 81 މިލިއަން
ރުފިޔާ ކަ ނޑައަޅާފައި ވުމީ، ހަމަކަށަވަރުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އުފާވާނެ ކަމެއް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ.
129

ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑު ގޮވައިލަނީ، ސަރުކާރަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވައިލަނީ އެއަރޕޯޓު އެޅުމުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ވީހާވެސް އަވަހަކަށް
ފައިޓަވައިދެއް ވާށޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުޅި ފްލޯގެ ރޫހަށް ބަލާއިރުގައި މުޅި ފްލޯގައި ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދަނީ
ޕަރައިވެޓައިޒޭޝަން ޕޮލިސީ އާއި ބައެއް ރެކޮމެންޑޭޝަންތައް ހުށަހަލާފައި ހުރީމާ، އެ އަށް ޢަމަލުނުކުރާ ވާހަކަ.
އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރަނީ ކުރީގެ ސަރުކާރުން 3117 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެބަ އޮތް
ރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރި ބަނދަރު ވިއްކާލުމާއި ހުޅުމާލޭގެ ދެވަނަ ފޭސް އަމިއްލަ ބަޔަކަށް ވިއްކާލުމާއި އިހަވަންދިއްޕޮޅު
އިންޓަރނޭޝަނަލް ޓްރާންސިޓު ކޮންޓެއިނަރ ހަބަކަށް ހެދުމަށް ވިއްކާލުމާއި ގުޅީފަޅު ވިއްކާލުމާއި އައިލެންޑު
އޭވިއޭޝަން ވިއްކާލުމަށް ނިންމައި 3117 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ އާމްދަނީ ލާފަ. ވެގެން އުޅޭ
މައްސަލަ އަކީ މިހެން މި ބޭފުޅުން ޕްލޭނުތައް ކޮށްފައި ވަނިކޮށް، ސަރުކާރު ބަދަލުވީ. މި ބޭފުޅުން އުއްމީދުނުކުރާ
ބަޔަކު ސަރުކާރަށް އައީ. މަގުމަތިން ޖަހައިގެން ސަރުކާރަކަށް އައީމާ ގަބޫލުނުކުރެވިގެން އުޅެނީ. އަޅުގަ ނޑަށް
ލަފާކުރެވޭ ގޮތުގައި މި ސަރުކާރު 3124 ވަނަ އަހަރު ވެސް އަންނާނެ. 3129ގައި ވެސް އަންނާނެ. ދެން އަޅުގަ ނޑު
އެކަމަކު ވެސް ސަރުކާރުން ކުރާ ކަންތައްތަކުގައި ފާޑުކިޔުމުގައި ދެމިތިބޭނަން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ދުނިޔެ އުމުރަށް ދަރަނި ނަގައިގެން އަރަލުން އަރަ އަޅައިގެން
ފުއްދައިނުދެވޭނެ. ދަރަނިން ދަރަނި ދައްކާ އުސޫލެއް ވެސް ނޯންނާނެ. ތިމާމެންގެ ދޯހަޅި ކަމެއް، ތިމާމެންގެ ބޮލެއް،
ސިކުނޑި އެއް، ބުއްދި އެއް ނެތީމާ، ސަރުކާރު ހިންގާނެ ފައިސާ ނޫނިއްޔާ ރައްޔިތުންނަށް ދޭނެ ޚިދުމަތްތަކަށް ފައިސާ
ހޯދާނެ ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކުރަން، ހަރުދަނާކުރަން ނޭނގުނީ. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ އަތުން ޓެކްސް
ނައިގެން، ރައްޔިތުންގެ އަތުން ފައިސާ ހޯދައިގެން ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ އާއި ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީ އާއި
ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމުގެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރީ. މިއަދުގެ ސަރުކާރުގައި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތެއް އޮވެ،
އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުގައި ދޯހަޅިކަމެއް ނެތި، ވަރުގަދަ ސިޔާސަތެއް އޮތީމަ. އެކަމަކާ ހަސަދަވެރިވާކަށް ނުޖެހޭނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންވީ ކަމަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދޭން ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތަކާއި ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކޮށްދޭންވީ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރާއްޖޭގައި 2:1 ކޯޓު ބާއްވައިގެން، މި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަކަށް ނާރާނެ. މި
ރާއްޖޭގަ އި 2:1 ޝަރްޢީކޯޓުގެ ބަދަލުގައި މި ރާއްޖޭގައި 71 ކޯޓު ބާއްވައިގެން މި ރާއްޖޭގައި ޝަރްޢީ ނިޒާމު
ގާއިމުކުރެވޭނެ. މި ރާއްޖޭގައި 79 ކުޑަ ރަށް ބާއްވައިގެން މި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ވަރުގަދަ އެއް ނުކުރެވޭނެ. ބޮޑެތި
އިޤްތިޞާދުތަކުން، ބޮޑެތި ރަށްރަށުން ލިބޭ ފައިސާ އިން މި ކުރަން ޖެހޭ ކަމަކީ، ކުދި ރަށްރަށަށް ގެންގޮސް
އަޅަންޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ބަލަންޖެހޭ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުވާ ވަރަކަށް ޚަރަދުކުރެވޭނެ މަގު
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެގެން އުޅޭ އެންމެ ބޮޑު
އެއް މައްސަލަ އަކީ މި ރާއްޖޭގެ ބޭރު ފައިސާގެ މައްސަލަ. އަޅުގަ ނޑު މިހާރުވެސް މި މަޖިލީހަށް ވަނީ ބިލެއް
130

ހުށަހަޅާފަ. އެމް.އެމް.އޭގެ ޤާނޫނަށް އަޅުގަ ނޑު ވަނީ އިޞްލާޙެއް ގެންނަން ހުށަހަޅާފަ. އޭގައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާފައިވާނެ، މިޤައުމުގެ އުފެއްދުންތަކާއި ޚިދުމަތްތަކާއި ވަސީލަތްތައް ވިއްކައިގެން ލިބޭ ފައިސާ މި ޤައުމަށް
ވައްދާފައި މެނުވީ މި ޤައުމުން ބޭރުކުރެވިގެންނުވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ތަކުރާރުކުރަމުން މި ދަންނަވަނީ.
މިޤައުމަށް ހަތަރު ބިލިއަނާއި ފަސް ބިލިއަން ޑޮލަރާ ދޭތެރޭ މި ޤައުމަށް ވަންނަ ކަމަށް ނިއުޔޯކުގެ
ޓްރާންސެކްޝަންތަކުން ރަނގަޅަށް ހަމަ އެބަހުރި ސާބިތުވާން. މި ފައިސާ، މި ޑޮލަރު މި ޤައުމަށް ވައްދާ ނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެގެން އުޅޭ ފައިސާގެ މައްސަލަ ހައްލުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން، އެމް.އެމް.އޭގެ
ކްރޫޑެންޝަލް ރެގިއުލޭޝަންތަކާއި އެމް.އެމް.އޭގެ ޤާނޫނަށް މިއަށް ވުރެ ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅެއް އަޅަން. އަޅުގަ ނޑުމެން
ޤައުމަށް ވަންނަ އެއްޗަކާއި ލިބޭ އެއްޗަކާއި ހިފެހެއްޓޭ މިންގަ ނޑެއް ބެލޭނެ ޤާނޫނީ ވަރުގަދަ އެކައުންޓިން ނިޒާމެއް
އޮވެގެން ނޫން ވިއްޔަކާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިޔަށް ނުދެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް
ކެޕިޓަލް ކޮންޓްރޯލް ޤާނޫނެއް މި ޤައުމުގައި އުފައްދަން. ކެޕިޓަލް ކޮންޓްރޯލް ޤާނޫނު އުފެއްދުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެން
މި މަޖިލީހަށް ލާފައިވާ، އެމް.އެމް.އޭގެ ޤާނޫނަށް ލާފައިވާ އިޞްލާޙު ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ވަގުތީ ގޮތުން ނަމަވެސް
ފާސްކޮށް، އަޅުގަ ނޑުމެން އެއަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށަން އެބަ ޖެހޭ. އޭގެތެރެއިން އެބިލުގައި އިޞްލާޙުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ވާނެ މަގެއް ހޯދާފަ. މި ޤައުމަށް ލިބޭ ފައިސާ މި ޤައުމަށް އެތެރެކޮށް، މި ޤައުމުން ބޭރުކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް އޭގައި
ގާއިމުކުރެވޭނެ ސިޔާސަތެއް އޭގައި ކަ ނޑައަޅާފައި ވާނެ. ވީމާ އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަނީ އެމް.އެމް.އޭގެ މިހާރު މިގެންގުޅޭ
މާލީ ސިޔާސަތު ހަރުދަނާކުރަން. އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިޔެއް ނުވޭ ސަރުކާރާއި އަދި އެމް.އެމް.އޭއާ ނޫނީ ދައުލަތާ ދޭތެރޭގައި
ބޮޑު ވިޔަފާރީގެ ކޮމްޕެޓިޝަނެއް އޮވެގެން، މި ރާއްޖޭގައި މި އޮތް މައްސަލަތައް ހައްލުވާނެހެނެއް. އަޅުގަ ނޑު ކުރީ
ދުވަހު ވެސް އެ ވާހަކަ ދެއްކިން. އެމް.އެމް.އޭ ވެސް ވިޔަފާރިކުރަނީ، ސަރުކާރުވެސް ވިޔަފާރިކުރަނީ. އަޅުގަ ނޑަކަށް
ހިޔެއް ނުވޭ މިކަން މި ގޮތަކަށް ގެންގޮސްގެން މި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ހަމަޔަކަށް އެޅޭނެހެނެއް. މިހާރު ވެސް
މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އެމް.އެމް.އޭގައި އެބަ އޮތް ކަ ނޑައަޅާފައި ރިކޮމެންޑޭޝަނެއް ދީފައި އެބަ އޮތް. ނޫނިއްޔާ
އެ ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ ތިމަންނަމެން ސަރުކާރުގެ ބަދަލުގައި ސަރުކާރަށް ފައިސާ ލެންޑުކޮށްދިނުމުގެ ބަދަލުގައި
ތިމަންނަމެން އަމިއްލަ ވިޔަފާރިއޭ ކުރާނީ. ރައްޔިތުންނަކަށް ނޭނގޭނެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. ފަރެސްމާތޮޑާ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު.
ފަރެސް މާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
131

.` الحمد هل الصالة والسالم على رسول هلا އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ފަށާނީ މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަކާ ބެހޭ ގޮތުން މަޑަވެލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވިދާޅުވި އެއްޗަކާ ގުޅިގެން. އެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވީ، މިހާރު ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙުގައި
އެއްވެސް އައިޓަމަކަށް ނުހިމެނޭ ގޮތަށް ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރި 2.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ އޭގައި މި އައިޓަމުގައި މި އިނީ
އެކިއެކި ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން މީސްމީހުންނަށް ދިނުމަށް ޓަކައި ކަ ނޑައެޅިފައި އޮތް އެހީ. މިގޮތަށް ލިޔުއްވާފައި
ހިމަނާފައި އޮތް 2.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ އުނިކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙަކާ ގުޅިގެން ވިދާޅުވީ ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު
ވާހަކަތަކެއް. އަތޮޅު ކައުންސިލުތަކާއި ރަށު ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ޕްރީސްކޫލް ހިންގުމަށް ޓަކައި ކަ ނޑައެޅިފައި
ހުރި ބަޖެޓު ބަރާބަރަށް ހިމެނިފައި އެބަ އޮތް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ދިމާވެގެން އުޅޭ
މައްސަލަ އަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިހިނެއް ހައްލުކުރެވޭނެ ކަމެއްތޯ މިއަދު ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މިއަދު ބަޖެޓުން 831 މިލިއަން ރުފިޔާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ހެލްތް އިންޝުއަރެންސަށް ކަ ނޑައެޅުމަށްފަހުގައި ދެން މި
އަންގަނީ ހަމައެކަނި ހެލްތު އިންޝުއަރެންސްގެ ދަށުން ޞިއްޙީ ފަރުވާ ލިބޭނީ މާލޭގައި ހުރި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗާއި
އޭ.ޑީ.ކޭއާ ސަރުކާރުގެ ތަންތަނުން އެކަންޏޭ. ކިހިނެއްތޯ އެގޮތަށް އެކަން ކުރެވެނީ ރާއްޖޭގައި ސްޕެޝަލިސްޓުންނެއް
ނެތް މި ދެންނެވި ހޮސްޕިޓަލުތަކުގަ އެއް. އެކަންތައްތައް އޮތީ ރާއްޖޭގެ ސްޕެޝަލިސްޓުން ތިބީ ރާއްޖޭގައި ހުރި
ޕްރައިވެޓު ކްލިނިކުތަކުގަ. ދެން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ޚިދުމަތް، ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ރަނގަޅު ގޮތުގައި ހޯދޭނީ
ކިހިނެއްތޯ ދެން ވިސްނާވަޑައިގެން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ އެހެންމެ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު
ހަލަބޮލިކަމެއްގެ ތެރޭގައި ދީނީ ޚިޔާލުތަފާތުވުން ތެރޭގައި އުޅޭ ވަގުތެއްގައި މި ޤައުމުގައި އިސްލާމްދީން ނޫން ދީނަކަށް
ގޮވާލި މީހަކު އިސްލާމްދީން އިސްލާމީ ޤައުމެއް ތަމްސީލުކުރުމަށް ޓަކައި ތުރުކީ އަށް ފޮނުވާފައި އެ ހުރީ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މި ދެންނެވީ ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރ ވެލެޒިނީގެ ވާހަކަ. އޭނާ އަކީ އިހަށް ދުވަހު މި
ޑިސެމްބަރ މަހުގެ 21 ވަނަ ދުވަހު މި ޤައުމުގައި ދީނީ މިނިވަންކަމަށް ގޮވާލައި ނުކުތް މީހުންގެ ތެރެއިން އެކެއް.
ކަ ނޑައެޅިގެން އިސްލާމްދީނާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރާ މީހެއް. މީނަ މި ފޮނުވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސްލާމީ ދައުލަތް
ތަމްސީލުކުރުމަށް ޓަކައި ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާ ޚަރަދުކޮށް ގެން އިސްލާމީ ޤައުމަކަށް. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަންޖެހޭ ކަމަކީ. މީ ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ދިރާގު ވިއްކި ވާހަކަ. ދިރާގު ވިއްކާލީ 625 މިލިއަން ރުފިޔާ އަށް. ދިރާގުން އެންމެ
އަހަރެއްގެ ފައިދާ އަށް މިހާރު އެ މީހުން އެ ނަގަނީ 625 މިލިއަން ރުފިޔާ. 3121 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ދައުލަތަށް
616 މިލިއަން ރުފިޔާ ދެއްކި ކުންފުނިން، މިއަދު 3123 ވަނަ އަހަރަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ލިބެނީ 3:6 މިލިއަން
ރުފިޔާ. މިއީ 321 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތަފާތެއް. ހަމައެކަނި މި ތަފާތަށް ބެލިޔަސް 3 އަހަރާއި 5 މަސް ދުވަހުގެ
ތެރޭގައި އިންވެސްޓްމަންޓު ދިރާގަށް އެބަ ހޯދައިދޭ. މިދެންނެވީ ދިވެހިންގެ ލޭ ބުއިމަށް ޓަކައި ކޭބަލް އެންޑް ވަޔަލެސް
132

ކުރިން ކުރި މަސައްކަތް މިއަދު ކުރުމަށް ޓަކައި އަނެއްކާ އިނގިރޭސިވިލާތަށް މި އޮތީ ފުރުޞަތުދީފައޭ. މިއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އިވެނީ 2 ބިލިއަން ރުފިޔާ
މާލޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު ކުއްޔަށް ދިނުމުން އަޕްފްރޮންޓުކޮށް ލިބުނު ވާހަކަ. ދިވެހި ޤައުމުގެ އިސްތަޤުލާލު
ގަނެލުމަށް ޓަކައި އެހެން ޤައުމަކުން 211 ބިލިއަން ޑޮލަރު ވެސް ދީފާނެ. އެއީ ދިވެހި ޤައުމުގެ އިސްތިޤުލާލް އޮތް
ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ. އެ މީހުންނަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭ އެއީ ކޮން ބައެއްކަން މި ތިބީ. ކިހިނެއްކަން މިޤައުމުގެ
އިސްތިޤްލާލާ ކުޅެލެވޭނީ. ކިހިނެއްކަން މި ޤައުމަށް ވެރިވެވޭނީ. މިއީ އެނގޭ އެއްޗެއް. ދެން މިހާރު ހުށަހެޅިފައި ވާ
ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރުގައި މި އޮތީ ދިވެހި ދައުލަތުގެ އެންމެ މުހިއްމު އެހެން މުއައްސާސްތައް ކަމަށްވާ ޕޯޓާއި ހުޅުމާލެ
އާއި ސްޓެލްކޯ އާއި އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަނާ ދެން އިންފްލައިޓު ކޭޓަރިންއާ ވިއްކާލުމަށް ޓަކައި ހުށަހަޅާފަ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 362 ވަނަ މާއްދާގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އޮތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ތަނެއް ބޭރު
ބަޔަކަށް މިލްކުނުކޮށްދެވޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް މި ތަންތަނުގެ ހިއްސާ ވިއްކާލުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބައެއް
ތަންތަނުގެ މިލްކުވެރިކަން ބޭރު ބަޔަކަށް އެބަ ލިބޭ. މިއީ ކުރެވިދާނެ ކަމެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި
މިހާރުވެސް އުފައްދަންޖެހޭ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަކީ ޤައުމު ދެކެ ލޯބިވާ ބޭފުޅެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިސްލާމްދީނަށް ވެސް ވަރަށް ލޯބި ކުރާ ބޭފުޅެއްކަން އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް އެ މަނިކުފާނު އެ ވިދާޅުވީ، އެ މަނިކުފާނަށް ވިދާޅުވެވޭނެ ވަރަށް އެއް ކަންމަތީގެ ފިހާރަ
އަށް ދަރާފައި އޮތީމަ، އެކި ފިހާރަ އިން ދަރަނި ނުދިނީމަ އަނެއް ކަންމަތީ ފިހާރަ އަށް ގޮސް ދަރަނި ނަގާ ވާހަކަ އެ
މަނިކުފާނު ވިދާޅުވި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވީޓީވީގައި ވިދާޅުވި. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމު އޮތީ އެ ޙާލަތުގަ.
އަވައްޓެރި އިންޑިޔާއިން ލޯނު ނަގާ ނަގައި ދެކޮޅުނުޖެހުނީމަ މިހާރު ސްރީލަންކާ އިން ލޯނު ނަގަންފެށީ. 8%
އިންޓްރެސްޓުގަ. މި ދެންނެވީ ކޮމާޝަލް އިންޓްރެސްޓުގައި މިހާރު ލޯނު މި ނަގަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހިރަ
ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންތައްތަކާ ވާހަކަދައްކައި މި ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ ސަމާލުކަމަށް
ގެނެސް، އަދި މި މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް ވެސް ގެންނަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. މިކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން
ވާހަކަ ނުދައްކާ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު ދާ މިސްރާބެއް ނޭނގޭނެ. ހަމަ އެހެންމެ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުހިއްމު މުއައްސަސާތައް ނޫނީ މުހިއްމު ތަންތަން ޕްރަވައިޓައިޒްކޮށް ވިއްކާލާއިރު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
އެ ހިއްސާ ގަނެވޭވަރަށް ފައިސާ ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު އެބަ އޮތް ފެންނަން. ދިރާގުގައި އޮތް ހިއްސާ
ވިއްކާލުމަށް ޓަކައި ހުޅުވާލިއިރު އެ ހިއްސާގެ ތެރެއިން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ގަނެވުނީ އެންމެ 26% ހިއްސާ. އެއީ
ކީއްވެތޯ؟ ރައްޔިތުން އަތުގައި ފައިސާ ނެތީމަ. ރައްޔިތުން އަތުގައި މިއަދު ނެތް ފައިސާ އެއް. ރައްޔިތުންގެ އަތުގައި
ނެތް މިއަދު ރަނގަޅަށް ދިރިއުޅުން ހަމަޖެއްސޭ ވަރަށް ފައިސާ އެއް. ބައެއްގެ އަތުގައި އެބަ ހުރި. އެހެންނަމަވެސް
ޢާއްމުކޮށް ދިވެހި ރައްޔިތުން އަތުގައި ނެތް ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މ ދެންނެވީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަމުން
133

އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގިގެން އެބަ ދޭ ކުރިޔަށް އޮތް ތަނުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ދެންނެވި ތަންތަން ވިއްކާލާއިރު،
ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ނެތްކަން އެ ތަންތަނުގެ ހިއްސާ ގަނެވޭ ވަރުގެ ޤާބިލުކަމެއް މި ވަގުތަކު. އެހެންކަމުން މި
ކަހަލަ...
އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގިފައިވާ ގޮތުގައި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކުރުމުގެ
މަގަށް މި ދަތުރުކުރަނީ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެނީކީ ވަކި އަތޮޅެއްގެ،
ވަކި ރަށެއްގެ، ވަކި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރާކަށް ނޫން. ދިވެހި ދައުލަތް ތަމްސީލުކުރަނީ ނޫނީ
ދިވެހި ދައުލަތް އޮންނަނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި. ދިވެހި ރައްޔިތުން އެ ދައުލަތުގެ އެންމެހައި މީހުންނަކީ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ހަމަ މި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ކުރިން، ހަމަ ރެކޯޑަށް ޓަކައި ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުން ޤާނޫނުއަސާސީ އަށް އިހުތިރާމުކުރުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮންމެ މީހެއްގެ ވެސް އަދި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު
ކަމަކަށް ހިތްވަރުދިނުން ނޫނީ އެ ފުރުޞަތު ރިޔާސަތުން ދިނުމަކީ އެއީ ހަމަ ގައިމުވެސް ކުރެވިގެން ވާނެ ކަމެއް ނޫން.
އެކަމެއް އެހެނެއް ނުކުރެވޭނެ. ޤާނޫނެއް މާއްދާ އަކާ ހަވާލާދީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު އިޞްލާޙުތަކެއް ބަޖެޓަށް
ހުށަހެޅިގެންދާ ކަމުގައި ވާ ނަމަ، އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި އެއިޞްލާޙުތަކަށް ވޯޓަށް ނޭހޭނެ
ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ
ތަންފީޒީ މުއައްސަސާ އެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ޤާނޫނު ހަދާ ފަރާތް. ޤާނޫނު ހިންގާ ފަރާތަކީ އެހެން ފަރާތެއް.
ސިޔާސަތު ކަ ނޑައަޅަނީ ދަ އުލަތުން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރުލައި އެބަ ވިދާޅުވޭ. ތިމަންނާގެ ރަށުގައި ބަނދަރޭ، ތިމަންނާމެންގެ
ރަށުގައި ނަރުދަމާއޭ، ސާފު ބޯފެނޭ، ޕްރީސްކޫލޭ، އެހެން ނިޒާމީ ތަޢުލީމުގެ ސްކޫލްތަކޭ، މިސްކިތްތަކޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ހިތާމައާ އެކީ ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ އެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފަދައިން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ
ހުރިހާ ރަށެއްގެ މިސްކިތާއި ނަރުދަމާ އާއި ބޯފެނާ މި ހުރިހާ ކަމެއް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ހުންނަން ބޭނުންވޭ. ހަމަ
އެއާއެކު އަޅުގަ ނޑަށް ދެވުނު އެއް ބާރުލުމެއް ސަރުކާރުގެ އެ މަސައްކަތްކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް ޓަކައި
ވެސް ދޭން ބޭނުންވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ވާ ގޮތަކީ ޑްރާމާ އެއް ކުޅުމަށް ނަމަވެސް
ނޫނިއްޔާ އަދި ރައްޔިތުންނަށް އޮޅު ވާލުމަށް ޓަކައި ނަމަވެސް ނޫނީ އެހެން މަޤްޞަދެއް ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބާރުލާފައި އެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ތަމްސީލުކުރައްވާ ދާއިރާ އެއްގެ މި ވާހަކަތައް
ދެއްކޭއިރުގައި އެ ކަމަށް ޓަކައި ފައިސާ ހޯދަން ހުރި ހުރިހާ ދޮރެއް އެބަ ބަންދުކޮށްލެވޭ. އެދޮރުތައް ބަންދުކޮށްލީމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަ ނޑައެޅިގެން އެބަ އެނގޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ދާއިރާގައި މިކުރަން ހުރި ކަންތައްތަކެއް ކުރެވޭނެ
134

އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތްކަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފަރުދެއްގެ ހައިސިއްޔަތެއް ވިޔަސް އެފަރުދަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އެއް
ނެތް ކަމަށް ވަންޏާ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އޮންނާނީ ނުކުރެވި ހުއްޓިފަ. ސަރުކާރަކަށް ވިޔަސް ހަމަ ކަންތައްތައް ވެގެންދާނީ
މި ގޮތަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ނަރުދަމާ އަޅަން ބޭނުންވޭ، މިސްކިތްއަޅަން ބޭނުންވޭ، ހަމަ ބަނދަރު ހެދެން ބޭނުންވޭ.
އަޅުގަ ނޑު ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާގެ މި ހުރިހާ ކަންތައްތައް އެންމެ ފުރިހަމައަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ. އެހެންނަމަވެސް މި ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ ގޮތް ހަދައިނުދީ މި ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ
އަޅުގަ ނޑަށް އެހާ ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ މި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ބާރުއެޅުމުގެ ގޮތުން މި ބަޖެޓަށް
ފައިސާ ލިބޭނެ، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ހުރިހާ މަސައްކަތަކަށް އެއްބާރުލުން ދެއްވައި، އެހީތެރިކަން ދެއްވައިގެން
މިދެންނެވި ކަންތައްތައް ކާމިޔާބުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ މި ތާގައި ޤާނޫނާ
އެއްގޮތަށް މަސައްކަތްކުރަން ތިބި މީހުން. ޤާނޫނީ ގޮތުން އެކަމަށް ހުރަހެއް ނެތް ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ނޫނީ ވިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސީދާ ކަ ނޑައެޅިގެން ޤާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ނުހިންގާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ އެ ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ހުރަސްއެޅިގެންނުވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ
އިތުރުކޮށްގެން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް އުފެއްދޭނެ މަގުތައް ތަނަވަސްކުރާ ވާހަކަ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ބަޖެޓު އާމްދަނީ އިތުރުކޮށްގެން ރައްޔިތުންނަށް ޔުނިވާސަލް ހެލްތު ސްކީމެއްގެ ތެރެއިން
ޞިއްޙީ ފަރުވާ ދޭ ވާހަކަ. އަޅޫގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ މިދެންނެވި ގޮތަށް ކަންތައްތައް ކޮށްގެން ރައްޔިތުންގެ
ދިރިއުޅުން ރަނގަޅުކުރާ ވާހަކަ. ރައްޔިތުން މިހާރު ތިބި ޙާލަތަށް ވުރެ ރަނގަޅު ޙާލަތަކަށް ގެންނަ ވާހަކަ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.، އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ އޮޅުންއަރާ ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިދާޅުވާ އެއްޗެއް،
ވިއްކާލުމާއި ކުއްޔަށް ދިނުމާ ނޫނީ ބަޔަކާ ބައިވެރިވެގެން ހިންގުމާ މިއީ ތަފާތު ތިން ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޔަކާ
ބައިވެރިވެގެން ކަމެއް ކުރީމާ، އެއީކީ ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް ކުއްޔަށް ދިނުމަކަށް ވެސް ނުވާނެ. ނޫނީ ވިއްކާލުމަކަށް ވެސް
ނުވާނެ. އަދި އެއްޗެއް ކުއްޔަށް ދީފި ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ވިއްކާލުމަކަށް ނުވާނެ އަދި އެއާއެކު އެއްޗެއް ވިއްކާލި ކަމަށް
ވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭތި މުޅި އެއްކޮށް އެ މީހުން ހިބައިން ލިބޭ ގޮތަށް، ނޫންނަމަ އެ ބައި މީހުންނަށް އެއްޗެއް
ވިއްކާލައި ދޫކޮށްލީމަ. މި ކަންތައްތައް އޮޅުވާލައި، ރައްޔިތުންނަށް ލިބެން އޮތް އާމްދަނީގެ ވާހަކަ އަށް ހުރަސްއެޅުމަށް
ޓަކައި ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ދެއްކޭކަން އެއީ މިއަދު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިރާގުގެ
ހިއްސާ ވިއްކީމަ ލިބުނު ފައިދާ ފެނުނު. މިއަދު ރާއްޖޭގެ އެއްކޮޅުން އަނެއް ކޮޅަށް ސަބްމެރިން ކޭބަލް އަޅައި އެ
މުވާސަލާތީ ގުޅުންތައް، މުވާސަތީ ޚީދުމަތްތައް ބާރު ސްޕީޑުގައި ލިބޭނެ ގޮތް މެދުވެރިވީމަ، އޭގެ ފައިދާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެބަ ކުރޭ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކިތަންމެ ދެކޮޅުހެދި ކަމުގައި ވިޔަސް ޙަޤީޤަތް
ޙަޤީޤަތް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވާހަކަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން
ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑު މިހިރީ ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ހުރިހާ ކަމަކަށް ހަމަ ފުރިހަމަ އަށް
135

ސަޕޯޓުކޮށްގެން މަސައްކަތްކޮށްދޭށޭ. އަޅުގަ ނޑު މިހިރީ މި ދެންނެވި މަގުން ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ހޯދޭނެ މަގު
ތަނަވަސްކޮށްދީގެން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ކަންތައްތައް ކުރަން މަސައްކަތްކޮށްދޭށޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އަދި އެއް ވާހަކަ
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަ ނޑަށް ފެނުނު، ދެންމެ ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި
ފަދައިން މި ދެންނެވި ގޮތަށް ބަޖެޓުގައި އެތައް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ހިމަނާފައި އޮތްއިރު، އޭގެ އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް
އެ ވާހަކަ ދައްކަވާ، އެކަން ބޮޑެއް ނުވޭ. އަޅުގަ ނޑު އެ ދާއިރާ އަކަށް ނިސްބަތްވާ ނޫނީ އަޅުގަ ނޑު އެ އަތޮޅަކަށް
ނިސްބަތްވާ އަތޮޅުގައި ކޮންޓެއިނަރ ޓާމިނަލެއްގެ ވާހަކަ ހިމަނައި ބަޖެޓަށް ބޮޑު ސިންގާ އާމްދަނީ އެއް ޖަހާފައި އޮތް
ތިން ހަތަރު އަހަރު ވަންދެން. ތިލަފަފަޅުގެ މަޝްރޫޢު އޮތް. ގުޅީފަޅުގެ މަޝްރޫޢު އޮތް. ހަމަ އެއާއެކު އިންފްލައިޓް
ކޭޓްރިންގެ މައްސަލަ ވެސް އޮތް. އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަނުގެ މައްސަލަ ވެސް އޮތް. ޝުކުރިއްޔާ.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަފްރާޝީމް ޢަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްސަލާމްޢަލައިކުމް 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ
ރިޕޯޓު އެ އަށް އެއްޗެއް ދަންނަވާލުމުގެ ކުރީގައި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީގެ ރައީސް، މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ ޖަލްސާގެ ކޯރަމް ގެއްލިއްޖެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ މިހާރު ޖަލްސާގެ ކޯރަމް ހަމަވެއްޖެ. އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިޔަށް ގެންދެވުމަށް.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަފްރާޝީމް ޢަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ ބަޖެޓު ދިރާސާ ކުރެއްވި ކޮމިޓީގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް ޤާސިމު އިބްރާހީމު، މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް، އަދި އެ ކޮމިޓީގެ އެހެން ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރުދަންނަވަން،
ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކަމަށް ވާތީ. އާދެ، ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު، އެ ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓަށް ދަންނަވާލަން އޮތް ވާހަކަ
އަކީ އެންމެ ފުރަތަމަ މި ބަޖެޓުގެ ބަހުސް މަރުޙަލާގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލާފައި ވާނެ، ބަޖެޓެއްގައި
ފުރިހަމަވާންޖެހޭ އަސާސީ ސިފަތަކާއި މުހިއްމު ޝަރުޠުތައް މި ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭ. އޭގައި އެންމެ ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރި ނުކުތާ އަކީ ބަޖެޓެއްގައި ވެއްޖެއްޔާ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ އިން ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތައް ކޮށްދޭން
ކަ ނޑައެޅޭ ކަންތައްތައް ކަމުގައި ވަންޏާ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގެންޖެހޭނޭ. ބަޖެޓުގައި މިވެނި އަދަދެއް
މިވެނި ކަމަކަށް ޖަހާފައި އޮންނައިރު، މިވެނި ރަށެއްގައި ކަންތައްތައް މިވެނި ރަށެއްގައި ކުރަން އޮތް ކަމެއްކަން ވަރަށް
ސާފުކޮށް ކަ ނޑައަޅާފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. މިކަންކަން މި ބަޖެޓުގައި އަދިވެސް ފުރިހަމަނުވާކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
136

ހިތާމައާ އެކު ފާހަގަކުރަން. ތަފްޞީލުކޮށް ކަންތައްތައް ބަޔާންކުރެވިފައި އޮންނަންޖެހޭ، އެހެން ހުރިހާ އެންމެން ވެސް
އެ ކިޔަނީ އެއީ އެ ގޮތަށް ކަންތައްތައް ބަޔާންކުރެވިފައި ނެތީމަ، ޚިޔާނާތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެ. ނުވަތަ
އެކަންކަމަށް މަގުފަހިގެންދާނެ ކަމުގެ ތުހުމަތު، އެ ޝައްކުކުރުމުގެ ޖާގަ ވަރަށް ބޮޑަށް ހުޅުވާލަދޭ. ހުރިހާ މެންބަރުންގެ
ވާހަކަފުޅުތަކުން ވެސް އެނގޭނެ ރާއްޖެ އަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފައިދާ ވަމުން ދިޔަ ކުންފުނިތައް، އޭގެ އެއްވެސް ކަހަލަ
ތަފްސީލެއް ނެތި، އަނެއްކާ ދެ ފުށް ނުފެންނަ ގޮތަށް ކަންތައްތައް ވެގެންދިޔައިމަ އެއީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާގައި ވަރަށް
ބޮޑަށް ޖެހެވެނީ. ޚިޔާނާތްތެރިވެވެނީ. އަޅުގަ ނޑާއި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެންބަރުންގެ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތުން، އަދި
މަސައްކަތުން އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ ޕާލަމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ރައީސް ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލްފާޟިލް
އިބްރާހީމު މުޙައްމަދު ޞާލިޙާ ވާހަކަދައްކައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ އަށާއި އަދި އެހެންވެސް ރާއްޖޭގެ އެހެނިހެން
ކަންތައްތަކަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ހިމަނާފައި ހުންނާނީ. އޭގެތެރޭގައި ހުޅުދުއްފާރުގެ ނަރުދަމާގެ
ނިޒާމާއި ރ.އަތޮޅު މާކުރަތުގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމާއި އުނގޫފާރުގެ ބަނދަރާއި އަދި ފެނުގެ ނިޒާމު އަދި އުނގޫފާރުގައި
ބިނާކުރަން ފަށާފައި އޮތް ޖެންޑަރ ސެންޓަރުގެ މަސައްކަ ތަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުންނާނެ ފައިސާ ބަޖެޓުގައި
ހިމަނާފަ. އެހެންނަމަވެސް މި ތަނުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކަށް ވަނީ މި ކަންތައްތައް ދިވެހި ސަރުކާރުން
ކޮށްދެއްވަފާނެ ބާވައޭ. އެހެން އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލަނީ 3121ގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އަދި 3122 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ވެސް އުނގޫފާރުގެ ބަނދަރުގެ ވާހަކަ އޮންނާނެ ޖަހާފައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފައިސާ ދީފަ. އެހެންނަމަވެސް އެ
ކަންކަން ހަމަ އަދި ވެސް އުނގޫފާރުގައި ބަނދަރު އޮތް ގޮތަށް ހަމަ އެ އޮތީ. އަނެއްކާ އުނގޫފާރުގެ ބަނދަރުގެ
ވާހަކަދައްކާއިރު ދަންނަވާލަންޖެހޭ 311: ވަނަ އަހަރު ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވެފައި އޮވޭ އުނގޫފާރުގެ
ބަނދަރު ހަދައިދޭނަމޭ. 3121 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހު ހަދައިދޭނެ ކަމަށް ވެސް ވިދާޅުވި. 3121 ވަނަ އަހަރުގެ
އޮކްޓޫބަރ މަހު ހަދައިދޭނެ ކަމަށް ވެސް ވިދާޅުވި. އަދި މި ހިނގާ 3122 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫނުގައި ވެސް އަދި މި
އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު ގައި ހަދައިދޭނެ ކަމަށް ސާފު އިބާރާތުން ސިޓީ ވެސް އެބަ ހުރި ފޮނުވާފައި ރަސްމީކޮށް.
އެހެންނަމަވެސް އަދިވެސް ބަނދަރު އެ އޮތީ ހަމަ އޮތް ގޮތަށް. އަނެއްކާ އުނގޫފާރު ބަނދަރުވީމަ، ދަންނަވާލަންޖެހޭ
މުޅި އެ ރީޖަންގެ ހުރިހާ އެންމެން ވެސް އަރާފައިބާ ރަށެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، އެހުރިހާ އެންމެންނަށް ވެސް ވަރަށް
ބޮޑަށް ދަތިވާ ކަމެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންނަށް ލޯބިން އޯގާތެރިކަމާ އެކު
ކަންތައް ކުރައްވަންޏާ އެ ބަނދަރު ހަދައިދިނުމަކީ ވަރަށް ގިނަ ބަޔެއްގެ ފަސޭހަ ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކަށް ފަސޭހަކޮށްދެވޭނެ
ކަމެއް. ޖެންޑަރ ސެންޓަރުގެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވައިލާނަ ން. ޖެންޑަރ ސެންޓަރުގެ ބިންގާ ވެސް އެ އޮތީ އަޅާފަ.
އެތައް ލަ އްކަ ރުފިޔާ އެއް ޚަރަދުކޮށްގެން. އެހެންނަމަވެސް ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަދި ވެސް އެ އޮތީ
އޮތް ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުންވާނެ ކަމެއް. ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ އިން ކުރަން ފަށާފައި
ހުރި މަސައްކަތެއް އެހެން ނުކޮށް އެ މަސައްކަތް ނުނިންމާ މިހެން ބަހައްޓާފައި ހުރީމަ އަނެއްކާ އަލުން އެ މަސައްކަތް
137

ކުރަން ޖެހިއްޖިއްޔާ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުން ސަރުކާރަށް ވެގެންދާނެ ކަމެއް. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލަމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ރައީސްގެ މަސައްކަތުންނާއި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް މި ކަމަށް
ހިތްވަރުދެއްވައިގެން ރައީސަށް، ދައުލަތުގެ، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ކަންކަން ޢަމަލީ ސިފަ އެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް
ދައްކައިދިނުން. އިސްލާމްދީނުގެ މެދުމިނުގެ މަންހަޖަކީ އެ ދީނުގައި ކަންކަން ކުރަން އޮންނަ ގޮތަށް ކަންތައްތައް
ކުރުން. އެ ދީނުގައި ކަންކަން ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރެއްޖެއްޔާ އޭގެ މާނައަކީ ޒާތުގައި އެއީ މެދުމިން. ރައްޔިތުންގެ ފަ އިސާ
ޚަރަދުކުރަން އޮންނަނީ ތަފް ސީލުތައް ރައްޔިތުންނަށް ދިނުމާ އެކުގަ. އެދީނުގެ ކަންތައްތައް ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރި
ކަންތައްތައް ބަދަލުކުރަން އުޅު މަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އެދީން މުގުރާލަން މަސައްކަތްކުރުން. އެ ދީން ހީނަރުކޮށްލަން
މަސައްކަތްކުރުން. އެހެންވީމާ، އިސްލާމްދީނުގައި ވަކިން މެދުމިނެއް އޮވެއޭ ކިޔާފައި ދީނުގެ އަސާސްތައް މުގުރާލާ
ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެއްވެސް މީހަކަށް ދީނުގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއް ނޫން. މި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މެދުމިނުގެ ނަމުގައި މުޒާހަރާކުރުމަށް ޓަކައި ސެކިއުރިޓީންގެ ގޮތުގައި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ސެކިއުރިޓީންގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރި ލާރި އަކީ ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނެންޖެހޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. ޢަދުލުވެރިކޮށް...
މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޢަބްދުއްރަޙީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަ ނޑު އުފާވަނީ 4 ވަނަ ބަޖެޓް، އަޅުގަ ނޑު މަޖިލީހުގައި ހޭދަކުރަމުންދާ
މި އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި 4 ވަނަ ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތްކުރެވި ނިމިގެން ދާއިރު އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންނަށް ވީ ވަޢުދެއް
ފުދިގެންދާތީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދަންނަވަނީ އިޤުތިސާދީ މިނިވަންކަމުގެ ވަޢުދު. އަޅުގަ ނޑ ވާިުނީ އެ ވަޢުދު
ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްފަ. ފަގީރުންނާއި މުއްސަދިންނާ ދެމެދުގައި ހުރި ފަރަގު ކުޑަކޮށްދޭނެ ކަމަށް ރައްޔިތުން ކައިރީގައި
އޭރުވާނީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާފަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު ކަންބޮޑުވެގެން މި އުޅެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
މުއްސަދިންނާއި ފަޤީރުންނާ ދެމެދުގައިވާ ފަރަގު ކުޑަކުރެވޭނެކަން މިއަދު ރާއްޖޭގައި ތިބި ބޮޑެތި މުއްސަނދިންނަށް
އެކަން އެނގޭތީ. އެހެން ވެގެން މިއަދު ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް އިޞްލާޙުތައް ހުށަހެޅިއިރުގައި ހުށަހަޅާފައި ހުރި
ގޮތުންނާއި އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ވެސް ކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާފުވެގެން އެބަ ދޭ. ބަޖެޓު
ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާފައިވާ ރިޕޯޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ވެސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް މި ތަނަށް ބަޖެޓް ހުށަހެޅިއިރުގައި އެމް.އެމް.އޭގެ ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރުމަށް ވަނީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވަނީ ގޮވައިލައްވާފަ. އެކަމަކު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން އިހުމާލުވިއޭ އެމް.އެމް.އޭއާ
ބައްދަލުކުރަން. ބޮޑު އިހުމާލެއް ކޮށްފައި މި އޮތީ. އެ ކީއްވެތޯ އެމް.އެމް.އޭއާ ބައްދަލުކުރަން ބިރުގަތީ؟ ކީއްވެތޯ އެކަން
ކުރަން ބިރުގަތީ؟ ކޮމިޓީގައި އެހެން ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކާ ބައްދަލުކުރިއިރުގަ އި މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއާ
ބައްދަލުކޮށްފައި ނެތް. އެކަމަކު އެ ބޭފުޅުންގެ ވެސް އޮޕީނިއަން ގެނެއްސަ ވަނީ. ސިޓީ މެދުވެރިކުރައްވައިގެން. އޮޑިޓަރ
138

ޖެނެރަލްގެ އޮޕީނިއަން ވެސް ގެނައި ސިޓީ މެދުވެރިކުރައްވައިގެން. އެކަމަކު އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލާ ބައްދަލުކުރެއްވި.
އެމް.އެމް.އޭއާ ބައްދަލުނުކުރައްވާ. މީ ބޮޑެތި މައްސަލަތައް. ވަޒީރު ކަމަކަށް އެދުނީމަ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ނުކޮށްދީފައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ކަމަކަށް އެދުނީމަ ވަޒީރުކޮށްދޭންޖެހޭތޯ. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން
ސުވާލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ދުނިޔޭގެ އިޤުތިޞާދަށް މި އަންނަމުންދާ
ބޮޑު ބަދަލު، މި ބަދަލުތަކުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖެ ދުޅަހެޔޮ ގޮތެ އްގައި ކުރިއަރައިގެންދާނީ އާސަންދައޭ ކިޔާ
ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއިން. ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ބޭސްފަރުވާ ރަނގަޅަށް ކުރެވިގެން. އެ މީހަކު ފުރިހަމަ ޞިއްޙަތެއްގައި
ހުރެގެން އުފެއްދުންތެރި ރައްޔިތަކަށް އެ މީހަކު ވެގެން ނޫން ގޮތަކަށް ދައުލަތުގެ އާމުދަނީ އިތުރުވެގެންނެއް ނުދާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ސިޔާސަތަކީ ދައުލަތުގެ އާމުދަނީ އިތުރުވެގެން ދާނީ ކޮންމެ މީހަކުމެ، އުފެއްދުންތެރި
މަސައްކަތެއް ކޮށްގެން ، ދައުލަތަށް ދައްކާ ޓެކްސް އެއްގެ ސަބަބުން. އެ ޓެކްސްގެ ސަބަބުން ހަމަ އެ އަނބުރާ
އަނެއްކާ ވެސް ވަންނާނީ އެ ރައްޔިތަކަށް ޚަރަދު ކުރެވޭނެ ގޮތަށް. އެ ނޫން ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ނިޒާމު ހަމަޖެހިފަ
އެއް ނެތް. މުޅި އިޤުތިޞާދީ ނިޒާމު މި އޮތީ ހަމަޖެހިފައި ތަރައްޤީ އަށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި
ރައްޔިތުންނަށް އެ ފައިސާ ރައްޔިތުން އަތުން ނެގުމަށްފަހުގައި ހަމަ ސީދާ ރައްޔިތުންނަށް ޚަރަދުކުރާ ގޮތަށް މުޅި
ނިޒާމު ބައްޓަންވެފައި މި ވަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައި.އެމް.އެފްގެ ލަފާގެ ސަބަބުންނާއި އަދިވެސް އެހެނިހެން
ގޮތްގޮތަށް ދުނިޔޭގައި ބޮޑެތި މާކެޓުތައް މިއަދު ވެއްޓެމުންދާ އަޑިގަޑަކީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޯރަމް ގެއްލިއްޖެ. އިށީނދެވަ ޑައިގަންނަވާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ، ކޯރަމް ހަމަވެއްޖެ.
اله
މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ޢަބްދުއްރަޙީމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޔޫރަޕް އިނދަޖެހިގެން މި ދަނީ ފައިނޭންޝަލް ކްރައިސިސްއާ ދިމާލަށްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކުޑަ ވެސް ޝައްކެއްނެތް. ޖެނުއަރީ މަސް ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގިގެންދާނެ.
އައި.އެމް.އެފް އިން ނެރޭ ބަޔާނަކާ އެކު. އަދި ހަމަ އެހެންމެ އެކަމުގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދަށް ކޮށްފާނެ
ނޭދެވޭ އަސަރުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ތައްޔާރުވާންޖެހޭނެ. ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ކޮށްފާނެ ނޭދެވޭ އަސަރެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ޗައިނާގެ ފަތުރުވެރިން ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ދަތުރުނުކޮށް، ޗައިނާ އަށް އެ
ބޭފުޅުންގެ ޔުއާންގެ އަގު ހިފެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ޔޫރަޕުގެ ބޮންޑުތައް ގަނެގެން އެ ތަންތަނަށް އިންވެސްޓުކުރަން ފަށައިފި
ކަމަށް ވަންޏާމ ދިވެހިރާއްޖެ އަށާއި އަދި ސައުތު އީސްޓު އޭޝިޔާ، ސައުތު އޭޝިޔާ އަށް ދަތުރުކުރަން ވެގެން
ހަމަޖެހިފައިވާ އެ ބޭފުޅުންގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ 21 މިލިއަން ފަތުރުވެރިން ދަތުރުކުރުން މަޑުޖެހިގެން
139

ހިނގައިދާނެ. މިކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނާލަން އެބަ ޖެހޭ. އޭރުން މާދަމާ ވާނީ ކިހިނެއްތޯ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަރޯސާ ވަނީ ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އަށާއި އަދިވެސް އެހެނިހެން ޖީ.އެސް.ޓީތަކަށް. އަދިވެސް އެހެނިހެން
ޓެކްސްތަކަށް. އެކަމަކު ފަތުރުވެރިންނަށް އުނދަގޫވާނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތުތައް ބައްޓަންކުރާ ކަމަށް
ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ޔަޤީން ވަރަށްބ ޑުިޮ ގެއްލުމަކާ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތިލާންޖެހޭނެ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ވެރިކަންކުރާ ރަށުގެ މާލޭގެ މަގުމަތިން ކަމުގައި ވިޔަސް، ނުވަތަ އެއަރޕޯޓުން ކަމުގައި ވިޔަސް ނުވަތަ އެ ނޫން
ތަނަކުން ކަމުގައި ވިޔަސް ފަތުރުވެރިންނަށް ބުރަ އެއް ޖެހޭ ހިސާބަށް ކަންހިނގައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ލިބޭ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމުދަނީ ދަށްވުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑުވެގެން ހިނގައިދާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދައުލަތަށް
އާމުދަނީ ހޯދުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ވަނީ
ކޮށްދެއްވާފަ. އަދި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ކޮށްދިން ކަންތައްތަކުގެ އިތުރަށް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކޮށްދޭންޖެހޭނެ ކަންތައްތަކެއް ވޭ. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އަށް ހުށަހެޅި
ރެކޮމެންޑޭޝަން ވަނީ ބޮޑެތި ފެމުނާއި ކުދި ކަޅުވެންތައް ތިބެގެން ނަގައި އެއްލައިލާފަ. މީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލަ އެއް.
ޑޮލަރުގެ މައްސަލަ ހައްލު ކުރަން ވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީ އަށް ހުށަހެޅި އިޞްލާޙަށް ކީއްވެތޯ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން
ތާއީދުނުކުރީ. އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ތާއީދުނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ނުޖެހޭނެ އެ ޒިންމާ ނަގާކަށް.
ޤައުމުގެ ޑޮލަރު މިއަންނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި 29 ރުފިޔާ އަށް ނުވަތަ 2: ރުފިޔާ އަށް އަރައިގެން ދިއުމަކުންނެއް. އޭގެ
ފައިދާ ނަގަން ވެގެން ތައްޔާރަށް ތިބީ މި ޤައުމުގެ ޑޮލަރުތައް ލިބެން އަންނަ ބޮޑެތި ސިންގާ ފެމުނުން. އިތުރު ބަޔެއް
ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައީސަށް ވެސް ހަމަ އެނގިލައްވާނެ. ރައީސް ވެސް ވޯޓުދެއްވީ އެ ގޮތަށް. އެ ބޭފުޅުންނާ
އެއްކޮޅަށް. ރާއްޖެއަށް ކުރިމަތިވާ ބޭރު ފައިސާގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރުމަށް ޓަކައި މަރުކަޒީ ބޭންކުން އަދާކުރަންޖެހޭ
ދައުރަކީ ކޮބައިކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބުނެދެވެން އެބަ އޮތް. ހަރުދަނާ މަނިޓަރީ ސިޔާސަތެއް
އެކުލަވައިލަން ވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ގޮވާލިން. އެކަމަކު ނުކޮށްދޭ އަދިވެސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެކަން ކުރުމަށް
ޓަކައި ކޮންކަމެއްތޯ ކޮށްދިނީ ރައްޔިތުންނަށް. ހަމަ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. ވިލިމާފަންނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ނިހާނު ޙުސައިން މަނިކު.
ވިލިމާފަންނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާނު ޙުސައިން މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
140

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި އޮތީ 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީން
ނިންމެވި ގޮތަށް އެ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުއްވުމަށްފަހު، ރިޕޯޓުގެ ތެރެއަށް އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ބަޖެޓާ މެދު ވާހަކަދެއްކުމަށް ދެވިގެންދާ 6 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް.
އަޅުގަ ނޑު އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު ބުރަ މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވި މާމިނގިލި ދާއިރާ ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމު
އިބްރާހީމަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އެ މަނިކުފާނަށް ވުރެ ބޮޑަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފައިސާ، އެ މަނިކުފާނަށް ވުރެ ބޮޑަށް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލިއްޔާ، އެ މަނިކުފާނަށް ވުރެ ބޮޑަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދީ ވެށި ދަންނާނެ އެއްވެސް ދިވެއްސަކު
މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ވަގުތު ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ތަނުގައި ދެކެވެމުންދާ ބައެއް ވާހަކަތަކުން އޯގާތެރި ސަރުކާރޭ، އޯގާތެރި މިންގަ ނޑުތަކާއި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް
ރަނގަޅަށް ދޭނެ އާސަންދަ އެއްގެ ވާހަކަ އެބަ ދެކެވޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންމެ ރައްޔިތަކު ޖެނުއަރީ މަހުގެ 2 ވަނަ
ދުވަހުން ފެއްޓިގެން ވަކި ޚާއްޞަ ޕްރޮގްރާމެއް ދެވި، އެ މީހަކު ބޭނުން ދިމާލަކުން ބޭސްފަރުވާ ކުރެވޭނެ ވާހަކަ
ދައްކާއިރު މިއަދު ހަވީރުގެ ނޫހުގައި އެންމެ ފަލަ ސުރުޚީ ގައި މި ވަގުތު މި އޮތީ، އަލަށް އުފެދޭ ތަރުތީބުތަކުގެ ތެރޭގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިމެނޭ ވަކި ހޮސްޕިޓަލްތަކެއް ނޫނީ ނެތްކަން. ޢާއްމުކޮށް ޚިދުމަތްދޭ ބައެއް އެހެން ކަހަލަ އާދައިގެ
ތަންތަން ވެސް މީގައި ނުހިމެނިގެން ދާ. މީ އަނެއް އުނދަގުލާއި އަނެއް ތަކުލީފު ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަންކުރާ ފުރަމާލޭގެ 22 އިދާރީ ދާއިރާގެ ތެރެއިން، ވިލިމާފަންނު ދާއިރާ
ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ވަރަށް އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު މި ޤައުމުގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށާއި
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ޢިއްޒަތްތެރި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނޭ އަޅުގަ ނޑު ވަނީ ހަމަ ގައިމުވެސް
47 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރަށް ފާއިތުވެދިޔަ 4 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ދީފައޭ. 47 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
ހިނގަމުން މި ދާ ބަޖެޓު ނިންމުމަށްފަހު 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އެކަށައެޅިގެންދިޔަ 28 ބިލިއަން ނުވަތަ އެ
ވިދާޅުވާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ 24 ނުވަތަ 25 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެއްކޮށްލީމަ، އަންނަ 65 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޮލަކަށް
ޖެއްސީމަ އިދާރީ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 6 ހާސް މީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހެއްގެ ބޮލަށް އެ ޖެހެނީ 2 ލައްކަ 91 ހާސް
ރުފިޔާ. މި އުސޫލުން ހިސާބުކިތާބު ކިޔައިފި ކަމަށް ވާ ނަމަ ވަރަށް އާދައިގެ ހަމަ ކުޑަކުޑަ ކަރުދާސްކޮޅެއްގައި
ހިސާބުޖައްސަވާ. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ، ވިލިމާފަންނު ދާއިރާގެ ކޮންމެ ރައްޔިތަކު 3123 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ގ.
ކެނެރީގޭ މުޙައްމަދު ނަޝީދު މި ހިންގާ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރަށް 11: މިލިއަން ރުފިޔާ މި ވަނީ ދީފަ. 11: މިލިއަން.
ދެން ވަޑައިގެން ބައްލަވާ މުޤާބިލުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް މީގެން ލިބުނީ ކިތައް ރުފިޔާތޯ. ކޮންމެ
ރައްޔިތަކަށް 2 ލައްކަ ރުފިޔާގެ ޞިއްޙީ ފަރުވާގެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން ދާއިރު، މުޅި ބަޖެޓުގެ އަދަދަކީ މި ދެންނެވި
އަދަދު ކަމުގައި ބެލިކަމުގައި ވާ ނަމަ، ގުނަކޮށްލައްވާ 4 ލައްކަ މީހުންނަށް 2 ލައްކަ ރުފިޔާ. ކިހާވަރެއްތޯ އެ ޖެހެނީ.
41 ބިލިއަން. އެހެންވީމާ، މި ބޭފުޅުން ދޮގުހައްދަވާވަރާއި މަކަރު ހައްދަވާވަރާއި މި ބޭފުޅުންނަށް މިކަން
141

އެނގިވަޑައިނުގަންނަވާ މިންވަރު މި އޮތީ ހާމަވެފަ. ކާކަށްތޯ 2 ލައްކަ ރުފިޔާ ލިބިގެން ދިޔައީ. ދިވެހި ކޮންމެ
ރައްޔިތެއްގެ ބޮލަށް މި ބައި ޖަހައިގެން ދަރަނީގެ މައްޗަށް ދަރަނި ނަގައިގެން، ރާއްޖެ އަންނަ ކޮންމެ ޓޫރިސްޓަކު
ފެލައިގެން 36 ޑޮލަރުން 46 ޑޮލަރަށް. 46 އަހަރަށް ނަގަމުން މީ ކޮންކަހަލަ ބަޖެޓެއްތޯ. މި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ބާރަށް ދައްކަން މި ޖެހެނީ ސަބަބުތަކަކާ ހުރެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަ ދެއްކީމަ މި ކަމަށް މޭ
ގުޑާނެ. މި ވާހަކަދެއްކީމަ އެނގޭ މިހާރު ވެސް އެ އޮތީ 3124 ގެއްލިފަކަން. اله އިރާދަކުރެއްވީތީ، 34 ވަނަ ދުވަހު
ދިވެހި ރައްޔިތުން އެއްވެ، ދިވެހިންގެ ދީން ހިމާޔަތްކުރި މަންޒަރު ފެނިގެން ދިޔައިމާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ތިބި
ކުދި ކުދި ޝައިތާނުންނާއި ބޮޑެތި ޝައިތާނުން އެ ތިބީ ގޮސް ގެއްލި ވިއްސިވިހާލިވެފަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި
ގޮތަށް މި މޭރުމުން ވާހަކަދެއްކުމުގެ ނަތީޖާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާންޖެހޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ގޮވާލާ ގޮވުމަކަށް މި
ސަރުކާރަކުން އިޖާބަ އެއް، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ. ވަޒީރު ދައްކަވާ ވާހަކަ ނާހަންޏާ ވަޒީރު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެންބަރުން ދައްކާ ވާހަކަ އަޑު އަހައިގެން، ވަރަށް ބޮޑު ތެދުފުޅެއް އެ ވިދާޅުވީ. އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ކާކުތޯ ކުށެއް އޮތީ މި ތަނުގަ. މި 88 މެންބަރުން އިދިކޮޅު ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ވަނީ
ފާއިތުވެދިޔަ ބަޖެޓަށް ވޯޓުދެއްވާފައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ކެރިތިބެ ވޯޓުދީ ، އެ ކަންތައް ކޮށްދީ، ލާރި
ކާލައި ނިންމާލީމަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި އެދެނީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ކޮންކަމެއްތޯއޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާ އަށް
ކޮށްދިނީ. ވިލިމާފަންނު ދާއިރާގެ ހުންނަ ޞި އްޙީ މަރުކަޒުގެ ހާލަތުގެ ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް މި ތަޅުމުގައި ދެއްކިއްޖެ.
ވިލިމާފަންނު ދާއިރާގެ ހުޅަނގު ސަރަހައްދުގައި އޮންނަ ގިރާ ސަރަހައްދާއި އެ ތަނުގެ ތޮށިގަ ނޑު ނެތް ވާހަކަ ތަފާތު
މާލަންތަކުގައި ދެއްކިއްޖެ. ސަރުކާރަށް އަޑުއިވިވަޑައިނުގަންނަވަނީތޯ. ކޮބައިތޯ މައްސަލަ އަކީ. އެކަމަކު މި ހާލަތުގައި
ވެސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ވަޒީރު މި ތަނުގައި ، އެޑިޔުކޭޝަނާ ބެހޭ ވަޒީރު މި ތާ ވަޑައިގެން ހުންނަވައި 3123
ވަނަ އަހަރު ވިލިގިނލީ ކުދިން ޕްރީސްކޫލަށް ދާނެ ސްކޫލަކީ އެއީ ކަމަށް ވިދާޅުވި ސްކޫލްގެ އަދި ބިންގަލުން ނާރާ
ފޫޓަކަށް މައްޗަށް ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަކަރުތަކާއި އޮޅުވާލުންތައް ހައްދަވަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާގައި ތިބީ
ރައްޔިތުން ނޫންތޯ. އެ ސަރަހައްދާ އެންމެ ގާތް ގުޅުންހުރި މެންބަރުންތައް މި ތަނުގައި އަޅުގަ ނޑާ އެކު މި ތިބީ. އެ
ބޭފުޅުންނަށް ޙައްޤުގެ މަގުގައި މި ވާހަކަ ވިދާޅުވެއްޖެ ކަމުގައި ދަންނަވަން ކެރޭނެ މާފަންނުކޮޅަކީ އެންމެ
ތޮއްޖެހިފައިވާ، އާބާދީގެ ގޮތުން އެންމެ އުނދަގޫކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދިރިއުޅޭ އެއް ސަރަހައްދު މާލޭގަ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ދަރިންނަށް ކޮބައިތޯ ގޯތި ގެދޮރުގެ އުފާތަކާއި ގޯތިގެދޮރުގެ އުއްމީދު. ކޮންހިސާބަކުންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ލިބެނީ.
ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ވޯޓު ނުދީގެންތޯ. މި ދެންނެވީ 47 ބިލިއަން އަށް މިފަހަރާ އެއްކޮށްލީމަ 65 ބިލިއަން.
ވިލިމާފަންނުގެ ކޮންމެ ރައްޔިތަކު 11: މިލިއަން ރުފިޔާ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ދެވިފައޭ މި އޮތީ މި
ސަރުކާރަށް. މިވަރު ކުޑަތޯ ދޭން. މިއަށް ވުރެ ބޮޑު ކޯއްޗެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭން އޮންނާނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
މަސައްކަތް ކިތަންމެ އިޚުލާސްތެރިކަމާ އެކު ކުރެވިދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމުގައި އޮތީކީ އޯގާތެރި ސަރުކާރެއް ނޫން.
142

އަނިޔާވެރިކަން ހައްދުފަހަނައަޅާފައި އޮތް ސަރުކާރެއް އޮތީ. އެއީ މައްސަލަ އަކީ. އެކަން ދޫކޮށްލައްވާ. އަޅުގަ ނޑު މި
ދެންނެވީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ އަރިހުން ދޫކޮށްލައްވާށޭ އެ ކަންތައް. ދޫކޮށްލާފައި ރައްޔިތުންނަށް ރައްޔިތުންނާ އެކު
ވަޑައިގަންނަވާށޭ. އޭރުންނޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އެންމެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން ،
މުޤާބިލުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް ވޯޓެއް ނުދެއްވައްޗޭ. މި ވަރަށް ފައިސާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދިނީމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މަސައްކަތްނުކޮށްދީ އަ ޅުގަ ނޑުމެންގެ ކަންތައްތައް ބޮލައިލާ ޖެހީމަ. މިހެންހުރި ބައިވަރު ކަންތައްތައް އެބަ ހުރި. އަދި
މިވަގުތު މި ޞިއްޙަތުގެ ކަންތައްތަކަށާއި 2.8 ބިލިއަން ސޯޝަލް ސެކިއުރިޓީގައި އޮއްވާ ކިހިނަކުންތޯ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް 2 ލައްކަ ރުފިޔާގެ ޚިދުމަތް ދޭނީ. އެވެސް ހަމަ އޮޅުވާލުމަކާއި މަކަރެއް. ރަނގަޅު ޕްރޮގްރާމުތައް
އާކޮށްގެން ކުރިޔަށް ގެންދެވޭނެ. ދެން އޮތީ އެވަރުގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ އެއް ޤާއިމުކުރުން. އެވަރަށް އެބަ އޮތްތޯ.
އެންމެ ކުޑަމިނުން މި ތަނުގައި މިހާރު ވެސް ޞިއްޙަތަށް އޮތް ފައިސާގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ 846 މިލިއަން ރުފިޔާ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ މިއިން ކޮންކަމެއް ކަމެއް ކުރައްވާނީ. އިޖުތިމާޢީ...
މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ފަށާނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަހަރީ ބަޖެޓާ ބެހޭ
ގޮތުން މި ބޭފުޅުން މި ދަންނަވާ އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. އަހަރީ ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގައި އޭގައި އޮންނަނީ ކޮންމެ މާލީ
އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން އެ އަހަރަކަށް ދައުލަތުން ހިނގާނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ ޚަރަދާއި ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް
ލަފާކުރާ އާމްދަނީގެ ހިސާބު ހިމެނޭ ބަޖެޓެއް، އަދި ވޭތުވެދިޔަ މާލީ އަހަރު ދައުލަތުން ހިނގި ޚަރަދާއި ދައުލަތަށް
ލިބުނު އާމްދަނީގެ ހިސާބު މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަންވާނޭ. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ
އެއްޗަކީ މިހާރު މި އޮތީ ލަފާކޮށްފައި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފަ. މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ރީއްޗަށް އެބަ ދައްކައިދޭ އެކި ގޮތްގޮތަށް
ލިޔަންކިޔަން ނޭނގޭ މީހުންގެ ޗާޓުން ވެސް އެބަ ދައްކައިދޭ 4 އަހަރަކަށް ލަފާކޮށްފައި ދޭ ބަޖެޓުގައި މި އޮންނަ ގޮތް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުވިސްނޭ ނަމަ، ބައްލަވައިލައްވާ ޗޭނެއް. ދަރަނީގެ ޗޭނެއް. ފުރަތަމައިނުން އަޅުގަ ނޑުމެން
އައިއިރުގައި ގާތްގަ ނޑަކަށް 46 ބޮޅު، 46 ބޮޅު އަޅުގަ ނޑުމެން ފަހަރަކު ބޮޅެއް، ފަހަރަކު ބޮޅެއް، ދެ ބޮޅުން، ތިން
ބޮޅުން ނައްޓަމުން އަޅުގަ ނޑަށް މި ޗާޓުން އެބަ ފެނޭ 3123 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި އެއްކަލަ 41 އެތައް ބޮޅެއްގެ
ތެރެއިން : ބޮޅުކަން. އޭގެން އެނގޭ އެއްޗަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ދަނީ ވަރަށް ވަރުގަދަވަމުންކަން. ދެން
ޢާއްމު ގޮތެއްގައި މި ތަނުން މި ދައްކަނީ ޖީ.އެމް.އާރުން 36 ޑޮލަރު ރެވެނިއު ގޮތުގައި ނުވަތަ އާމްދަނީ އަށް
އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން އެބަ ނަގާ ވާހަކަ. ޑިވެލޮޕްމަންޓު ޗާޖޭ ކިޔާފަ. އެހެންނަމަވެސް، ދާދި މިދާކަށް ދުވަހު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހެއްދެވި އެއަރޕޯޓަކުން ވެސް ހަމަ މި 36 ޑޮލަރު
ނެގުމަށް ހަމަޖައްސައި އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަނަށް ވަނީ އެ ކަންތައް އަންގައިދީފައި ސިޓީ އަކުން އިނގޭތޯ. ދެން
143

އަނެއްކާ އަނެއް ކަމަކީ 33 ،33 މެންބަރުން އެކުލެވޭ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާއި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ، ދެ ކޮމިޓީ
އެކުލެވޭ 33 މީހުން އިނގޭތޯ. 33 މީހުން ހިމެނިފައިވާ މި ބަޖެޓު، ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓުގައި މި އޮތީ ކަ ނޑައެޅިގެން،
ކަނޑައެޅިގެން އިނގޭތޯ. މި ބަޖެޓުގައި މި އޮތީ ހިމަނާފައި ބަޖެޓު ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާފައި އޮތްއިރުގައި، ބަޖެޓު ރިޕޯޓު
ހުށަހަޅާފައި އޮތްއިރުގައި މި އޮތީ ކީކޭތޯ ދަންނަވާފަ. މި ބޭފުޅުން މި އޮތީ 3117 ވަނަ އަހަރު، 3117 ވަނަ އަހަރު
މި ޢިއްޒަތްތެރި މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އޭރު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަކަށް ހުންނަވައިގެން މި އޮތީ
ޕްރަވެޓައިޒްކުރުމަށް ޓަކައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ކޮޅަށް ތިއްބެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ކޮޅަށް ތިއްބެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ކޮޅަށް ތިއްބެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ކޮޅަށް ތިއްބެވި ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ކޮޅަށް ތިއްބެވި، ކޮޅަށް ތިއްބެވި
ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅަކާ ގުޅޭ
ގޮތުން އެހެން މެންބަރަކަށް މި ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ނެގުމުގެ ފުރުޞަތެއް ނޯންނާނެ. އިސްލާމް ދީނުގެ އަސްލަކާ
ޚިލާފުނުވާ ވާހަކައެއް ދައްކާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ވާހަކަ އެއް ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑު ޖެހޭ އަރުވަން.
އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅާ ބެހޭ ގޮތުން ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް އަޅުގަ ނޑެއް
ނާރުވާނަން. މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަފުޅު ފުރިހަމަކުރެއްވުމަށް.
މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ އެ އެއަރޕޯޓު ތަރައްޤީކުރާށޭ ކިޔާފައި އެ މީހުން ހުށަހެޅި
ޕްރޮޕޯޒަލުގައި އެބަ އޮތޭ 36 ޑޮލަރު ނަގަން. މިއީ ކޮންދުވަހެއް. މާމިނގިލީ އެއަރޕޯޓު މިއީ މީނަގެ ޖީބަށް ވަނުމަށް
ޓަކައި. ދެން އަނެއްކާ، އޭނަ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި ހުންނަވައިގެން 3117 ވަނަ އަހަރު ހުށަހެޅި ބަޖެޓުގައި އެބަ
އޮތޭ އިހަވައްދިއްޕޮޅު، އިހަވައްދިއްޕޮޅު ޕްރައިވެޓައިޒްކުރަން. މާލޭގެ ކަ ނޑުގެ ބަނދަރު ޕްރައިވެޓައިޒްކުރަން. ހުޅުމާލެ
ޕްރައިވެޓައިޒްކުރަން. އެ ބޭފުޅާ ހުށަހެޅި ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮތޭ އެ ބޭފުޅާ ހުށަހަޅާފައި އޮތީ މި ހުރިހާ އެއްޗެއް. މީނަގެ
ޖީބަށް ވަންނަންޖެހޭ ކަމިޝަން ނުވަނީމާ، އެ ތަން ނުލިބުނީ. މި އޮތީ އޭނަ ހުށަހަޅާފައި ހުރި ބަޖެޓުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
144

މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް.
މައްޗަންގޮޅި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދެންނެވި 3117 ވަނަ އަހަރު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަކަށް ޤާސިމު އިބްރާހީމު ހުންނަވައިގެން އެ ބޭފުޅާ ހުށަހެޅި
ބަޖެޓުގައި އޮންނާނެ އިހަވައްދިއްޕޮޅާއި މާލޭގެ ހުޅުމާލެ އާއި މާލޭގެ ބަނދަރާ މި ބޭފުޅާ ވިއްކާލާފައި، ވިއްކާލާފައި
ޑުބާއީ ސަރުކާރުގެ ކޮންމެވެސް މީހަކަށް ވިއްކާލާފައި މި ބޭފުޅާ 311 މިލިއަން ޑޮލަރު ނުލިބިގެން އޭތި އަނެއްކާ
ކެންސަލްކޮށްލާފަ. އަނެއްކާ ބައްލަވާ މި އޮތީ، ހުޅުމާލެ ބައްލަވާ. ވަށައިގެން އެ އޮތީ ބުރުމާ ޤާސިމުގެ ތަންތަން. ކޮބާ
ލާރި. ލާރި އެއް ދީފައި އޮތީކީ އެއް ނޫން. ހުޅުމާލޭގެ ހުރިހާ ތަންތަން ނަގައިގެން މިހާރުވެސް އެ އޮތީ ބައްކޮށްފަ.
ތިލަފުއްޓާއި ހުޅުމާލެ އާއި މާލޭގެ ހުރިހާ ތަންތަން ނަގައިގެން ކޮންކަމެއް މި ކުރަނީ. ދެން ޤައުމު މުޅި ފަސާދަކުރަން
ވެގެން އިހަށްދުވަހު 4 މިލިއަން ރުފިޔާ ދީގެން އިސްލާމްދީނު ސަލާމަތްކުރާށޭ ކިޔައިގެން މި ދެއްކި ވާހަކަ ކޮބާ؟ އަރާ
ކޮންމެ މީހަކު ހުރިހާ ވާހަކަ އެއް ދައްކާފައި މި ބުނަނީ، އަޅުގަ ނޑު 36 މިލިއަނުން، 61 ބިލިއަނުން ދަރާފައި އޮތް
ދަރަނިތައް ރައްޔިތުންނަށް ދައްކާށޭ. އޭރުން މި ހުރިހާ ތަންތަނެއްގެ ބަނދަރާއި ހުރިހާ އެއްޗެހި ހެދޭނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން
މި ތިބީ ސާބިތުކަމާ އެކު އެކަންތައްތައް ކޮށްދޭށޭ ތި ބޭފުޅުންނަށް. އެހެންވީމާ، ދަރާފައި ހުރި ހުރިހާ ލާރިއަކާއި
ނަގާފައި ހުރި ހުރިހާ ދަރަނިތަކެއް، ދަރަނިތަކާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ދައްކަންވީ. އިހަވައްދިއްޕޮޅާ އެއްޗެހި ވިއްކާލާފައި އޮތީ
ކޮންބައެއްތޯ؟ ޖީ.އެމް.އާރުން މިފަހަރު ވެސް އެބަ އޮތޭ ކިތައް މިލިއަން ރުފިޔާތޯ، 611 މިލިއަން ރުފިޔާ މިހާރުވެސް
ގައިމުވެސް މިހާރު ދައްކައިފި. އެހެންވެ އަޅުގަ ނޑުމެން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރަނީ. ޕްރައިވެޓައިޒްކުރީމާ އަމިއްލަ އަށް އެ
އެއްޗެހިތައް ނުވެއްކެވޭނެ. އޭތި ބަރާބަރަށް ޤައުމަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާތައް ބަރާބަރަށް ދައްކަމުންދާނެ. އެހެންޏާ
ދައްކަންޏާ މިހާރު ދައްކަންވީނު. ހުޅުމާލޭގައި އޮތް ބިންތަކަށް ކޮން ލާރި އެއް ދައްކަނީ؟ ތިލަފުށީގެ ކޮންއިރަކު ދެއްކީ؟
އިސްލާމުން ހިމާޔަތްކުރާށޭ ކިޔާފައި ބޭއްވި އެއްޗަކު މުޅި އައުގުރާނަ ގޮވާފައި އަލްޙަމްދު ސޫރަތް އެއްކޮށް
ނިންމައިލާފައި މި ކިޔަނީ اله އަކްބަރޭ ކިޔާފަ. މިއީ ކިހާ ބޮޑު، ދީނަށް ފުރައްސާރަކުރަނީ. ދީނަށް ފުރައްސާރަކުރަނީ.
މި މީހުންނަށް ހީވަނީ 3124، ބަނގުރަލާއި އޫރުމަހާ ވިއްކުން ހުއްޓާލަންވީ ނޫންތޯ މިހާރު. އެ މީހުންގެ ރިސޯޓުތަކުން
ބަނގުރަލާއި އޫރުމަހާ މިހާރުއްސުރެ ވިއްކާލުން ހުއްޓާލާ. އޭރުން، އޭރުން އެ ނިމުނީ. އޭރުން އެ މީހުން
އިސްލާމްދީނުގައި ހުރިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސާބިތުކުރެވޭނެ. އަނެއްކާ ރައްޔިތުންނަށް ހާމަކޮށްދޭންވީ މިހާރުވެސް.
އޭނަގެ އެންމެ ގިނަ ރިސޯޓުތަކުގައި...
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ޢަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
145

.` ޝުކުރިއް ޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު
އަލްފާޟިލް ޤާސިމު އިބްރާހީމަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރުދަންނަވަން. އަދި އެ ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި
އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އާދެ، ދައުލަތު ގެ އާމްދަނީ އަށް 22.59 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް
ދައްކާއިރު، ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ 25.7: ނުވަތަ 28 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޮޅަށް ތިއްބެވި ހުރިހާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ.
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ޢަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު 38.28 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި އޮންނާނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ މި ބަޖެޓަކީ
ވަރަށް ވެސް ބޮޑު ބަޖެޓެއް. އާދެ، މިހާތަނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓޭ
ދެންނެވިދާނެ. ބަޖެޓުގެ ތަފްސީލު ބޭނުންވާ ކަމަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން އައިއިރު ވެސް ވަރަށް ގިނަ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ދިޔައީ ވިދާޅުވަމުން. އަދި ބަޖެޓު ނިމި، ބަޖެޓުގެ ރިޕޯޓު އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް އައިއިރު ވެސް ބައެއް
ތަފްސީލުތައް ސާފުނުވެގެން ބައެއް މެންބަރުން ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރެއްވި. އެއީ ހައުސިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓާއި
އެންސްޕާގެ ބަޖެޓު. އެނގިވަޑައިގަންނާވާނެ ފަދައިން އެންސްޕާގެ ބަޖެޓަކީ ނުވަތަ އެންސްޕާ އަށް ދޭ ފައިސާ އަކީ
ވެސް އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ހޭދަކުރުމަށް ދޭ ފައިސާ އަކަށް ވީއިރު، އެ ފައިސާ ޚަރަދުކުރެވިފައި ހުރީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ
އަދި މިހާތަނަށް ބެލިފަ އެއް ނެތް. ވޭތުވެދި 4 އަހަރު ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ އެ ތަނަށް ދޫކުރެވިފައި ވާއިރު
މިހާތަނަށް އެއްވެސް ހިސާބުތަކެއް ބެލިފަ އެއް ނެތް. އެ ފައިސާ ދިނީ ކޮންބަޔަކަށްތޯ، އެ ފައިސާއިން ކުރީ
ކޮންޚަރަދެއްތޯ އެނގޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. މަދަނައިގެ ޕްރޮގްރާމު ހިންގަމުންދިޔައިރު، މަދަނައިގެ ތެރެއިން ވެސް
މި އެހީތައް މި ލިބެނީ ވަކި ބަޔަކަށް. ވަކި ކުލަޔަކަށް. ވަކި ގޮތަކަށް މީހާ ހުރެގެން ނޫނިއްޔާ އެ ޚަރަދު އެ
ފަރާތްތަކަށް ނުވަތަ އެ ޚިދުމަތެއް އެ ފަރާތަކަށް ނުލިބޭ. އެ ވާހަކަތައް މިތާނގައި ހުރިހާ އެންމެން ވެސް މި ދައްކަނީ.
ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް މި ފާޅުކުރަނީ އެ ޝުޢޫރުތައް. އެހެންނަމަވެސް މިހާތަނަށް ދިޔައިރު ވެސް އޭގެ ތަފުޞީލެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް ލިބިފަ އެއް ނެތް. ދެން ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓުން ބައިބައި އުނިކުރި ވާހަކަ.
ކައުންސިލުތަކުގެ ދައުރު ނެތް ވާހަކަ. ކައުންސިލުތަކަށް ދޭންޖެހޭ ދައުރު ނުދޭ ވާހަކަ. މިއީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ
ވަރަށް ފާޅުކަން ބޮޑު ގޮތެއްގައި ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަ. ކައުންސިލުތަކުގެ ޤާނޫނު އުފެދިގެން އައީ ކައުންސިލުތަކަށް
ވަރަށް ގިނަ ބާރުތަކަކާއި އިޚްތިޔާރުތަކެއް ދެމުން. އެހެންނަމަވެސް ކައުންސިލުތަކަށް އެނގުމެއް ނެތި، އެތަންތާގެ
ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް އެ ތަންތަނަށް ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމުގައި ވެސް ކައުންސިލުތަކަށް އެނގުމެއް ނެތި،
146

މާލޭގެ ކޮންމެވެސް ކޯޕްރޭޝަނަކަށް ނުވަތަ މިތާ އޮންނަ ކޮންމެވެސް ކޯޕްރޭޝަނަކުން ޖޮއިންޓު ވެންޗަރ ކުންފުންޏެއް
ހަދައިގެންދާއިރު ކީއްތޯވީ އެތާ އޮންނަ ކައުންސިލުތަކަށް އެ ބާރުތައް ދިނިއްޔާ. އެތަންތަނުން ލިބެން ހުރި އާމްދަނީ
ހޯދަންވީ އެ މީހުން ނޫންތޯ. އެ މީހުންނަށް އެ މަގު ފަހިކޮށްދިނީމަ ނޫންތޯ ސަރުކާރުން އެ މީހުންނަށް ދޭންޖެހޭ ބަޖެޓާ
އެއްޗެއްސަށް ވެސް ލުއިކަމެއް ލިބޭނީ. އެ ތަންތަނުގައި ހުރި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ވާހަކަދައްކާނީ އެ މީހުން
ނޫންތޯ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު، އަދިވެސް ސަރުކާރުގެ ވިސްނުމެއް ނެތޭ މިއިން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް
އެ މީހުންނަށް ދޭންޖެހޭ ބާރުތައް ދިނުމަކަށެއް. އެހެންކަމަށްވަންޏާ މި ބަޖެޓު ކުޑަވާނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. ދެން މި
އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ބޮޑުވާހަކަ. މި ފަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކިޔަނީ ރިކަރަންޓު ޚަރަދާ އެއްވަރުގެ
އެއްޗެކޭ އާމްދަނީ އަށް މި ލިބެނީ. އެހެންކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރު މަސައްކަތެއް ކުރާނެ އެއްޗެއް ނެތް.
ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ބޮޑު ވަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ރިކަރަންޓު ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ނުވަތަ ދައުލަތުން
ކުރަނީ ކޮންކަމެއްތޯ މިއީ ވެސް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެތައް ބައިވަރު ރަށްތަކެއް ހުރިއިރު އެއްފަސްކުރުމު ގެ
ސިޔާސަތެއް ނެތް ގެންގުޅެފަ އެއް. އެއްފަސްކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ ނެތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މި ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރެވޭނެ
އެއްވެސް ގޮތެއް. އެހެންނަމަވެސް އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން އަދިވެސް މިހާތަނަށް އެއްފަސްކުރުމުގެ އެއްވެސް
ސިޔާސަތަކަށް ޢަމަލުކުރާ ތަނެއް ނުފެނޭ. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ގަމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު
ރަށް. ރަށުން މިހާރު 311 ހެކްޓަރުގެ ބިން އެކި ފަރާތްތަކަށް ދޫކުރީ. ކައުންސިލަކަށް އެކަމުން ވާ ކަމެއް ނެތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް ގެއްލިއްޖެ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް މިހާރު ލިބިއްޖެ.
ގަމު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔޫސުފް ޢަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަފުޅު ފުރިހަމަކުރެއްވުމަށް.
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ޢަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަމުން ދިޔައީ ގަމުގެ ބިމުން 311 ހެކްޓަރަށް ވުރެ ބޮޑު
ބިން އެކި ފަރާތްތަކަށް ދީފައި ވާއިރު ގަމުގެ ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ކަހަލަ ނަފާ އެއް ލިބޭ ގޮތަކަށް
އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެވިފަ އެއް ނެތޭ. މިހާތަނަކަށް ގަމުގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ ފައިސާ މި ސަރުކާރު އައިއިރު ވެސް
ހޯދާފައި އޮތް އެއްޗެއް. އަދިވެސް އެ ފައިސާ އަށް ވީ ގޮތެއް ވެސް ނޭނގެ. ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ވީ ތަނެއް ވެސް
ނޭނގެ. އެހެންވީމާ، މި ބޮޑެތި ބަޖެޓުތައް ފާސްކުރުމުގެ އެއްވެސް ބޭނުމެއް ވެސް ނެތް. ދެން ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތައް
ޕްރައިވެޓައިޒްކުރާ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ކުންފުނިތައް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް.
ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު ދެންމެ ކުރީގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވި. ގުޅީފަޅާއި ހުޅުމާލޭ ނުހިއްކާ އޮތް ބިން
147

ވެސް ކުރިން ވިއްކާލަން ކަ ނޑައެޅިފައި އޮތޭ. އާދެ، އެ ތަންތަނަކީ އޭރު އަދި ނުވެސް ހަދާ އޮތް ތަންތަނޭ. މިހާރު
އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދާ ފުރިހަމަ އަށް ހިންގަހިނގާ ތަޞައްރަފުފުދިފައި ހުރި ކުންފުނިތައް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވިއްކާލަނީ.
ނުވަތަ ދެނީ، ނުވަތަ ބަޔަކަށް ހަދިޔާކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަންކަމަކީ ފުންކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް.
ޤައުމުގެ ދޮރޯށި ބަޔަކަށް ދިނީމާ، އެ ދޮރޯށީގައި ތިބޭ ބަޔަކު ބުނި އެއްޗެއް ދީގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ތަނަށް
ވަންނަންޖެހޭނީ. ދެން މާދަމާ މިހާރު މި އޮތީ ހައުސިން ކޯޕްރޭޝަން ނުވަތަ ހައުސިން ޑިވެލޮޕްމަންޓު އޮތޯރިޓީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭންޖެހިފައި ބަޔަކަށް ދިނީމާ ދެން އެ ގެއަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަދެވޭނީ އެމީހުން ދިން އެއްޗެއް
ދީގެން. އެ މީހުން ބުނި އެއްޗެއް ދީގެން. އެހެންވީމާ ، އެކަހަލަ ތަންތަން ވިއްކާލުމަކީ އެއީ ވަރަށް ވިސްނުންތެރިކަމާ
އެކު ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން. ދެން ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޖަލްސާގެ ކޯރަމް ގެއްލިއްޖެ. އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް މި ގޮތަށް ގެއްލެމުން ދިޔުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑު ގަސްތުކުރަނީ
ތި ބޭފުޅުންނަށް 21 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. އެހެން ބިލުތަކާއި އެހެން ބަހުސްތަކާ ޚިލާފަށް މި ބަޖެޓުގެ
ބަހުސް، އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު 21 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވާފައި، އޭގެ ފަހުން ކޯރަމު މައްސަލަ މި ގޮތަށް
ދިމާވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ގަސްތުކުރަނީ ޖަލްސާ އާއި ބަޖެޓް ބަހުސް މިހާ ހިސާބުން ނިންމާލަން. އެހެންވީމާ،
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް އަނެއްކާވެސް ލިބިއްޖެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގަމު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔޫސުފް ޢަބްދުލްޣަފޫރަށް ވާހަކަފުޅު ފުރިހަމަކުރުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫސުފް ޢަބްދުލްޣަފޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަ ވިދާޅުވޭ، ތިމަންނަގެ ދާއިރާގައި މިވެނި ކަމަކާއި އެވެނި ކަމަކާ
ކޮންތާކުންތޯ. މި ބަޖެޓުގައި ނެތޭ އިނގޭތޯ. ބައެއް ބޭފުޅުން އެ ވިދާޅުވާ އެއްވެސް ކަމެއް ހިމަނާފަ އެއް. އެކަމަކު ނެތް
ނަމަވެސް އެ ބޭފުޅުން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވައިލުމަށް ޓަކައި އެ ވިދާޅުވަނީ ތިމަންނަގެ ދާއިރާގައި މިވެނި ކަމަކާއި
އެވެނި ކަމަކާ އެބަ އޮތޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ބެލީމަ އެނގޭނެނޫންތޯ އޮތިއްޔާ. މީގަ އި އެއްވެސް ކަމެއް ނެތޭ
އިނގޭތޯ. ނެތް ބައެއް ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ ވިދާޅުވޭ އެ އެއްޗެހި ހުރި ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑު
ދާއިރާގައި ހިމެނޭ މުންޑޫ، ގަން އެއްވެސް ކަމެއް ހިމަނާފަ އެއް ނުވޭ ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރު. ވޭތުވެދިޔަ 4 އަހަރު
އެއްވެސް ކަމެއް ހިމަނާފަ އެއް ނުވޭ. މިފަހަރު ނެތް ލ. އަތޮޅުގައި އެއްވެސް ކަމެއް ހިމަނާފަ އެއް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓަށް ވޯޓުދިނުމުގައި އިތުރަށް ވިސްނަށްޖެހޭ ވާހަކަ ދަންނަވަ އިލަމުން އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަން
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
148

ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަ ދައްކަމުންދާ ބަޖެޓާ ގުޅިގެން އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ދެތިން ވާހަކަ އެއް ދަންނަވައިލާނަން. ވޭތުވެދިޔަ ގާތްގަ ނޑަކަށް ތިން އަހަރެއްގެ މަތިން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވަނީ
ޢަދުލުއިންޞާފު ގާއިމުކުރާ ދާއިރާ އަށް ބަޖެޓު ކަ ނޑައަޅާފަ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި ދެކެވެމުންދާ
މައިގަ ނޑު ވާހަކައިގެ އަސްލަކަށް ވެފައި މި އޮތީ ޢަދުލުއިންޞާފު ގާއިމުނުކުރެވުމުގެ ސަބަބުން އެކި ފަރާތްތަކަށް
ލިބެންވާ ޙައްޤުތައް ފޯރުނުކޮށްދެވޭ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ 3121 ވަނަ އަހަރު 22:3 މިލިއަން ރުފިޔާ އާއި
3122 ވަނަ އަހަރު 2527 މިލިއަން ރުފިޔާ އަކާ އި 3123 ވަނަ އަހަރު 2415 މިލިއަން ރުފިޔާ ހުށަހަޅާފައި
ވާއިރުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް ގެއްލިއްޖެ. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ ކޯރަމް ލިބެންދެން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް މިހާރު ހަމަވެއްޖެ. ކޮޅަށް ތިއްބެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިހާރު
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ. ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ މަނިކު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށް.
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެނީ ޑިމޮކްރެެ ސިީ އެއްގައޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ސަރުކާރެއް މި ރާއްޖެ އަށް ގެނައީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ސަރުކާރަކާ ބައިވެރިވެގެން، މަސައްކަތް މި ކުރަނީ ރާއްޖޭގައި
ވަކި ރަށަކަށް، ވަކި އަތޮޅަކަށް، ވަކިވަކިން ކަންކަން ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި މުޅި ރާއްޖެ އަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވެން ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން. ޕްރޮގްރާމުތަކެއް ކަ ނޑައަޅައިގެން، މެނިފެސްޓޯ އެއް
ހަދައިގެން އެއަށް ބަޖެޓު ހަދައިގެން މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ބައެއް ފަރާތްތަކުން
ތިމަންނަގެ ދާއިރާ، ތިމަންނަގެ އެކިއެކި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ނިސްބަތްވާ ދާއިރާތަކެއް
ވެސް އެބަ ހުރި. އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ މި މާލެ އަކީ އެންމެ ތޮއްޖެހިފައި އޮތް ތަނަށް ވާއިރުގައި މާލޭގައި
ކީއްވެގެންތޯ މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން ނަގަންހުރި ޓެކްސްތައް ނަގައިގެން މާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ކަންކަން ނުނިންމަނީ.
މަޢުލޫމާތު ބޭނުމިއްޔާ އަޅުގަ ނޑާ ހަމައަށް އަތުވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑު އެ މަޢުލޫމާތު ދަންނަވައިލާނަން. އާދެ،
ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ވެގެން މި ތެދުވީ. ބައެއް ބޭފުޅުން
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން މި ފަހަރު ދައުލަތުގެ އާމުދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބެން އޮތް 861 މިލިއަން ރުފިޔާ އަކަށް 5
149

ކުންފުންޏެއް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރާތީ އެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި ، ވިލާ ކޮލެޖު ހަދަން މާލޭގެ ބިމެއް
ޕްރައިވެޓައިޒްކުރިއިރުގައި އެ ނެންގެވި އިރުގައި އޭގައި އެއްވެސް މައްސަލަ އެއްނެތް. 2::1ގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑު މި މަޖިލީހުގައި މިހާރު މި ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަކަށް އިންނެވި ބޭފުޅާއާ އެކީގަ އި އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރީމު،
ވިޔަފާރިވެރިންގެ ޖަމުޢިއްޔާގަ. އޭރުގަ އި އަބަދުވެސް އޮންނަ ޝަކުވާ އަކީ އެސް.ޓީ.އޯ އިން ދަތްކޮއްޓާ އިލޮށި ވެސް
ވިއްކަނީ، އަނެއް ކަމެއް ކުރަނީ. އަނެއް ކަމެއް ކުރަނީ. ވިޔަފާރިވެރިންނަށް މި ތަކެތި ދޭންވީ. އެކަމަކު އޭރުގައި
އެއްވެސް އެއްޗެއް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރަން ވެގެން ވާހަކަ ދެއްކުމަށްފަހުގައި މިއަދު މި ކިޔަނީ ނުކުރާ ވާހަކަ. ތިމަންނަމެން
ބޭނުންވާ ވަރަށް އެއްޗެހި ލިބުނީމަ، އެކަންކަން ހުއްޓާލީމަ ނިމުނީ. އެހެން މީހަކު އެއްވެސް ކަމެއް ކުރުމުގެ ބޭނުމެއް
ނެތް. ބައްލަވާ، މިއަދު އަމިއްލަ 2ގެ މައްޗަށް، ޓިނު ވިއްކާ ، ގޭސް ވިއްކާ، ސިމެންތި ވިއްކާ ތެޔޮ ވިއްކާ، ރިސޯޓު
ހަދާ. ބަނދަރު ހިންގާ. އެއަރލައިން ހިންގާ. ޝިޕން ހިންގާ. ޓީވީ ޗެނަލް ހިންގާ. ފަޅު ފުންކުރާ ކުންފުނި ހިންގާ.
ސްޕެއަރ ވިއްކާ. ހޮސްޕިޓަލު ހިންގާ. ރެންޓަލްސް ހަދާ. ބޯޓު ކުއްޔަށް ދީ ، އެއަރޕޯޓު ހިންގާ، މަސްކުންފުނި ހިންގާ.
ފިނިކުރި މަސް ބޭރުކުރޭ. މަގުހެދުން، އަގަށް މީހުންނާ ދެވުން ފިޔަވައި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރޭ. ދެން ކޮންކަމެއްތޯ
ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރަން މި އުޅެނީ. ކޮންކަމެއްތޯ ސަރުކާރުން ކުރަންވީ. ސަރުކާރުން މި އެއްޗެހި ދޭންވީ ވަކި މީކަހަކަށް
ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ އޯކޭ. ހަމަ ހަވާލުކޮށްލައްވަންވީ. ވަރިހަމަ އެކަން ކުރެވޭ ވަރުގެ މީހަކު ހުރެއްޖެއްޔާ. އެކަމަކު މި
ރާއްޖޭގައި އެހެން މީހަކު އެ އްވެސް މަސައްކަތެއް ކުރަން ޤަބޫލުނުވެގެން މި އުޅެނީ ކީއްވެގެންތޯ. އެ ވިދާޅުވާ
ކުންފުނިތައް ވިއްކިއިރުގައި އަމިއްލަ އަށް ދައުލަތުގެ ބިން ނަގައިގެން، އަމިއްލަ ރިސޯޓު ހުޅުވި ރޭ މާލޭގައި އަޅަން
ހުރި ގަލުން ތިން ކިލޯ މީޓަރުގެ ގާ ހިލޭ ދިން ވާހަކަ ދެއްކި ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއެހިން. އެކަމަކު މިއަދު
އަމިއްލަ ޗެނަލްތަކުގަ އި އަމިއްލަ ވާހަކަތައް ދައްކަމުން ގެންދަމުންދާއިރުގައި އިހުސާސެއް ނުކުރެވޭ ތިމަންނަމެންނަށް މި
ކުރެވޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ ޢަދުލުއިންޞާފު ގާއިމުކުރާ ދާއިރާ އަށް މި ހޭދަކުރާ ލާރީން އެ
މީހުން ކީއްތޯއޭ ކުރަނީ. ކުރީގެ ސަރުކާރުގައި ވެފައި ހުރި ކަންތައްތައް ބަލައި، އަދި މިއަދުގެ ސަރުކާރުގައި ވެސް
ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަ އެއް އޮތިއްޔާ ޓީވީގަ އި އެ ވާހަކަ ނުގޮވައި އިންޞާފު ހޯދައިދޭށޭ މި ޤައުމަށް. އެ ލާރި
ހޭދަކުރަމުންނޭ މި ގެންދަނީ. މިއަދު ބައްލަވާ ޖީ.އެމް.އާރު އެއަރޕޯޓު ވެސް ދެވޭކަށެއް ނެތް. ޝިޕިން ވެސް ދެވޭކަށެއް
ނެތް. މި ހުރިހާ ތަނެއް ހަމަ އެކަކަށް ދިނީމަ ނިމުނީތޯ. މައުމޫނުގެ ކަ ނޑައެޅިގެން ހިނގާ ބޮޑު ވިޔަފާރި އެއްގެ
ތެރޭގައި ވިލާ ކިޔަސް، އުޑުކިޔަސް، ކަ ނޑު ކިޔަސް މި ދަނީ އެކައްޗެއް. އެހެން މީހަކު އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާކަށް
ޤަބޫލެއްނޫން. މި ދެންނެވީ އެއް ކުންފުންޏެއްގެ މައްޗަށް ހުރި ވިޔަފާރި. 281 މިލިއަނުން 91 މިލިއަނުން ޓާންއޯވަރ
ވަންނައިރުގައި އެހެން މީހަކު ވިޔަފާރި އެއް ކުރަން ޤަބޫލުނުވަނީ ކީއްވެގެންތޯ. ކޮބައިތޯ އޭގެ މައްސަލަ އަކީ .
ކީއްވެގެންތޯ ގެއްލެންވީ. މި ސަރުކާރާއި ޖެހުނީމަ ދައުލަތް ގެއްލޭ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ކޯ ޗެއްތޯ މިތަނުން ހިފައިގެން
ދިޔައީ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެ ން މި ބުނަނީ މިކަންކަން ޕްރައިވެޓައިޒްކޮށްގެން މިކަންކަން ކުރެވޭނެ އުސޫލުތަކެއް
150

ކަ ނޑައަޅައިދެހެރޭ. އޭރަން އެލިބޭ ލާރި ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރަން އެބަ ބޭނުންވޭ. އޭގަ އި ގޮތްތަކެއް އެބަ ހުއްޓޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ދައުލަތުގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކެއް ހަދާފައި އެ މުއައްސަސާތަކުގެ ކައިރީގައި މި ބުނަނީ އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލް ބަލަހަރޭ. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ބަލަހަރޭ. ކުރީގައި އޮތްގޮތަކަށް ނޫނޭ ކަންތައްތައް ފޮރުވޭކަށެއް.
އަޅުގަ ނޑު މާލެ އަށް އައި އްޔަކީ ލޮޓަސް ސައިބޯނި ބުރިއަކާ އި ދޮޅުމުއް ރިޔާ ކަ ނޑާ ފޮއްޗާ ހިފައިގެނެއް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑަކީ މި ތަނުގައި އުޅެ ބޮޑުވި މީހެއް. 41 އަހަރު ދުވަސް ތެރޭގައި މަލްޓި މިލިއަނަރުންނަށް ވީމަ، އެބަ ޖެހޭ
ބަލަން. ތަކްސިން ސިންވަޓްރާގެ މުދާތައް ވެސް ބެލީ. އެހެންވީމާ، ބަލަންވީނޫންތޯއޭ. ކާކަށް ކޯއް ޗެއް ލިބޭތީ. މި
ދެންނެވީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި ދައްކަމުން ގެންދިޔަ ވާހަކަ. އެސް.ޓީ.އޯ އިން ދަތްކޮއްޓާ އިލޮށި ވެސް
ވިއްކަނީއޭ. އެހެންވީމާ، ޕްރައިވެޓައިޒްކޮށްލާފައި ދޫކޮށްލަހަރޭ. މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ދޫކޮށްލީމަ، އެންމެ މީހަކަށް މި
އެއްޗެހި ނުލިބުނީމަ މީ މައްސަލަ އަކީ. ކޮބައިތޯ މައްސަލަ އަކީ. :: އަހަރަށް ރަށްތައް ނަގައިގެން ތިބި މީހުން.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޔަޤީންކަމާ އެކީގައި އެބަ އޮތް. ކުރީގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުކަން ކުރެއްވި އޭރުގެ ޤާސިމު
އިބްރާހީމު ދައުލަތް ބަދަލުވެގެން ދިޔައިރު، ސަރުކާރު ބަދަލުވިއިރު 36 ޕްރޮޖެކްޓު ހަމައެކަނި ޓޫރިޒަމަށް ޓަކައި
ނަގާފައި އޮތް. ބައްލަވާ، މީ ދޮގެއްތޯ. މާލެ އިން ގޭސްވިއްކުމަށް، އަނެއް ކަމެއް ކުރުމަށް ބިން ނަގާފައި ހުރީ،
އަޅުގަ ނޑުމެން މާލެ އިން ބިންކޮޅެއް ނުލިބި އޮއްވާ އެ އޮތީ ބޭނުން އަގެއްގަ އި ބިންނަގައިގެން ބޭނުންކޮށްފަ. އެ
ވާހަކަތައް ކީއްވެގެންތޯ ނުދައްކާންވީ މިއަދު. އަޅުގަ ނޑުމެން މި މާލޭގެ ރައްޔިތުން މިހާ ހާލުގައި މި ތެޅެނީ، ބައްލަވާ.
މިހާރުވެސް އެހެރީ. އެއީ ކީއްވެގެންތޯ އެންމެންނަށް ނުލިބޭންވީ. ބާޒާރުގެ ރޭޓަކަށް ވަނީ 311 ރުފިޔާ އަށް އަކަފޫޓެއް
ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ 9 ރުފިޔާ އަށް ވެސް ނަގައިގެން ބޭނުންކޮށްފައި ހުރީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލެއްނުކުރަން
އެއީ އިޚުލާޞްތެރިކަމެއް ކަމަކަށް. ރަނގަޅު. ތެދުވެރިކަމާ އެކީގަ އި ކުރަންވީ. މި ސަރުކާރުގެ ބޮލުގައި ތަންތަން ވި އްކާ
ބަދުނާމު އަޅުވާއިރުގައި ކޯޗެއްތޯ އޮތީ. މިއަދު ވެސް މި ތަނުގައި އެބަ އޮތް މޯލްޑިވްސް ޝިޕިން ކުންފުންޏަށް ހަދާފައި
އޮތް ގޮތް. އެއަރ މޯލްޑިވްސް އެ އޮތީ ދަރައި ވިކިފަ. އެސް.ޓީ،އޯ އެ އޮތީ ދަރައި ވިކިފަ. ސިންގަޕޫރުގައި އެ އޮތް
ތެޔޮ ކުންފުނި އެ އޮތީ ދަރައި ވިކިފަ. އައިލެންޑު އޭވިއޭޝަން އެ އޮތީ ދަރައި ވިކިފަ. އެހެންވީމާ، ރީތި ދިވެހިބަހުން
ބުނާ ކަމުގައި ވަނީ ވިއްޔާ ކަހެރުވަކޭ ކީއްޔާ މާ ރީތި ވާނެ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، 3123 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައިމިވާ ވަރަށް ދުޅަހެޔޮ ބަޖެޓެއް
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އަނެއްކާވެސް ދަންނަވަން. މި ބަޖެޓަކީ ބޮޑު ބަޖެޓަކަށް ވީނަމަވެސް، ނިސްބަތުން ދަރަނި ކުޑަ
ބަޖެޓެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އާދެ، މި ބަޖެޓަކީ ސީދާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކޮންމެ ގެއަކަށް،
ކޮންމެ ޖީބަކަށް ވެސް ލުއިވެގެންދާނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އާދެ، މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
151

ހުރިހާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބޭސްފަރުވާ ހިލޭ ލިބޭނެ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަ ކުރަން. އާދެ، މި ބަޖެޓަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެދުމިނުގެ ވިޔަފާރި ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި ލޯނު ދިނުމާއި އެ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއެރުވޭނެ އެހެން ކަހަލަ
ޚަރަދުތައް ކުރިއެރުވުމަށް ހަމަޖެހިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އަދި މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މިހާރު ހުއްޓިފައި ހުރި ބައެއް ރިސޯޓުތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ މާލީ އެހީތެރިކަމެއް ލިބޭނެ
ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ އެހެން ކަމެއް އެބަ އޮތް.
ބަޖެޓުގައި މި ދެންނެވުނު ކަންތައްތައް އަދި އެއް ކަމެއް ވެސް ކުރެވޭނީ ދިވެހި ސަރުކާރަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ
އާމުދަނީ ވެސް ލިބިގެންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. އިހައްދުވަހަކު މި ފެނުނު، އެ ވިދާޅުވާ ބޮޑު
މަންޒަރަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަށްޖެހޭ އިހައްދުވަހަކު މި ބޭއްވުނު ބޮޑު މުޒާހަރާ އަށް. އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ
ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ މާ ލަސްތަކެއްނުވެ ، މިކަހަލަ އެތައް މުޒާހަރާތަކެއް ބޭއްވިގެން އެބަ ދޭ. ދެން ބާއްވާ މުޒާހަރާ
އެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ރިސޯޓުތަކުގައި ވެސް އަދި އެހެން ތަންތާގަ އި ވެސް ބަނގުރާ، އޫރުމަސް ލިބުން
މަނާވާ ގަވާއިދުތަކެއް ހަދަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބޭންކުތައް ބަންދުކުރާނެ ޤާނޫނުތަކެއް ހަދަން އެބަ ޖެހޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންތައްތަކާ ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނާލަން އެބަ ޖެހޭ. މި ކަންތައްތަކަކީ މި މުޒާހަރާތަކަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވެސް އެކުވާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބޮޑެތި ވިޔަފާރިވެރިން ވެސް މީގަ އި ބައިވެރިވާ
މުޒާހަރާތަކަކަށް ވާތީ، މި ކަންތައްތައް ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރަންޖެހި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވެދާނެކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޅި ބަޖެޓުގައި 1%: ހެން މި އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރިސޯޓުތަކުން ލިބޭނެ ފައިސާ އާއި ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީއަށް ބަލާ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ބަލާ
އިންކަމް ޓެކްސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޯޕަރޭޓް ޓެކްސް މި ހުރިހާ އެއްޗަކީ ސީދާ ގޮތުން ވިޔަސް އަދި ނުސީދާ ގޮތުން
ވިޔަސް ސީދާ ޓޫރިޒަމާ ގުޅިފައި ހުރި ކަންތައްތައް. މިސާލަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މާލޭގައި ކޮންސްޓްރަކްޝަން މެޓީރިއަލް
ވިއްކިޔަސް ، މާލޭގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެން ކާއެއްޗެހި ވިއްކިޔަސް. އަދި އެހެން އެއްޗެއް ވިއްކިޔަސް މި ހުރިހާ އެއްޗެއް
ނުސީދާ ގޮތުން މި ދަނީ ހަމަ ސީދާ ޓޫރިޒަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަށް އެބަ ޖެހޭ ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް
ކުރިއަށް ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމަށް ކިހިނެއްތޯ ވެގެންދާނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދެން މުޒާހަރާ އެއްގައި އެ ބޭފުޅުން ނިކުމެ މި
ކަންތައްތައް ހުއްޓުވުމަށް ގޮވާލީމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން ހަދަންޖެހޭ ގޮތަކަށް އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ރައްޔިތުން ވަރަށް އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ ހުވަފެންތަކެއް ދެކެމުން އައީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ އަތޮޅެއްގައި ކޮންމެ
ރަށެއްކައިރީގައި ރިސޯޓެއް އޮންނާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ހައްދާ ތަރުކާރީކޮޅާއި އަޅުގަ ނޑުމެން ބާނާ މަސްކޮޅު
ރިސޯޓަށް ވިއްކޭނެ ކަމަށް. އަދި ސަރުކާރަށް ވެސް މި ރިސޯޓުތަކުން އެކަށީގެންވާ އާމުދަނީ އެއް ލިބިދާނެ ކަމަށް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވި ސަބަބަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަށްޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ބަޖެޓުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވިފައި މި ވާ ، މި އޮތް އާމުދަނީ އަކީ ލިބޭނެ އެއްޗެއްތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ
152

މެންބަރުން އެކަމަށް ވިސްނަވަން އެބަ ޖެހޭ. އަދި ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި އުޅުއްވާ ވިޔަފާރިވެރިން
ވެސް މި ކަމުގައި ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑު އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި، އަޅު ގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ ކަންތަކަށް ބަލައިލާއިރު މި ބަޖެޓުގައި މި ވާ ވަރަށް ފައިސާ ސަރުކާރަށް ލިބިއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ
އެކަންޏެއް ނޫން ، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ހިސާބެއްގެ ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށެއްގެ ނަރުދަމާ އާއި ބޯފެނުގެ މައްސަލަ
ހައްލުވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އެބަ އޮތް. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށުގެ ފަޅުތަކާއި
ބަނދަރުތައް ހެދިގެންދާނެ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގެން އެބަ އޮތް. އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ހަމަ
އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުތައް ހަދައި، އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންތައް
ބައްޓަންކުރަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވިސްނަވާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުން ސިޔާސީ ފިކުރަކަށް ޓަކައި ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ހަލާކުކޮށްނުލާށޭ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނާޒިމު ރަޝާދު. މާފުކުރައްވާ ހިތަދޫ އުތުރު
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމު.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމްއަލައިކުމް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށް ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މީގެ ކުރީގަ އި ވާހަކަދެއްކެވި ދުވަހު ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް.
އަޅުގަ ނޑަކީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހިމެނުނު މީހަކަށް ވީތީވެ އަޅުގަ ނޑު ކޮމިޓީގައި ވެސް ހުށަހެޅިން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް. އެހެންނަމަވެސް ކޮމިޓީގައި ހުށަހެޅުނު ބައެއް
ހުށަހެޅުންތައް ފާސްވެގެން ދިއުމުން، އުނިއިތުރުތައް ފާސްވެގެންދިއުމުން، އަޅުގަ ނޑުގެ ހުށަހެޅުމަށް އޭރު ވަނީ ވޯޓަށް
ނޭހިފަ. އެހެންކަމުން މިއަދު އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު އަނެއްކާވެސް ހުށަހަޅައިލަން، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
3123 ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް. މި ބަޖެޓާ ގުޅޭ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހޯދި މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި އިތުރަށް ތަފްސީލުވެގެން ދިޔައީ މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް
ބޮޑަށް ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު، ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނެވުމަށްފަހު، ވަރަށް ފުރިހަމަ އަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން.
އަދި މި ބަޖެޓާ ގުޅިގެން ރައްޔިތުންނަށް ވާނެ ފައިދާ އާއި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކޮށްދޭނެ ޚިދުމަތްތައް ތަފްސީލުކޮށް
އެނގިގެންދިޔަ ބަޖެޓެއްކަން އެނގެން އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ތަފާތު އެކި ސަބަބުތަކަށް، އާދެ،
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަށް އަޅުގަ ނޑު ބަނދަރެއް ލާން ބޭނުން ވެގެން ނުވަތަ ނަރުދަމާ އެއް އަޅަން ބޭނުން ވެގެން
153

އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހެޅުނު. އޭގެއިތުރަށް ވެސް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ފައިސާ އިތުރުކޮށްދިނުމުގެ ބޭނުމުގައި
ބަލައިލުމެއް ނެތި، އަދި ޤާނޫނުގައި އޮތީ ކީކޭތޯ ވެސް ވިސްނާލުމެއް ނެތި، ބައެއް އަދަދުތައް ކަ ނޑައަޅާފައި އޮތްކަން
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރޭގައި ކޮމިޓީން ނިންމެވި
ނިންމެވުމުގެ ތެރޭގައި މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޯޕަރޭޝަނަށް ވެސް 36 މިލިޔަން ރުފިޔާ ދިނުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައި
ވާއިރު، މޯލްޑިވް ސް ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޯޕަރޭޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނެއް އޮވޭ. އެ ޤާނޫނުގައި އެ ކޯޕްރޭޝަނަށް ފައިސާ ދޭން
ބަޔާންކުރާ ގޮތާ ޚިލާފަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފައިސާ ވެސް ކަ ނޑައަޅާފައި މި ނިންމުނީ. އެގޮތުން 2:3 މިލިޔަން
ޖުމްލަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑައަޅައި ނިމުނުއިރު ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނަށް 91 މިލިޔަން
އަދި ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނަށް 34 މިލިޔަން އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑައެޅީމާ މިހާރު ދެން ޖުޑިޝަރީ އާއި
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާ ދޭތެރޭގައި އޮތް ގުޅުމަށް ބަލައިލެވި، މި އަދަދަށް ވަކާލާތުކުރެވުނީ ކަމުގައި ހަމަ
ބޮޑަށް ބެލެވިގެން މި ދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުން ދިޔައީ މި ބަޖެޓުގެ
ފަހުގެ ބަހުސްގެ ތެރޭގައި ވެސް ޕްރައިވެޓައިޒްނުކުރުމަށް. ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހެޅުންތަކާއި
އިޞްލާޙުތަކާ އަދި ރިކޮމެންޑޭޝަންސްތައް އިތުރުކުރުމަށް. ދަންނަވާލަންޖެހެނީ އެމް.ޑީ.ޕީ އަކީ މިއީ ސެންޓަރ ރައިޓް
ސިޔާސީ އަދި އިޤްތިޞާދީ ވިސްނުމުގެ ޕާޓީ އެކޭ. ސެންޓަރ ރައިޓުގެ ވިސްނުމުގެ ޕާޓީ އެއްގައި އަބަދުވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ތާއީދުކުރަނީ ޑިމޮކްރެޓިކު ކެޕިޓަލިޒަމަށް. އޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް ތާއީދުކުރާނީ ހަމަ ފްރީ
މާކެޓް އިކޮނޮމީ އަކަށް. މި އުސޫލުން އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންތައް ކުރަމުން ދާއިރު ހުޅުވާލެވޭ ޕްރައިވެޓައިޒްކުރެވޭ
އުސޫލުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާއިމުކުރާނަން. ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަކީ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ތަނެއްގައި ވެސް ކާމިޔާބުކަމާ އެކު
ހިނގާފައިވާ ސިޔާސަތެއް. މި ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ސީދާ ފޮރިން
ޑައިރެކްޓު އިންވެސްޓްމަންޓު އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖެ އަށް ގެންނަންޖެހޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ޓޫރިޒަމާއި
މަސްވެރިކަން ފެށިގެން އައި ހިސާބުގައި ވެސް މި ދެ ސިނާޢަތު ވެސް ތަރައްޤީވެގެން ދިޔައީ ސީދާ ބޭރުގެ
އެހީތެރިކަމާއި ބޭރުގެ އިންވެސްޓުމަންޓުތައް މި ސިނާޢަތްތަކަށް ލިބިގެން. އެހެންކަމުން، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އެތައް
ހިސާބަކުން އެތައް ދަރަޖަ އަކަށް ތަރައްޤީވާން މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅުގައި، މިކަމަށް ހުރަސްއަޅައި މިކަން
ހުއްޓުވުމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެރަދިނުމަށް ޓަކައި ނުވަތަ
ސިޔާސީ ބައެއް ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ކުރިއަރައިގެންދާތަން ދެކެން ބޭނުންނުވާތީވެ ކުރެވޭ ކަންތައްތަކެކޭ. ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ މިސާލަކަށް، ހަމަ މަދަރުސާ އެއް. ސީ.އެޗް.އެސް.ސީ، ވިލާ ކޮލެޖުގެ ފަރާތުން ހައި ސްކޫލެއްގެ ގޮތުގައި
ހިނގަން ފެށީމާ ވަރަށް ފުރިހަމަ. އަޅުގަ ނޑު އެޅި އެއަރޕޯޓު އިތުރަށް ތަރައްޤީވާން އަޅުގަ ނޑު ނޭދޭކަށް ނެތިން
ކައިރީގައި އެއަށްވުރެ ފުރިހަމަ އެއަރޕޯޓެއް އޮތުމަކުން. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ބިނާކުރާ އެއަރޕޯޓު ވެސް
ކުރިއަށް ދާނީ ކައިރީގައި ވެސް އެއަށްވުރެ އެއަރޕޯޓެއް އޮވެގެން ރަނގަޅަށް ކޮމްޕީޓުކުރެވިގެން. އެހެންކަމުން،
154

އަޅުގަ ނޑު ކުރި އިންވެސްޓްމަންޓު ގެއްލިދާނެ ކަމުގެ ބިރުގައި އެއަރޕޯޓުތައް ތަރައްޤީނުވާން ނޭދެމާ ހިނގާށޭ. އެންމެން
އެކުގައި ގުޅިގެން ކުރިއަށް ދާކަމުގައި ވާ ނަމަ، މި ރާއްޖޭގެ ކުރިއެރުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދާނެ. އިތުރަށް
ފާގަތިވެގެންދާނެ. އަޅުގަ ނޑުގެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު ތާއީދުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް.
ދަޢުލަތުގެ ބަޖެޓު 3123 ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ފާސްކޮށްދިނުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ޒަމީރު ވާިާ ހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ކުރެވުނު މަސައްކަތްތާއި އަދި މި
މަޖިލީހުގައި މިހާރު މި ކުރެވެމުންދާ ބަހުސަށް ބަލާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން
މުސްތަޤުބަލަށް ޓަކައި މިހާރު ކުރަން އޮތް އެންމެ މުހިއްމު ކަމަކީ ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ހުޅުވާލެވިފައިވާ ގޮތަކަށް،
އެންމެންނަށް، އެ ހުރިހާ ރާއްޖެތެރޭ ތަރައްޤީކުރުމުގައި ހުރިހާ އަތޮޅެއް ހަމަހަމަގޮތެއްގައި ބަހާލެވޭނެ ގޮތަކަށް ފޯމިއުލާ
އެއް ނެރެގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕްރޮގްރާމުތައް ބައްޓަންކުރަން ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީ ބަދަލުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
އެޑްވައިސްކުރުން. އަޅުގަ ނޑުވެސް ޤަބޫލުކުރަން އަޅުގަ ނޑަކީ ސަރުކާރު ހިންގާ ޕާޓީގެ މީހެއް ނޫން. އެކަމަކު،
އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މިހާރުން މިހާރަށް މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ޢަމަލުކުރާ ގޮތުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު ދިމާވާ މައްސަލަތަކެއް އެބަ ހުރި. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް މި ފާހަގަކުރަނީ
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކޭ ގޮތް. އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަންކުރަންޖެހޭ އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަމަކު ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން އޭގެ ޒާތަށް ބަލާއިރުގައި މިދިޔަ
ތިން ހަތަރު އަހަރެއްގެ ނަތީޖާ އަށް ބަލާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އޭގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް
ވަރަށް ބޮޑެތި ނޭދެވޭ އަސަރުތަކެއް ކޮށްފިހެން. މިސާލަކަށް، ޑޮލަރަށް ޕްރެޝަރ މާ ބޮޑަށް ބޮޑުވެގެން މިހާރު މި އުޅޭ
އެއް ސަބަބަކީ އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ކުންފުނިތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން ވިއްކި ހިއްސާ. މިތަނުން ފައިސާ
ލިބިލިބި ހުރި ހިއްސާތަކެއް އެހެން ބަޔަކަށް ލިބިގެން ދެން އެ ލިބޭ ޑިވިޑެންޑާ އިތުރަށް މި ދާ ޚަރަދުތައް ބެހިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި މި ވަގުތު އިކޮނޮމީގައި ހުރި ޑޮލަރ ޗޭސްކުރަންޖެހޭތީ. އަޅުގަ ނޑުވެސް ޤަބޫލުކުރަން
ޖީ.އެމް.އާރު އަދި ދިރާގު ނޫނިއްޔާ ފެން ކުންފުނީގެ ހިއްސާ ވިއްކާލައިގެން އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އޭގެ ފައިދާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ނެތް ޓެކްނޮލޮޖީ އެއް ގެނެސްގެން ތަރައްޤީކުރެވިއްޖެ ނަމަ، އޭގެ ފައިދާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރާނެ. އެކަމަކު، އަޅުގަ ނޑަށް ހީވާގޮތުގައި ފޮރިން ޑިރެކްޓު އިންވެސްޓްމަންޓެއްގެ ގޮތުގައި
ބަލާއިރު މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެން ބޭނުންވާ ކަހަލަ ފޮރިން އިންވެސްޓްމަންޓެއް
ނޫން. އެއީ އެންމެ ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ އެއް ކަމަކީ މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފައިދާ ލިބިލިބި ހުރި އެއްޗެއް
155

އެހެން ބަޔަކަށް ދޫކޮށްލަންޖެހުނުކަން. ދެން، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ޕޮއިންޓަކީ ވޭތުވެދިޔަ
އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ދެތިން ހަތަރު އަހަރެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ ފަހަރަކު ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށް، ބަޖެޓު ފާސްކޮށް
ނިންމާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ރިކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް އެބަ ތައްޔާރުކުރޭ. އަޅުގަ ނޑަށް ހީވާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ މިހާރު
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އެބަ ބައްލަވާ، އަބަދުވެސް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ބެލުމުގެ ދަށުން އެބަ ބައްލަވާ ބަޖެޓު މިކޮޅުން
ފާސްކުރާ ގޮތަކާއި ޚަރަދުކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ކިހިނެއްތޯ ހިނގަނީ. އެކަމަކު، ޙަޤީޤަތަކީ އިނގޭތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އަސްލުގައި އަނެއްކާ އެ ވެސް މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަދަލުކުރަންޖެހޭ، ފޯމިއުލާ ބަދަލުކުރަންޖެހޭ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން
ނޫނިއްޔާ އަދި އެހެން ކޮމިޓީ އަކުން ނަމަވެސް ބަޖެޓު އޮފީހެއް މަޖިލީހުގައި އޮވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ
ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް ޓަކައި އެ މަސައްކަތްކުރަން. އަޅުގަ ނޑު މި ބުނަނީ ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރަންޖެހެނީ
މަޖިލީހަކުން ނޫނޭ. އެކަމަކު، ޚަރަދުކުރުމަށްފަހު އެ ޚަރަދުކުރެވެނީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަށްތޯ ބެލުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ދެން، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އޮތީ ތަކެތީގެ އަގުބޮޑުވުމުގެ މައްސަލަ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ކުރިމަތިވޭ. މިހާރުން މިހާރަށް މި ފެންނަން ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން
ޕްރައިވެޓައިޒްކޮށްފައި އަދި ދެން މުސްތަޤުބަލުގައި ޕްރައިވެޓައިޒްކުރަން ހުރި ތަންތަނާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ވާހަކަދެކެވޭއިރު އިތުރަށް ރާއްޖޭގައި ޑޮލަރު ބެހެއެިް ޓޭނެ މެކޭނިޒަމަކާއި އަދި އޭގެއިތުރުން ރާއްޖޭގެ ޑޮލަރު އިތުރަށް މި
އިންވެސްޓްމަންޓުތަކުން ޑޮލަރު ރާއްޖެ އިން ބޭރަށް ނިކުމެގެންނުދާނެ މެކޭނިޒަމެއް ނެތިއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ރާއްޖޭގެ
ތަކެތީގެ އަގު ބޮޑުވެގެން ގޮސް އިންފްލޭޝަން މައްޗަށް ދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު ކޮންމެހެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. މި ޑޮލަރުގެ މައްސަލަ މިއީ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވާ ގޮތުން
ހަމައެކަނި އެންމެ ގޮތަކުން ނިންމެން އޮތް ކަމެއް ނޫން. ބައިވަރު ބައިވަރު އުސޫލުތަކެއް ކަ ނޑައެޅެން އެބަ ޖެހޭ.
އޭގެތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ އުފެއްދުންތިެެ ރިކަން ކުރިއެރުވޭނެ މެކޭނިޒަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ރާވަންޖެހޭ. އަދި
އޭގެއިތުރުން ހަމަ އެއާއެކުގައި އިންވެސްޓަރުން އިންވެސްޓުކުރާ ފައިސާ އަދި ލިބޭ ފައިދާ ރާއްޖޭގައި އިތުރަށް
ރީއިންވެސްޓުކުރެވޭ މެކޭނިޒަމެއް ވެސް މިތަނަށް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ. ދެން އަޅުގަ ނޑު
ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދެން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ޕޮއިންޓަކީ އަބަދުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެކެވޭ ވާހަކަ އެއް
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ މިނިވަންކަމާއި މިނިވަންކަން ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަށް ދެމެހެއްޓޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ބަޖެޓުގެ ފައިސާ އެ ފަރާތަކަށް ޚަރަދުކުރެވޭނެ ގޮތާއި އަދި ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓު އަންނައިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފާހަގަކުރެވޭ އެ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުިު ންވާ، އެ މުއައްސަސާތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ނުލިބޭ
މައްސަލަ. އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ބެލެންސެއް
ކަ ނޑައަޅައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އެ ފައިސާ އެ ފަރާތްތަކުން ޚަރަދުކުރެވޭނެ ކޮންމެވެސް ރަނގަޅު އުސޫލެއް
ކަ ނޑައަޅަން. މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މިހާރު އިންޝުއަރެންސާއި އަދި މި އަންނަ
156

އަހަރަށް ކަ ނޑައެޅިފައި މިހިރަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓަކީ މިހާރު މި އޮތް ގޮތަށް
ފާސްކޮށްފި ނަމަ، މި ރިސްކު އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރުން މިޓިގޭޓުކޮށްފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގެ
ނަތީޖާ ނެރެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު
އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަންނަ އަހަރު ހަމަ ޓްރައިކޮށްލުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޙަމްޒާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދެ، ބަޖެޓު ދިރާސާކުރައްވައި، އެ ބަޖެޓު ރިޕޯޓް ހުށަހެޅުމާ އެކު އެ ދިރާސާކުރެއްވި
ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށާއި މުޤައްރިރަަ ށިް އަޅު ގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަކީ ބަޖެޓު
ހުށަހެޅުމުން ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ދެ ސުވާލެއް ކޮށްލަން. އެއް ސުވާލަކީ ސީދާ ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނީ
ކޮންފައިދާ އެއްތޯ. ދެވަނަ ސުވާލަކީ ނުސީދާ ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނީ ކޮންފައިދާ އެއްތޯ. އާދެ، ފުރަތަމަ
ސުވާލުގެ ޖަވާބު ވަރަށް ސާފު. އެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެދެމުން އައި ވަިަ ރަށް މުހިއްމު
އެއް ކަމެއް އެބަވޭ. އެއީ އާލަމީ އިންޝުއަރެންސެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިގެން ދިއުން. މި ގޮތުން ރާއްޖޭގެ
އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް އިންޝުއަރެންސް ލިބިގެންދާކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު އުފާކުރާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެއީ
ސީދާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ ފައިދާ އެއް މި ބަޖެޓުގެ ޒަރީޢާ އިން. ދެވަނަ ނުކުތާ އަކީ މި ބަޖެޓުގެ ޒަރީޢާ އިން
ރައްޔިތުންނަށް އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ސަބްސިޑީތަކެއް ލިބިގެން އެބަ ދޭ. އާދެ، އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފުދޭ މީހުންނާއި އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަޤީރުންނާ ދެމެދު އޮތް ތަފާތު
ނައްތާލުމަށް ޓަކައި ރައްޔިތުންނަށް މި ކުރެވޭ މަސައްކަތަށް ތާއިދުލިބިގެން ދާކަން. އެގޮތުން ފުދޭ މީހުންގެ އަތުން
ޓެކްސް ނެގި، އަދި ހަމަ އެއާއެކު ނުފުދޭ މީހުންނަށް ސަބްސިޑީދެވުމުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޖްތިމާޢީ ޢަދާލަތު
ޤާއިމުވެގެންދާނެ ކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޔަޤީންކުރާ ކަމެއް. އެހެންކަމާއެކު، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑަށް މި
ބަޖެޓަށް ތާއީދު އެބަ އޮތްކަން. އަދި ހަމަ އެއާއެކު، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ދިވެހި ސަރުކާރުން، ޚާއްޞަކޮށް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން ވަނީ ވަޢުދުތަކެއް
ކުރައްވާފަ. އެ ވަޢުދުތައް ރައްޔިތުންނަށް އެ ފަރާތުން އެ ވަޢުދުތައް ކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ނުވަތަ އެ މަސައްކަތްތައް
ކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެ އެއްބާރުލުން ދޭން. އެހެންކަމާ އެކު، އަޅުގަ ނޑު
ހިތުން ބަޖެޓަށް އެ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ހުށަހެޅުމަކީ މި ދެންނެވި ވަޢުދުތައް ކާމިޔާބުކުރުމަށް ޓަކައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
157

އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް މިހާރު މި ވަނީ ގެއްލިފަ. މިއަދުގެ ބަޖެޓު ބަހުސްގައި ބައިވެރިވަޑައިގަންނަވަން ބޭނުންފުޅުވާ
ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެން ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދަން އަޅުގަ ނޑު ގަސްތުކުރަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު). އާދެ، ޖަލްސާގެ ކޯރަމް މިހާރު ހަމަވެއްޖެ. ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު
ފުރިހަމަކުރެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޙަމްޒާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ހިތުން ސީދާ ގޮތުންނާއި ނުސީދާ ގޮތުން މި ބަޖެޓުން ރައްޔިތުންނަށް
ފައިދާތަކެއް ލިބިދޭ. އެހެންކަމާއެކު، ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތިެެ ރި މުޙައްމަދު އަސްލަމު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަދި ހަމަ އެއާއެކު އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލުމުގެ ކުރިން
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ތިން ރަށްކަމުގައި ވާ ފ. ބިލެތްދޫ އާއި މަގޫދޫ އާއި
ފީއަލީގައި، ބިލެތްދޫގައި މިހާރު ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުން އެބަ ދޭ. އަދި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފީއަލީގައި
ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ހިނގާނެ. އަދި މަގޫދޫގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތަކީ އެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުން ނުހަނު އެދޭ ކަމެއް. ޚާއްޞަކޮށް، ސީ.އެސް.އާރުގެ ދަށުން މަގޫދޫގެ ނަރުދަމާ އާއި ފެނުގެ މަސައްކަތް
ހިނގަން ކުރިއަށް އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ބަނދަރުގެ މަސައްކަތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެދޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑު މި ތިން ރަށް ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އެ ރައްޔިތުންގެ
ތަރައްޤީ އާއި ތަހުޒީބާއި ބޭނުން ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުގެ އެއްބާރުލުން ސަރުކާރަށް އަޅުގަ ނޑު ދޭނެ
ވާހަކަ. އަދި ހަމަ އެއާއެކު އަޅުގަ ނޑަކީ މޯލްޑިވިއަން ޑިމޮކްރެޓިކު ޕާޓީ ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން،
އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާ އިން އެ ތާއީދު އަޅުގަ ނޑަށް ދީފައި ވާތީ، އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ މިވެރިކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާއަށް ނުހަނު ކުރިއެރުން ލިބިގެންދާނެ ކަމީ
އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކުރާ ކަމެއް. އަދި ހަމަ އެއާއެކު މި ބަޖެޓުން ސީދާ ރައްޔިތުންނަށް، ހުރިހާ ރާއްޖޭގެ އެންމެހައި
ރައްޔިތުންނަށް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ލިބޭ ކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަތުން ހިފޭ ކަމެއް. އަދި ހަމަ އެއާއެކު ނުސީދާ
ގޮތުން ރާއްޖޭގެ ދަރަނި ކުޑަކުރުމަށް ސަރުކާރުން ކުރައްވާ މަސައްކަތްތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލަށް އެޅޭ
މުހިއްމު ފިޔަވަޅުތަކެއް. އެހެންކަމާއެކު މިދެންނެވި ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލުމަށްފަހު، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
އަޅުގަ ނޑުގެ އެދުމަކީ މި ބަޖެޓު ބެލެހެއްޓުމުގައި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް މުހިއްމު މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްދެއްވުން. އަދި
އެންޓި -ކޮރަޕްޝަން އެޖެންސީ އިން ވެސް މި ބަޖެޓު ޚަރަދުކުރެވޭއިރު ސަރުކާރަށާއި އަދި ހަމަ އެއާއެކު މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކާއި އަދި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ވެސް މި ބަޖެޓު ހޭދަކުރެވޭއިރުގައި މި ބަޖެޓު ހޭދަކުރެވުނީ ސަރުކާރުން
ނުވަތަ ދައުލަތުން ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކާ އެއް ގޮތް ވާ ގޮތުގެ މަތިންތޯ ގާތުން
158

ބަލަމުން ގެންދިއުމަށް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދުޢާ އަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ފާގަތިކަން ލިބުން.
އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ދިވެހިރާއްޖެ އަށް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލު ވެސް ނުކުރާ، ގިނަގުނަ ފައިދާތަކެއް
ލިބިގެންދިއުން. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ނާޒިމު ރަޝާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` السالم عليكن و رحوت هلا و برته ه. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދިވެހި
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރެއްވި ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްޕުޅުކުރެއްވި އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރުދަންނަވަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު އަބަދުވެސް ދަންނަވާ ވާހަކަ އެއް ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ
އުއްމީދުތައް ޙަޤީޤަތަކަށް ހަދައިދިނުމަށް ޓަކައި އަޅައިލެވޭ ފާލަމެކޭ. އާދެ، މިއަދު މި ބަޖެޓު ފޮތަށް ބަލައިލުމުން ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ ފެނިގެން މި ދަނީ މި ކަންތައްތައް. ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް، ޙަޤީޤަތަކަށް ވަމުން ދާ ތަން
ހަޤީޤަތަކަށް ހެދެމުން ދާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެންނަން އެބަ އޮތް. އާދެ، މިގޮތުން ރައްޔިތުން
އަބަދުވެސް އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކަށް މި އޮންނަނީ ޞިއްޙީ ފަރުވާގެ ޚިދުމަތްތައް ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅު
ފެންވަރެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން. އާދެ، މި ބަޖެޓު ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ
ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާއި އެންމެ ބޮޑަށް ގުޅިފައިވާ އެއް ކަމަކީ މިދެންނެވި ޚިދުމަތް ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް
ފަސޭހައިން ފޯރުކޮށްދެވޭނެ އިންތިޒާމެއް ގާއިމުކުރެވިގެން ދާކަން. އަދި މި އިންތިޒާމު ގާއިމުކުރެވިގެން މި ދަނީ
ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގައި ކަމަށް ވާތީ، ޢާލަމީ އިންޝުއަރެންސެއް ކުރެވޭ ގޮތަށް ނިމިފައި ވާތީ އަޅުގަ ނޑުމެން
އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދެ، ވަރަށްގިނަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅު ގައި އެބަ ވިދާޅުވޭ
ބޭރުގެ ދަރަނި ބޮޑުވަމުންދާ ވާހަކަ. އާދެ، ބޭރުގެ ދަރަނި ބޮޑުވަމުންދާ ވާހަކަ އެކަނި ދެއްކުމަކުން މިކަމުގެ ޙަޤީޤަތް
އެނގޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. ރައްޔިތުންނަށް މިކަމުގެ ޙަޤީޤަތްތައް އެނގޭނީ ބޭރުގެ ދަރަނި
ބޮޑުވަމުންދާންޖެހޭ ސަބަބު އެނގިގެން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވޭތުވެދިޔަ 41 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނުހަދާ ވަރަށް
ބަނދަރު ހެދިފައިވާއިރުގައި ވޭތުވެދިޔަ 41 އަހަރު ނުހިއްކާ ވަރަށް ބިން ހިއްކިފައި ވާއިރުގައި، ވޭތުވެދިޔަ 41 އަހަރު
ނުކުރާ ވަރަށް އެތައް ކަމެއް ކުރެވިގެން ދާއިރުގައި އަ ޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދަރަނި ވެސް ބޮޑުވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަހަރަކު ބަނދަރެއް ހަދާލާފައި، އަންނަ އަހަރު ސްކޫލު އަޅާފައި،
އަނެއް އަހަރު ނަރުދަމާ އެއް އަޅާފައި، ދެން އަންނަ އަހަރެއްގައި ބޯފެނުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރަންވީމާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މި ތަރައްޤީވަމުންދާ ޤައުމުތަކެކޭ އެއް ފަދައިން އެއް ސަފެއްގައި ސާބިތުވެ ނުތިބެވޭނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެއް ސަފެއްގައި ސާބިތުވެތިބެން ބޭނުން ކަމަށް ވާ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭނީ ލޯނު ނަގައިގެން
ނަމަވެސް މި ދެންނެވި ކަންތައްތައް ވީހާ އަވަހަކަށް ވީހާ އަވަސް ފުރުޞަތެއްގައި ކޮށް ނިންމާލަން. މިއީކީ ކޮންމެހެން
159

އަޅުގަ ނޑުމެން 3124ގައި ވޯޓު ހޯދަން ކުރާކަމެއް ނޫން. މިއީ މާ ކުރިއްސުރެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވެފައިވާ ކަމަކަށް
ވާތީވެ، ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހިގެން ސަރުކާރުން ކުރަމުންދާ ކަމެއް. ކޮން ސަރުކާރަކުންތޯ ބޭނުންވާނީ ދަރަންޏަށް
ފައިސާތަކެއް ނަގައިގެން ދަރަނިވެރިވާން. ކޮން ދިވެއްސެއްތޯ ބޭނުންވާނީ. އެއްވެސް މީހަކު ބޭނުންވަނީކީ ނޫނޭ.
އެހެންނަމަވެސް ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭންޖެހިފައިވާ ކަންތައްތައް ގިނަގުނަކަމާ ހުރެ، ލޯނު ވެސް ނަގަން މަޖުބޫރުވަނީ މި
ދެންނެވި ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދިނުމުގެ މާތް މަޤުޞަދުގައި މާތް ނިޔަތުގަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދެ،
ދަރަނިވެރިވުން މިއީ މައްސަލައެއް ނޫން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ އަނެއް ސަބަބަކީ މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލުމުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މި ދަރަނިތައް ދެއްކޭނޭ ގޮތްތައް ސަރުކާރުން ޕްލޭންކޮށް ރާވައި ހިންގަމުން ދާ ތަން.
އާދެ، މި ދަންނަވަން އުޅޭ ވާހަކަ އަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ވަނީ ވަރަށް ރަނގަޅު ޓެކްސްގެ ނިޒާމެއް
ގާއިމުކުރެވިފައޭ. ދުނިޔޭގައި ކުރިއަރާފައިވާ ޤައުމުތަކުގެ ވެސް ގާއިމުކުރެވިފައިވާ ފަދަ ޓެކްސްގެ ނިޒާމެ އް
އަޅުގަ ނޑުމެން މި އަންނަނީ ގާއިމުކުރެވެމުން. އެހެންކަމުން ދަރަނިވެރިވުމަކީ މައްސަލަ އެއް ނޫން އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގަ. ދަރަނިވެރިވެގެން ފައިސާ ނަގައިގެން، ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަށްފަހުގައި
ރައްޔިތުން އަތުން ޓެކްސް ނަގައިގެން ހަމަ މި ދެންނެވި ދަރަނިތައް ދައްކާ ރައްޔިތުންނަށް އެއްކަލަ ޚިދުމަތްތައް އެހެރީ
ފޯރުކޮށްދެވިފަ. މިއީ ނޫންތޯ ސަރުކާރަކުން ކުރަންވީ ކަމަކީ. މިއެއް ނޫންތޯ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ކޮށްދެވޭނެ އެންމެ
ބޮޑު ޚިދުމަތަކީ ސަރުކާރަކުން. މި ކަންތައްތައް މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން
ކޮށްދެމުން ދާ ތަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދެ، މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 3123 ވަނަ އަހަރު
ތެރޭގައި اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ތުޅާދޫ ބަނދަރުގެ ބޭރު ތޮށިލުމުގެ މަސައްކަތްކުރެވޭނެ. އެއީ ތުޅާދޫ ރައްޔިތުންނަކީ
ޒަމާނުއްސުރެ ބަނދަރެއްގެ ދަތިކަން އިހުސާސްކުރަމުން ދިޔަ ބައެއް. اله އިރާދަކުރެއްވީތީ 3122 ވަނަ އަހަރު މި ވަނީ
ތުޅާދޫ ބަނދަރު ކޮނެ، އެއްގަމު ތޮށި ލެވިފަ. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 3123 ވަނަ އަހަރަކީ މި ބަނދަރުގެ ބޭރުތޮށި
ލެވޭނެ އަހަރު މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން. ހަމަ އެފަދައިން އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވޭ އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ފުޅަދޫ ރައްޔިތުންނަށް
ޔަޤީންކަން އަރުވަން، ފުޅަދޫގެ ސްކޫލް ހުޅުވޭނެ ވާހަކަ. ފުޅަދޫ ސްކޫލްގައި ފުޅަދޫ ރައްޔިތުންގެ ދަރިންނަށް
ކިޔަވައިދިނުމުގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމާ މެދަކު އަޅުގަ ނޑު އެއްވެސް ޝައްކެތްނުކުރަން. އެ ފަރާތްތަކަށް
އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކަން އަރުވަނީ ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކެކޭ އެއް ފަދައިން ފުޅަދޫ ސްކޫލްގައި 3123 ވަނަ އަހަރު ވެސް
ހަމަ ކިޔަވައިދިނުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ވާހަކަ. އާދެ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 3123 ވަނަ އަހަރުގެ
ތެރޭގައި ގޮއިދޫ ނަރުދަމާ ނިޒާމުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފެއްޓޭނެ. މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ކަންތައްތައް ފެންނަމުން ދާއިރުގައި މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކޮޅުހަދަންވީ ހަމަ އެއްވެސް
ސަބަބެއް އަޅުގަ ނޑަށް ނުފެންނަ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. ހަމަ އެފަދައިން ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ކަމެއް ކަމަށް
ވިޔަސް ވެސް މިއީ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެއް. މި ބަޖެޓު ތެރެއިން اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފެހެންދޫ ނެރު
160

ފުންކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރެވޭނެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. ހަމަ އެފަދައިން ވޭތުވެދިޔަ 3122 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުން މިހާރު އަހަރު ނިންމުމަކާ ކައިރިވެފައި ވާތީ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވައިލަނީ. އެ ބަޖެޓުން ވެސް
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހަމަ ގައިމުވެސް ތަރައްޤީގެ ވަރަށްގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ވަނީ ހިންގިފަ. އަދި މި ގޮތުން އަދި
ނުފެއްޓޭ ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް ވެސް ހުރުމާ އެކު އެކަންތައްތަކަށް ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށުން އަދި ލަސްވެފައި ވީ
ކަމަށް ވިޔަސް ވެސް އެގްރީމެންޓުތަކުގައި ސޮއިކުރެވިފައިވާތީ އެ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. މި
ގޮތުން ގޮއިދޫގައި 211 ހައުސިން ޔުނިޓު އެޅުމަށް ޓަކައި ވަނީ އެގްރީމެންޓުގައި ބަޔަކާ އެކު ސޮއިކުރެވިފަ. ތުޅާދޫގައި
261 ހައުސިން ޔުނިޓު އެޅުމަށް ޓަކައި ވެސް މިވަނީ ބަޔަކާ އެކު އެގްރީމެންޓެއްގައި ސޮއިކުރެވިފަ. އެހެންކަމުން
މިހަރަ ކަންތައްތަކަކީ...
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުޙައްމަދު ޞާލިޙު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 3123 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރިޕޯޓާ ބެހޭ ގޮތުން މިހާރު މި ވަނީ ބަހުސް
ނިމުމަކަށް އައިއްސަ. ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ މި ބަޖެޓަކީ ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނުތަކާ
އެއްގޮތަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބަޖެޓެއް ކަމަށް. މަޖިލިސް މިހާރު މި ވަނީ ގާތްގަ ނޑަކަށް ހަމައަކަށް ދެ ބައި ވެފައިކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ. މިފަދަ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ބަޖެޓު ނިމިގެން ދާއިރުގައި އެ ބަޖެޓުގައި
އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރު ވެސް ހިމެނެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. މި ގޮތުން ކޮމިޓީ
ސްޓޭޖުގައި ދެކެވުނު ވާހަކަތަކާއި ކުރެވުނު މަޝްވަރާތަކުގެ އަލީގައި އެފަދަ ބަދަލުތަކެއް މިހާރު ވާނީ ބަޖެޓަށް
ގެނެވިފަ. އެގޮތުން ތަރައްޤީގެ އިތުރު 62 މަޝްރޫޢެއް ބަޖެޓުގައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ހުށަހެޅުއްވި 62 މަޝްރޫޢެއް
މިހާރު ވާނީ ހިމެނިފަ. މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭނެ ކަމަކީ މިއިން ކޮންމެ ކަމަކީ ދައުލަތަށް
އިތުރަށް ފައިސާ ބޭނުންވާނެ ކަންތައްތައްކަން. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމައާ އެކު އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ދަންނަވައިލާނީ މިއަދު
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން މި ދާ އިޞްލާޙުތަކުގެ ތެރޭގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ބޮޑު ބައެއް އުނިކުރަން ހުށަހަޅަމުން
ގެންދާކަން. މީގެ ނަތީޖާ އަކަށް ވެގެން ދާނީ، މިފަދަ މަޝްރޫޢުތައް ސަރުކާރަށް ނުހިންގުން. އަޅުގަ ނޑު ހިތުން މިފަދަ
އިޞްލާޙުތައް ހުށަހަޅުއްވާ ފަރާތްތަކުން މިކަން ޤަބޫލުކުރައްވަންޖެހޭނެ. ކޮމިޓީގެ ސްޓޭޖުގައި ދެން ގެނެވުނު އަނެއް
އިޞްލާޙަކީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ބަޖެޓު އިތުރުކުރުން. އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެވުނު ވާހަކަތަކުގެ އަލީގައި 2:3
މިލިއަން ރުފިޔާ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް އިތުރުކުރެވިފައި ވާނެ. މި ފައިސާ އަޅުގަ ނޑުމެން ހޯދީ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެކި އެހެނިހެން ކަންތައްތަކަށް ޚަރަދުކުރަން ހުރި ފައިސާގެ ތެރެއިން ހޮވާލައިގެން. އަޅުގަ ނޑު
މިއަދު މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުން ވަނީ، ތި ބޭފުޅުން އަމިއްލަ އަށް ސުވާލުކޮށްލައްވާށޭ.
ދައުލަތުގެ މި ފައިސާ އިން ޚަރަދުކޮށްގެން ތި ބޭފުޅުންނަށް އެދެވޭ މަސައްކަތެއް އެބަ ކުރެވޭތޯ. މީގެ ނަތީޖާ އެންމެ
161

ރަނގަޅު ގޮތުގައި ރައްޔިތުން ޤަބޫލުކުރޭތޯ. މި ސުވާލު އަމިއްލަ އަށް ކުރެއްވުން އަޅުގަ ނޑު މިއަދު އެދެން. ހަމަ
އެއާއެކުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދައުރެއް މި ކަމުގައި އެބަ އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. މިނިވަން
މުއައްސަސާތައް ޖަވާބުދާރީކުރުވުމާއި މަސައްކަތްކުރާ ގޮތް ބެލުމަކީ މި މަޖިލީހުގެ، ޚާއްޞަކޮށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ
ދައުރެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. މި ދަ ނޑިވަޅުގައި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ރަނގަޅަށް
މަސައްކަތްކުރާ ތަންތަން ހުރިކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ވަރަށް ފަހުން އުފެދިގެންދިޔަ
މީރާ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމަ އެގޮތަށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން މިހާރު މަސައްކަތްތައް އަޅުގަ ނޑު
ބަލައިގަންނަ ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. މަސައްކަތްތައް ރަނގަޅަށް ކުރެވެމުން އަންނަކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑު މި ގޮވައިލަނީ މީގެއިތުރުން އޮޑިޓު އޮފީހާ މިހެން ހުރި މުއައްސަސާތައް މިއަށްވުރެ
ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރަން ޖެހިފައި ވާކަމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތް ނިމިގެން ދިޔައީ ކޮމިޓީގައި
ހިމެނުނު ގާތްގަ ނޑަކަށް ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް އިއްތިފާޤުވެގެން ދިޔައީ ބަޖެޓަށް މާ ބޮޑު އިޞްލާޙެއް ދެން ފްލޯގައި
ނުގެންނާނެ ކަމަށް. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބީ ސަރުކާރު ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތް. އިދިކޮޅު
ފަރާތްތަކުން އެއްބަސްވެވަޑައިގަތީ ބަޖެޓަށް ޚަރަދަށް އަދި އާމްދަނީއާ ބެހޭ ގޮތުން މާ ބޮޑު ބަދަލެއް އަންނާނެ
އިޞްލާޙެއް ހުށަނާޅުއްވާނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ހިތާމައާ އެއްކޮށް އެހެން
ކަހަލަ އިޞްލާޙުތަކެއް މިއަށް ހުށަހެޅިގެން ހިނގައްޖޭ. މީގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވި ފަދައިން
ކުރަންހުރި އެތައް މަސައްކަތްތަކަށް އޭގެ އަސަރު ފޯރާ ކަހަލަ އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހެޅިގެން ދިޔަ. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް
އޭގެތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން މި ތަނުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ވާހަކަދެކެވިއްޖެ. ދައުލަތުގެ އެއްވެސް ތަނެއް
ޕްރަވަޓައިޒުކޮށްގެންނުވާނޭ މި އަންނަ އަހަރު. ސަބަބު ކަމަށް ވިދާޅުވަނީ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް
އިޞްލާޙަކަށް ވާތީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް ނޫނޭ.
މާލިއްޔަތު ޤާނޫނުގައި ވަނީ ޕްރައިވެޓައިޒުކުރަންޖެހޭނީ ޤާނޫނެއްގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިންނޭ. ބަޖެޓުގައި
ޕްރައިވެޓައިޒުކުރަން ނުލިޔެވޭނެ ކަމަކަށް އެ ޤާނޫނަކު ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ތަންތަން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމުގެ
ކަންތައްތައް ފަހުން ހިންގާއިރުގައި ޤާނޫނެއް އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އެ ޤާނޫނަކާ އެއް ގޮތަށް ގެންދިއުމަކީ ސަރުކާރުން
ކުރާނެ ކަމެއް. އެއަކަށް ފަހެއް ނުޖެހޭނެ. އާދެ، ބައެއް ސަބްސިޑީޒްތައް އުވާލަން ވެސް ހުށަހެޅުއްވި. އަޅުގަ ނޑު ހިތުން
މި ވާހަކަ ވެސް މި ތަނުގައި ދެކެވުނު. މިއޮތީ އެހެނިހެން ސަބްސިޑީޒްގެ ގޮތުގައި އޮތް ލިސްޓު. އަޅުގަ ނޑު ހިތުން
ބަޖެޓު ކޮމިޓީ އަށް ވަޑައިގެން މި ބެއްލެވި ނަމަ، ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަތީސް. މީގެތެރޭގައި މި އޮތީ
ފުވައްމުލަކު ރީޖަނަލް ސްކޫލު ބަޖެޓަށް އޮތް 32 ހާސް ރުފިޔާ އުނިކުރަން ހުށަހަޅާފަ. ފުވައްމުލަކު އައިލެންޑު
ކައުންސިލަށް އޮތް 3.2 މިލިއަން ރުފިޔާ މިއަދު އުވާލަން އެ ހުށަހަޅަނީ. ގެމަނަފުށީ ކައުންސިލަށް އޮތް 2 ލައްކަ 67
ރުފިޔާ އުނިކުރަން އެ ހުށަހަޅަނީ. ފޮނަދޫ ކައުންސިލަށް އޮތް 3 ލައްކަ 33 ހާސް ރުފިޔާ އުނިކުރަން އެ ހުށަހަޅަނީ.
162

މާވަށު ކައުންސިލަށް އޮތް 423 ރުފިޔާ އުނިކުރަން އެ ހުށަހަޅަނީ. އަޅުގަ ނޑު މި ކިޔަނީ ލިސްޓު. ގަމު ކައުންސިލަށް
އޮތް 741 ރުފިޔާ އުނިކުރަން އެ ހުށަހަޅަނީ. ގުރައިދޫ ކައުންސިލަށް އޮތް 2 ލައްކަ 74 ހާސް ރުފިޔާ އުނިކުރަން އެ
ހުށަހަޅަނީ. މިހެން ގޮސް ދަންނަވާނެ ކަމެއް ނެތް. ހުޅުދޫ ކައުންސިލަށް އޮތް 327 ރުފިޔާ، ދ. ހުޅުދެލީ ކައުންސިލަށް
އޮތް 3 ލައްކަ 27 ހާސް ރުފިޔާ ވެސް އުނިކުރަން މި ހުށަހަޅަނީ. މަތިވެރި ކައުންސިލަށް ވެސް އޮތް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އާދެ، ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އާދެ، މިހާ ހިސާބުން 3123 ވަނަ
އަހަރަށް ހުށަހެޅުނު ބަޖެޓު ރިޕޯ ޓުގެ ބަހުސް ނިމުނީ.
ނިންމުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިހާ ހިސާބުން އަޅުގަ ނޑު މިއަދުގެ ޖަލްސާ މި ނިންމާލަނީ. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އެއް އޮންނާނީ 37
ޑިސެމްބަރު 3122 ވާ ހޯމަ ދުވަހުގެ މެންދުރު 11;2ގައި.
والحود هل رب العهلوين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
163